T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

LİBERYA'DA İÇ ÇATIŞMANIN YÜKSELİŞİ: 1990-2003 YILLARI ARASINDA BÜYÜK MONROVİA İÇ SAVAŞI'NIN HIZLI YÜKSELİŞİNİN ELEŞTİREL ANALİZİ

Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Abdullah TOPÇUOĞLU

Hazırlayan: Akiah Precious GLAY

Konya 2018

ÖNSÖZ

Bu araştırma tezi temel olarak araştırmacıların Liberya ihtilafının ve diğer benzer çatışmaların doğruluğunu anlamalarına yardımcı olabilecek daha iyi bir veri depolama geliştirmeye olan tutkumdan kaynaklandı.

Dünyadaki mevcut durumdan dolayı, ortaya çıkan herhangi bir savaşın çözülmesine ya da hafifletilmesine yardımcı olabilecek eski bilgilendirici materyallere erişim için büyük bir ihtiyaç olacaktır. Çatışmanın ortaya çıkışının nasıl anlaşılacağını ve çatışmayı nasıl çözeceğimizi bulmaya çalışmak benim tutkum oldu. Benim tutkum sadece savaş sorununu göstermek değil, gelecekteki herhangi bir anlaşmazlığı durdurmaya yardımcı olabilecek araçlar geliştirmektir.

Gerçek şu ki, güçlü destekçiler olmadan mevcut başarı seviyesine ulaşamadım. Her şeyden önce, bu yolculuk boyunca ebeveynlerime yorulmadan başarılarıma yaptıkları katkıdan dolayı minnettarlığımı ifade etmek isterim. Hiçbir zaman benden yardımlarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Abdullah Topçuoğlu'na müteşekkirim.

Ayrıca Murat Kaya, Nurgül Bekdemir, Gönül Saykılı, Stephen Onifade ve Rabia Kayan ve adını sayamadığım birçok arkadaşıma yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Hepinizi çok seviyorum. Bu yoldaki tüm sorunlarıma çözüm bulduğunuz için teşekkür ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Akiah Precious GLAY
Numarası	134105001012
Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji / Sosyoloji
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdullah TOPÇUOĞLU
Tezin Adı	**Liberya'da İç Çatışmanın Yükselişi: 1990-2003 Yılları Arasında Büyük Monrovia İç Savaşı'nın Hızlı Yükselişinin Eleştirel Analizi**

ÖZET

Liberya Savaşı ile ilgili somut kanıtların bulunması ihtiyacı yıllar geçtikçe açıklanması zor bir hal almıştır. Savaşın başlamasının temel nedenleri hakkında belgelerin bulunması ve değerlendirilmesi özellikle savaşta yer alan tarafların/kişilerin sayısı çok fazla olduğundan dolayı zor olmaktadır. Bazı taraflar savaş ile doğrudan bağlantılıyken, bazıları dolaylı olarak bağlantılıdır ve bu da rollerin saptanmasını zor kılmaktadır. Birçok farklı alandan çoğu uzmanın savaşın başlama nedenlerini ortaya çıkarmaya çalıştıklarını savaşın sadece bir tarafından görüyoruz.

Bu çalışma, Liberya'da süren ve ülkeyi harap etmiş 14 yıllık iç savaşın evrimi ile bağlantılı olan etkenleri araştırmakta ve onları tanımlamaktadır. Çalışma, hiçbir rejimle veya olayla sınırlı kalmadan savaşın ortaya çıkmasının temel nedenleri üzerinde durmaktadır. Çalışmanın amacı, savaşın sosyal, siyasi ve ekonomik etkenlerini araştırmak ve savaşın bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktır. Çalışma, bağımsızlığından beri Liberya'nın yaşadığı büyük zorlukları yüzüstüne çıkarmaktadır. Çalışma, üçüncü tarafların çıkan çatışmalara sınırsız bir şekilde dâhil olmalarından dolayı bir veya iki yıl sürecek olan iç savaşın bu müdahalelerden dolayı 14 yıl sürdüğünü göstermektedir.

Çalışma, savaşta doğrudan veya dolaylı olarak rol oynayan erkek ve kadın bireyleri hedef almıştır (eski savaşçı, isyancı liderleri ve siviller). Araştırmada Büyük Monrovia'dan toplamda 400 kişi yer almıştır. Bu 400 kişinin hepsi savaş mağdurudur.

Çalışma, savaşın başlamasında hem iç hem de dış etkenlerin önemli rol oynadıkları sonucuna varmıştır. Dış faktörler iç faktörlere oranla daha büyük etki etmiştir. Araştırmalar siyasi liderlerin ''Batı'' ile olan ilişkilerini kötüye kullandıklarını ve ''Batı'' ile işbirliği içinde siyasi sistemi ve doğal kaynakları kendi çıkarları için kullandıklarını gösteriyor. Açıkgözlülük, sosyal ayrımcılık ve yolsuzluk savaşın ortaya çıkmasında etkisi olan etkenlerden bazıları olarak gösterilmektedir.

Bütün bu bilgilere dayanarak bu çalışma Liberya'nın tamamen savaştan kurtulamadığını ve bir önceki savaşa neden olan tüm etkenlerin hala mevcut olduğunu ve önlem alınmadığı sürece ülkenin yine savaşa sürükleneceğini savunmaktadır. Bunun önüne geçilmesi için çalışma, ülkede özgür ve adaletli bir seçimin yapılmasını; Amerika'nın Liberya ile ilgili olan tüm siyasi kararlardan hariç edilmesini ve Liberya'nın doğal kaynaklarına müdahale edilmemesini ve bu kaynakların sadece Liberya vatandaşlarına ait olmasını önermektedir.

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Akiah Precious GLAY
	Numarası	134105001012
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji / Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdullah TOPÇUOĞLU
	Tezin İngilizce Adı	Conflict Evolution within Liberia: Critical analysis of the Rapid Emergency of Conflict in Greater Monrovia (from 1990_2003)

ABSTRACT

The need for concrete evidence relating to the Liberian Conflict over the years has become difficult to explain. In documentation especially the foundation of the war is vacuous because there are profuse audience involved in the conflict which makes it a bit complicated in examination; some audience are directly and indirectly involved and so their role is difficult to defined. We see wide audience of experts from every field attempting to elucidate causes of the war but still limited to one aspect of it.

This study explored and described factors interconnected with the evolution of the 14 years of civil war in Liberia. Especially the longevity which distraught the nation and ruined it. This thesis deliberated the main causes of the war with no limitation on a particular occurrences or regime. This study has examined the social, political and economic factors of the war and it developed a holistic understanding of the conflict and it longitude. It unveiled the major difficulties Liberia has survived since its independence. It revealed the influence; third party involvement with no accusation to or on a particular organization or country.

The study targeted both adult male and females who by one means were directly/indirectly linked with the war (Ex-combatant, rebel's leaders and civilian). In total, there were 400 participants in the research from Greater Monrovia; all of whom were victim in the war.

This study has concluded that, the war is been attributed to greedy, nepotism, hardship; government funds been embezzled. Even after the war these phenomena still has a huge effect on the post-conflict government. Therefore, Liberia is at risk and vulnerable to another chaos. Political leaders exploit the current situation and deprived the citizens. This has left the vast majority floundering in poverty. Greed, social discrimination and inequality were labelled as the key opponent that led the war but it has been on the increase ever since after the war.

Against such background, this paper in conclusion conveys that, Liberia is not yet totally free of conflict. The citizens are still starving, no job facilities and no food. Almost all these factors that led to the previous conflict still exist. Therefore, without precaution, the country is likely to fight another war.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası ..... **II**
Doktora Tezi Kabul Formu ..... **III**
ÖNSÖZ ..... **IV**
ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
KISALTMALAR ..... **IX**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM:
LİBERYA'NİN KISA TARIHI

1.1. Kaynak Taraması 1847 Liberya Tarihinin Kısa Özet 4
1.2. Liberya'da Vatandaşlık ve Etnik Yapı: 9
1.3. Liberya'da Etnik Yapı 13
1.4. Liberya'da Liderlik Yapısı 15
1.5. Liberya'da toplumsal ve siyasi farklılık 22
1.6. Liberya'da Sistem Yönetimi ve Liderlik Yetenekleri 27

İKİNCİ BÖLÜM:
LİBERYA SAVAŞI'NIN 1990-2003 YILLAR ARASI GELİŞİMİ/EVRİM

2.1 Liberya Toplumunda Aşiret / Etnik Tabakalaşma 33
2.1.1. Melez ve Doe Rejiminin Analizi 40
2.1.2. Açgözlülük ve iç savaşların uzaması 46
2.1.3. Silahlı Hareketin Siyasi Partiye Dönüşümü 51
2.2. Aktörlerin Liberya Çatışması İçindeki Müdahaleleri 55
2.2.1 Uluslararası İnsani Müdahale 56
2.2.2 Bölgesel aktörler (Yetersiz ve uygunsuz arabuluculuk) 62
2.2.3. Bağımlı zihniyetli bağımsız Liberya 69
2.2.4 Savaş ve Kara Büyü 75
2.3. Mevcut Liberya'da çatışma sonrası sorunlar 78
2.3.1. Çatışma sonrası Liberya'da siyasi istikrarsızlık ve yolsuzluk 78
2.3.2. Savaştan Zarar Gören Bir Ülkenin Yeniden Yapılandırılmasında Karşılaşılan Güçlükler 81

III BÖLÜM
ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Araştırma tasarımı 84
3.2. Araştırmanın hedef kitlesi 84
3.3. Örneklemin Büyüklüğü 84

3.4. Örnekleme yöntemi 86
3.5. Araçlar ve Gözlem 86
3.6. Anket Formu Uygulaması 87
3.7 Eğitim ve Pilot Araştırma 87
3.8 Kalite Kontrolü 88
3.9 Veri İşleme ve Yönetim 88
3.11 Analiz ve Rapor Yazma 89

BÖLÜM IV

SONUÇLARIN SUNUMU

4.1 Katılımcıların biyografik verileri 90
4.1.1 Katılımcıların yaşı 90
4.2 Temel Bulguların Özeti 90
4.2 Savaşın Doğası 99
4.2.1.1 Savaş Sırasında İkamet Yeri 99
4.4 Savaşın uzun sürmesinin nedenleri 104
4.5 Liberya'da savaşın sonucu 105
Sonuç ve Öneriler: 118
KAYNAKÇA 124

KISALTMALAR

Nepotizm	: Akraba kayırma veya adam kayırma, öznel ve adil olmayan şekilde yapıla ayrımcılık.
Eski Savaşçılar	**:** Liberya İç Savaşında daha önce savaşmış muhariplere verilen isim.
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
GSA	: Hükümetin Genel Hizmetler Dairesi
LUVC	: Liberya'nın Ulusal Vatansever Cephesi'ni
LSG	: Lofa Savunma Gücü
LBK	: Liberya Barış Konsey'nın
BKLH	: Birleşik Kurtuluş Liberya'sı Hareketi
RENOMA	: Portuguese: Resistência Nacional Moçambicana
NPFL	: National patriotic Frontier of Liberia
AST	: Amerikan Sömürgeleleştirme Toplumu
LEP	: Liberya Eylem Partisi'nden
AST	: Afrika Sömürge Toplumsal
BAÜEBİG	: Batı Afrika ülkeleri Ekonomik Birliği İzleme Grubu
BAÜEB	: Afrika Ülkeleri Ekonomik Birliği
DAK	: Daimî Arabuluculuk Komitesi'ni
BMLM	: Birleşmiş Milletler Liberya Misyonu
ABÖ	: Afrika Birliği Örgütü
MNB	: Mano Nehri Birliği
UPF	: Uluslararası Para Fonu
BM	: Birleşmiş Milletler
AKD	: Amerikan Kolonizasyon Derneği

GİRİŞ

Liberya İç Savaşı neden bu kadar uzun sürdü? Çatışmalar nereden başladı ve nedenleri nelerdi? İç savaşlar, özellikle Afrika'da sakin bir çatışma şeklinde başlar fakat daha sonra vahşi bir şekilde sonuçlanır. Bunun bir örneği Burundi'de 1970'li ve 1980'li yıllarda birbirileriyle savaşan yerliler Hutus ve Tutsis halklarıdır. 1990'lu yıllarda ise aralarında 10 yıl süren bir savaş başlamıştır. Liberya İç Savaşı 1985 yılında yapılan başarılı bir darbeden sonra başlamış ve kısa sürede sonlanmıştır. Fakat 1990 yılında gerçekleştirilen hileli bir seçim sonrasında başlayan ölümcül savaş yıllarca devam etmiştir. Savaşın devam etmesine neden olan birkaç önemli etken vardır ve bu etkenleri daha ileride ele alacağız. Bu çalışmanın amacı, Liberya'da savaşın başlamasına neden olan dinamiklerin ortaya çıkarılmasıdır. Çatışmalar, savaşlar kaçınılmazdır, her toplumda ortaya çıkabilir fakat burada önemli olan sürecin nasıl yönetildiğidir. Adım Adım Savaş Teorisi'ne göre (Steps to War Theory), çıkarların karşılanmaması halinde tüm siyasi ve grup çatışmalarının savaşla sonuçlanma olasılığının yüksek olduğu savunulmaktadır. Bu durumda da tüm toplumlarda, toplum çatışmalarının halkın ihtiyaç ve isteklerine göre ele alması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Tüm çatışmalarda güç siyaseti çatışmanın süresini tayin etmektedir (Senese & Vasquez, 2008, P.116).

Richard E. Barringer (1972, P.16-17), sorunları çözmeye istekli olan vatandaşlar veya taraflar arasında ortaya çıkan her bir çatışmanın savaşa kadar ilerlemediğini fakat bazı çatışmaların sadece bir ''anlaşmazlık'' (gelişmemiş)'tan çıktığını ve askeri seferberliğe kadar ilerlediğini ve en sonunda da hazırlıkların yapıldığını ve çatışmanın savaşa dönüştüğünü belirtmektedir. Bu safhada taraflar amaçları gerçekleşmeden ve talepleri yerine getirilmeden vazgeçmeye niyetli değildir. Liberya'da durum bundan farklı değildi. Her siyasi ve isyancı önderin savaşma nedeni vardı. Çatışma bu safhada başlamamış, eskiden beri gelen sorunlardan dolayı çatışmalar kızışmış ve hiçbir taraf geri çekilmemiş, bunun aksine taraflar daha da bölünerek kendi çıkarlarını gözeten yeni isyancı gruplar oluşmaya başlamıştır.

Genel bilgi olarak herkes, iç savaşların karmaşık etnik yapılardan dolayı uzun yıllar devam ettiğini bilmektedir (J.D. Fearon, 2004, P. 68) ayrıca, iç savaş süresinin ''toprağın oğulları dinamikleri'' etkenleri gibi çeşitli etkenlere bağlı olduğunu açıklamaktadır. Bu tür uzun süren çatışmalar yerlilerin yeni yerleşenlere karşı savaştığı çatışmalardır. Fearon bu tür çatışmaları yer ve güç çatışmaları olarak nitelendirmektedir. Fearon ayrıca, ''kaçakçılık'' tarzı çatışmayı da kokain, afyon ve değerli taşların isyancıları finansal olarak desteklemede kullanıldığı çatışmalar olarak nitelendirmektedir. Her şeyin, ülkede yaşayan halkların

belirlenmesi sürecinde başladığının farkındayız. Yerli halk, oranın yerlisi olduğundan dolayı gerçek Liberya halkı olduklarını ve haklarının ellerinden alındığını savunmaktaydı. Diğer taraftan Amerika tarafından Liberya'ya geri gönderilen kesim de daha çağdaş ve üstün olduklarını ve bu nedenle ülkeye onların sahip olmaları gerektiklerini savunmaktaydı.

Bu çalışma, Liberya'da iç savaşın çıkmasında etkisi olan genel etkenlerin belirlenmesini amaçlamaktadır. Tüm etkenleri iç (kendi kendine yapılan) ve dış (büyük tesiri olan diğer ülkelerin cesaretlendirdiği) ortaya çıkarmakta ve hangilerinin ana etken hangilerinin ise yan etken olduklarını belirlemektedir.

Liberya yapısının çok etnikli olması savaşın içeriye sızmasını kolaylaştırmıştır. Her bir toplum/kabile kendi insanlarını korumak istemektedir. Bu nedenle, güvende olmayı ve hayatta kalmayı isteyen topluluklar ve siyasetçiler etnik birlikler kurarak güç elde etmeye başlamış ve bu safhadan sonra savaş kaçınılmaz olmuştur. Liberya'da ortaya çıkan her bir özgürlük hareketi etnik-dilsel nedenlerden kaynaklanmıştır. Charles Taylor, Gio ve Mano kabilelerinin yerini almış, Samuel K. Doe ise Krahn kabilesinin yerini almıştır. Sakou Konneh de kendi etnik-dilsel yolundan gitmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmanın amacı, Liberya'da iç savaşın çıkmasının gerçek nedenlerinin gün yüzüne çıkarılması ve çatışmalarla ilgili gerçek bulguların bulunmasıdır. Bu tez altı (6) bölüme ayrılmıştır. Her bir bölümde çatışmaların artmasının nedenleri araştırılmaktadır ve bunun yanı sıra araştırmacılara yardımcı olabilecek öneriler bulunmaktadır.

Kaynak Taramasının ilk bölümünde Liberya ve tarihi tanıtılmakta, ülkenin kuruluşu, önderleri anlatılmakta ve etnik-dilsel grupları hakkında bilgi verilmektedir. İç savaşın ortaya çıkmasına ve artmasına neden olan sebepleri, etkenleri ayrıntılı olarak incelemektedir. Örneğin, halkın tabakalara ayırılması ve halkın memnuniyetsizliği, liderlerin kendilerini üstün görmeleri, Batı tarafından güç uygulanması; çatışmada rol oynayan ve ekonomik olarak çıkarı olan aktörlere güç veren demokrasinin ve yeni oy verme sisteminin kurulması gibi nedenleri ele almaktadır. Çalışma ayrıca, Monrovia'nın savaş sonrası durumunu araştırmaktadır. Genel hatları itibariyle bu çalışma, yine bir savaşın ortaya çıkmasına neden olabilecek etkenleri vurgulamaktadır. Bu etkenler: bağımlılık sendromu, hükümette yolsuzluk, temel ihtiyaçların karşılanamaması ve bazı temel insan haklarının ihlali gibi etkenlerdir.

Çalışmanın üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümleri anketin yapılmasında kullanılan metodolojiyi, inceleme süreçlerini ve stratejik barış teklifini içermektedir. İlk veri toplama

süreci ikincil metotlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Burada, savaş ile ilgili bilgilerin, derlenmesi, değerlendirilmesi, karşılaştırılması ve incelenmesi için okul kitapları, günlükler, web site makaleleri ve diğer makaleler gözden geçirilmiştir. İkinci ana metot olarak birincil kaynak toplama süreci olan niteliksel ve sayısal araştırma metodu kullanılmıştır. Anket hazırlanmış ve alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, Monrovia savaşı hakkında ayrıntılı anket yapmak isteyen araştırmacılar için yardımcı bir kaynaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM:
LİBERYA'NİN KISA TARIHI

1.1.Kaynak Taraması 1847 Liberya Tarihinin Kısa Özet

Şekil 1.0.1: Harita 1.

Liberya, Afrika'nın (Batı Afrika) en eski bağımsız cumhuriyetidir, fakat bu ülke hakkında çok az şey bilinmektedir. Son yirmi beş yıldır Liberya iç savaş ülkesi olarak tanımlanmaktadır. Ve en yakın zamanda ölümcül hastalık olan EBOLA ile gündeme gelmiştir. Fakat Liberya tarihi boyunca sadece felaketler ile bilinmiyordu. Liberya bir zamanlar, zencefil ticaretinde dünyanın en büyük ticari filosuna ve dünyanın en büyük kauçuk yetiştiricisiydi. Afrika'da demir madeni ihracatında ilk sırada dünyada ise üçüncü sırada yer almaktaydı. Günümüze kadar ayrıca elmas ve diğer doğal kaynakların ihracatına katkıda bulunmuştur (Kraaij, 2015, p.1-7).

Liberya Cumhuriyeti, Afrika'nın Batı kıyısında bulunmakta ve batısında Sierra Leone, kuzeyinde Gine, doğusunda Fildişi Sahilleri ve güneyinde de Atlantik Okyanusu bulunmaktadır. Toplam yüzölçümü 111.369 km^2 ve toplam nüfusu 4.503.000 kişidir.

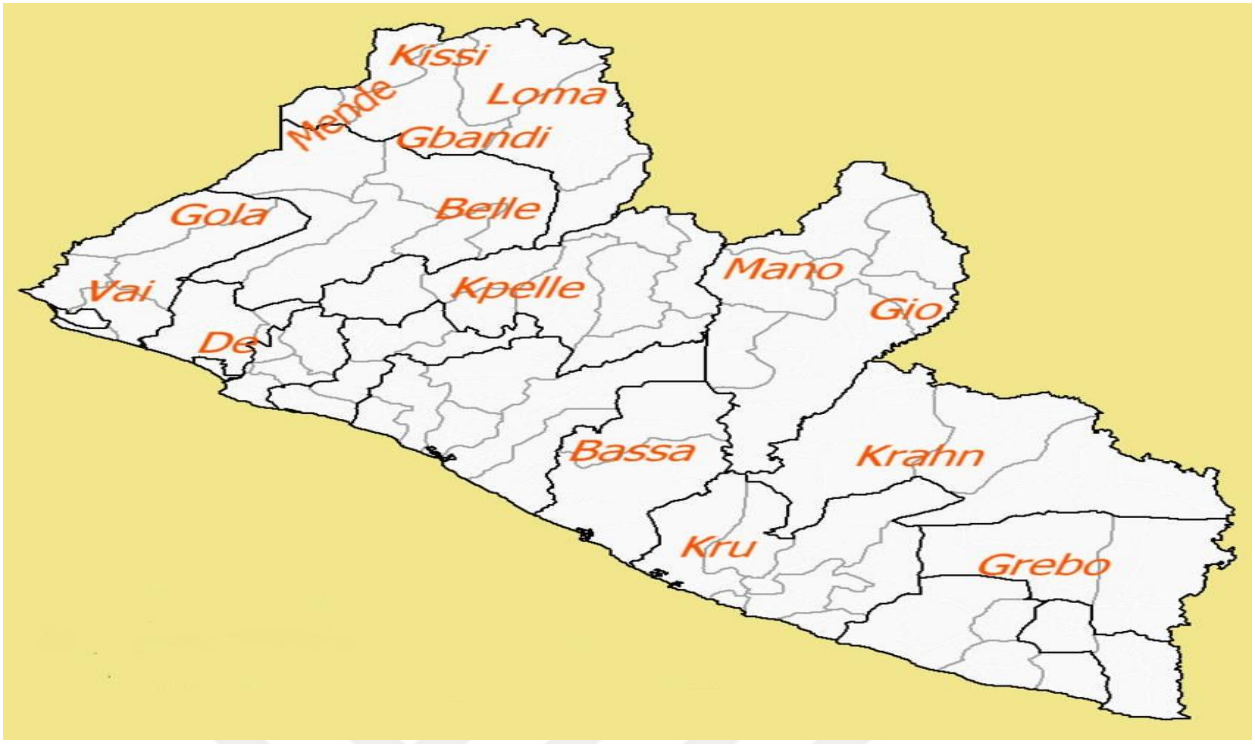
Ülkenin aşağıda gösterilen on beş idari bölgesi bulunmaktadır.

Şekil 1.0.2: Harita 2.

Her bir bölge iki veya daha çok kabileden oluşmaktadır. Haritada gösterilen Montserrado alt-bölgesi yüzeysel olarak ülkenin en büyük bölgesi olmamasına rağmen en büyük nüfusa sahiptir. Bunun yanı sıra, başkanlık makamının bulunduğu yerdir ve tüm idari işler buradan yürütülmektedir. Ülkenin ulusal ve uluslararası ticaret camiası Montserrado'da bulunmaktadır. Alt-bölge Liberya'nın kuzey-batı tarafında bulunmaktadır ve ilk düzey idari bölümlerden oluşmaktadır. Alt-bölge de dört ayrı bölgeye ayrılmakta ve 1.909 km^2'lik alanı ve 1.144.808 kişilik nüfusu ile bölgenin başkentidir. Montserrado bölgesi aslında Liberya'nın en eski bölgesidir ve kendi içinde dört ayrı bölgeye ayrılmaktadır. Bu bölgeler sırasıyla: çalışmanın gerçekleştirildiği Büyük Montrovia Bölgesi, Todee Bölgesi, Careysburg Bölgesi ve St. Paul River Bölgesi'dir. Montserrado'da ayrıca 21 ilçe, 7 il, 1 kasaba ve 2 beylik bulunmaktadır. Bunlar arasında en kalabalık bölge Büyük Montrovia bölgesidir. Bölgenin toplam nüfusu 1.010.970 kişidir. İstihdam büyük ölçekte kayıt dışı istihdamdan, küçük ölçekli ticaret ve bazı hükümet çalışanlarından oluşmaktadır.

Aşağıdaki harita Liberya'daki çeşitli kabileleri göstermektedir.

Şekil 1.0.3: Harita 3.

1822 yılından önce Liberya tarım ülkesi olarak tanınıyordu ve orada yaşayan insanlar hakkında yeterince bilgi yoktu. Tarih öncesine bakıldığında ise Liberya atalarının cücelerden oluştuğu görülmektedir. Pigme denilen bu küçük insanların izleri hala bölgenin mitolojisinde ve geleneklerinde görülebilmektedir (S, Levitsky, 2005, P:21).

Sınırlı olmasına rağmen arkeolojik ve sözlü geleneklerden gelen bilgiler Liberya bölgesinin daha öncelerden itibaren insanlar tarafından iskân edildiğini göstermektedir. Kesin tarihi belirlenememekle birlikte bölgede ilk yerleşimin taş devrinin sangoan evresinde gerçekleştiğine dair kanıtlar bulunmaktadır. Ayrıca, ilk yerleşenlerin ilkel avcı ve tarım insanları oldukları görülmektedir.

Liberyalı tarihçi (Abayomi,1926, p.18-22) Liberya'ya ilk yerleşenlerin komşu ülkelerden oraya yerleştiklerini söylemektedir. Liberya cumhuriyet olmadan önce bölgede yaşayan ilk ve en eski kabile Gola kabilesidir. Golalar, iç merkez Afrika bölgesinden bu bölgeye ilk geldiklerinde burada çalılarda, büyük ağaçların boş gövdelerinde ve mağaralarda yaşayan küçük insanların yaşadığını gördüler. Bu bilgiye teknik olarak yaklaştığımızda bu tarım bölgesinde iki ayrı kültüre sahip iki ayrı grup topluluğun yaşadığını görebiliriz (en azından onlar tarafından iddia edildiğine göre).

Bölgeye ikinci yerleşen halk büyük olasılıkla Batı Sudan'dan gelmiştir. Bu yeni gelen grup diğerleri üzerinde egemenliklerini baskılamak istedi. Yeni gelenler Kumba önderliğinde yerlilerle savaştı ve onları yenerek Kumba İmparatorluğunu kurdular. Daha sonra birçok farklı kabile bölgeye yerleşerek Kumba imparatorluğuna dahil oldu. Kumba'lar zamanla büyüyerek aynı dilsel yapıya sahip beş büyük gruba ayrıldı. Kpelleler, Lormalar, Gbandeler, Mendeler ve Manolar. Bu halklar geçimlerini çoğunlukla tarım ile sağlıyordu. Ürettikleri tarım ürünleri arasında da pirinç (Liberyalıların en temel direği), manyok, tatlı patates, palmiye ürünleri, kahve ve kakao bulunmaktaydı.

Bölgeye yerleşen üçüncü grup Kru, Bassa, Dei, Memba ve Grebo kabileleridir. Onlar bölgeye günümüzde Fildişi Sahilleri Cumhuriyeti olarak bilinen ülkeden gelmişlerdir. Grebo kabilesinden olanların bazıları bölgeye deniz yoluyla ulaşırken diğerleri karadan ulaşmıştır. Belirtmek gerekirse ülkede deniz kıyısında yaşayan Grebo halkı ve yerli Grebo halkı bulunmakta, fakat her iki grup da aynı dilsel yapıdan gelmektedir. Yaşama tarzlarını yeni çevreye göre uyarlamışlardır. Bölgeye yerleşen son grup Mandigo halkından oluşan Mandigo kabilesidir. Mandigo grubu Müslüman idi geri kalan diğer gruplar ise animist inancına sahipti (Guannu, 1983 p:21). Son grup bölgeye 18. yüzyılda yerleşmiştir. Yerleşen halklar genellikle grup olarak yerleştikleri için her bir grup kendi kabilesine karşı güçlü bir sosyal bağlılığa sahipti.

14. yüzyılda ise Avrupa ve Afrika ırkları bölgede ticaret yapmaya başlamışlardır. Bu zamanda ülke hala cumhuriyet değildi. Bazı kaynaklara göre bölgede ticaret yapmaya başlayan ilk beyaz insan M.Ö. 520 yılında ticaret yapmaya başlayan Kartacalı Hanno idi (Matthew, 2013). Portekizliler, Fransızlar, İngilizler ve Hollandalılar Liberya topraklarında en çok ticaret yapanlardı. Avrupalılar bölgede tek güç sahibi oldukları için bölgeye erişim haklarına da sahiplerdi. Bölgedeki birçok nehir ve alt-bölge günümüzde de hala bu tüccarlar tarafından verilen adlara sahiptir. Liberya bu dönemde hemen hemen tüm Avrupa ülkelerine kapılarını açmıştır ve Avrupalıların bölgedeki etkisi sadece ticaret yapıp yerlere ad vermekle ve köle ticareti yapmakla kalmamış, ayrıca bölgede dizanteri ve sifilis gibi hastalıkları ve belirli diğer parazitleri getirmişlerdir.

Afrika'da köle ticareti artmaya başladığında, bazı kabileler diğer kabilelerin bireylerini kaçırıp satmaya başladıklarından dolayı kabileler arasındaki ilişkiler de kötüye gitmeye başlamıştır. Bu durum uzun yıllar beraber yaşayan çeşitli kabileler arasında münakaşaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde gerçekleşen olaylar, kabileler arasındaki ilişkileri günümüze kadar etkilemeye devam etmiştir. Ben, kabileler arasındaki gerilimin

sadece bu nedenden dolayı oluştuğunu iddia etmiyorum fakat bu olguları kabileler arasındaki anlaşmazlıkların başlangıç noktası olabileceğini düşünüyorum (Office of the Historian 1997).

Liberyalı tarihçi (J.S. Guannu, 1983, p.26)'ya göre en çok köle ticareti yapan kabileler Golas, Krus, Kpelles ve Kissis kabileleridir. Bölgeyi keşfeden vicdansız Avrupalılar ile iş birliği yaparak bunu gerçekleştirmişlerdir. Sömürgeciler bölgeye ilk geldiklerinde beraberlerinde köle ticareti şüphesi, korku, anlaşmazlık ve yerel çatışmaları getirmiştir. Çalışmanın kapsamı nedeniyle sömürgecilerin bölgeye neden geldikleri konusunu ayrıntılı olarak ele alamayacağız. Fakat hepimizin de bildiği gibi o dönemde kendi ülkelerinde kölecilik yürürlükten kaldırılmıştı ve eski kölelerinin yerini dolduracak yeni köleler bulunmalıydı. Köle elde edebilecekleri birçok bölge vardı fakat bu bölgeler arasında en yatkın bölge Liberya'ydı (neticede ataları da bu bölgeye geri getirilenlerdi). Geri getirilenler ABD'den 1820 yılında gelmiştir. Siyah renkli bu insanlar ülkeye getirildiğinde siyah sömürgecilik deneyi başlatılmış oldu (Matthew, 2013, p.33). Sömürgeciler ilk geldiğinde günümüzde Liberya'nın başkenti Monrovia olarak bilinen Cape Mesurado bölgesini baskı yaparak elde edebilmiş ve sınırlamalar nedeniyle 1847 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu şekilde aceleci bir bağımsızlığın ilan edilmesinin en önemli nedenlerinden biri Britanyalıların ülkeyi işgal etmesini önlemek ve bölgeyi kendi yönetimlerinde tutmaktı. Bunun ana nedeni de Avrupalıların Avrupa'ya köle götürmelerini engellemekti.

Amerika Sömürgeciler Cemiyeti (ASC), 1816 yılında başlayarak senatörler Henry Clay ve Daniel Webster, Başkanlar Thomas Jefferson, James Madison ve James Monroe (ki ülkenin başkenti Monroe adından kaynaklanmaktadır) tarafından destek alarak, Afrika'da köle ve azat edilen köleler sömürgeciliğinin kurulması yönünde çalışmalar yapmaya başlamıştır. İlk yerleşim 1821 yılında kapanmıştır. ASC'nin bu deneyi kendi başına tarihi bir öneme sahiptir, çünkü ülkelerinden sürgün edilen insanları kendi ülkelerine geri göndermiştir. Geri gönderilen bu insanların hepsinin anavatanı Liberya değildi. Bildiğimiz gibi köle ticareti tüm Afrika kıtasında yaşanan bir olguydu fakat en azından bu bireyler kendi ırkından insanların arasında özgürce yaşayabileceği bir yere gönderildi (Masur, 2010, p.67-71).

Mülteci aileler tarafından kurulan ailevi ve dini törenler yerli Afrikalılar kültürüne eklemelerin yapılmasına zemin hazırlamış fakat siyasi yapı ve diğer önemli yapılar da çoğunlukla geri dönenlerin diaspora geçmişleri tarafından şekillendirilmiştir. Fakat basın ve bürokratik devlet gibi yapılar ise hala geri dönenler ile yerli kültür arasındaki açığı kapatmak açısından yeterli olmamıştır.

1.2.Liberya'da Vatandaşlık ve Etnik Yapı:

Liberya bağımsızlığından itibaren ülke kimliğini ve vatandaşlık kavramlarını oturtmakta zorluk çekmiştir. Ülkeyi oluşturan halkların çok çeşitli yapısına bakıldığında bunun hemen olması beklenemezdi. Dar kapsamlı kimlik görüşünün zamanla genişletilmesine rağmen geleneksel değerler ve kurumların hala günlük hayata olan etkileri sürmektedir. Liberya'da kimlik kavramı çok gariptir, örneğin Liberya'ya gelen yabancıların ülkede kimlik kartı gibi bir kavramın olmadığını görmeleri şaşırtıcıdır. Fakat bu dinamik, Afrika / Liberya'da ulusal kimliklerin nasıl tanımlandığı göz önünde bulundurulduğunda çok da garipsenecek bir olgu değildir. Ulusal kimlik kapsamının her bir ulus için genel bir tanımı yoktur. Bu durum ulustan ulusa değişebilmektedir (Initiative, 2009).

Liberya'da ulusal kimlik, hem devletin fiziki sınırlarının geçerliliğinin hem de devlet kurumlarının yasal yürütme yetkilerinin kabul edildiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Liberya'nın durumunda, bahse konu olan bölgelerde yaşayan bireylerin ve grupların vatandaş oldukları ve vatandaşlık haklarına ve yükümlülüklerine sahip oldukları kabul edilmektedir. Akademik araştırmacılar Afrika'da ortaya çıkan birçok iç anlaşmazlığın / iç savaşların ortaya çıkma nedenlerinin kurucu gruplar arasındaki etnik anlaşmazlıklardan kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Yukarıda anlatılan kısa Liberya tarihinde de, Liberya'nın özgür iradeden daha çok idari kolaylıklardan dolayı birçok benzer etnik-dilsel gruba ait olan kesimlerin belirli bölgelere ayrıldığını görüyoruz (Keller, 2014, p.22-34).

Şimdi Liberya'nın çok kültürlü yapıya sahip olduğunu ve doğan her bir siyahi kişinin alt-ulusal topluluğa dahil olma hakkına sahip olduğunu bildiğimize göre bir kişinin yasal olarak Liberya vatandaşı olabilmesi için hangi koşullara sahip olması gerektiğini inceleyelim. Liberya'da yaşayan kişilerin doğum yerini belirten herhangi bir kimlik kartına sahip olması gerekmediği için doğal olarak kimlik tespiti için cilt rengi kullanılmaktadır. Normalde kimlik kartına sahip olmama bireysel hakların kaybına neden olmaktadır, fakat Liberya'da kimlik kartı kullanılmadığı için böyle bir uygulama yoktur.

Güncel 2017 Birleşmiş Milletler tahminlerine göre Liberya'nın nüfusu 4.702.296 kişidir, bu da dünya toplam nüfusunun %0,06'na tekabül etmektedir. Nüfus yoğunluğu km^2 başına 49 kişi (mil^2 başına 127 kişi), toplam yüzölçümü 96.351km^2 (37.201mil^2) ve yaş ortalaması 18,7'dir. Görüldüğü üzere nüfusun çoğunluğu gençlerden oluşmaktadır. Liberya nüfusunun %95'i yerlilerden, %2,3'ü Amerika'dan gelen kişilerden ve geriye kalan %2,7'lik

bölüm de Liberya'da çalışan ve yaşayan Lübnanlılar, Hindistanlılar ve diğer Afrikalılardan oluşmaktadır.

Ülkede vatandaşlığı belirten kimlik kartı uygulaması olmamasına rağmen ülkedeki kanunlar Cumhuriyet Anayasası'na dayanmaktadır. Liberya Anayasasına göre: ''Pozitif Liberya kültürünün, değerlerinin ve özelliklerinin korunması, geliştirilmesi ve sağlanması için sadece siyahi olanlar ve siyahi soydan gelen bireyler doğum yoluyla veya yerlileştirilme yoluyla Liberya vatandaşı olma hakkına sahiptir''. Vatandaşlık Kanunu 1847 Anayasası'na dayanan 1973 Yabancılar ve Vatandaşlık Kanunu'na dayanmaktadır. Vatandaşlık yasaları yaygın olarak açıkça ırkçı oldukları iddiasıyla suçlanmaktadır. Anayasa'nın bir kesiti şöyle buyurmaktadır. 1847 Anayasası'nın V. Maddesi'nin 13. Bölümüne dayanarak ''bu sömürgelerin kurulmasının büyük amacı her tarafa savrulmuş ve baskı altında kalmış Afrika çocuklarına bir yurt temin etmek ve geri kalmış kıtayı geliştirmektir ve bu nedenle beyaz olmayanlar dışında hiçbir birey bu Cumhuriyet'in vatandaşı olma hakkına sahip değildir. Anayasa'nın 1955 değişikliğinde ''beyaz olmayan'' ibaresi ''siyahiler'' ve ''siyahi soyundan gelenler'' olarak düzeltilmiştir. Bir nedenden dolayı 1847 anayasası değiştirilmiştir fakat ben bu ''beyaz olmayan'' ibaresinin ''siyahi'' olarak değiştirilmesinin çok fark yarattığını düşünmüyorum. Burada önemli olan ayrımcılık fikrinin ortaya koyulması ve ırkçılığın uygulanmasıdır.

Anayasa'nın bu bölümü o zamana göre yanlış değildi çünkü o zamanki koşullar bunu gerektiriyordu. 17.-18. yüzyıllarda ve 19. yüzyılın başlarında birçok Avrupa ülkesi ve Amerika bölgesi yoğun olarak köle ticareti yapıyordu. Siyahiler beyazlara hizmet eden kölelerden başka bir şey olarak görülmüyordu. Bu dönemde beyazlar bu durumdan istifade etti ve kıtayı ve insanlarını o kadar sömürdü ki Afrika ülkelerinin çoğu Avrupa egemenliği altındaydı (K. Williams, 2014, p.105).

Örneğin, azınlık olan beyazlar Güney Afrika liderlerini manipüle etmeyi başardığında o bölgede yaşayan siyahilerden faydalandı ve onları sömürdü. Bu durum sadece bu bölgede değil, Etiyopya ve Liberya dışındaki diğer tüm Afrika ülkelerinde de aynıydı. Liberya'da ise açık tenli siyahiler koyu tenli siyahileri manipüle ediyordu. Bu ifadeyi yanlış yorumlamak istemiyorum, Batı Afrika kıtasının, ayrım yapmadan, özellikle de doğal kaynaklarını elde etmek amacıyla her bir bölgesini sömürüp o bölgeleri işgal etmişlerdir. Bu olgu sadece yukarıda bahsettiğim iki bölgede gerçekleşmemiştir. Peki, Liberya ve Etiyopya neden işgal edilmemiştir? Etiyopya eski tarihe sahip bir ülkedir. İtalyan orduları bu bölgeyi işgal etmeye

geldiğinde günümüzde Eritre bölgesi olarak bilinen antik Etiyopya bölgesini ele geçirmelerine rağmen ülke işgale karşı direnebilmiştir.

Liberya'da ise, vatandaşlık hukukunun ve hızlı bir şekilde bağımsızlığın ilan edilmesinin ülkeye büyük yararı olmuştur. Britanya tüccarları bağımsızlıktan sonra bile sürekli olarak Liberya'nın özgürlüğünü kabul etmediklerinden dolayı Liberya'nın taşımacılık ticaretinde sorunlar yaratmıştır. Onlar, diğer bölgelerde de yaptıkları gibi burayı da ele geçirmek istemişerdir.

Bu durumda, vatandaşlık hukukunun o zamanlarda önemli olduğunu fakat günümüz koşullarında uygulanabilir olmadığını söyleyebiliriz. Yaşanan büyük ölçekli göçler, ırklar arası evlilik, siyasi ve ekonomik faydalar ve Liberya'nın diğer ülkelere karşı olan yükümlülükleri göz önünde bulundurulduğunda bu kanunun uluslararası insan hakları ve özgürlükleri ile çakışmaktadır.

Anayasa'nın Yabancılar ve Vatandaşlık Kanunu'nda doğumdan kaynaklanan vatandaşlık hakkı ile ilgili olan 27(b) maddesi Anayasa'nın en sorunlu bölümüdür. Bu bölüm vatandaşlık hakkını ''a) Liberya'da doğmuş olan siyahi veya siyahi soyundan gelen ve dolayısıyla o bölgenin yasalarına tabii olan birey'' veya ''a) Doğum sırasında babası Liberya vatandaşı olan ve doğmadan önce Liberya'da kalmış olan Liberya dışında doğan birey'' bireylere vermektedir. Bu, Liberya vatandaşı olma hakkını Jus Solis (doğumdan gelen vatandaşlık hakkı) ve Jus San Guinis (soy ilkesinden gelen vatandaşlık hakkı) olmak üzere karma bir yöntemle belirlemektedir ki bu durum Liberya'nın uluslararası yükümlükleri ile ve Anayasa'nın 5. Maddesi ile çakışmaktadır. Bununla birlikte bu hükümler ırka ve cinsiyete dayandırılarak ayrımcılık yapmaktadır (J.S. Guannu, 1847, p.21).

Yorumcular Liberya tarihinin Afrikalı olmayan azınlık gruplarının katkılarıyla tıka basa doldurulduğunu belirtmektedir. Yıllar boyunca Lübnanlılar, Suriyeliler, Pakistanlılar, Hindistanlılar, Amerikalılar ve diğerleri Liberya ekonomisine katkıda bulunmuştur. Örneğin Lübnanlılar Monrovia ve diğer kent ve kasabaların ticaretinin büyük bir bölümünü kontrol etmektedir. Lübnanlılar ve Hintliler ticarette, perakendede ve hizmet sektörlerinde aktif olarak faaliyet göstermektedir. Avrupalılar ve Amerikalılar maden ve tarım sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Bu azınlık gruplar uzun yıllar boyunca bölgede yaşamaktadırlar, fakat ırklarından dolayı vatandaş olma hakkına sahip değildir. Dolayısıyla sermaye yatırımlarını yasal vatandaş olabilecekleri ülkelere götürmeyi tercih etmektedirler.

Vatandaşlığı ve yerlileştirmeyi sadece siyahi olan veya siyahi soydan gelen bireylerle sınırlandırmanın sürdürebilir ekonomik kalkınmaya zarar verdiği görülmüştür. Farklı etnik yapılardan gelen yabancılar, ülkede ikamet etmelerine rağmen vatandaşlık almaktan ve ülkenin siyasi sürecine dahil olmaktan mahrum edilmektedir. Bu gruptaki bireyler ayrıca Anayasa bazında ülkede toprak satın alma hakkına da sahip değillerdir. Sonuç olarak ülke ticaretinden kar elde eden, siyahi olmayan yabancılar karlarını Liberya'ya yatırmak yerine kendi ülkelerine yatırmayı tercih etmektedir. Liberya, Afrika kıtasında belki de vatandaşlık alma hakkını ırk ile sınırlandıran tek ülkedir.

Anayasa'nın bir diğer bölümünde de ‘’a) Doğum sırasında babası Liberya vatandaşı olan ve doğmadan önce Liberya'da kalmış olan Liberya dışında doğan birey' 'in vatandaş sayıldığı belirtilmektedir. Bu hüküm de cinsiyete dayalı ayrımcılık yapmaktadır, yani bir anne çocuğuna vatandaşlık hakkını sağlayamamakta, bu da söz konusu çocuğun vatandaşlık hakkını ihlal etmektedir.

Bir ülkede farklı ırklara karşı eşitlikçi hakların sahip olmanın birçok yararı bulunmaktadır. Liberya ülkesini Amerika gibi çok uluslu bir ülkeyle karşılaştırmak çok da doğru bir yöntem olmayabilir, fakat şunu söylememe izin verin, çünkü Amerika; ülkenin yararına olduğunu düşündüğü niteliklere, potansiyele ve uzmanlığa sahip kişilere vatandaşlık alma fırsatı tanımaktadır. Bu uygulamanın ekonomik yararları çok büyüktür. Birçok göçmen, girişimcilik ruhuna sahiptir ve işletme kurmakta, istihdam yaratmakta ve beraberinde yenilikçilik getirmektedir. Siyahi olmayan kişilerin Afrika'ya gelme amaçları farklıdır fakat burada olumlu olan şey bu bireylerin çoğunun iyi eğitim almış, uzman, yaratıcı ve üretici özelliklere sahip olmalarıdır. Bu nedenle, vatandaş olma gerekliliklerine sahip olan bireylere ülke vatandaşı olma hakkının tanınması gerektiğine inanıyorum. Ülkedeki tüm ırklara vatandaş olma hakkının tanınmasının özellikle de bu girişimciler işin içine girdiğinde vatandaşlar için yeni iş olanakları yaratacağını düşünüyorum. Vatandaşlık hakkının tanınması iş esnekliğini arttırmakta, işletmeler yabancıların da yatırım yapmasıyla değişen koşullara daha hızlı bir şekilde tepki verebilmektedir. Burada nüfusun artması çok önemli değildir, asıl önemli olan bu girişimci niteliklere sahip olan ve vatandaş olma isteği olan bireylerin ülkeye kazandırılmasıdır.

Nedense, siyahi olmayan bireylere niye vatandaş olma hakkının tanınmadığını anlamış değilim, çünkü ülkedeki altın, elmas madenleri ve diğer tüm doğal kaynaklar yabancıların elindedir. Durum böyle iken niçin bu yabancılar dışarıya yapacakları yatırımları ülke içinde yapmasın. Bu yabancılar tüm karar alma süreçlerine dahildir. Seçim sürecimiz önemli

derecede Amerika, Britanya ve diğer beyaz ulusların etkisi altındadır. Fakat onlar bu ülkenin vatandaşı değildir.

1.3.Liberya'da Etnik Yapı

Etnik yapı karmaşık ve belirsiz bir kategoridir ve eskiden olduğu gibi artık sadece toplum bilimcinin alanına girmemektedir. Bu kavram artık günlük kullanıma ve siyasetçilerin sözlüğüne eklenmiş durumdadır. Etnik yapı: ortak dil, kültür ve bireylerin ulusal kökeni olarak tanımlanabilmektedir. Etnik yapı ayrıca bir grubu diğer gruplardan ayıran sahip olduğu etnik yakınlık veya kültürel gelenekler / uygulamalar olarak da tanımlanabilir (A. Gidden, 1997, p.210).

Etnik yapının bu değişkenliğini (J. Nagel 1994 p.41): ‘’sen senin etnik yapının ne olduğunu düşündüğün şey’’ ile ‘’onların senin etnik yapının ne olduğunu düşündüğü şey’’ olarak ayırmıştır (H. Tajfel, 1981, p.42)'in sosyal kimlik teorisine göre bireyler pozitif ayrımcılıklarını maksimize edebilecekleri gruplara göre kendilerini tanımlamaktadır. Bu gruplar da bize kim olduğumuzu ve kendimiz ve bağlı olduğumuz grubumuz hakkında bir algı oluşturmamızı sağlamaktadır. Bizim etnik yapıya ilişkin ortak düşüncemiz ‘’bağ"dır. Biz doğumdan veya dini inancımızdan gelen kültürel uygulamalarımıza bağlanmaktayız.

Bu bağdan kast edilenin toplumsal yaşamın 'verili', daha doğrusu 'verili' olduğu varsayılan, öğelerinden kaynaklanan bağlar olduğunu belirtir ve bunlar arasındaki bağı, din, dil ve belirli toplumsal alışkanlıkları sayar.'' (C. Geertz, 1973, p.259).

Geertz'in bu alıntısı etnik yapının toplumsal bağdan ayrılamadığını ve ana kaynağının dini, dilsel veya sosyal bir bağdan geldiğini ifade etmektedir. Liberya'da etnik yapı kabile veya doğulan bölgeye bağlı olmamakta, bireyin öz yakıştırmasına veya başkalarını nasıl yakıştırdığına bağlı olmaktadır. Belli bir bölgede doğmuş olabilir ve sonra da başka bir bölgeye geçip oranın kültürünü, sistemi ve inancı benimseyebilirsin; Örneğin: belli bir bölgede doğan bir çocuğun ebeveynlerini kaybetmesi ve başka bir bölgeye taşınmak zorunda kalması. O çocuk nihayetinde yeni bir kültürü ve dini benimseyecektir. İnsanların çoğu birden çok kimliği vardır. Bu kimlikler iç içe olabilmekte (büyük bir grubun alt grubu gibi) veya örtüşebilmektedir. Örneğin sıradan bir Liberyalı (özellikle Amerika'da eğitim almış olanlar) aynı zamanda hem Liberya'ya hem de Amerika'ya bağlıdır. Bu da işleri karmaşıklaştırmaktadır. Duruma bağlı olarak da böyle bireyler için hangi kimliğin daha önemli olduğu değişmektedir.

Etnik yapının eskiye dayanan ve doğal bir şey olmadığını, aslında etnik yapının belirli tarihi ve siyasi koşullarda oluşturulduğunu ve öz yakıştırıcı olarak nitelendirilebildiğini savunan oluşturmacı yaklaşıma katılıyorum.

Etnik yapı diğer ülkelerde de olabileceği gibi Liberya'da da önemlidir. Savaş durumunda etnik yapının doğrudan olmasa da dolaylı olarak önemli bir etkisi vardır ve bu durumlarda azınlık olan etnik gruplar hep sömürülmüştür. Ampirik iç savaş araştırmaları etnik yapıların / etnik grupların bireysel aktörler olarak görüldüklerini; etnik kimliklerin önceden belirlendiğini, savaş boyunca sabit tutulduklarını ve buna göre bireylerin ve siyasetçilerin davranışlarının tahmin edildiğini göstermiştir (B.R. Posen, 1993, p. 226; B.F.Walter, 2005, P.66).

İç savaş süresince bireyler kendi etnik kimliklerini savunan örgütlere destek vermeye meyilli olacaktır bundan dolayı da bireyler ve örgütler etnik grup çatısı altında tek aktör olarak görülebilmektedir (Biddle, 2006; Kaufmann 1996). Liberya'da seçimler ve halk tarafından yapılan siyasi bir belirlemenin etnik bir yönü vardır. Bu eskiden süregelen bir kalıntıdır. Liberya kabileleri ve göçler hakkında bahsettiğimizde de belirtildiği gibi sıradan bir Liberyalı Liberya'da yaşayan yerliler ve Amerika'dan göç eden Amerikan Liberyalılar olmak üzere sadece iki etnik grubun bulunduğuna inanmaktadır.

Bunun bir nedeninin bu iki grubun daha eskiden beri çıkarlarının çakışması olarak gösterilebilmektedir. Örneğin, devlet cumhuriyeti ilan ettiğinde göçmenler yerlilere daha az güç bırakacak stratejik pozisyonları almıştır. Bu iki grup aynı ırktan olmalarına rağmen birbirilerine tahammül edemez hale geldiler. Yerliler mahkemelerde, tüm hâkimlerin göçmen olmalarından dolayı ve kanunları onların lehine sonuçlanacak şekilde yorumladıklarından dolayı davaları kazanamıyordu. Yerli etnik grupların ötekileştirilmelerinden dolayı bu grup ajite edilmiştir ve 12 Nisan 1980 yılında Liberya'nın resmi görevli olmayan komutanı önderliğinde ayaklanmış ve hükümete karşı darbe hareketini gerçekleştirmiştir. Ve 1985 yılında yapılan tartışmalı genel seçimler ve başkanlık seçimleri sonucunda güç tamamen yerlilerin eline geçmiştir. Savaşın gerektiğinden uzun sürmesinin en önemli nedeni etnik yapılardır. Yirminci yüzyılın en kanlı iç savaşları arasında ilk on sıralamasında yer alan Liberya Savaşı'nın birçok çatışması etnik kökenli gerçekleşmiştir. 1983-2005 yılları arasında Sudan Müslümanlarının ağırlıklı olarak oluşturduğu hükümet ile güneyin Müslüman olmayan isyancıları arasında gerçekleşen iç savaş; Bangladeş'in 1971 yılında Pakistan'dan ayrılması, 1994 Ruanda iç savaşı ve soykırımı; 1963-1972 yılları arasında Sudan'ın kuzey-güney çatışmaları; 1963-1970 yılları arasında gerçekleşen Nijerya iç savaşı.

Bu çatışmaların her birinde ortalama olarak çeyrek milyon insan hayatını kaybetmiş ve her bir savaş sadece ülkesi için bir felakete neden olmamış ayrıca bölge istikrarının bozulmasına, mültecilerin çoğalmasına ve komşu ülkelerin de sıkıntılar yaşamasına neden olmuştur (Dünya Sağlık Örgütü, 2012).

1.4.Liberya'da Liderlik Yapısı

Liderlik, her toplumda yakından takip edilmesi gereken bir olgudur. On yıl boyunca insanlar ve hükümet arasında birliğin, adaletin, barışın ve istikrarın sağlanması isteği belirlemeye başlamıştır. Bu isteğin canlanması sadece siyasi politikalarla sınırlı değildir, ayrıca ekonomik politikalara da yansımaktadır (Obasola, 2002, p.9). Aslında, birçok Afrika ülkesi hükümeti derin bir siyasi ve ekonomik kriz içindedir, bu da bize bu kıtada önemli bir liderlik ve yönetim sorununun mevcut olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle ortaya çıkan şiddet, güvensizlik, suç unsurlarının artması, durgunluk ve birkaç diğer olgu da doğrudan yönetim sistemine atfedilebilmektedir.

Çok sayıda liderlik tanımı vardır ve bunların ele alınabileceği birçok bağlam vardır. Çoğu kişi özünde liderliğin ne olduğunu anlayabilmektedir ve liderlik tek bir tanımla tanımlanamamaktadır. Liderlik dünya ilişkileri, siyaset ve birçok farklı bakış açısından etkilenmektedir. Sorunlar, özellikle de Afrika ile ilgili sorunlar ele alındığında bu fenomenin daha ayrıntılı bir şekilde anlaşılması ve buna odaklanılması gerekmektedir. Afrika'da liderlik olumlu örnek yerine çirkinleşme üzerine dayalıdır. Güç süreci her zaman hissedilmekte, karmaşık bir hale sahip ve çoğu zaman toplumlarımızda liderlik adı altında gizlenmektedir. Bir lider, liderliği halkına ve ülkesine olumlu bir etki yaratan bir birey olmalıdır (Goldthorpe, 2006, P.151).

Liberya liderleri zaman geçtikçe, zorbaca davranmış, ülkeyi kötü yönetmiş, sivil çatışmalarını ya yok etmiş ya da daha da kızdırmış, kişi başına düşen ekonomik büyüme payını düşürmüş ve yozlaşmış olduğunu göstermiştir. Bazen durup düşünüyorum, niye Liberya gibi küçük fakat zengin doğal kaynaklara sahip olan bir ülke, kendisi ve diğer dünya ülkeleri arasında bu kadar büyük bir uyuşmazlığa sahip. Çoğu zaman bu durumu sömürgecilikten bağımsızlığa olan geçiş sürecine atfediyoruz. Fakat bu durum ayrıca derinlere işlemiş olan yoksulluktan, ekonomik büyümenin eksikliğinden veya kontrol dışında olan dış değişkenlerden de kaynaklanabilmektedir. Ya da bu bölgenin liderlik değişimine diğer bölgelere nazaran daha az anlayışlı olduğu için durum böyle olabilir.

Doğrusunu söylemek gerekirse ister demokratik yollarla gelmiş olsun ister ordu gücüyle liderliğin Liberya'ya yıkıcı bir etkisi vardır ve genellikle zorbacı/otokratik olmaya meyilli olduğu düşünülmektedir. Liberya'yı yöneten son yıllardaki liderliğin ekonomik eğitim almamış, egoları şişirilmiş, yapmacık olan ve basit yağmacılar olarak tarif edilebilmektedir. Bu tür tek amaçlı ve çoğu zaman narsistik liderler sadece Liberya'ya ait değil Afrika kıtasının birçok ülke lideri bu ortak özelliklere sahiptir. Onlar gücün iyiye kullanılmasından nazaran gücün kendisine odaklanmaktadır. Onlar halklarını umursamazlar fakat onların hayranlıklarına sahip olmayı isterler. Doğup büyüdükleri bölgeler hariç kendi ülkelerinin geneli için yıkıcı bir etkileri vardır. Mantık ve akıl yönünden ulaşılamazlar ve toplumsal ve ırkçı ideolojileri kendi siyasi ve şahsi çıkarları için kullanmaya hazırdırlar (F.V. Kraaij, 1983, p.703).

Liberya'nın kamu siyasi camiası oldukça rekabetçi bir alandır fakat son yıllarda kapsamı ve önemi açısından büyük ölçüde daralmıştır. 1847 Liberya Bağımsızlığından önce Liberya bölgesinin yönetimi Amerika Sömürgecilik Cemiyeti'nin tayin ettiği guvernör tarafından yönetilmekteydi. Bağımsızlıktan hemen sonra anayasa yetkileri guvernör sisteminden ABD başkanlık sistemine dayanarak şekillendirilen başkanlık sistemine aktardı. Modern hükümet Amerikan ve İngiliz müşterek hukukuna dayanan yazılı yasalardan ve yazılı olmayan kabile örf ve adetlerinden oluşmaktadır. Cumhuriyet'in devlet yapısı yasama, yürütme ve yargı branşlarından oluşmaktadır. Amerikan politika sistemini kopyalayan bu sistemde aynı zamanda Amerika'da da olduğu gibi çift meclislidir, bunlar senato meclisi ile temsilciler meclisleridir. Toplamda otuz senatör bulunmaktadır (idari bölge başına iki senatör) ve dokuz yıllık hizmet dönemleri bulunmaktadır. Meclisin altmış dört (64) üyesi bulunmakta, idari bölgenin nüfusuna göre temsilciler belirlenmekte ve her bir idari bölgeden en az iki temsilci seçilmektedir. Seçilen üyelerin 6 yıllık hizmet dönemi bulunmaktadır, fakat ikinci kez seçilme hakları vardır. Sistem Amerikan sistemine çok benzemektedir. Devletin en üst yargı organı Yüksek Mahkeme'dir. Başkan tarafından atanan ve senato tarafından onaylanan beş yargıçtan oluşmaktadır. Yargıçların kadrosu ömür boyudur.

Bağımsızlıkla yeni ve farklı bir yargı sistemi gelene kadar Liberya'da, kabile şefleri ve önderleri insanların onayı ile her zaman hüküm vermiş ve yargı fonksiyonunu yerine getirmiştir. Bu yeni gelen bireysel kural sistemi mevcut bürokratik sistemden tamamen farklıydı. Onların liderliği anayasal ve kurumsal olmaktan çok kişisel olmuştur. Onların yönetimi nitelik ve yeteneklere dayanıyordu (onların ve onları desteklemeye ikna edebildiklerinin nitelik ve yeteneklerine dayanıyordu). Liberya, kabine tarafından ve anayasa

tarafından verilen unvanlarla değil daha çok kişisel güç ve meşrutiyetle yönetilmektedir. Anayasa, gelecek için çok büyük bir öneme sahiptir. Çünkü anayasa, gücün kötüye kullanılmasını önlemek için kullanılabilecek bir araç olarak değil, güce sahip olanın kendi ihtiyaçlarına uyacak şekilde değiştirebildiği, yeniden yazabildiği bir yasal araç olarak kullanılmaktadır.

1847-1980 yılları arasında ülkenin başkanlığı sadece Amerikan- Liberyalıların elindeydi. Tüm kanun ve yasalar sadece Amerikan-Liberyalılar tarafından uygulanıyordu. Yerliler, meclisten gelen tüm kanunları sorgulamadan uygulamak zorundaydı. ABD'de yaşadıkları benzer durumla şimdi de kendi yurtlarında karşılaşıyorlardı (Köle ve efendi). Günümüz Liberya'sı ile karşılaştıracak olursak o zamanlar iki partili orijinal sistem mevcuttu. Cumhuriyet Partisi ve Gerçek Whig Partisi. Bu partiler Amerikan-Liberyalıların elindeydi çünkü onlar elit kesim olduklarından sadece onların oy kullanma hakkı vardı. Yerliler, hükümete vergi ödemek ve ağır işlerde çalışmak zorundaydı. Yani, bir zamanlar ABD'de yaşadıklarında karşılaştıkları muameleye şimdi de kendi ülkelerinde maruz kaldılar. Bağımsızlıktan sonra Liberya'da liderlik kapsam ve önem açısından oldukça daralmıştır. Ülkede elit kesim egemen olmuş, siyasi sistemi manipüle etmiş ve devlet gücünü tekele dönüştürmüştür. Onlar çevrenin esiri değildir ve ülkelerinin kamu hayatına etki etmek için kararlılıkla müdahale etmektedir.

Tarihi açıdan bakıldığında büyük ölçekli ulusal bir devletin varoluş nedeni, sosyal ve ekonomik imkânların sadece küçük bir grup yerine herkese ulaşılabilir hale getirilmesidir. Siyasetin cazibesi birçok kişinin ideal ve ilkelere bağlanmasını, devlete ve halkına hizmet etmesini, çıkarlarını ve davalarını ilerletmesini, güç elde etmesini ve gücün beraberinde getirdiği ayrıcalık ve onurlardan istifade etmesini sağlamaktadır. Afrika'nın zarara uğradığı nokta yeteneksiz liderliktir. Örnek olarak göstermemiz gerekirse Mugabe'nin Zimbabve'si gösterilebilir. Aşağılık liderlik zengin bir ülkeyi açlık, yoksulluk ve korku sınırına getirmiştir. Ya da Somali'ye bir göz atalım, ülkede Somalice konuşan herkes Müslüman, kabileler bulunuyor fakat ayrı etnik gruplar yoktur. Buna rağmen ülkede hala süren iç savaşın yıkımı hüküm sürüyor. İyi, kötü ve iğrenç liderleri ayırt etmek ve onlar hakkında teoriler yürütmek oldukça kolaydır ve bu durum Afrika için daha da barizdir. Afrika'daki yönetme sistemi o kadar yıkıcı ki zamanla daha da yoğunlaşmakta ve bir süre sonra herkesin kendisini lider olarak gördüğü ve bu yönde çabaladığı görülmektedir. Fakat onlar hala iyi liderlik taktiği kavramını kavrayamamıştır (Metelits. & Matti, 2005. P.63).

Afrika ortamında bir liderin kendinden sonra geleceklerin izinde gidebileceği bir miras bırakamamasıdır. Liberya'nın bağımsızlığından sonra göçmenlerin benimsediği liderlik

tarzına ve mirası biraz inceleyelim. Uzun yıllar boyunca Liberya'da tek partili sistem hüküm sürüyordu. Tek partili sistem dememin sebebi de Gerçek Whig Partisi'nin ülkeyi 1878-1980 yılları arasında yönetmesindendir. Yönetimin ellerinden alınması da ancak başarılı bir darbeden sonra gerçekleşti. Partiyi oluşturanlar büyük babaları tarafından onlara verilen ayrıcalıkları kullanan sosyal bir topluluktan başka bir şey değildi. Tek partili sistem yerlilerin vatandaşlık hakkını 1904 yılına kadar yerlilere vermemiştir. Anayasa'da devletin üç branştan oluştuğunu ve güçler ayrılığı ilkesine göre yönetildiği belirtilmişse de bu hükümler hiçbir zaman uygulamaya geçmemiştir. 133 yıl boyunca ülke oligarşi sistemine göre yönetiliyordu ve açık siyahi ten renkli bireyler koyu siyahi ten rengine sahip bireyler üzerine üstünlük uyguluyordu. Bu dönemde başkanlık yapan tüm kişilerin kökeni Amerika'ydı. Onlar ülkeyi batıdan benimsedikleri köle zihniyeti ile yönetmiştir.

Başkan William V.S. Tubman iktidarda kaldığı 27 yıl boyunca aşırı baskıcı yöntemleriyle orduyu, Ulusal Soruşturma Ofisi'ni Özel Güvenlik Hizmetleri'ni ve hepsinden en merhametsiz ve güçlü olan Ulusal Bilgi ve Güvenlik Hizmetleri'ni kullanarak geniş bir ağ oluşturmuş ve kendini yerlilere karşı güçlendirmiştir. Sonuç olarak da muhalefet ortadan kalkmış ve Liberya sanal şiddetli ülke halini almıştır. Demokratik ülkelerde rahatça kullanılan ifade özgürlüğü ve dernek özgürlüğü gibi temel insan hakları çiğnenmiştir (Levitsky. & Way, 2010 p:89).

12 Nisan 1980 tarihine eski göçmen yönetim sistemi, usta Doe Kumandan önderliğinde, yönetim konağını basarak Başkan William R. Tolbert'i öldüren Krahn askerleri tarafından ortadan kaldırılmıştır. On gün sonra da Başkan'ın 26 destekçisi ve on üç kabine üyesi halka açık bir şekilde infaz edilmiştir. Darbeden kısa bir süre sonra hükümet yetkilileri çıplak bir şekilde Montrovia çevresinde dolaştırılmış ve sahilde kurşuna dizilmiştir. Bazıları ülkeden kaçarken, bazıları hapsedilmiştir. Halkın çoğunluğu Doe'nin gelişini kutlamış ve uzun zamandır hükümete dahil edilmeyen halkın büyük bir çoğunluğunun yararına olacağına inanmıştır. Bunu bir baskıdan ve ayrımcılıktan kurtulma gibi görmüşlerdir. Liberya'nın yaklaşık olarak yüzde 90'ı 1980 darbesinden yanaydı.

Güç el değiştirdi. Doe de insanların beklediğinin aksine zorlayıcı bir liderlik gösterdi. Burada zorlayıcıdan kast ettiğim Doe'nin o zamanlar elinde tuttuğu güçtür. Değişimi sağlamak için kuvvet kullanıyordu. İnsanları işleri iradeleriyle yapmaları için etkilerdi ve ceza ile ödül yoluyla onları çalışma ortamlarında manipüle ediyordu (F.V. Kraaij, 2015, P. 22).

Yeni hükümet kendisine Halk'ın Kurtarıcı Cemiyeti olarak adlandırmış. Bu hükümet iyi liderlik göstermiştir fakat tecrübe eksikliği ve hükmetmeye hazır olmayışlarından dolayı başarılı olamamıştır. Doe kamu çalışanlarının maaşlarını yüzde 500 arttırarak ve yerlilerin vergilerini ciddi bir boyutta azaltarak güçlü bir başlangıç yapmıştır. Ayrıca güvenlik yetkilileri tarafından uygulanan göçmenlerin hükümetlerinden kalma saçma kulübe vergisini de tamamen ortadan kaldırmıştır. Kendisi iktidara zorlayıcı yöntemle geldiği için yönetim yöntemleri de yanıt vermeye yönelik değildi ve uygulamaya yemin ettiği demokrasiye tehdit oluşturmaya başlamıştır. Doe'nin ordu ve sivil idaresinin (1980-1989) Liberya'nın ayırımcı ve çıkarcı siyasetinin önüne geçmesi gerekmesine rağmen ülke halkına gereksiz hüsran, umutsuzluk ve yoksulluk yaşatmıştır. Dolayısıyla da hemen hemen tüm siyasetçiler sürgün edilmiştir. Anayasayı askıya almış ve ülkeyi kendisinin en iyi olduğunu düşündüğü şekilde yönetmiştir. Askeri rejim yerliler arasında etnik bağlanma yaratmıştır.

Bu da Liberya'da liderliğin olgunlaşmadığını göstermektedir. Burada da yanlış anlaşılmak istemem, Liberya'nın hem geçmiş hem de geleceğinde bazı iyi liderlik örneklerine rastlanabilmekte fakat bu olumlu örnekler kötü örnekler ile karşılaştırıldığında etkilerini kaybetmektedir. Ve Liberya'nın kuruluşundan beri, Liberya liderliği Batı (Amerika) tarafından oluşturulmuştur. Onların Liberya siyaseti üzerindeki etkisi, kölelerin bu bölgelere geri gönderilmesinde rol oynadığı için olabilir. Örneğin, Montrovia bölgesi adını Amerika'nın beşinci başkanı James Montroe'dan almaktadır. Çünkü o sömürgenin kurulmasında ve özgür kölelerin Liberya'ya gönderilmesinde önde gelen destekçilerinden biriydi. Bunun başka bir örneği de Buchanan kentidir. Şehir, adını Amerika Başkanı James Buchanan'ın kuzeni Thomas Buchanan'dan almaktadır. Liberya'nın daha birçok yeri isimlerini batıdan almıştır. Ve eğer tüm ülke mukabele üzerine kurulmuşsa ki sosyal psikolojide mukabele birinin borcunu ayni olarak başkasına geri ödemesi kuralına dayanmakta olan bir kuraldır; o zaman insanlar da onlara davranıldığı şekilde başkalarına davranacaktır. Bu da Amerika ve Liberya arasında defalarca tekrarlanan bir olgudur.

Liberya'da uzun yıllar halkın çoğunluğunun baskı altında kalmasına, ihmal edilmesine ve haklarının ihlal edilmesine rağmen barış sürmüştür. İnsan haklarının ihlali hiçbir zaman Liberya'da savaş nedeni olmamıştır. Bunun nedeni de Liberya ticareti yoluyla Amerika ihtiyaçlarının karşılanmasıydı. Darbeden sonra ilk başlarda ABD, taleplerini karşıladığı sürece Liberya hükümetini kabul etmiştir. Başkan Doe de ABD politikalarına aldırmamaya ve Çin ile ilişkiler kurmaya başlayınca bu durum değişmiştir. Doe, Çinlilerle Gbarnga'dan Sierra Leone sınırına kadar üç şeritli otoyolun inşa edilmesini konuşmaya başladığında Amerika buna karşı

çıktı ve kendisini Çinlilerle iş yapmama konusunda uyardı. Doe buna rağmen otoyolunu Çinlilere yaptırdığı için Amerika onu kınadı. Artık bu karşılıklı mukabelenin olmadığını düşündüklerinden dolayı Liberya'ya kızmaya başladı. Amerika Doe'nin hükümetine daha önceki liderlere vermedikleri kadar yardım desteği sağlamıştır. Ve bütün bu yardımlardan sonra onlara göre Doe onları dinlememiş ve onlara sırt çevirmiştir. Mukabele normuna göre yapılan yardımı kabul etmek ve karşılığında karşılıklı olarak yardım sunmamak her zaman karşı taraf tarafından sevilmemeye neden olmaktadır. Bir grubun yardımından ve kaynaklarından yararlanan herhangi bir birey / ülke, karşı tarafa bir yardım sunmuyorsa o kişi her zaman karşı taraf tarafından sevilmeyecektir ve grup dışı edilecektir.

Beyaz Saray, halkı hükümete karşı kışkırtmak için yollar bulmaya çaba göstermiştir ve Doe'nin hükümet kaynaklarını kötü kullanması, adam kayırma ve taraf tutması açığa çıkarılarak görevine son verilmiştir. Siyaset açısından Liberya batı güçlerinin kölesi olarak görülmekte ve resmi olmayan yollardan hala ABD ile işbirliği yapmaya devam etmektedir. Başkan Charles Taylor hükümetine gelince, bu hükümetin yönetim sistemine ilişkin yakından uzaktan bir ilgisi yoktur. Hileyle kazanılmış, insan haklarını ihlal etmiş ve o dönemde Liberya'nın her tarafında krizler ortaya çıkarmıştır. İktidarı boyunca Taylor, Sierra Leone İç Savaşı'ndaki (1991-2002) rolünden dolayı Savaş Suçları ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlarla suçlanmıştır. Bu rejime karşı olan iç muhalefet zamanla büyüdü ve ikinci Liberya İç Savaşı'na dönüştü (1999-2003). Kendisinin tek bir iyi lider niteliği yoktu. İnsanların onu takdir ettiğini iddia ediyor fakat ben onu bir zorba olarak gördüğüm için bunu yapamıyorum. Kendisinin iyi bir kişiliği var fakat ondan önce gelen tüm diğerleri gibi yeterli liderlik tekniklerine vakıf değil. Artan baskıdan dolayı kendisi 2003 yılında sürgüne kaçmış ve Nijerya'da iltica etmiştir. 2006 yılında yeni seçilen başkan, onun ülkeye iade edilmesini talep etmiştir. Sierra Leone'deki BM yetkilileri tarafından tutuklanmış ve Hag'daki Haaglanden Cezaevine aktarılmıştır. Özel mahkeme tarafından terör, tecavüz ve cinayet gibi 11 suçlamadan suçlu görülmüş ve şimdi 50 yıllık hapis cezasını çekmektedir.

''Afrika'mıza, arkadaşlar arasında doğal olarak gelişen etki dışında başka bir etki istemiyoruz. Biz Afrika'nın büyük güç çatışmalarının yaşandığı bir yer olması gerektiğine inanmıyoruz ve tarafımızdan böyle bir öneride bulunmuyoruz.'' (Devlet Güvenlik Bakanı Roger'in 1970 Afrika konuşması)

Ben bir Afrikalının Amerika seçimlerinde seçimleri gözetmesi, denetlemesi ve siyasi açıdan etkilemesi için davet edildiğini görmüyorum. Biz Liberya'nın ve tüm Afrika'nın ''BATI'' etkisinden kurtulmasını ve batının yerel siyasete etki etmesini, Amerikan'ın

müdahalelerine karşı çıkarak onları suçlayarak, engellemesini bekliyoruz fakat bunu hiç kimse başaramıyor. Bu suçlamalar 1971 yılında Afrika'nın birkaç yerinde özellikle Madagaskar ve Gine ülkelerinde ortaya çıkmıştır. Afrika liderlerinin en önemli önceliği ekonomilerini kalkındırmak olmalıdır. Afrika, yabancı siyasi etkisinden kurtulmak istiyorsa; çatışmanın kıtaya gelmesi durumunda kaynakların alıkoyulmasından kaçınması gerekmektedir. Bu karşılaştığımız çok hararetli bir sorundur. Afrika medeniyetlerin beşiği olarak görülmelidir. Afrika'da çok değerli metal rezervleri bulunmakta, en geniş farklı kültür zenginliğine sahip ikinci kıtadır fakat bütün bunları yönetecek, koruyacak, sürdürecek araçlara sahip değildir. Afrika Liderlerin devlet yönetimi anlayışı yok, hep aynı hataları hiçbir düzeltme olmadan tekrarlıyorlar. Eğer bir lider olarak ilk olarak ülkenin çıkarını düşünmeden kaynaklarını oyalamaya devam edersen kıtanda işlerin değişmesi çok zor olacak ve senden faydalananlar senden daha da çok faydalanabilmek ve istediklerini alabilmek için her zaman sana olumlu şeyler söyleyecektir. Afrika liderleri ve Afrika halkı kaderlerinin kendi ellerinde olduğunun farkına varmalıdır. O, onların istedikleri yerdedir.

Tubman rejimi boyunca (1944-1971), o zamanda uygulanan ''Açık Kapı Politikası'' sayesinde tüm yabancı yatırımcılar uzun yıllar boyunca vergiden muaf olmanın avantajından yararlanıyordu. Liberya'ya yabancı ekonomilerin gelmesi Liberya ekonomisini etkiledi ve Liberyalı yatırımcılar bundan korktu. Fakat her zaman olduğu gibi bu büyüme kalkınma olmadan sağlandığı için büyümenin %90'ı nüfusun %3'ünün eline geçmiştir (Kraaij F. V. 2015).

1970'li yılların ikinci yarısında ekonominin azalmasıyla ciddi sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Piyasa ve hükümet gelirleri demir, kauçuk ve kereste olmak üzere üç ana ihracata dayanıyordu. Fakat daha sonra ekonomi uluslararası durgunluktan etkilendi ve ülke yabancı yardıma başvurmak zorunda kaldı. Bu tür yönetim, Afrika ülkelerinde görülen tipik yönetim şeklidir. En temel liderlik niteliklerinden yoksundurlar. Güç suiistimal ediliyor ve fonlar yanlış yönetiliyor. Bu ekonomik düşüş ortamında ulusal borçlar arttı ve karlar ile ekonomik büyüme eşit olmayan bir şekilde dağıtıldı ve dolayısıyla yerel halk hükümetin azınlık tarafından yönetilmesine karşı çıktı ve yolsuzluk, adam kayırma ve tek partili sisteme karşı sesini yükseltmeye ve daha çok siyasi özgürlük ve dahil edilmeyi talep etti.

Savaştan sonra bile hala bir demokrasi açığı bulunmaktadır. Bu durum sadece Liberya'ya özgü bir durum değildir. Dünyanın birçok ülkesi hala demokrasi açığı ile uğraşmakta fakat hala siyasi koşulların belirsizliği konusunda Afrika'nın tüm ülkelere nazaran

daha da arkada kaldığı anlayışı bulunmaktadır. Çoğu ülkenin özellikle de Afrika ülkelerinin otoriter, baskıcı ve demokratik olmayan sistemlerle yönetilmesine rağmen durum böyledir.

‘’The Economist’’in İstihbarat Birimi’nin Demokrasi Endeksi’ne göre dört farklı rejim türü bulunmaktadır. Bunlar: tam demokrasi, karma demokrasi, otoriter demokrasi ve kusurlu demokrasi rejimleridir. Daha önce de belirtildiği gibi Liberya resmi olarak yasal bir demokrasi sistemine dönüşmüş fakat demokrasi türü ‘’kusurlu demokrasi’’dir. Her altı (6) yılda bir seçimler yapılmakta ve her parti veya bireyin istediği kişiye oy verme hakkı vardır. Medya’da veya belirli yerlerde ihlallerin gerçekleşmesi gibi sorunların yaşanmasına rağmen temel insan haklarına saygı gösterilmektedir. Fakat seçimlerde Başkanın seçilmesi gibi farklı süreçlerinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Seçilen Başkan’ın Amerika’nın onayladığı bir başkan olması gerekiyor. Bunun olmaması halinde ülke yine bir iç savaşa sürüklenecektir. Yönetimdeki sorunlar siyaset kültürünün gelişmemiş olmasına ve siyasete katılımın az olmasına neden olmaktadır. Liberya’nın siyasi sisteminin otoriter veya tek partili sistemden demokrasiye ilerlemesine rağmen hala yönetim şeklinin eski rejimlere benzeyen yönleri bulunmaktadır (C. Metelits. & Matti, 2005, P.63).

Liberya’nın seçim süreci kuruluşundan ilk cumhuriyet 1980 yılının sonuna kadar istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. İstikrarsızlıkların ortaya çıkmasına rağmen gücü elinde tutan elit kesim memnun olduğundan dolayı istikrarsızlığa ihtiyaç yoktu. 1980-2006 yılları arasında ırksal gerilim ve yozlaşmış siyasi süreç ordu tarafından desteklenen birkaç diktatörlüğe neden olmuştur. Bu askeri müdahaleler dönemi 200.000 kişinin ölümüne ve daha da çok kişinin yurdundan edilmesine ve yetim kalmasına neden olan Liberya İç Savaşı’nın başlamasına neden olmuştur. Liberya’nın siyasi tarihi yıllarca göçmenler, kabileler ve etnik grupların etkisi altında kalmıştır.

1.5.Liberya’da toplumsal ve siyasi farklılık

Toplumsal ve etnik dışlanmanın birkaç olası kökeni vardır: Duygular ve özellikle ırk farkı toplumların etkileşiminde önemli role sahip olduğu için, insanların diğer insanlara karşı duydukları duyguları dikkate alarak başlamak istiyorum. Liberya kültürü/toplumu dışlanma üzerine kurulmuştur. Toplum siyahileri yabancı konumuna yerleştirmektedir. Bu ötekileştirmenin merkezinde, güçlü olan grupların ülkeyi arındırmak ve hakimiyet kurmak için azınlık korkusu oluşturmak ve sonuç olarak onların seslerini ve bilgilerini dışlama eğilimi yatmaktadır. (D.A.Thomas, 2004, P.22).

Toplumsal farklılık ve etnik yapı artan nüfusta asırlık bir olgudur. Dünyayı eşsiz kılan bu farklılıktır. İnsan ırkı birçok yönden olağanüstü derecede çeşitlidir. Farklı olduğumuz alanlar sonsuzdur. Varlığımızın çeşitliliği güzeldir, fakat toplumlar hala insanlığa zamanın başlangıcından beri eziyet eden bu çıkmaza takılı kalmaktadır. Geçmişe bakıldığında, dünya tarihinde sadece bu olgu nedeniyle yaşanan trajediler listesi akıllara durgunluk vermektedir, örneğin: kölelik, nazi soykırımı (Holocaust), haçlı seferleri, soykırımlar ve çok daha fazlası. Liberya'nın tarihini gözden geçirdiğimizde, Liberya vatandaşlarının neredeyse hepsinin başka ülkelerden buraya göç ettiğini fark ettik. Fakat hepsi Siyahi (Afrika) ırkından gelmektedir. Bunun önemli olması gerekmektedir, fakat bu olgunun gerçekte önemi yoktur.

Liberya'da toplumsal etnik-dilsel (budundilbilim) işlevselleştirme olgusunu inceleyecek olursak, savaşın sonucu olarak toplumun bugünkü fakirleşmede payının olduğunu söyleyebiliriz. Liberya'da etnik-dilsel ve ten rengi işlevselleştirilmesi nüfusu çeşitli şekillerde etkilemiştir; düşük büyüme performansının bir açıklaması da gelir ve ekonomik politikalardır. Ana mesele etnik çeşitlilik değildir; ana mesele etnik ayniyettir. Kendini diğerlerinden farklı ya da üstün olarak tanımladığın zaman çatışmalar ortaya çıkmaktadır. Bu tür çatışmalar Balkanlardan Orta Afrika'ya, Endonezya, Nijerya, Güney Afrika ve birçoklarında insan tarihinin acı safyaları olmuştur. Etnik çeşitlilik hükümetler arasında ve içinde tanımlanıyorsa, bu durumdan hükümetin zayıf kalitede hizmet vereceği öngörülmektedir. Arend Lijbhart, ''oydaşmacı demokrasi'' teorisine göre milletlerin farklı etnik dilsel, dini veya kültürel topluluklar olarak derinden bölünmüş olup yine de istikrarlı bir hükümet sürdürebileceğini önermektedir. Bu durum, siyasi liderler arasındaki işbirliği ve uzlaşma ile nitelendirilmektedir. Bu teori her toplumda uygulanıyorsa veya uygulanması gerekiyorsa, Afrika bu durumda istisnadır. Çünkü Afrika siyaseti uzun süredir ayrımcılığın ve etnik yapının etkisi altındadır. Bizler kabile, dil, din ve inanç temelinde oy kullanırız. Ayrıca aynı temellerde uzlaşma olmadan hükmederiz (Brass, 2010, P.533-45).

Liberya'da etnik ve toplumsal farklılık bağımsızlık kazanılana kadar gözlemlenmemiştir. Bağımsızlıktan sonra ise bağlam ve sorunlar değişmiştir. Artık mücadele büyük güçlere karşı veya köleliğin kaldırılması için değildir; artık beyazlar siyahiler üzerinde doğrudan hakimiyet sahibi değildir. Artık bağımsızlık vardı ve sınırlar bağımsız bir devlet olarak kesin bir şekilde çizilmiştir. Fakat, bu çizilen devlet sınırları içerisinde toplumsal bir sorun olarak toprak mülkiyeti ortaya çıkmıştır. Şimdi ülkede iki grup arasında toprakların kime ait olduğu ile ilgili olarak bir sosyal çatışma başlamıştır. Kendilerini (Amerikan-Liberyalılar) olarak tanımlayan bazı batı destekli gruplar eski sömürgecilerin gücünü ele

geçirmeyi başardı. Bu bağımsızlık, toplumsal ve etnik farklılaştırma için kapıyı açmaktan başka bir hiçbirşey değiştirmemiştir. İngilizce konuşabilen veya Avrupalı gibi giyinebilen azınlık bir grup diğerlerini kendilerinin yaşamış olduğu bu imtiyazlardan mahrum bırakmıştır. Mulattolar ırksal farklılığın örgütsel hayatı kapladığı, tüm siyasi faaliyetlerin yerlilere karşı yapıldığı, partilerin ırksal hatlar arasında kırıldığı bir toplum oluşturmuştur. Yerliler, oylama ayrıcalığı verildiği zaman bile oy kullanamayacak kadar saf olarak görülmekteydi. Oylamalar belirleyiciydi ve çıkarlar bölünmüş durumdaydı. Ülke köle ve efendi alanı haline gelmiştir; onlar yerliler açısından esasen görünüm ve yönelimleri bakımından Afrikalılardan daha ziyade Amerikalıydı. Batı modası giyimini, güney çiftlikleri tarzı evlerini, Amerikan yemeklerini, Hristiyanlığı, İngiliz dilini ve tekeşlili akrabalık uygulamalarını tercih etmekteydiler. Yerleşimciler mülklerini ortak mülkiyet olarak ellerinde tutan Afrika nüfusunun tersine mülklerini bireysel bir şekilde sahiplenmekteydi ve tüm siyaset Amerikaya göre biçimlendirilmiştir; bu uygulamalar Batı'nın veya bölgesel örgütlerin hiçbir müdahalesi olmadan onyıllar boyunca devam etmiştir.

Nüfusun çoğu yardım beklemektedir, fakat kimse yardımda bulunmamıştır. 1980 yılında halk şahsi olarak sorumluluk almaya karar verir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Liberya'nın olaylarına müdahale konusunda uzun bir geçmişi vardır, fakat bu dönem süresince çok sessizdir. Aslında onlar, zaman zaman Amerikan-Liberyalıların yerli kabile ayaklanmalarını söndürmelerinde yardımcı olmaları için donanma gemileri göndermişlerdir, fakat bu dönemde sessizdiler. Onların beyaz kültürü yerlilere eski köleleri tarafından tanıtılmaktaydı. Bu etki, Göçmenlerin bağımsız bir kimlik duygusu oluşturmalarını engellemekteydi. Hasar hem toplu hem de bireysel düzeyde hissedilmekteydi. Bu durumun nüfus üzerinde olumsuz etkileri vardı, çünkü gücü elinde bulunduran azınlık grup, kendilerini Afrika toplumununun bir parçası olarak değil Amerikan toplumunun bir parçası olarak görmekteydi ve çok koyu ten rengini kirlilik ve kötülük olarak daha açık ten rengini ise kurucu ataları (Amerika'nın kurucu ataları) gibi üstünlük ile eşdeğer olarak görmekteydiler. Koyu ten renkli insanlar her karar alımında dışlanmaktaydılar (D., Beyan., & Burrowes, 2001, P: 84-6).

Milli bayrak, mühür vs. hepsi Amerika'yı temsil etmektedir, yani Amerika'nın istediğinden başka hiçbir şey gelenek haline gelemez. Amerika, Liberya'nın gelecek on dört yıl süresince kamu gelirlerini dört batı devletinin (Amerika, Birtanya, Fransa ve Almanya) kontrolü altında bırakması karşılığında 1.7 milyon dolar değerinde 40 yıllık uluslararası bir kredi ayarlamıştır.

1926 yılında hükümet Amerikan lastik firması Firestone'a dünyanın en büyük fabrikasını kurması için imtiyaz vermiştir.

Robert Trivers'in karşılıklı özgeciliğin evrimi üzerinde yapmış olduğu çalışmada, ahlaki saldırganlık adında bir çeşit davranışı tanımlamaktadır. Bu davranışta özgeci bir kişi karşılıklı etkinin eksikliğinde bile özgeci olmayan birisine zarar vermek veya bazı uç vakalarda onu öldürmek veya onu sürmek için hareketlerine devam edebilmektedir. Eski köleler beyaz destekçileriyle beraber Liberya'ya gelip, buradaki yerel halktan ricalarda bulunup onlara daha iyi bir Liberya sözü vermişlerdir; yerliler de bunu kabul edip en iyi bölgeleri onlara ayırdılar. Bu ise başarısızlığı beraberine büyük bir toplumsal ayrımı getirdi ve vaşhetten kaçınmanın tek yolu şiddet idi. Bu durum on yıl devam etti. Fakat bu durum sonsuza kadar böyle devam edemezdi ve 1980 yılında başarılı bir darbeden sonra ülkenin tarihi sonsuza dek değişti. Toplumbilimcilere göre insan davranışı toplumsallaşmadan tespit edilir. İnsan davranışının %95'i ya aileden ya da toplumsal çevreden öğrenilmektedir. Bilgisiz olan bir çocuğa ne öğretilirse, o çocuk onu ortaya koyacaktır: toplumsal davranış öğrenilen bir davranıştır, doğuştan gelen değil. Bu da eylemin ve davranışın etki ve tepki ilkeleriyle yönetildiği anlamına gelmektedir. Amerika'dan Liberya'ya göç eden siyahiler baskıcı hayattan başka bir hayat görmedi. Onlar açık tenli insanların daha koyu tenli insanlardan üstün olduğunu kabul edecek şekilde yetiştirilirdi, bu nedenle koyu tenli insanlar bu avantajı kullanarak aralarında koyu tenli olan insanları köleleştirmiştir. Yerlilerin %99'u, bulundukları durumun haksız olduğunu gördükleri için ve değişimin yapılmasını istedikleri için darbeyi kabul etmiştir.

Mevcut cumhurbaşkanı ölürülmüş ve yerine askeri rejim ortaya çıkmıştır. Onların yönetim sistemi, bir önceki sistemden hiç farklı değildi. İlk olarak, kendi kabilelerine ait olanlar hariç Amerikan-Liberyalı olan tüm bakanları öldürdüler. Yönetimdeki insanların çoğu Krahn kabilesinden gelmekteydi. Cumhurbaşkanı da devletin en güçlü ve merkezi kişisi haline gelmişti ve istediği zaman hükümete başkanlık yapabilme, hükümeti feshetme, ana atamaları gerçekleştirme ve önemli yetkili mecraları görevden alma gibi yetkilere sahipti. Cumhurbaşkanı Doe bu yeni siyasi oyun alanını anayasayı askıya alarak, bazı değişiklikler yaparak ve onun hükümetine karşı çıkan bazı kabilelere savaş açarak kendi lehine kulllandı. Ek olarak, polis ve askeri güçler hala yıldırma enstrümanları olarak kullanılmaya devam edildi. Aslında, Doe'nin yönetimi sadece kabile farkı yaratmadı, müttefikleri özellikle de Amerika'yı korkutup kaçırdı. Bu sefer Amerika müdahale etmek zorundaydı ve hükümet içi yolsuzlukları ortaya çıkardı.

Sosyal öğrenme teorisi, davranışın öğrenilmesinin bir yönteminin de çevreden gözlemleyerek öğrenme süreciyle olduğunu kabul etmektedir. Gözlemlenen bireylere model denir. Toplumda, çocuklar birçok etkili model ile çevrelenmektedir ve bu modeller gözlemlenecek ve taklit edilecek olan örnekleri oluşturmaktadır (A. Bandura, 1977, p.226). Doe liderlik ile uzaktan yakına ilgisi olmayan bir yerliydi ve şu anda bir milleti yönetmek üzereydi. Eğer Liberya'da iyi bir siyasi sistemi gözlemleme şansına sahip olsaydı muhtemelen başarılı olacaktı. Cumhurbaşkanı Doe, insanlara ten renklerine, konuştukları dile, giyidikleri kıyafetin sınıfına göre farklı ayrıcalıkların verildiğini görerek büyüyen yerli birisiyi. Ayrıcalıkların ilk olarak kendi insanlarına verilmesi gerektiğini öğrendi.

Savaştan önce birbirinden çok farklı olarak gözüken ama aslında her boyutta birbiriyle oldukça benzer olan iki tane farklı toplumsal sorun vardı. Amerikan-Liberyalılar, açık ten rengine sahip insanlar (İngilizce konuşabilen, kravat takan, takım elbise giyen ve Amerika'dan gelenler) ve koyu ten rengine sahip insanlar(çok koyu ten rengine sahip, İngilizce konuşamayan, kravat takmayan ve Avrupa isimlerine değil de Afrika isimlerine sahip olanlar) arasında ''toplumsal olarak farklılaştırılmış yönetim sistemi'' oluşturmuştur, Doe rejimi ise ''Etnik Tabakalı Toplum'' yaratmıştır. Kendi kabilesi ve insanlarından başkası için önemli bir kişi olduğu söylenemezdi. Amerikali-Liberyalıların kendi aralarında yaptıkları gibi Doe da çoğu zaman kendi kabilesi olan Krahn'a öncelik tanımıştır. Tabi ki Amerika tarafından desteklenen Amerikalı-Liberyalılar ile itibar kazanmaya çalışan ve malesef başarılı olamayan bir yerli arasında büyük bir boşluk vardı. Bu siyahilerin rejimi her zaman Amerika ve diğer Avrupa organizasyonlarıyla işbirliği içindeyken, yerli rejimi batı ile sürekli çıkar çatışmaları içindeydi. Pruit ve Kim, tırmanış dairesine dayanarak modellenen kendi kendini doğrulayan kehanet örneği üzerinden şunları sunmaktadır: bir grup veya topluluğa karşı yapılan olumsuz görüşler, başka grupların eylemlerini teşvik eden ve bu olumsuz görüşleri haklı olarak gösteren bir tür grup davranışını üretme olasılığı yaratır. Örneğin, gazeteci Dilip Hero (2002) Amerikan Başkanı George W. Bush'un İran'ı ''şer ekseni'' ülkelerinden birisi olarak etiketlemesi, İran'ın bu şekilde etiketlenen bir diğer ülke olan Irak ile yakınlaşmasına neden olduğunu varsaymıştır. Toplumda, toplumsal eylem ve davranış barışın korunmasında veya savaşın yapılmasında belirleyicidir. Bir toplumun içerisinde çözülmeyen bir sorun olduğunda, toplumun her üyesi kendisini emniyet altına almak için güvendikleri bir müttefik bulmaya çalışır. Bu durum, toplum içindeki toplumsal yapı artık sakinler için katlanılabilir gibi görünmediğinde oluşur.

Kabile farklılıkları artık katlanılamaz hale gelmiştir; cumhurbaşkanı sadece kendi kabilesine yardımlarda bulunmaktadır, bu durum özellikle Mano kabilesinden gelen General Thomas Quıwonpa'nın başarısız darbe girişiminden sonra daha da ciddileşmiştir. Quiwonpa'nın eylemleri Mano ve Gio kabilelerinin kötü muamele görmelerine neden olmuştur.

1.6. Liberya'da Sistem Yönetimi ve Liderlik Yetenekleri

Afrika tüm kıtaların en kalabalık ülkesi değildir, fakat en çok ulus devlete sahip (54 Afrika birliği üyesi, bunların 48'I Güney Afrika çölünde bulunmaktadır) olduğu gibi aynı zamanda yönetim ve liderlik çeşitlerinin en geniş biçiminde yayıldığı kıtadır. Afrika, tek partili yönetim dedikleri alaycı bir tür sözde demokrasiye inanan birçok hümanist demokrata sahip (örneğin, True Whig Party of Liberia partisi ancak darbe ile iktidardan düşürüldü) bir kıta olmasıyla bilinmektedir. Liberya gibi Sahraaltı Afrika'da bazı ülkelerde, kötü yönetim ayaklanmalar doğurdu (Shuji, 1999, P.04-8). Liberya, Sudan ve Kongo gibi ülkelerdeki çatışmaların ana nedenleri iyi yönetim eksikliği ve olumlu liderlik ihtiyacıdır. Ulusal bir devletin başarısız olması veya tamamen çökmesi tamamen kötü bir liderliğin nedeniyle gerçekleşir, ekonomik olanakların ve doğal kaynakların kıtlığını gösteren yoksulluğun tekrarlanması bile liderliğin suistimali veya yönetim hataları nedeniyle gerçekleşir. Hükümet bazen eylemleri veya eylemsizlikleriyle yaygın yolsuzluğu veya yağmalamayı cesaretlendirmektedir.

Liberal ve radikal paradigmalar yönetişimin siyasi güç ile ilişkili olan kurumlarını ve ilişkilerini ifade ettiğini kabul edecektir; özellikle bu gücün icra ve meşrulaştırılma şeklini kabul edecektir. Yönetişim esasen güç bölgesindedir. Yine de, iyi bir yönetişim söylemi güç ilişkilerini göz önünde bulundurmaktan ziyade kendisini iyi/kötü ve fena arasında ayıran bir ahlaki paradigma olarak göstermektedir. Batı ve bağışta bulunanlar camiası tarafından Afrika hükümetlerine dayatılan siyasi koşulsallıkların birisi de iyi yönetişimdir. Küresel hegemonyaların elinde bu esnek araç Afrika ulusunun bağımsızlığını ve Afrika halkının demokrasi mücadelesini engellemesinde kullanılmıştır. İnsanlar artık değişimin unsurları değil kötü bir yönetişimin kurbanlarıdırlar (Daniels, 1999, P.45-27).

Afrika'da ülkelerin çeşitliliğine ve büyük sayılarına rağmen, akademik literatür gündeme çok getirilen birkaç ülkeye odaklanmaktadır ve diğer ülkelere verilen dikkat azdır. Demokratik performans, liderlik yetenekleri ve sistem yönetimi ayrıntılı olarak incelenmiştir, ve sonuç olarak otoriter sürüklenme, çatışma sonrası yönetim ve himaye ağı gibi çeşitli

olgulara dikkat çekmektedir (P. Brass, 2010). Liberya, hakkında fazla bir şeyin bilinmediği küçük ülkelerden birisidir. Bağımsızlığından beri 1980 yılına kadar tek partili bir sistem ile yönetilen ve demokrasiye sahip olduğunu iddia eden bir ülkedir. Liberya, True Whig Partisi gibi tek partili yönetim sistemi diye adlandırdıkları bir tür sözde demokrasiye inanan birçok hümanist demokrata sahipti. İktidar partisi ya da diğer adlarıyla seçkinler kendilerini kötü yönetim sonucu ekonomik ve siyasi kriz içinde buldular ve böylece hem iç hem de uluslararası baskılardan dolayı çok partili sistem veya diğer bir deyişle demokrasi ortaya çıkmıştır. 1980'li yıllarda, uluslararası finans kurumlarından gelen yardımlar bile kötü yönetim ve hükümet içinde etkili bir liderliğin eksikliği gibi durumları iyileştirmek için fazla yararlı olamadı. Bu nedenle, yapısal ayarlama işsizliğe ve kamu hizmetlerinde kesintilere ve böylece birçok insanın yoksul olmasına neden olmuştur. Bu arada, etnik gerginlik, ülke genelinde rejimin meşruluğunu zayıflatmaya ve ülke genelinde gösterileri başlatmakla beraber 14 yıllık iç savaşa neden olmuştur.

Her ülkede etkili olan çeşitli liderlik becerileri vardır, bir liderin görevi de bu becerileri ya ülkeyi geliştirmek için ya da onu parçalamak için kullanmaktır. Modern bir demokrasi olarak kabul edilmesi için bir rejim şu şartları yerine getirmelidir: yasama organı ve yürütme organı özgür ve adil bir seçimle seçilmelidir. Her yetişkin bireyin oy kullanma hakkının olması gerekmektedir; basın özgürlüğü ve hükümeti misilleme korkusu olmadan eleştirebilme hakkı gibi siyasi hakların korunmuş olması gerekmektedir (Levitsky & Way 2002). Eleştiri, hükümetin kendisini geliştirmesi ve kusurlarını kabul etmesi için somut bir özelliktir. Afrika'da hükümet rejimini eleştirmek eleştirmenlerin kendi zararınadır; Liberya'da siyasi sistem kabilelere ve idari bölgelere ayrılmış durumdadır. Eskiden kalan bir miras olarak Liberya'nın bugünkü yönetim sistemi kabile ve etnik köken bağlılığından oluşmaktadır. Mecliste veya hükümette yer alan her kişi, oraya hiçbir yönde liyakatli olduğu için değil etnik kökeninden dolayı seçilmektedir. Her vatandaş aynı etnik kökeninden gelen kişilere itimat etmektedir ve kendileri için daha avantajlı olacağı düşüncesinden dolayı onların cumhurbaşkanı olmalarını istiyorlardır. Geçerli olan düşünce şudur: benim kabilemden birisi cumhurbaşkanı olduğunda benim diğer kabilelere göre daha iyi fırsatlarım olacak. Bu sebepten ötürü, ülke büyük ölçüde bölünmüş durumdadır. Hükümetin içinde böyle büyük bir bölünme olduğunda ve herkesin kendisinin bireysel amaçları olduğunda bir hükümet nasıl başarılı olabilir ki; bu durumun Liberya'nın her açıdan büyümesindeki etkisi çok büyüktür. Diğer Afrika ülkeleriyle karşılaştırıldığında Liberya'nın yönetişim sistemi çok zayıf kalmaktadır. William tarafından verilen solomonik karara göre, gerçek toplumlar fikir birliği,

karşılıklı bağımlılık, toplumsallık ve zorlama yoluyla bir arada tutunmaktadırlar. Aynı esnada, siyasi bir sistemin ilerlemesi ve bir milletin başarılı olması için beraberlik esastir. Bu durum her zaman böyleydi ve yakın gelecekte değişmesi için de bir neden yoktur. Gerçek iş, bu yollarla işleyen asıl toplumsal yapıların ve süreçlerin nasıl öngörülebileceğini ve açıklanabileceğini göstermektir. Biolojik farklılık duygusu, ırk ilişkileri konusunda bir grupta onun ırksal varlığının bir parçası olarak atfedilen herşey otomatik olarak yüzyıllarca hiç dokunulmamıştır ve aktarılabilir olarak görülmektedir. Böylece, durağanlık biyolojik farklılık inancı etrafında büyüyen karmaşık duygu ve görüşlere sonradan eklenmiştir, bu olgu diğer grup farklılıkları türlerinde görülmemektedir (Blumer, 1955, p.9).

Liberya'nın ilk cumhurbaşkanı Joseph Jenkins Roberts'tir, fakat sömürge cumhuriyet olana kadar beyaz çoğunluk (mulattolar değil) tarafından yönetilmekteydi. Bu nedenle, Liberya'nın temelleri farklı bir kıta ve farklı bir ırktan geldiği için yeterince meyve veremeyecek olan Amerikan siyasi yönetim sistemine göre kurulmuştur. Bir ırk başka bir ırkı yönettiğinde, durumdan yararlanmaktan ziyade topraklarını geliştireceğinin garantisi yoktur. Siyaset ve diğer siyasi sorunlar Liberya'nın kuruluşundan beri yolsuzluk ile başlamış, bu durum bağımsızlıktan sonra mulattoların iktidarı ele geçirmeleriyle daha da kötüleşmiştir. Onlar nefret ve ayrımcılık ile hüküm sürmüştür. Toplumsal sistem bir bütün olarak ırk ve/veya ten rengi farkıyla tabakalaştırılmıştır. Bir kişinin cumhurbaşkanı olma şansı yetenekleriyle değil, ne tür ten rengine sahip olduğu, hangi dili konuştuğu ve giydiği eşyalar ile yakından ilgiliydi. Ülke farklı ilkelere göre içten ayrılmıştı. Çatışma farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktaydı, yerli genç nesillerin Amerikan hayat tarzına doğru yönelmeleri hala bugün bile devam etmektedir. Örneğin, genç nesiller daha geleneksel bakış açısına sahip olan daha yaşlı nesilller ile çatışmalar gerçekleşmektedir. Topluluğun farklı kesitleri de sergilemiş oldukları davranışları ve diğerlerinden bekledikleri davranışları farklı normlarla haklı göstermektedirler (F. L. Dotson 1961, p.65). Aynı süreç Afrika nüfusunda, daha genç ve Amerikan hayat tarzında eğitim görmüş kentli Hristiyanların daha yaşlı okumamış yerli kabile nüfusuyla karşılaştıkları çatışmada gerçekleşmiştir. İyi bir yönetim sistemini ve başarılı bir toplumu oluşturan çeşitli kategoriler vardır. Kişi başına düşen gelire, ekonomik büyümeye, iş alanları açma ve umulan yaşam süresine bakmakla küçük bir ülkenin iyi çalışıp çalışmadığını görebiliriz (Richard W. Rahn), fakat Liberya küçük bir hükümete sahip küçük bir ülkedir ve büyüme ile gelir açısından büyümeyi başaramamıştır. Örneğin, dünyanın en zengin ve çeşitli eonomileri Singapur, İsviçre Amerika ve Hong Kong'dur (Shuji, 1999 P. 04-8).

Herhangi bir Afrika ülkesini, özellikle de Liberya'yı Amerika'yla karşılaştıramayacağımı biliyorum, aslına bakılırsa Liberya'nın kurucusu Amerika'dır. Fakat, Singapur ve Hong Kong şu ana kadar zengin değildi. 50 yıl öncesine kadar Singapur ve Hong Kong yoksul ülkelerdi ve sadece birkaç doğal kaynağa sahipti. Ancak bugün vatandaşlarının yüksek hayat standartları ve uzun yaşam süreleri var. Liberya da küçük zengin bir ülke olabilirdi, fakat malesef buradaki siyaset alanı yabancılardan oluşmaktadır. Yabancı olarak bahsettiğim kişilerden sadece kendilerini düşünen kişileri (narsisizm) kastediyorum.

159 ülke arasında nasıl en üst sıralarda yer aldılar? Ekonomik özgürlük açısından Hong Kong birinci, Singapur ikinci sırayı almıştır. Liberya'nın ilk bağımsızlık yıllarında İngilizler ve Fransızlar sömürge hırslarına karşı tehdit olarak gördükleri her şeye ve ayrıca siyahilerin kendi kendilerini yönetemez (ki Liberya vakasında bu gerçek oldu) varsayımının çürütülmesine karşıtlardı. Hükümet tarafından desteklenen İngiliz tüccarlar Liberya'nın siyasi bağımsızlılığını kabul etmemekte ve büyük ölçüde ithalat ve ihracat vergilerinden kaçmaktaydılar. Liberyalıların ülkelerini yabancılara karşı kısmen kapatmalarına neden olan etkenlerden birisi de Avrupalı tüccarların bu vergilerden kaçmasıdır. Böylece, 1864 yılında ''Giriş Limanları'' Kanunu ile dış ticaret aktiviteleri kıyı boyunca 6 limanla kısıtlandı. Bu koruyucu politika aynı zamanda siyasi liderlerin ekonomik çıkarlarının korunması için yapıldı.

80 veya daha fazla yıl içinde Liberya ilk defa ekonomisini iyileştirme ayrıcalığına sahip olmuştur. Yeni bir Afrika ülkesiydi, başarılı veya başarısız olması için hem avantajlara hem de dezavantajlara sahipti ve sonunda başarısız oldu. Ülkenin oluşturulması için her yerden krediler alındı. Son kredinin ödenmesi için hiçbir kalkınma projesi gerçekleştirilmeden birkaç kredi alındı. Anlayışsız bankacılar Liberya'nın talep ettiği kredileri vermek için hiç tereddüt etmemiştir, fakat bu krediler hiçbir zaman kullanılamamıştır. Para kaynağı kolayca bulunabildiğinde, hükümet güvensiz olmuştur.

Tüm gelirler ülkenin bağımsızlığının korunması için tek yol olduğu düşünüldüğü için dışarıda tutulmaktaydı. Bunun sonucu olarak da 1943 yılında 96 yıllık bağımsızlıktan sonra ülkenin milli geliri 1.5 milyon dolardı ve tüm ekonomi bir tek ürüne ve Liberya için yararlı olmadığını düşündüğümüz bir firmaya (the Firestone Rubber Plantation Company) bağlıydı. Ayrıca bu firmanın, Liberya'ya umutsuzca gerekli olan 5 milyon dolarlık krediyi vermesi karşılığında ülkeye girmesi izni verildi. 1944 yılında Cumhurbaşkanı William V.S. Tubman ilk Cumhurbaşkanlık konuşmasında, ülkeye yatırımcı çekmek amacıyla yapılan açık kapı politikasını tanıtmıştır.

19. yüzyılın sonlarında Çin ilk olmak üzere, Açık Kapı Politikası Amerikan Cumhurbaşkanı William McKinley ve Dışişleri Bakanı John Hay tarafından tanıtılmıştır ve Liberya hükümetinin uygulamak istediği politikanın oluşturulmasında örnek olarak kullanılmıştır. Liberyalı liderler ise cumhuriyetin kurulmasından sonra bile anavatanları olarak gördükleri Amerika'nın diplomatik desteğini kazanmakta başarılı olamamışlardır. Bu nedenden dolayı, Açık Kapı Politikası yavaşça Ekonomik Açık Kapı Politikası'na dönüşmüştür.

Ülkenin doğal kaynaklarının sömürülmesi Liberya hükümetinin iç bölgelerde ayaklanan kabileler üzerinde kontrol uygulayamaması, ülkenin fiziki altyapısının eksikliği özellikle limanlarının altyapısının eksikliği tarafından ciddi şekilde engellenmiştir. Bu engellerin ortadan kaldırılmasıyla ancak yabancı yatırımcıların yatırım yapması için yol açılmıştır. Bundan kısa bir süre sonra da Avrupa güçleri siyasi olarak Afrika'daki sömürge kolonilerinden çekilmeye başlamış ve böylece Açık Kapı Politikası'nın gerekliliği ortadan kalkmıştır. Açık Kapı Politikasının yatırımcı çekmesine ve ülkenin ekonomisinde etki yaratmasına rağmen ülkenin halkına bir yararı olmamıştır. Hükümet dış yatırımlardan başlangıçta düşünülenden daha az kar paylaşmıştır. Liberya hükümeti bu durumu özellikle sağlamış oldukları uzun süreli vergi tatillerine, uzun dönemli ithalat ve ihracat vergi muafiyetlerine, bazı yatırımcılara tanınan özel gümrük vergilerine ve yatırımcıların vergiye tabi oldukları vakalarda vergiden düşürülebilen çok sayıdaki ve büyük boyuttaki kalemlere borçludur. Ülke ve tüm liderleri Amerika'yı ikinci evleri olarak düşündükleri zamanlarda kazandıkları kadar kazanamıyordu, diğer taraftan Amerika ise kendi çıkarlarını elde etmek amacıyla hükümeti manipüle etmekteydi. Liderlik kendi kendine dayanmaktaydı.

İKİNCİ BÖLÜM:

LİBERYA SAVAŞI'NIN 1990-2003 YILLAR ARASI GELİŞİMİ/EVRİM

Etnik çeşitliliğe sahip toplumlarda çatışmaların ortaya çıkma potansiyeli bulunmaktadır. Schaetfer (2003), etnik çeşitliliğin sosyal uyumdaki azalma ile ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Çoğu durumda karşılıklılık ve güvenin, etnik çeşitliliğe sahip toplumlarda büyük olasılıkla azaldığı görülmektedir. Afrika'da çatışmalar, çoğunlukla son yüzyıllarda Afrika sınırlarına yaklaşmıştır. Her çatışmanın kendine özgü özellikleri ve farklı bağlamları vardır. Çatışmaya neden olan unsurlardan bazıları, diğerlerinden daha belirgindir ancak bunların hepsi, çatışmanın ortaya çıkmasından sorumlu ortak paydalardır. Siyaset bilimciler ve sosyologlar, isyanları genellikle gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik eşitsizliğe (Russett, 1964, Muller, 1985), geleneksel kırsal sosyal sistemleri istikrarsızlaştırdığı düşünülen hızlı ekonomik büyümeye (Paige, 1975; Scott, 1976; Huntington, 1968) ya da ekonomik modernleşmenin beklenen faydalarını elde edememekten kaynaklanan hayal kırıklıklarına (Gurr, 1971) bağlamaya çalışmaktadır. Birkaç bilim adamı, birçok durumda "gerçek" isyan kaynağının etnik milliyetçilik olduğunu açıklamıştır (Connor, 1994).

The Free Dictionary iç-devlet savaşı / iç savaşı ülke sınırları içinde meydana gelen savaş olarak tanımlamaktadır. Ve bu tür savaşların ortaya çıkmasında birçok unsur bulunmaktadır. Savaş Korelasyonu (SK) verilerine göre 1950 yılından itibaren yıllık iç savaşların yaygınlığı %7 idi ve 1991 ve 1992 yıllarında hat safhadayken %12'den fazlaydı. İç savaş oyun-içi eylemlere dayanarak ortaya çıkmaktadır. Ülkenin birçok farklı çıkarlara ve politikalara sahip çok çeşitli etnik yapılara sahip olması çoğu durumda savaşın ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kabile ve çeşitliliğin önemli rol oynadığı bir ülkede çatışma potansiyelinin özünde eski sorunlar yer almaktadır (D. Horowitz'in 1984, P. 295_297) öne sürdüğü gibi, etnik grup, grubun çıkarları söz konusu olduğunda kolayca uyandırılabilecek duygusal bir yoğunluk unsurunu içinde barındırmaktadır. Örneğin, önceki siyasi ve kurumsal düzenlemeler artık mevcut olmadığında ve bu durum büyük çoğunluğu hayal kırıklığına uğrattığında, o zaman ülke politik ve ekonomik geçiş dönemiyle karşı karşıya kalacaktır. Bu, ülkenin politik, sosyal ve ekonomik geleceği hakkında bir istikrarsızlık bağlamı yaratır ya da Lake ve Rothschild terimiyle "geleceğin kolektif korkusu" ortaya çıkar. Bu durum, etnik gruplar arasında

çatışmayı beraberinde getiren duygusal antagonizmin bir tezahürüdür. Dünyanın farklı yerlerinde iç savaşların ortaya çıkmalarının çeşitli nedenleri vardır. Özetle, doğal kaynakların kıtlığı, etnik çeşitlilik ve zenginlik ve doğal kaynakların eşitsiz dağılımı gibi nedenler iç savaşların ortaya çıkmasına neden olabilir. Ortaya çıkma nedeni ne olursa olsun, farklı etnik yapıya / dini geçmişe sahip olduklarından dolayı ulusal/milli düzeyde dayanışma olmadığı zaman savaş, beklenenden çok daha uzun sürer.

Bu çalışma, tabakalaşma, açgözlülük, halkın hoşnutsuzluğu ve rejimlerdeki değişimleri içererek Liberya'daki iç savaşın evrimini detaylandırmayı amaçlamaktadır. İç Savaşların ekonomik ve politik belirleyicileri üzerine yapılan araştırmalar, bir iç savaş başladığında sona ermesinin en çok hükümet ve isyancılar arasındaki dengenin sağlanmasına bağlı olduğunu göstermiştir. Ve çoğu durumda bu uyuşmazlıkların çözülmesi zordur. Liberya'da uzun süredir devam eden iç savaşa katkıda bulunan sosyal ve politik faktörler bu bölümde vurgulanmaktadır

2.1 Liberya Toplumunda Aşiret / Etnik Tabakalaşma

Ndebele ve Shona kabilelerinin 150 yıldır çatışma içinde olduğu Zimbabve'de siyasi bir yorumcu olan Willie Masururwa “Kabileciliğin ya da aşiret tabakasının bir katil olduğu ortak bir bilgidir’’ demiştir. Bağımsızlıktan bu yana Liberya tarihi hakkında geniş bilgiye sahip olan herkes, günümüze kadar yerli, Americo-Liberya ve diğer kabileler arasında çeşitli katmanlaşmaların var olduğunu görmektedir. Şimdiye kadar, ilk aşamada, Liberya etnik kökenleri, Afrika Yerli kültürü ve Amerikan köle kültürü arasında bölünmüş gibi görünmektedir. Yaşam tarzı, kıyafet kuralları, dini inançlar gibi unsurlar arasında çatışmalar vardır. (I. Thomson, 1997, p.18) bu tür bir senaryoda asıl sorunun, nefes savaşının insanların düşündükleri ya da inandıkları ile ilgili değil, halk kültürü - başkalarının düşüncesini çerçevelemek isteyen seçkinler tarafından ortaya konulan anlam ve anlayışlar ile ilgili olduğunu öne sürmektedir. Bu seçkinlerin birbirileriyle rekabet eden ahlaki vizyonları tüm argümanları amansız bir şekilde ilgili taraflardan birine doğru çeker ve herhangi uç noktaya girmeyen orta görüşleri etkin bir şekilde gölgede bırakır.

Bazen, yoksul ülkeleri kalkınmadan koruyan sosyal ve kültürel faktörler vardır ve ayrımcılık da bunlardan biri olarak kabul edilebilir. Herhangi bir toplumda bariz ayrımcılık varsa, genel verimlilik zarar görebilir. Bu, kelimenin tam anlamıyla ülkenin büyümesini ve istikrarını etkiler. Ve sosyal hareket ve işbirliğine kısıtlama getirir. Bu, bir kabile, bir kast, bir ırksal kategori veya azınlık dil grubu olabilir. Kamerun buna mükemmel bir örnektir.

Kamerun, hem Fransızca konuşan hem de İngilizce konuşan bölgelere sahiptir. Tüm altyapı, Fransızca konuşan kısımda gerçekleşir. Fakat Kanada'da Fransızca konuşanlar, bunun tam tersinden şikâyet etmektedir. İngiltere'de Galler'de yaşayanlar ya da İspanya'daki Katalanlar, tarihsel olarak benzer sorunlarla karşılaşmışlardır. Etnik ayrımcılık, belirli gruplar hariç olmak üzere, toplumun hem doğrudan hem de dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin dışında bırakılması Liberya'nın karşılaştığı bir sorundur. Liberya'daki üreticiler, muhafazakârlar ve aşiretçilerin, zengin, güçlü ve eğitimli (kendileri de dedikleri gibi) olduklarını söyleyebiliriz.

Ancak, tabakalaşma meselesine tüm açılardan yaklaşılacak olursa, belirli bir grubun aldığı ödül ya da konumlandırmaların, oluşturdukları değer ya da hizmetlerle ya da yaptıkları fedakârlıklarıyla çok az ya da hiç ilişki içinde olmadığı sayısız örnekle gösterilebilir. Örneğin; bu bağlamda tabakalaştırılmış bir toplum, uygarlığın yükselişi ile bağlantılıdır. Yüksek sosyal hareketliliğe izin veren açık toplumsal toplumlar ve sosyal hareketliliğe veya daha kısıtlı hareketliliğe çok az veya hiç izin vermeyen daha katı kast toplumlar vardır. Liberya'ya ücretsiz siyah kölelerin gelmesinden önce, yerli halk arasında sosyal hiyerarşi vardı ama hiçbir zaman bir uyuşmazlığa/çatışmaya neden olmadı. Uygar (kendilerini öyle tanımlayan) toplumlar gelmeden ve kendi kültürel inançlarını zorla yerel halka dayatmaya çalışmadan önce Liberya halkı aralarında aynı kültürel inançları sergiliyordu ve uyum içinde yaşıyordu. Bu da Liberya'yı, halklar arasında kötülüklerin çoğaldığı ve uzun süreli bir iç savaşın hüküm sürdüğü tabakalı bir topluma dönüşmesine neden oldu. Bu durum zamanla o kadar kötüleşti ki herkesin, sükûnet bulabilmesi için kendi kabile erkeğine/kadınına bağlanması gerektiği bir durumu yaratmıştır. Bu seçkin gruplar, diğer grupların / kabilelerin arasında kendilerine karşı yarattıkları nefret nedeniyle mağlup olabileceklerini bildiklerinden dolayı bölgelerini korumak için bu yöntemi kullanmıştır.

Durkheim'a göre, insanoğlu arzuları sınırsız olan bir yaratıktır. Ne kadar çok alırsa alsın hep daha fazlasını ister. Bu tür arzular ve açgözlülükler, halkın büyük bir çoğunluğunun zenginlikten ve sosyal faydalardan yoksun olmasına neden oldu. Tabakalaşma, yüzyıllardan beri var olan bir sosyal eşitsizlik sorununa yol açmıştır. azınlığı sürekli olarak korurken, çoğunluk iktidardan mahrum kalıyor (Davies,1962, P. 5), genişleyen ekonomik ve sosyal gelişim döneminin kısa süren bir tersine dönme dönemiyle gerçekleştiğine dair kanıtlar sunmaktadır. Karl Marx, bir toplumdaki iki tür insanı, yani burjuvazi ve proletaryayı vurgulayarak çatışma kuramında bunu özetlemektedir. Marx'ın bu teorisine Liberya toplumu mükemmel bir örnek olabilir. Liberya'daki Melez olan halk elit / burjuvaziye ve yerli halk ise

proletaryaya örnek gösterilebilir. İngiliz ve batı yaşamındaki ilerlemelerinden ötürü elitler (yaşamak için bir platform olduğunu düşündüler), Liberya'nın yerli halkına on yıllardır işkence yaptı. Onları her türlü temel ihtiyaçlardan yoksun bıraktılar. Halk, melezler için birer köleydi. Melezlerin çocukları ile aynı sınıflara katılmalarına izin verilmezdi. Eğer böyle bir ayrıcalık tanınmış olsaydı bile, bu onların soyadlarını efendilerininkiyle değiştirilmelerini gerektirmekteydi.

Bu davranış sadece içeriden değil, emperyalist ülkelerden de kabul görmüştür. "Batı" her bir eylemi destekledi ve ülkenin huzurunu baltalayabilecek herhangi bir isyan olmadığından emin oldu. Elbette şiddet ya da isyan gerçekleşmedi, ama gerçek bir barış da yoktu. Ülke içinde gizli bir çatışma vardı. (Wehr & Collins'e, 1975, p.456) gizli çatışmayı ''bireyler, gruplar, örgütler veya milletlerden birinin diğerine karşı kötü davranmasına rağmen, bu kötülüğün, durumun değiştirilmesi için bir tarafın harekete geçmesini gerektirecek kadar büyük olmadığında veya harekete geçilecek ortamın bulunmadığı durumlarda halklar arasında gizli çatışma vardır'' olarak nitelendirmiştir. 14 yıllık çatışmanın çekirdeği, 1990'daki savaşın başlangıcından çok daha önce atılmıştı. Savaşın patlaması, yönetici elitini şaşırtmıştır çünkü onlar, ülkenin sunduğu zenginliklere olan erişimlerinin tadını çıkarmakla meşgul idi ve neyin olabileceği ile endişelenmiyordu. Onlar, yerlilerin yeterli güce sahip olmadıklarını veya desteklenmediklerini dolayısıyla da hiçbir şey yapamayacaklarını varsayıyordu. Hükümet ya da yönetici seçkinler, çoğunluğun ihtiyaçlarını karşılamıyor olmalarına rağmen bu durumun çatışmayı tetikleyeceğini asla düşünmediler. Ancak bazen, uzun süredir devam eden bir eşitsizlik söz konusu olabilir. Fakat bu eşitsizlik hiçbir zaman bir savaşa dönüşmeyecektir çünkü yabancılaşan bir toplumsal yapı, çatışmanın aciliyetini bastırmaya meyillidir (M.Weber, 1978). Ancak bu varsayım her toplum için geçerli değildir. Gizli çatışmanın mevcut olması dolayısıyla askeri darbe nüfusun çoğunluğu tarafından kabul edildi. Birçok insan, özellikle de yerel halk ülkelerini geri almak için uygun zamanın geldiğini düşünüyordu Yerli dediğimde, Liberya'nın bütün kabilelerini kastediyorum.

Samuel K. Doe, siyasi rejiminde ülke içinde aşiretçilik yarattı. Yaklaşık 16 etnik grup arasından bir etnik grubu seçkin olarak seçti ve hatta iki komşu kabilenin birbirlerine karşı savaşmasına da neden oldu. Bunlar Kahn ve mano kabileleriydi. İki kabile arasında yaşanan büyük vahşet ve öldürmeler artık normal ve kabul edilebilir olarak görülmeye başlandı. Bugün bile bu kabilelerin sakinleri arasında hala nefret vardır. Doe'nun, uzun bir ayrımcılığın ardından ülkeyi yeniden bir araya getirmek için bir lider olarak yetersiz kalmasından dolayı

halk, Charles Taylor'un etkisi altında kalarak silahlı çatışmaya girmiştir. Liberya'nın bağımsızlığının ilk safhasında, tüm yasa ve stratejik kararlar, elitlerin yerli halkın davranışları üzerine yapıldı. Halk, asla yasa yapıcı ve karar vericiler ile karşı karşıya gelmedi ve onları yönetecek yasalara herhangi bir katkıda bulunmaları onlardan istenmedi. Örneğin, aborijinin yerleşimci devlete vergi ödemesi ve "temsil edilmeden vergilendirmeyi" yansıtan bir dizi sivil işlevleri ve diğer işlevleri yerine getirmesi gerekiyordu. Özünde siyaset, sınıf yapısının üst ve orta katmanlarını işgal eden yerleşimci stokunun çeşitli grupları arasında bir yarışmaydı (Burrowes 1982, Kieh 2008, 2012). Örneğin, Liberya'nın mührü, onlar gelmeden önce o topraklarda yaşayanları dâhil etmeden onları göz ardı eden "Özgürlük sevgisi bizi buraya getirdi" der.

Aşağıda, yerlilerin aleyhine ayrımcılıkla ilgili tüm detayları gösteren Liberya'nın mührü görülebilir.

Liberya'nın üretim kaynağı, ekonominin temel dayanağı olarak tarımla birlikte embriyonik kapitalizmdi. Daha sonra ekonomi, nakliye ve ticari sektörleri geliştirdi. Egemen kalkınma paradigması, otonom kapitalist kalkınmadır. Egemen sınıfın üyeleri, Liberya'nın gelişmesinin yerel kapitalistlerin sözde becerikliliğine dayandığı fikrine sahipti. Ortaya çıkan siyasi, ekonomik ve sosyal çatışmalar, yönetici kesim ile alt sınıfların çeşitli kesimlerini karşı karşıya konumlandırmıştır.

Devlet bağımsızlığını kazandığında, hükümet ekonomik kalkınma ve batılı stratejilere öncelikler koydu. Siyasette yerel müdahale olmadan, ulusun başarılı olabileceğini düşünüldü. Bu adaletsizlik Liberya'ya bugün her yönden saldırmaktadır. Mevcut tarihsel veriler, Liberya'daki etnik katmanlaşmanın siyah Amerikalıların (Melez) lehine olduğunu göstermektedir. Bu grup, bir kuşakta tahakkuk eden faydaları oluşturan bir sınıf olarak hareket etmiştir. Aborjinlerin koşulları bu yerleşim döneminde durmakla kalmayıp, çoğu zaman da gerilemiştir. Bütün toplumlarda insanlar yaş, ırk ve kişisel özelliklerine göre birbirinden ayrılırlar. Doğal farklılıklar dışında, insanlar sosyal olarak iyileştirilmiş kriterlere göre de farklılaşmaktadır. Fakat insanoğlu, çoğu zaman çatışmaya yol açan büyük sosyal boşluklar yaratır. Liberya devlet olana kadar, ülkede toplumsal bir eşitsizlik geleneksel olarak mevcut değildi. Amerikan Sömürgeleştirme Toplumu (AST), daha sonra karşılaşılan ve günümüzde de Liberya'da uygulanan sosyal ayrımcılıkların temelini, Liberya'ya yerleşen orijinal Afrika-Amerikalıların, aldıkları az ölçüdeki batılı değerler ve Amerika ile sosyalleşme sürecinde kendilerine dayatılan sahte mitler gibi unsurların oluşturduklarını işaret etmektedir.

Sosyal ve etnik / kabile tabakalaşması, sosyal-ekonomik açıdan homojen insanların bölünmesi olarak tanımlanmıştır. Kan bağlarını ya da ulusal kökendeki farklılığı arttıran bu tür bir sosyal ayrımcılığa dayanır.Kişinin tarikatının üstünlüğüne inanan etno-sentrizmi teşvik eder. Etnik ya da sosyal olmanın katmanlaştırılması, yaygın olmadıkça vahşete yol açmaz. İronik bir şekilde, Doe rejimi sırasında bu etnik bölünme yoğunlaştı ve Doe, kabilelerin çoğunluğunu göz ardı ederek Krahn kabilesinin tarafını tuttu. Doe'nun çoğunluk için gösterdiği ilgi daha azdı. 1983'te Nimba İlçesinden gelen General Thomas Quiwonkpa tarafından liderliğinin ilk yıllarında başarısız bir darbe girişimi gerçekleşti. Quiwonkpa, 1985 seçimlerinin Liberya Eylem Partisi'nden (LEP) Jackson Fayiah Doe tarafından manipüle edilerek, seçimlerin kazanıldığını söylemesinden bir ay sonra darbe girişimini gerçekleştirdi. O ve neredeyse iki düzine ağır silahlı adam, Sierra Leone aracılığıyla gizli olarak Liberya'ya girdi ve Doe'ye karşı bir darbe başlattı. Quiwonkpa'nın bu eylemi, özellikle Nimba kabilesine karşı Doe'nin nefretini yoğunlaştırdı.

Weber'in sosyal sınıf kavramında bahsettiği koşullardan biri "statü grubudur." Başka bir deyişle, belirli bir gruba ait olmaktır. Kimlik duygusu, yaşam tarzı ve bilinç tarafından kişinin kendisine verdiği saygınlık derecesidir. Weber'in görüşüne uygun olarak Liberya'daki seçkinler, yaşam biçimleri, işgal ettikleri pozisyonlar, kendileri ve başkaları hakkında sahip oldukları duygular ile tanımlanırlar. Bağımsızlığın ilk yılı boyunca, Afrikan-Amerikan

bireyler ve aile üyeleri sıklıkla yüksek hiyerarşik sosyal-ekonomik konumlara sahip oldular. Irkları ya da etnik gruplarının diğer ırk ve gruplardan daha yetkin ve yetenekli olduğunu hissettiler. Michael Wolfers'e (1970) göre, Amerikan siyahileri arasındaki etnik eğilimlerin genellikle genel olumsuz algılara ve sakinlerine atfedilmektedir. Örneğin, toplam nüfusun yüzde on biri açıkça hiyerarşinin zirvesindeydi. Bu küçük yüzdelik, yalnızca karanlık derilerin büyük çoğunluğundan çok daha yüksek bir yaşam standardına sahip olmakla kalmadı. Aynı zamanda, yarı nitelikli işçi seviyesinin üstündeki tüm meslekleri tekelleştirdiler. Hiyerarşinin zirvesindeki bu grup siyasi haklara sahip tek grup idi ve sayısız yasal ve geleneksel ayrıcalıklardan aktif olarak yararlandılar. Bu sistem artık mevcut olmasa da, özellikle seçim olduğunda sınıf ayrımları giderek daha keskin hale gelmektedir. Liberya seçimlerinde saygınlık, bir kişinin Amerikan kültürünü benimsemesi ve batılılaşma dürtüsü ile yakından ilişkilidir. İşte bu yüzden, modernliğin peşine düşmek ve hiyerarşiye katılmak için Amerika neredeyse tüm Liberya vatandaşlarına ilham kaynağı olmaktadır. Günümüzde bile, neredeyse her Liberya vatandaşı bir Amerikan olarak davranmaya ve konuşmaya çalışmaktadır. Kentlerde yaşayan Liberya bireyleri arasında temel statü kriteri, eğitim ve Amerika'da zaman geçirmiş olmanın deneyimidir. Bu statüyü, ne kadar zengin olduğun ve toplum üzerinde ne kadar etkinin olduğu da belirler.

Stewart, F. (2002). Yatay Eşitsizlik), tabakalaşma veya eşitsizliği finansal, insani, doğal kaynaklara dayalı ve sosyal varlıklara erişim ve sahip olma gibi eşitsizlikleri ekonomik, sosyal, politik ve kültürel açılardan incelemektedir. Gelir düzeylerindeki eşitsizlikleri ve istihdam fırsatlarını da içermektedir. Sosyal eşitsizlik, eğitim, sağlık hizmetler, konut gibi temel ihtiyaçlara erişimi içerirken siyasi eşitsizlik, politik fırsatların ve gücün gruplar arasında dağılımını içermektedir. Son olarak da kültürel eşitsizlik, dil, din, gelenek ve normların tanınması ve ayakta kalmasındaki eşitsizlikleri içermektedir.

90'lı yılların başlarında Liberya'da, ticaret ve tarımda refah düzeyi yükseklerdeydi ancak bu refah sadece küçük bir vatandaş grubuna tahsis ediliyordu. Ticaretteki hegemonik unsurlar öncelikle açık tenli siyahlar ve melezlerdi. Liberya'nın ilk başkanı Joseph Jerkins Roberts, batı medeniyetinin davranışlarını, tutumlarını ve duygularını yansıtıyordu. İlk günlerde, ülkede pigmentasyona dayalı bir tür "kast" sistemi vardı. Bu sistem, bugün hala var. Erken dönemde, melezlerden oluşan tüccarlar politik ekonomi sisteminde ayrıcalıklıydı. Bu sınıf, öncelikle servetleri, İngilizceyi konuşma becerileri ve batı kültürü hakkında bilgi sahibi olmalarından dolayı Liberya'nın en önde gelen vatandaşlarını temsil ediyordu. Tüccarların,

Liberya için değiştirilebilen malları ithal etmesi gerekiyordu, onlar ise Afrika'dan takas edilebilir malları ithal etti. Bu nedenle, bu tüccarlar genellikle özgür bir statüye sahipti ve göçten önce bile belirli bir düzeyde okuryazarlık seviyeleri vardı. Tacirler, zenginlikleri ve Amerika'ya olan bağları sayesinde siyasi aygıtlara güç kazandırıyordu. Amerika, onları her yönden destekleyerek onları yerli halk üzerinde güçlendirdi. Göçmenler, yerli halkı siyasi arenadan elemek istediğinde, şube açmak için yirmi beş dolarlık bir ücret ve büyük siyasi ofisleri tutmak için iki yüz elli yedi dolarlık bir ücret uyguladılar. Dolayısıyla pratik olarak, siyasi katılım için bu tutarları ödeyebilecek tek kişiler tüccarlar oldukları için güçleri daha da artmış oldu.

Liberya'daki tabakalaşmayı tartışırken, misyonerler denen gruplar muaf tutulmamalıdır. Konunun doğru anlaşılması için, bu grubun AST ve Melezler ile müttefik olduğu bilinmelidir. Bu gruplardaki herkesin kölesi vardı ve yerel halkı istedikleri şekilde marjinalize etmişlerdi. Misyonerlerin ve AST ya da sömürgecilerin içlerindeki insan güçlerinin gelişimini devam ettirmek için resmi yükümlülükleri vardı. Liberya'daki bazı görevlerin fiili faaliyetleri hakkında bir alıntı yapıldı. Misyonerler, yerli halkı uygarlığa karşı özlemleri varmış gibi tasvir ettiler. Misyonerler, bu pozisyonu haklı da çıkardılar çünkü orijinal Liberyalıların rızası olsun ya da olmasın, neredeyse her yerde kendilerini yerleştirmeleri için misyonerlere gerekli izinler verildi. Yerleşme döneminde, her yerde kırsal alanlarda kiliseler inşa edilmişti ancak yapılış amaçları iddia edilenlerden farklıydı. Gerçekte misyonerlerin görevi, medeniyeti Hıristiyanlıkla desteklemekti. Ancak iddia edilenin aksine misyonerler ellerindeki gücü kullanarak, yerel halkı bastırdı. Hinterlant boyunca görünürde mesajlarını yayarken aslında gizli olarak ajandalarını yürütüyorlardı. Anlattıkları dinin temel doktrinlerine göre incelendiğinde, misyonerlerin görevleri her iki grubun ideolojik bağımlılığı anlamına gelse bile, iki grup arasındaki ortak bir ilişki aracını harekete geçirebilirdi. Ancak misyonerlerin çabaları toplumu daha da katmanlaştırmakmış gibi görünüyordu.

Liberya'ya sömürgeci ve misyoner aracılığıyla getirilen bu tür katmanlaşma, yıllar içinde aşırı yoksulluğa yol açan bir çatışmayı kucaklamayı kolaylaştırdı. Liberya'nın bu açık tenli ve koyu tenli kavrayışı, bugün bile oldukça istikrarsız olarak devam eden iç çatışmalara yol açmıştır. Günümüzde halen çoğu Liberyalı başarılı olarak kabul edilmek için cildini beyazlatmaya çalışmaktadır. Peki bu konsept nereden gelmekte? Siyahi insanlar 200 yılı aşkın bir süredir köleleştirilmişti. On sekiz ve on dokuz köleleştirme döneminde siyahi kadın köleler efendileri tarafından tecavüze uğrardı ve karışık ırk, açık tenli çocuklar dünyaya

gelmeye başladı. Kölelik döneminde tam “beyaz ırkların” lüks yaşam tarzını sağlamamış olmalarına rağmen, açık tenli köleler ev kölelerine terfi ettirilirken bu köleler tarla işinde karantinaya alınan koyu tenli akrabalarıyla kapıştırılmışlardır. Bu bölünme köleliğin mirasından ve plantasyon toplumundan, beyaz köle sahibinin sosyal merdivenin üst kısmına, daha açık tenli / melezlerin orta kısmına ve koyu tenli bireylerin merdivenin en alt kısmına yerleştirilmesi gerekti. Toplumsal katmanların herhangi bir toplumdaki sorunu büyük bir olgudur çünkü bir toplumdaki topluluklar üzerinde büyük etkileri vardır. Sosyologlar, toplumsal yapı ile tabakalaşmayı ilişkilendirmektedir. Toplumun özellikleri, bazı insanların eğitime, temel becerilerin geliştirilmesine ve mesleki eğitime olan erişimlerini engellemektedir ve bu da toplumlarda sapkın davranışlara ve iç savaşın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Amerikan sömürgeleştirme toplumu, siyasi düzeni kontrol ederek, anayasanın hazırlanmasını etkileyerek kendi kendine hükümetin kurulması için kurallar koyma hakkını verdi.

Liberya'daki sosyal tabakalar daha önce de belirtildiği gibi yalnızca melezlerden değil yerel rejimden de gelmekteydi. Ortak kimlik, özellikle etnik kimliğin egemen seçkinlerin birlikteliğinde önemli bir unsur olarak tanımlanmıştır. Örneğin Liberya'da Doe’nin rejimi kendi kabilesinden gelen etnik grup üyeleri tarafından ele geçirildi. Bir toplumdaki etnik bölünmeyi tanımlarken, Okonfuel (2012 p.63) bir Başkanın çıkarı kabile ve klanlara göre belirlendiği zaman, klan ve kabile menfaatleri de genellikle devlet menfaatleri olduğunu ve bu algı kamu politikalarının temelini oluşturduğunu açıklar. Donald Noel'e (1968) göre, etnik tabakalaşmaya yol açan üç ana faktör vardır. Bunlar: rekabet, etnosentrizm ve diferansiyel güçtür. Bu faktörler Liberya'da iki kez rol oynamıştır ve iki farklı şekilde tezahür etmiştir. Başkan Doe’nin rejimi açık bir çatışmaya neden olurken, melezlerin toplumu tabakalaştırması ise gizli bir çatışmaya yol açtı. Melezlerin tanıttığı aynı taktik hala geri sarılıyor. Örneğin, Doe’nun başkanlığında, üstün sayılan meslekler diğer kabilelerden ziyade Krahn kabilesi tarafından yapılıyordu. Ve ilginç bir şekilde, işyerlerinin doldurulması, bireylerin eğitim seviyesine ya da görevi yerine getirebilme kabiliyetine bağlı değil etnik kökene ve kimliklerine bağlıydı.

2.1.1. Melez ve Doe Rejiminin Analizi

Liberya'da iç savaşın patlaması, Doe’nin pervasız liderlik sisteminin kanıtı olarak algılanmaktadır. Doe, devleti büyük deneyimsizlik ve olgunlaşmamışlık ile yönetti. Etnik farklılığı ortaya çıkarmak, nüfusun çoğunluğuna karşı nefret ile yaklaşmak, kendi kabilesine

karşı iltimas etmek ve eğitimli olanların çoğunu öldürmek veya sürgün etmek gibi birçok faaliyet kendisine atfedilmektedir. Bu tezde, Libya'da işlenen her zulüm için tek başına ne Doe rejimi ne Charles Taylor rejimi ne de Melezler sorumlu kılınmamaktadır. Bütün savaş suçları ilk olarak melezler tarafından başlatılmış ve sonra Doe ve daha sonra hala cezasını çekmekte olan Taylor ile devam etmiştir. Liberya çatışması hakkındaki hemen hemen tüm literatürler, Doe rejiminin çatışmanın en önemli noktası olduğunu (ki öyledir de) vurgulamaktadır. Fakat çatışmanın kökeninin Liberya'nın kuruluşundan beri var olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Ten rengine dayalı ırklaştırma o dönemdeki hükümette ve liderlikte önemli bir rol oynadı ve halkın çoğunluğu marjinalleştirildi. Afrika probleminde ve çözüm yönteminde, Blyden renk ırkları arasında bir ayrım yapar. Doe, karma ırkın Liberya'ya geri dönme ideolojisine karşı çıkanlardan biriydi. O, Afrika-Amerikaları Liberya'ya göndermenin zarar vermekten başka bir şey yapmayacağını çünkü ırklarının böyle bir çevre ile uyumlu olmadığını ifade etti. Ki bu konuda da elbette ki haklıdır. Mümkün olan her şekilde hayatta kalabilmek için, Liberya sınırları içerisinde büyük bir bölünme ve eşitsizlik yarattılar. Sınırlamaları ve savunmasızlıkları nedeniyle, kendilerine kolay ve rahat bir yaşam sağlamak için küçük bir şekilde hükmetme kararı aldılar. Bu nedenle, devlet sınırları içinde gruplar arası rekabet olarak görülen unsurlar mevcuttu (Jackson, J. (1993 P.43). Melezler, eşitlik ve zenginliğin eşit dağılımının ortaya çıkabileceği korkusuyla yerellerin yönetim işlerine katılmalarına izin vermemekteydi.

"Gerçekçi grup çatışması", gruplar arası rekabeti tanımlayabilen eski ve en iyi bilinen teorilerden biridir. Bu kavrama göre gruplar arası çatışma, kıt olan dış kaynakların kullanımı için rekabet gibi bir unsur tarafından motive edilir. Açıkça, bu tanım bir grubun başka bir gruba kaynaklara erişimini engellemesi stratejisinin altını çiziyor ve fakir ve zengin arasındaki mesafeyi büyütüyor. Ülke 1847'de bağımsızlığını kazandığından beri, gruplar arasındaki politik mücadelenin güçlenmesi, egemen grup tarafından bir devlet içindeki iktidarın birleştirilmesi ve kaynakların rekabetinden kaynaklanan ayrımcılık, istikrarsız bir toplumun oluşmasına yol açmıştır.

Gücün bu büyük ölçüdeki dengesizliği, iç savaşta yardımcı olan başka bir bileşendir. Eşit/dengeli olmayan iktidar ilişkilerinin, Doe'nin başkan olmasına ve öldürülmesine doğrudan bir etkisi olmuştur. Halk, Tolbert'in hükümeti kendilerine hiçbir şey sağlamadığı için Doe'nin iktidara geçmesini olumlu karşıladı. Fakat ne yazık ki, Doe'nin öncekilerden daha da kötü olduğu ortaya çıktı ve rakip taraf tarafından öldürüldü. Bir Alman Askeri

Stratejisti Carl Von Clausewitz (2016), savaşın "bir şiddet eylemi kullanarak rakibimizi kendi irademizi yerine getirmek için zorladığımız geniş ölçekli bir düellodan başka bir şey olmadığını" söylemiştir. Halkın iradesi, yöneticiler tarafından bu süreçte sürekli olarak göz ardı edildi. Ülke yöneticileri, ülkeyi hesaba katmadılar, bunun yerine bu platformda kişisel çıkarlarını gözettiler. Üç ile dört on yıldan fazla bir süredir, Amerikan-Liberyalılar yerliyi sürekli olarak yönetti. Melezler, Amerika'daki muadilleri ile işbirliği içinde, ülkeyi yerli halkın elinden sert bir şekilde aldı ve onları köle olarak kullandı. Yerliler, Tubman iktidarı geçene ve yerlileri siyasi arenaya dâhil etmeye başlayana kadar hep ezildiler. Tubman Liberya'yı 27 yıl yönetti. Ve bu dönemlerde, Tubman tartışmalı kişiliğe sahip bir lider olarak tanındı. Ülkeyi yabancılara satmakla suçlandı. Ancak Tubman, Liberya'nın politik ve ekonomik performansını güçlü bir şekilde etkiledi. 1950'lerde Liberya, Japonya'nın yanında dünyanın hızla büyüyen ekonomisine sahipti. Ülke, dünyanın en büyük ticari filosuna, dünyanın en büyük kauçuk ekim potansiyeline ve lateks fabrikasına sahipti. Bu bağlamda Liberya, Afrika'nın ana ihracatçısı oldu ve demir cevheri ihracatında dünyada üçüncü sırada yer aldı. Tabii ki tüm bu prestij ve fayda genel nüfusun yüzde üçüne yani Amerikan-Liberyalılara gidiyordu. Daha sonra Tubman'ın ölümüyle uzun süredir başkan yardımcısı olan William R. Tolbert onun yerine geçti. Tolbert, yerlilerin rekabetinden uzak duramadı. Tolbert, akrabalarını önemli kamu görevlerine atamaya başladı. 1970'lerin ortalarında, devlet kabinesinin birkaç üyesi Başkan'ın kabilesindendi. Örneğin; bir kardeşi Maliye Bakanı oldu, başka bir erkek kardeşi geçici senatoda yer aldı ve kuzeni Monrovia'nın belediye başkanı olarak atandı. Bu durum, Başkan Doe halkın kurtuluşu için halkın çoğunluğundan destek alarak devletin iktidarını ele geçirene kadar devam etti. Ne yazık ki, çoğunluğun arzusu asla karşılanmadı. Bunun yerine halk defalarca istismar edildi. Bu zalim yöneticiden kurtulmak için halk bir yol arayışında iken, bir zamanlar Doe'nin meslektaşı olan Charles Taylor, Prince Johnson ve diğer birçok kişi kurtarıcı olduklarını iddia ederek ortaya çıktılar. Ortaya çıkan bu birliktelikten sonra, bu kişiler daha sonra ayrıldı ve birbirlerine karşı savaşan kendi isyancı gruplarını kurdular (Harold .D 1984 P. 38-49).

Hükümetin vatandaşlarına karşı sergilediği tepki ve eylemler, hükümetin Batı bağlantıları tarafından belirlendi ve belirlenmeye devam etmektedir. Batı bağlantısı, hükümetin / rejimin Batı'ya olan bağlarının yoğunluğunu ifade eder. Bu bağlantılar ekonomik, politik, diplomasi, sosyal ve örgütsel bağların yanı sıra sermaye, mal, hizmet, insan ve bilginin sınır ötesi akışını içerir (Levitsky & Way 2010, p. 43). Amerikan-Liberya hükümeti daha fazla başarı gösterdi çünkü 19. yüzyılın ortalarında Liberya Kauçuk, kahve, şeker ve

diğer zorlu emtialarda başarılı idi. Özellikle de lastik fabrikası Amerikan şirketine kiralandı. Bu gelişme, Liberya ve Batı arasında somut bir bağ inşa etti. Liberya ve Batı arasındaki ilişki, kapitalist gelişme, istikrarlı ekonomi ve coğrafi yakınlık (Levitsky & Way 2010) aracılığıyla geliştirilmiştir. Ancak bu ekonomik bağlar ortadan kalktığında, faydalanıcılar hükümeti boynunu bükmek için her yolu denemeye ve bu bağı yeniden kurabilecek olan ilgili ortağını bulmaya çalıştı. Faydalanıcılar, bunu yaparken hükümetin içindeki yozlaşmış uygulamaları işaret ederek vatandaşları hükümetlerine karşı kışkırtırlar. Ve bazen yasadışı olarak çıkarlarını en iyi bir şekilde koruyacağını düşündükleri birini ülkeye gönderir ve onu desteklerler.

Liberya söz konusu olduğunda çoğunlukla Doe'nin rejimi hedeflenir ve çatışmanın merkezinde Doe vardır. Bunun sebebi ise Liberya'da sergilenen hemen hemen tüm idamların, kendisinin iktidarda olduğu dönemde ve Prince Johnson'ın öldürülmesinde sonra gerçekleştirilmesindendir. Doe, iktidara gelmeden önce Başkan William R. Tolbert'i, ülkedeki, haklarından mahrum bırakılmış yerli halkı temsil eden hoşnutsuz ordu askerlerinden oluşan bir darbeyle ilk suikasti düzenledi. 66 yaşındaki Tolbert, diğer herhangi bir Amerikan-Liberya lideri gibi, Birleşik Devletler'in yakın bir dostuydu.

Friedrich Glasl'in çatışma tırmanışı modeli, çatışmanın tırmanacağı dokuz aşamayı açıklamaktadır. Dokuz aşamadan biri "Sertleştirme aşamasıdır". Friedrich'e göre, bu aşamada bir sorunun çıkması durumunda, sorunun çözülme çabalarına karşı dirençli olduğu ispatlanırsa, sorunlar devam eder ve bu çatışmanın tırmanmasına neden olabilmektedir. Özellikle uzun bir süre boyunca, halkın sesi duyulmuyor ve istekleri karşılanmıyorsa, bakış açıları kireçlenmekte ve bir çarpışma rotasına girilmektedir. Tolbert rejimi ve iktidardaki TWP, Amerikan hükümeti tarafından düzenlenen askeri darbe ile devrildi (Dunn & Tarr 1988, Tolbert 1996). ABD hükümeti darbeyi iki ana nedenden dolayı örgütledi. Birincisi, Tolbert'in artık güvenilir bir neo-sömürgeci müvekkili olmaktan uzaklaşması ve rejiminin Sovyetler Birliği, Çin ve Orta ve Doğu Avrupa'daki diğer sosyalist devletler ile diplomatik ilişkiler kurmasıydı. İkinci neden de, ABD, Tolbert'in komünistlere ulusal sosyal hareketleri ve devlet iktidarının öğrenci hareketlerini ele geçirme ve Liberya'yı Afrika'da bir Sovyet hicivini yapma şansı vermesinden endişe ediyordu. Öte yandan, yerel halk için, darbenin kabulünün ardındaki sebep, onlara uzun süredir uygulanan zulümden kurtulmaktı. Darbe yerel halk tarafından kölelikten kurtulma ve kurtuluş biçimi olarak görülürken Batı için ise darbe çıkarlarını koruma biçimiydi. Doe'nin rejimi de iyi bir şey yapmadı, ancak değişime yönelik olan durumu yoğunlaştırdı. Doe'nin Liberya'yı kurtarması gerekiyordu, ancak kötü yönetim ve

deneyim eksikliği nedeniyle kendini ekonomik ve politik krizlerde buldu. İronik olarak, Liberya'daki savaş, fiziksel olarak gerçekleşmeden önce liberallerin zihninde çok daha önceden gerçekleşmiştir. Bu savaş aslında hem Doe'nin hem de Melezlerin yönetim sisteminin bir sonucu idi. Başkan Tubman'ın "açık kapı politikası"nı tanıttığı 1970 yıllarında, ekonomi patlama yaşadı, ancak bundan vatandaşlar yararlanamadı. Tubman öldüğünde ve Tolbert onun yerine geçtiğinde, ekonomik gerileme başladı; yolsuzluk, kayırmacılık artmaya başladı. Aslında bu tür yönetim biçimi yeni bir şey değildi. Hükümetlerde sıkça tekrarlanan bir modeldi. Sömürgeci yerleşimci oligarşideki siyaset çok yozlaşmıştı, ama yönetimdekiler Amerika'nın yardımıyla halktan bazı şeyleri gizlemeyi başardılar ve uzun bir süre boyunca kendilerini gizlemeyi başardılar. Görevdeki başkanlar, iktidarda kalmak ve yolsuzluklarını gizlemek için ellerindeki her kaynağı kullandılar.

1980 öncesi Liberya, TWP iktidar partisi ile 110 yıl boyunca tek partili devlet idi. 1927 Başkanlık seçimlerinde, başkan charles D. B. King seçimleri oylama ile kazandı. Bu, toplam seçmenlerin on beş binden fazla olmamasına rağmen 243.000 seçmenle kredilendirildiği anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle, kazanan çoğunluk muhtemel seçmen sayısından 17 kat daha büyüktü. Mali işler de benzer bir yolsuzlukla gerçekleştiriliyordu. Devlet bütçesi mevcuttu fakat devlete bağlılıkları yoktu. Kamu fonları için hesap verme sistemi yoktu. Ulusal gelirin büyük bir kısmı, çoğu zaman önceki kredinin faizi ödenerek harcanmıştı. Firestone o dönemde ekonomiyi kontrol ediyordu.

Firestone, ABD ile işbirliği sonucunda ABD'nin sağladığı krediler sayesinde Liberya'nın kaderini kontrol ediyordu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, kauçuk uluslararası pazarda zor bulunmaktaydı. Sonuç olarak, Birleşik Krallık hükümeti, dünya pazarında kauçuk tedarikini kısıtlayan önlemler getirdi. O dönemde dünya lastik üretimine onlar hâkimdi. ABD'nin çıkarları bu yeni kısıtlamadan olumsuz etkilendi, çünkü o dönemde Amerikan ekonomisi, dünyanın kauçuk üretiminin yaklaşık üçte birini karşılıyordu. Firestone, kendi lastik endüstrisini büyütme arayışında Batı Afrika bölgesini yani Liberya'yı buldu. Görünüşte bol miktarda ucuz işgücü ve ABD'nin sömürge komşularından korunma karşılığında bir imtiyaz vermeye hevesli bir hükümet buldular. Anlaşmada, Firestone Liberya'nın 5 Milyon dolarlık bir kredi almasını istedi. Bu kredi Liberya'yı deyim yerindeyse ABD yöneticileri ve denetçilerinin kontrolü altına soktu. ABD hükümeti tarafından atanan bir Amerikan Mali Müşaviri, ülke finansını kontrol ediyor ve her yıl ülke bütçesini onaylıyordu.

Dış yardım / krediler, hükümetler ekonomik ve siyasi politikalarının peşinde koşarken onları destekler ancak aynı zamanda millete de diktatörlük yapmayı mümkün kılar. Örneğin; ticarete kısıtlamalar koyup, kiminle ya da ne ile ticaret yapmanız gerektiğini, özel ticaretin ve özel sermaye ile işletmelerin akışını, mal varlıklarını elden çıkarılmasını ve bunlar gibi daha birçok şeyi dikte eder. Bütün bu kısıtlamalar Liberya'nın ekonomik performansını kötüleştirdi. ekonomik durumun bozulmasından dolayı talepte bulunan bir ülke olarak sınıflandırılmaya devam etmesine neden olmuştur Daha önce değinildiği gibi, Doe'nin on yıl süren iktidarında yanlış ekonomik yönetim, siyasi muhaliflerin bastırılması ve kayırmacılığın yaygınlaştırılması gibi uygulamalar görülmüştür. Doe, diğer kabilelerin haklarını ihlal ettiği ve onlara eşit davranmadığı için Doe'nin rejimi Gio ve Mano destekçilerine yönelik acımasız misillemelere yol açan bir başka başarısız darbe girişimi ve şiddet ile karakterize edilmiştir.

(Burton 1990) 'a göre, uluslararası ya da etnik çatışmalar, kolektif insan ihtiyaçlarının ve korkularının güçlü yollarla hareket ettiği bir süreç olarak düşünülmektedir. Yani, bu tür bir çatışma genellikle, temel ihtiyaçların yerine getirilmemesinden veya yerine getirilmeme tehdidinden kaynaklanmaktadır. Ve bu ihtiyaçlar sadece barınma, gıda, fiziksel güvenlik ve fiziksel refah gibi bariz maddi ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda kimlik, adalet duygusu ve tanınma gibi ihtiyaçları da içermektedir. Thomas Jefferson'un (1943)ünlü bir sözü vardır: "halk hükümetinden korktuğu zaman zorbalık, hükümet halkından korktuğu zaman ise özgürlük vardır" demiştir. Fakat Liberya'daki hükümetin Liberya ve hatta Afrika'daki halktan korktuğu bir durum hiçbir zaman olmamıştır. Bu durum Afrika kıtasında ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Bu rejimde yolsuzluk sadece fonların çalınmasıyla değil, aynı zamanda koyuldukları pozisyonlarda için hiçbir beceri ve kabiliyete sahip olmayan insanların o tür pozisyonlara yerleştirilmesi ile de ilgilidir. Bu, bugüne kadar Liberya için sürekli sıkıntı yaratan bir yolsuzluk biçimidir. Yoksulluktan çıkan veya Mesih olduğunu iddia edenlerin halkı temsil etme gücüne eriştiklerinde geldikleri yerlerdekilerle duygudaşlık yaşayacaklarını düşünürseniz, yanılırsınız. Başkan Doe'nin, kontrolü elde ettikten ve kendini rahatlattıktan sonraki duruşu buna mükemmel bir örnektir. Rahatlığı ve kontrolü elde ettiklerinde hepsi diğerlerine karşı nefret barındıran bir tirana dönüşürler. (K. Hope, B. Chikulo - 1999)anılan John Hayford 1997 P. 7), "Afrika'nın en büyük sorunu liderlikle yatıyor. Onlar insanlardan o kadar uzaklaştırılıyorlar ki artık birer yabancı olarak görünüyorlar. İktidarı ele geçirdiklerinde, kişisel çıkarları tarafından tahrik edilirler ve bu nedenle de insanların çıkarları unuturlar" demiştir

2.1.2. Açgözlülük ve iç savaşların uzaması

Açgözlülük, her bireyi ve liderleri yok eden yaygın bir olgudur. Açgözlülük bireylerde olduğu kadar, aynı zamanda hizmet kurumlarında da yaygındır. Açgözlülüğün bazı unsurları tapınaklardan, kiliselerden, sinagoglardan, camilerden hizmet dışı kurumlara da geçmiştir. Gücü olan herkes bu gücü sadece şahsi siyasi güçlerini zenginleştirmek için kullanmaktadır ve bu yüzden Afrikalıların sesi duyulamamaktadır. Siyasetçiler, kendilerini zenginleştirmek için halkın parasını çalıyorlar ve halkın sırtından güzel hayatlar yaşıyorlar. Sosyal-ekonomik durumu iyileştirmek ya da ülke itibarını iyileştirmek için kamu fonu kasalarını kullanmaktan ziyade ellerinden gelen her şeyi yağmalıyorlar. Açgözlülük -daha iyi bir kelime bulunamadığından- iyidir. Açgözlülük doğrudur, açgözlülük işe yarar. Açgözlülük aydınlatır, vatanseverlere, ülkeleri ve vatandaşları için ekstra yol kat edebileceklere atıfta bulunarak, evrimsel ruhun özünü yakalar ve yolu kısaltır. Öte yandan, tüm biçimlerinde açgözlülükle; hayat için açgözlülük, para için, aşk için insanlığın yükselişini işaretledi ” Açgözlülük, birçok büyük savaşa önderlik etmiştir ve birçok büyük devleti yönetmiştir açgözlü bireyin tüm başarıları başarılmış olsa bile ve tüm başarılar başarılmışsa, açgözlü bir insan asla tatmin olmaz. Savaşlar bir tarafın aşırı açgözlülüğü sonucu yaratılır veya aynı nedenden dolayı uzar. Bu konuyu birçok bilim adamı ele aldı. Özellikle, son yıllarda ekonometrik literatür, iç savaşların maddi yönlerine daha fazla vurgu yapmaktadır. Diğerlerinin yanı sıra, Collier (2000, p.91- 96), “çatışmaların, olağan uyuşmazlıklardan ziyade ekonomik fırsatlardan dolayı ortaya çıkma olasılıklarının çok daha fazla olduğunu” iddia etmekte ve iç savaşın ortaya çıkma nedenlerinin uyuşmazlığa dayalı olarak nitelendirilmemelerinin yanlış olduğunu savunmaktadır. Her zaman olmasa da bazen savaş her iki tarafın da açgözlülüğü nedeniyle çıkabilmektedir. Savaşın uzatılmasının karar alıcılar için makul ve kabul edilebilir olması için, beklenen doğal kaynakların, gücün ve bölgesel kazanımların, varlıklar ve insanlar için maliyetler de dahil olmak üzere, çatışmanın beklenen maliyetini aşması gerekmektedir. Bir parti ya da bir grup insan çaresiz kaldığında, zarara ve maliyete bakmaz ancak ve ancak kazanıma bakar. Liberya'daki savaşın, değişim, siyasete katılım ve baskıdan kurtulma gibi somut bir gerekçeleri vardı. İnsanlar, savaş boyunca askeri liderliğe güvendiler, ancak beklenmedik bir şekilde beklentileri kınandı ve aşağılandı. Savaş, kısa bir süre sürmüş olabilirdi ancak sahnenin ardındaki oyunlar bu süreyi uzattı.

Doe hükümetinde hükümetin Genel Hizmetler Dairesi (GSA) eski Genel Müdürü Charles Taylor, zimmete para geçirmekle suçlandı ve ABD'ye kaçtı ve bir iade emri ile orada tutuklandı. Massachusetts'te hapis yattı ve günümüze kadar nasıl gerçekleştiği bilinmeyen bir

şekilde hapishaneden kaçtı. Bir süre sürgünde kaldı ve gelip Doe'yi indirmek için bir ordu yetiştirdi. Liberya'nın Ulusal Vatansever Cephesi'ni (LUVC) kurdu ve 1989'da bir avuç Libyalı eğitimli birlik ile Liberya'yı işgal etti. İç savaş sürer iken, mutlak zafer her zamankinden daha da uzaktaydı. Ancak isyancı liderler, ülkenin kaynaklarından, özellikle kauçuktan, kereste, altın ve elmaslardan kârlı işler yapmaya başladılar. Ayrıca komşu ülke Sierra Leone'yi de özellikle barındırdığı elmas kaynaklarından dolayı işgal ettiler. Onlar sadece Sierra Leone'yi istila etmekle kalmadı, Liberya'da da kaçak yollar kurdular.

Savaş esnasında, Doe rejimi ülkenin çoğunun kontrolünü hızla Taylor'un kuvvetlerine kaybetti. Savaş boyunca, LUVC ile Liberya Silahlı Kuvvetleri arasındaki çok boyutlu bir güç mücadelesi ve çok sayıda silahlı çatışma oldu. Bu gruplar, Lofa Savunma Gücü (LSG), Liberya Barış Konseyi (LBK) ve Birleşik Kurtuluş Liberyası Hareketi (BKLH) ve Liberya Merkez Devrim Konseyi'nin Ulusal Yurtsever Cephesini içeriyordu. BKLH grubu kendi içinde aynı adı taşıyan iki gruba bölündü. Çatışma sırasında bu kadar çok isyancı grubun oluşturulması sadece ideolojik farklılıklardan değil, aynı zamanda altın ve elmas gibi doğal kaynakları kontrol etme isteğinden ortaya çıkıyordu. Binbaşı General Smedley Butler'a (1922)göre, savaş bir rakettir. "savaş, insanların belki de en eski, en kârlı ve kesin en ahlaksız buluşudur. Sadece o uluslararası etki yaratabilir. Kârların dolar, karşılığında zararların ise insan hayatları üzerinden hesaplandığı tek alandır" Savaş vatanseverlik, ülke sevgisi ve eşitlik konusundaki konuşmalara katılır; Bütün vatandaşlar ellerini direksiyona sokar, ancak karlar atlar, fırlar ve fırlar ve güvenli bir şekilde cebe sokar. Liberya'da, 1992 ile 1996 yılları arasındaki savaştan Charles Taylor'ın yılda 400 milyon dolardan fazla bir miktar para elde ettiği tahmin ediliyor. Askeri güçler, iktidar ve ekonomik kazanımlara odaklanan daha küçük farklı milislere dağıldıkça çatışmalar karmaşıklaştı. Bazen, hükümetlerinin liderlerini bile önceden belirliyorlardı. İç savaşı sona erdirmek için çeşitli girişimler gerçekleştirildi ancak bu girişimler başarısız oldu. Sonunda, iç savaşın sona erdiği Ağustos 1996'da bir ateşkes anlaşması yapıldı.

Şiddeti uygulayan ya da örgütleyenlerin çoğunda ortak bir hedef vardı. Çatışmaların kaynağı ekonomi ve iktidar ile ilişkiliydi. Silahlı gruplar, yağmalamadan ve diğer şiddet içeren ekonomik faaliyetlerden faydalanırken, liderleri yaptıkları engin karlardan yararlandı. Bu olgular, Liberya'daki şiddetin erkenden sonlandırılmasını zorlaştırdı. İç savaşın ortaya çıkma nedeni, yönetimi devralma ve yolsuzluğun sona erdirilmesi gibi görünüyordu. (Berdal T,& D.M. Malone 2000), acil gündemlerin (önemli ekonomik gündemler) iç savaşları önemli

ölçüde uzatabileceğini ifade etmektedir. Onlar sadece iç savaşları uzatmakla kalmıyor, aynı zamanda kendi içlerinde aşırı yoksulluk yaratarak ekonomik olarak motive olmuş şiddete dönüşebilecek yaygın bir davranış yaratma eğilimindedirler.

Açgözlülük, Afrika'da yolsuzluğa ve paranın zimmete geçirilmesine neden oldu. Tüm Afrika liderleri için bu bir yaşam biçimi haline geldi. Afrika'da yolsuzluğun endemik olmadığı bir ülke yoktur. Örneğin, petrol ihracatının ülkeye milyarlarca dolar kazandırdığı Ekvator Gine'de, ülkede yaşayan 600.000 kişi yoksulluk içinde yaşamaya devam ederken, Teodoro Obiang Nguema ve onun insanları hiçbir sorumluluk olmadan petrol gelirlerini elde etmeye devam etmektedir. Halkın özgürlüğünden ziyade, Liberya'daki doğal kaynaklar çoğu isyancı liderin ilgisini çekti. Collier ve Hoeffler'e göre, temel malların ihracına büyük ölçüde bağımlı olan devletler, bu tür devlet kaynaklarından yoksun olan ülkelere oranla daha yüksek bir iç savaş riskiyle karşı karşıyadır. Bu duruma Batı Afrika ülkesi Sierra Leone ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti örnek olarak verilebilir. Ayrıca Fearon J. (1992)'a göre, belirli kaynak türlerinin (değerli taşlar ve narkotikler) varlığı, savaşları daha uzun sürdürebildiğini ve çatışmanın coğrafi kapsamını artırdığını söylemiştir. Charles Taylor sadece Liberya'da savaşmadı, ancak altın ve elmasa ulaşmak için Sierra Leona'ya da geçti. Savaş, Taylor ve meslektaşları için kârlıydı. Ülke kaynaklarının emilimini sağlamak ve halkı terörize etmek için çeşitli birimler, geleneksel sihir ve psikolojik taktikler kullanarak şiddet eylemleri gerçekleştirmiştir.

(M.L. Ross 2004 P. 36) 'ya göre, savaş, kaynak açısından zengin topraklar üzerinde gerçekleştiğinde savaşın neredeyse kaçınılmaz olması ve tarafların kazanmakta oldukları çatışmayı kasıtlı olarak uzatmaları kuvvetle muhtemeldir. Bir anlaşmayı müzakere etme ya da (bloke etme) kabiliyeti olan üst düzey yöneticiler, savaşın devam etme durumunda daha çok kar elde edeceklerine inanırlar ve bu nedenle müzakere sürecini geciktirirler. Bu, kaynak yağmalamanın kişisel kazanç oluşturduğuna dair kanıttır. Benzer bir şekilde, bu yöneticiler önerilen bir barış antlaşması ile yeterince tatmin olamayacaklarını varsayıp barış yerine savaşı seçerler.

Bütün bu nedenler, Charles Taylor'un savaşın başlarında hükümetten istifa etmemesinin nedenleri gibi görünüyor. Diğer birçok Afrika ihtilafında da olduğu gibi, Liberya'nın kargaşası da esas olarak maddi kazanımından dolayı, madeni kaynakları ve elmas alanlarını kullanmak istediği için komşu Sierra Leone'de de iç savaş başlatan Charles Taylor

gibi insanların hırslarından ve açgözlülüklerinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu alanda yapılan birçok çalışma da iç savaşların uzama nedenlerini kanıtlamaktadır. Taylor, 1980'lerin sonunda, ülkenin iç savaşı boyunca yaşanan neredeyse Liberya'dakiler kadar acımasız olaylar ile ün salmış olan Sierra Leone'nin isyancı lideri Foday Sankoh'la tanıştı ve Sankoh'un Devrimci Birleşik Cephe'sini finanse etti. Taylor'un soyu diğer Amerikan-Liberyalılar'ın soyu gibi Amerika'ya dayanmaktadır. Kendisi aslında eğitimini Amerika'da tamamladı ve ülkesine dönüp Doe'nin hükümetinde çalışmaya başladı. ''Karanlığın Kalbi'' kitabının yazarı Gabriel Williams Charles Taylor hakkında "Taylor, yüzsüz küstahlığa sahip bir kişiliktir" demiştir. Kendisi Taylor'u karizmatik, cazibeli, savurgan ve ticaret yapma kabiliyeti olan ve bir sadakat ağı ile sağlam bir destek üssü inşa etmeyi bilen birisi olarak nitelendirmektedir.

Doe, Taylor'ı neredeyse bir milyon doları zimmetine geçirmeyle suçladığı için ikilinin arası bozuldu. Taylor, ABD'ye geri döndü, Liberya iade emri altında Massachusetts Plymouth'da gözaltında tutuldu. Bazıları Taylor'ın Liberya'ya gelmeden önce, hücre penceresindeki parmaklıkları törpüleyerek hapisten kaçtığını söylerken diğer bir grup insan ise, kendisinin Liberya'ya geri dönmesini ve Doe rejimini devirmesini isteyen Amerikalılar tarafından kaçması için yardım aldığına inanmaktadır. Tracy Guard'ın (2009) Sierra Leone Özel Mahkemesi'ndeki Charles Taylor'ın verdiği ifadesinde 1985 yılında Amerikan hapishanesinden Amerika'nın yasa dışı yardımı sayesinde kaçtığını söyledi. Guard, 1985 Kasım'ında bir gecenin geç saatlerinde ABD hapishanesinin gardiyanının geldiğini, hücresinin kilidini açtığını ve onu güvenliğin zayıf olduğu bir bölgeye götürdüğünü, bir nevresimi pencereye bağladığını ve hapishane çiti üzerinde pencereden dışarı çıkmasına izin verdiğini anlattı. İçerde bunlar olurken dışarıda Taylor'ı New York'a götürmek üzere iki adamın bulunduğu bir araba beklemekteydi. Libya'dayken bile, Taylor'ın işe alım sürecinin üst elden desteklendiğini aktardı. Örneğin Collier ve Hoeffler ile aynı verileri kullanan Fearon (2005, P.483), yüksek petrol üretimine sahip ülkelerin çatışmalara daha açık olduklarını öne sürdü. Petrol, potansiyel isyancılar için daha yüksek mali teşvikler sunduğundan değil; petrole bağımlı ülkelerin, "kişi başına düşen aynı gelire sahip olan diğer ülkelerden daha zayıf devlet kurumlarına" sahip olma olasılığının daha yüksek olmasından dolayı çatışmaların ortaya çıkması mümkündür (Fearon S. 2005, p.487, 490-491 & 503-504). Bates (2008, pp. 10-11), Fearon'un argümanını desteklerken, aynı zamanda, çapraz-ulusal regresyonlar ve niteliksel hesaplardan elde edilen kanıtlar arasında bir eşitsizlik olmadığını belirtiyor. Collier'ın son "açgözlülük" argümanını yeniden değerlendirirken, Keen (2008) şüpheli vekâlet seçimlerine,

politik hedeflere dikkat edilmemesine ve açgözlülük, mağduriyet ve devletin etkileşimine dayanan birçok kritik nokta sunmaktadır.

Sierra Leone vakası incelenirken, burası büyük bir elmas rezervine sahip olan bir ülke olarak görülmesi gerekmektedir. Charles Taylor, RUF'un lideri olan arkadaşı Foday Sankoh aracılığıyla elması kendisi için değerlendirme fırsatı buldu. RUF ve MPFL arasındaki ticaretten dolayı, RUF'un savaş hedeflerinin ilk önceliğinin, kendilerini silahla donatmanın gerekliliğinin ötesinde devasa bir ticari kâr elde etmek için elmas madenlerini güvence altına almak olduğunu anlamamız gerekmektedir. Bu kazançlı elmas üretim bölgelerini ele geçirmek için rekabet yarattı. Elmas çıkaran isyancı liderler savaşı kapsamlı bir şekilde uzattı. NPFL, Foday Sankoh başkanlığındaki RUF işbirliğiyle, Libya'daki eğitimleri sırasında, kendi yozlaşmış hükümetlerini devirmek ve yıpratmak için benzer planlamalar yapmıştı. Çatışma süresince, iki grup birlikte mühimmat ve elmas takas ederek ticarete başladı. Taylor, cephaneleri sağlarken Foday Sankoh elmasları sağlıyordu. Elmasın iç savaşı başlatmadaki rolüne dair kanıt olmamasına rağmen, elmasların savaşı sürdürmek için RUF'a paha biçilmez bir fon kaynağı sunması, bu değerli taşların savaşta önemli bir rol oynadığını açıkça göstermiştir. RUF ve hükümet askerleri, yasadışı elmas madenciliğine artan ilgileriyle, çoğu kez elması bol olan alanlar için savaşıyordu (Keen, 2008). RUF'un, yasadışı elmas ticareti yoluyla 1991 ile 1999 yılları arasında yılda 200 milyon dolarlık bir kar elde ettiği tahmin edilmektedir. Bu yasadışı elmas ticaretinin, silah ve mühimmat karşılığında Charles Taylor ile yapıldığı bilinmektedir (Stohl 2000).

Açgözlülük temelli şiddet biçimleri, en basit halleriyle, bireyleri bu ödülü almak için zaman ve çaba harcaması için motive eden değerli bir ödülün varlığıyla açıklanabilir. Maddi kaynaklar, şiddeti motive eden ödüllere bir örnektir. Buradaki fikir şudur: Şiddet içeren isyan biçimleri, bir kamu yararıdır ve dolayısıyla serbest dolaşım eğilimlerinin kurbanı olabilmektedir ve "adalet" gibi kolektif eylem sorunlarından mustariptir. Bu nedenle Collier, hırs güdümlü şiddet biçimlerinin, kazandırdığı faydalar doğrudan doğruya savaşın içinde yer alanların cebine gitmesiyle daha uygulanabilir olduğunu savunur. Bu nedenle, açgözlülük, insanların ganimet için anında tatmin olma taleplerine hitap eder ve kolektif eylem ve serbest sürüşle ilgili zorlukların üstesinden gelir. Collier ve Hoeffler tarafından yapılan akıl ihracatta yoğun olarak güveniyor, birincil emtia ihracatının önemli bir bölümünü milli gelire dönüştüren doğal kaynakların, isyancı gruplara devlet aygıtlarını ele geçirmek için teşvik edici olduklarını öne sürmektedir. Dean G. Pruitt & Sung Hee Kim'e, 1996 göre; çatışmanın

gelişimini teşvik eden koşullar "çıkarın algılanan farkı"dır. Bu koşullar mevcut olmadığında, çatışmanın ortaya çıkma olasılığının daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Kitabında "durumun özellikleri" kaynaklarının kıtlığı hakkında konuşmaktadır. Kaynaklar belirli bir grubun elindeyken ve bu kaynaklar diğerleri için sınırlı olduğunda, sınırlı kaynaklara erişme arzusu, bu kaynaklar üzerinde daha güçlü bir rekabet oluşturur. Kıt kaynakların kontrolüne sahip olanlar, büyük olasılıkla barışın olmasını istemeyeceklerdir, aksi takdirde amaçlarına ulaşmayacaklardır.

(Reuveny &Maxwell, 2001 p.112) ve (Grossman & Mendoza, 2003 p.67) mevcut kaynak kıtlığı ve gelecekteki kaynak bolluğunun uygun rekabete yol açtığını tahmin etmek için dinamik bir çerçeve kullanırlar. Hodler 2006, doğal kaynakların bölünmüş ülkelerde daha fazla çatışmaya yol açtığını açıklamaktadır. Rohner, Thoenig ve Zilibotti (2013), bir ülkedeki güvenin düşük olması durumunda, doğal kaynakların zararlı bir etkisi olabileceğini tahmin etmektedir. Fearon (2005), doğal kaynakların devlet kapasitesini zayıflatarak çatışmayı besleyebileceğini savunmaktadır. Ek olarak, Besley ve Persson (2011), zayıf kurumların, düşük gelirli ve büyük doğal kaynakların daha fazla iç savaş riskine yol açtığını açıklarken ve Bell ve Wolford (2011) da buna çok benzer bir açıklama sunmaktadır. Van der Ploeg ve Rohner (2012), doğal kaynak çıkarma ve iç savaşlar arasındaki etkileşimi inceler ve ağırlıklı olarak tükenme hızına odaklanır. Van der Ploeg ve Rohner (2012), çatışmanın varlığının, zorluk ve açgözlülük teşvik yarattığını ve bu şekilde gelecekteki rekabetin ortaya çıkma olasılıklarını düşürdüğünü açıklar.

2.1.3. Silahlı Hareketin Siyasi Partiye Dönüşümü

Çatışma sonrası toplumlarda, siyasi partilerin sürdürülebilir barışın, istikrarın ve demokrasinin yaratılmasında önemli bir rol oynaması beklenir. Başkanlık düzeyinde ortaya çıkacak bir siyasi partiden çok şey beklenmektedir. Çatışmaların hemen ardından, siyaset dengesizdir, güvensizlik yüksek orandadır ve devlet kurumları genellikle çok zayıftır. Bu nedenle, daima mevcut durumun hafifletilmesine yardımcı olabilecek güçlü bir siyasi liderlik beklenmektedir. Ancak savaş sonrası ortamlarda (özellikle Afrika ortamlarında), kalbinde halkını taşıyan ve halkı için çalışacak olan doğru kişinin bulunması neredeyse imkânsız görünmektedir. Siyasi reformun önündeki en önemli engellerden biri, eski isyancı hareketlerinin siyasete katılmasıdır. Zorlayıcı bağlam, eski isyancı hareketler de dâhil olmak üzere birçok farklı parti ise bunu desteklemektedir (Randall, 1998 & Salih, 2003). İsyancı hareketin siyasete dâhil edilmesi, devamlı baskıların veya şiddetli muhalefetin bir sonucudur.

Çoğu durumda, isyancı hareketin gücü idare edip aşması durumunda otoriter bir rejim ortaya çıkar. Gerçek şu ki, iç savaş mekânsal ve zamansal özelliklerle karmaşık bir etkileşim düzlemidir. Tüm isyancılar grubu başlangıçta siyasete katılmayı planlamamakla birlikte, bu gruplar savaşırken doğal kaynaklara olan ilgileri onların çıkarlarını da motive etmeye başlar. Sayısız neden ve çıkar, özellikle devasa doğal kaynak alanlarına erişme arzuları, onların silahlı hareketlerini siyasete yönlendirmektedir. Asla eli boş dönmeyi istemezler. Bu nedenle, bu hedefe ulaşmak için siyaseti takip ederler. Siyasi emellerine ulaştıklarında da hala yozlaşmış uygulamalarla hareket etmeye devam ederler.

Doe rejimi döneminde Liberya'nın genel hizmet müdürü olarak görev yapan Charles Taylor, Doe tarafından 1983'te 1 milyon dolarını zimmetine geçirmesiyle suçlandı. Birleşik Devlete kaçtı ve hapsedildi. Hapisten kaçtı; 1989 yılında Nimba ilçesinden Liberya'ya geldi. O ve örgütlü ordusu yozlaşmış hükümete karşı savaştı. Nimba İlçesi onu takip eden ilk ilçe oldu. Daha sonra diğer ilçeler de ona katıldı. Savaştan sonra, aşırı kazanç elde etmeden geri çekilemeyeceğini fark etti ve bu yüzden başkanlık için değişimin simgesi olduğunu ilan etmeye karar verdi. Vatandaşların kullandıkları slogan bile; "annemi öldürdün, babamı öldürdün, ama yine de senin için oy vereceğim" idi. Bu sloganlar, Taylor'ın öldürüp öldürmediği düşünülmeden bir sonraki başkanın o olacağı anlamına geliyordu. Fakat bir başkan olarak, kendi cebi ve eğlencesi için para çaldı. 8 yaşındaki genç erkek ve kızları, asi güçlere ekledi. Çünkü bu genç çocukların hiçbir talebi olmayacağını ve istediği her şeyi onlara yaptırabileceğini biliyordu. Belki de siyasetin içine giren isyan hareketinin arkasında bir "kötülük" vardır. Çürümüş sistemi asla değiştirmez ve üstüne bozuk bir devlet oluştururlar. Bazen Başkanlığı çoğunluk istediği için değil sürdürülebilir kaynaklar üzerinde daha fazla avantaj sağladığı için ilan ederler.

Elbette ki çatışma sonrası seçimlerde, savaşta oluşturulmayan birtakım siyasi partiler olmasına rağmen savaş ile birçok yönden bağlantılı olan birçok parti de yer almaktadır. Bütün bu silahlı gruplar siyasi partiler haline geldi ve seçimlere katılmaya çalıştılar. Tüm dünyada geçerli olmasa bile özellikle gelişmiş ülkelerde devleti yönetme fırsatı verilen herhangi bir isyan hareketi ülkenin genel gelişimini ve ekonomik gelişimini olumsuz etkileyecektir. Demokrasi üzerine geniş bir literatür, hükümete özgür ve adil halk katılımının doğal önemini vurgular. Bu nedenle, tüm taraflar (resmi isyancı olsun veya olmasınlar) kendi ülkelerinin seçim sürecine katılmaya hak kazanırlar.

Çatışma sonrası dönemde, sürdürülebilir bir barışın sağlanması için partilerin uygunluğu sınırlı tutulmalıdır. Savaş sonrası dönemde analistler, temsili demokrasinin kalbinde yer alan bu ilkenin, adil ve sürdürülebilir hükümetin test edilen tek yolu olduğunu savunurlar. Öte yandan, bu yol barışın sağlanması için öngörülemezdir. Afrika ortamını vurguladığımız zaman, bu sistem hiçbir şekilde demokrasiye ya da yolsuzluktan arınmış bir hükümete hiçbir şekilde katkıda bulunmamıştır. Bunun yerine Liberya'da Charles Taylor tarafından yönetilen NPFL, Mozambik'te RENAMO ve Ruanda'da RPF örgütleri ve birçok diğer örgüt bir zamanlar silahlı hareket idi ve siyasi partiye dönüştü. Analiz uzmanları, isyancı hareketlerin siyasete dâhil edilmelerinin, çatışmayı sona erdirmek için gerekli olduğunu öne sürmektedir. Uzmanlara göre, herhangi bir isyancı gruba katılma şansı verilmemesi durumunda barış sürecini benimsemeyeceklerini öne sürülmektedir. Örneğin (Ryan 1994; söderberg kavacs 2007; Shugart 1992; De Zeewu 2008), siyasal sisteme başarılı bir şekilde dâhil olma sürecinde ortaya çıkan bazı faktörleri vurgulamaktadır. Bunlardan bazıları, silahsızlanma ne ölçüde gerçekleştiği, ateşkes anlaşmaları, sözleşmeler ve bir devletin özel seçim sisteminin niteliğidir Shugart & Ryan,1997 p.1479), isyancılar tarafından elde edilen seçim öncesi kitlesel seferberlik düzeyinin, geçiş sonrası koalisyon oluşturmayı ve başarılı seçim katılımı beklentilerini etkilediğini iddia etmektedirler.

Örneğin, çatışma sırasında insan hakları ihlali yapmakla suçlanan bazı siyasi partiler de barış arayışına dâhil ediliyor. Ve böylece, güç paylaşımı ve etik konusunda verimsizlikler ve çıkmazlar ortaya çıkabiliyor (Sriram 2008, Mehler ve Tull 2005, Spears 2000). Clingendael Enstitüsü tarafından yapılan yeni bir çalışma, düşmanlıkların resmi olarak sona ermesinden sonra bir isyancı hareketin politik dönüşümünü kolaylaştıran veya engelleyen birçok faktörün olduğunu ileri sürmektedir (De Zeeuw 2008). Bugün Liberya'daki siyasi partilerin çoğu silahlı gruplardan doğuyor. Hepsi orijinal olarak kurtuluş hareketi olarak kuruldu. Bir isyancı grubun siyasallaşmaya dönüşmesinin diğer nedenleri arasında, güvenceye aldığı ve öngördüğü halk desteği ve siyasi koalisyonların seviyesi yer almaktadır.

Liberya'daki 1997 seçimlerinde, NPFL hareketinin başkanı Charles Taylor başkanlık seçimlerine katıldı ve büyük bir farkla seçimleri kazandı. Halen silahlı bir grup olarak savaşırken, ülke çapında seyahat etmek için en elverişli araçlara sahip olduğundan kendine güven duyuyordu. Taylor, acımasız zulümler işlediği zaman bile, övgü ile anılıyor ve iyi bir insan olarak görülüyordu. Havayolları onundu ve radyo yayını ile Liberya'nın her tarafına ulaşabiliyordu. Uluslararası aktörler, silahlı hareketlerin siyasi partilere dönüşmelerinde

katkıda bulunuyordu. Örneğin, bazı silahlı gruplar finansal destek almak için uluslararası aktörlerle işbirliği yapıyorlardı. Uluslararası destek kaynakları, bir milis grubunun iktidarı sürdürmesini ve siyasete tutunmasını kolaylaştırabiliyordu (Reno 1998). Buna ek olarak, bazı bağışçıların bazen "isyan kuralları" dâhilinde birlikte çalışmak ve "demokrasi kültürü"nü benimsemek için eski isyancıları "sosyalleştirmeye" çalışan bir dizi programı desteklediklerini de öne sürebiliriz. Genel olarak, liderlik eğitim programları, farkındalık artırma kampanyaları ve taraflar arası güven oluşturma programları bu programlar arasında yer almaktadır. Çoğunlukla, bu tür programlar diyaloğu teşvik etmek ve eski isyancıları daha geniş toplumsal çerçeveye yerleştirmek amacıyla geniş yelpazedeki sivil toplum ögelerini de içermektedir (Wolpe ve McDonald 2006). Politikaya dönüşen neredeyse bütün silahlı hareketler, bağışçılardan ya da zimmete geçirilen fonlardan güçlü bir mali etkiye sahiptir.

Christopher Clapham'ın, farklı isyancı hareketlerini analiz eden ve kapsamlı vaka çalışmaları barındıran yardımcı bir isyan tipolojisi geliştirmektedir (Clapham 1998). Clapham, kurtuluş hareketleri (sömürgeci yönetime karşı savaşan). Ayrılıkçı hareketler (EPLF gibi belirli bölgeler için bağımsızlık veya özerklik isteyen), reform hareketleri (Uganda'da NRM ve Ruanda'da RPF gibi farklı bir devlet yaratmayı amaçlayan), savaş ağası isyanları (Sierra Leone'de RUF gibi kişiselleştirilmiş liderliğe sahip olma eğiliminde olan isyancı hareketlerin bir kalanı) arasında ayrım yapar. Farklı türden isyancı hareket yapıları, motivasyonları açısından farklılık gösterir ve bu yapılar, düşmanlıkları resmi olarak sona ermesinden sonra onları farklı yörüngelere yönlendirebilir. Örneğin, siyasi partiler haline gelen veya daha sonra siyasete geçen birçok resmi silahlı grup, çoğu durumda tam tersini gösterir. Hükümette bir kez, güvensizlik sorunuyla ve diğer siyasi partilerle ve özellikle de kötüye kullandıkları ve güvenmedikleri kişiler ile iktidarı demokratik olarak paylaşmanın zorluğuyla karşı karşıya kalıyorlar. Gücü aşan pek çok silahlı grup, iktidarın tam kontrolünü ele geçirmeye çalışır ve bu kontrolü teslim etmekte isteksizdir. Çoğu zaman, bir zamanlar iktidara sahip olmuş kişiler, iktidardan kurtulmayı başaran yöneticiler gibi kendilerini otokratik yöneticilere dönüşmeye meyillidirler. Bu davranış, ülkenin gelişmesine veya kalkınmasına herhangi bir katkıda bulunmaz. Curtis ve De Zeeuw (2008), çatışma sonrası toplumlarda ortaya çıkan siyasi partilerin dikkatli olmamaları halinde ülkenin barışını, büyümesini ve liderliğini derinden etkileyebileceklerini ve ortaya çıkabilecek bir dizi yapısal zorluğu belirtmiştir. Bu zorlayıcı faktörler, istikrarsız güvenlik ve hukukun üstünlüğü, demokratik eşitsizlik ve yönetim eşitsizliği, ülkedeki zayıf ekonomik durum ve sosyal parçalanma (genel halk arasında siyasi sisteme karşı güven eksikliği) sayılabilir. Silahlı hareketlerin siyasi çıkarları, daha önce

belirtildiği gibi açgözlülük sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu davranış için; liderlerin kişisel çıkarları, grup birlikteliğini sürdürmek için grup içi bütünlüğü kontrol altına alma gereği gibi grup içi dinamikler, yeterli güç toplayamamak ve güven eksikliği olası unsurlar olarak gösterilebilir. 1997'deki savaştan sonra, Charles Taylor'u iktidara yükselten seçim yapıldı. Charles Taylor da hiç kimseye güvenmiyordu. Bu nedenle, bazı genç erkek ve kızları kendi özel ordusu olarak görevlendirdi. Bu grup genç, Malezya grubu olarak adlandırılıyordu ve hiçbir şeyi hafife almıyordu. İnsanları öldürüyor ve önlerine geleni suiistimal ediyordu. Taylor, kendine hiç güveni olmadığından ve güvensiz hissettiğinden dikkatsizce kararlar alıyordu. Siyasi çıkarları artık kendi kazançlarına yönlendiriyordu. Siyasi ilgisi, doğal kaynakların kontrolünü kazanmak üzerine yoğunlaşmıştı. Bir Cumhurbaşkanı olarak, kendi çıkarları için kaynakları sömürmeye çaba harcıyordu.

Shugart, Giovanni Sartori'nin ilgili taraf kavramını gerekçe göstererek gerillaların siyasette önemli aktörler haline gelmesine izin veren kurumsal koşulların rasyonel bir seçim perspektifini benimser. (Sartorı 1976) özellikle bir acımasız savaştan sonra bir siyasi partinin seçilmesinin önemini tartışır ve barış sürecinin sonucunu barış sürecinden daha iyi değerlendirmenin daha önemli olduğunu vurgular. Şantaj potansiyeli olan, koalisyonu olan veya amacı öz-benliğe dayanan adaylar irdelenmeli ve değerlendirilmelidir. Peki bu inceleme, gelecek için nasıl yardımcı olabilir? Charles Taylor başkan olarak devleti, dış dünyaya doğal kaynakları satarak ve bu kaynakları satın alarak işleyen suçlu bir işletme haline getirirken, sokakta her yerde ölü bedenler görülüyordu. Bu durumda, isyancıların siyasete dönüşümü, coğrafi, örgütsel ve kurumsal bağlantıları amaçlarını etkileyen karmaşık ve çok boyutlu bir olgudur. Ayrıca, bazı silahlı hareketlerin geniş bağlantıları vardır ve bu bağlantılar dışarıdan / dış kaynaklardan bulgu elde etmektedir. Siyasi liderlerin zaten iktidarı ele geçirmek için kendi tercihleri ve kendi sebepleri de vardır.

2.2. Aktörlerin Liberya Çatışması İçindeki Müdahaleleri

Giriş

Mitchell, çatışma kavramını ele alırken, çatışmanın oluşması ve tırmanması gibi dinamik etkenlere de dikkat çekmektedir (Mitchell 4.7). Onun üçgen modeli, çatışmayı uyumsuzlukların, tutumların ve davranışların sürekli değiştiği ve birbirini etkilediği dinamik bir süreç olarak vurgulamaktadır. Eğer çatışma sürekli olarak değişirse, bu çatışma çatışmaya yol açabilecek yeni meseleler ve aktörler çizerek genişleyebilir ve dönüşebilir. Sosyal

çatışmanın kaynakları ya da nedenleri hakkında yazan çoğu uzman, değişimin herhangi bir çatışmaya daha fazla insanı dâhil etme kapasitesine sahip olduğu konusunda hemfikirdir.

Değişimin yanında, çatışmanın şiddet uygulama sebebi ve şiddete dönüşmesi uluslararası, ulusal, bölgesel, sivil toplum grupları ve isyancı gruplar gibi farklı değişkenlere bağlıdır. Bütün bu farklı sosyal gruplar ve olgular savaşta kilit unsur olarak hizmet etmektedir. Statik olandan çok dinamik etkileşim içinde olan çatışmayı körükleyen nedenler ve faktörler vardır. Çatışmaların çoğu bugün ulusal devlet bağlamında değerlendirilip mücadele edilmekte, ancak uluslararası grupların da bu mücadelelere önemli katılımı vardır. Bu üçüncü taraf grupları, mücadeleleri derinden etkilenmektedir. Hatta bazen onların katılımı istek dışı bile gerçekleşmektedir. Hem dış katılım hem de müzakere yerleşimleri bazen göreceli olarak savaşın ve vahşetin genişlemesine yol açmaktadır (Hartlyn 1993. P: 48).

Liberya iç savaşına müdahale etmeye gelen Afrikalı ve batı dünyasının çeşitli bölgelerinden çok sayıda asker vardı. Bu müdahale bazen karmaşık bir sorun haline gelmektedir. (Regan 2000) tarafından da işaret edildiği gibi, müdahalenin altında yatan çatışmanın doğasını anlama gerekliliğinin yanı sıra, müdahale stratejisini şekillendirebilen karmaşık bir faktörlerin hesaba katılması, tutarlı ve kullanışlı bir yabancı müdahalenin tanımlanması zorlaşmaktadır. Bu strateji ya cezalandırma ya da ödüllendirme ya da her iki yaklaşımdan oluşabilir. Bu strateji, artan politikalardan kitlesel saldırılara kadar uzanabilir ve ya hükümete yardımcı olabilir ya da isyanı destekleyebilir. Regan, uzun süren iç savaşların dış müdahaleler ile ilişkili olduğunu açıklamıştır. Toplum içinde memnuniyetsizliğin yaygın olduğu durumlarda silahlı çatışmanın gerçekleşmesi gibi, açgözlülük ve kıt kaynaklar da uzun süren bir savaşa katkıda bulunabilir. Dış güçlerin savaşı uzatmada bir itici güç olarak hizmet edebileceği de doğrudur. Çalışmanın ikinci bölümün bu bölümünde, Liberya'nın on dört yıllık iç savaşına olan uluslararası katılımlardan bahsedilmektedir.

2.2.1 Uluslararası İnsani Müdahale

İster içeriden ister dışından başlatılmış olsun hemen hemen her iç savaşın, dışsal bir bileşeni ve ortaya çıkmasına sebep olan güçlü faktörler vardır. Bazı dış güçler, çatışmaya veya topluluğun yararına faydalıdır, oysaki diğerleri şahsi kazanç elde etmek için içsel kurguları ve hükümeti kullanılır (Brown 1992 P: 38). Örneğin, uluslararası aktörler ülkelerin diplomatik ve ekonomik rahatlama, yeniden inşa, kalkınma ve askeri müdahale gibi konularına karışmaktadır. Bu müdahalelerin çoğu, ülkeye de faydalıdır, ancak çoğu zaman, en iyi niyetler

bile en kötü koşullara yol açabilir. Michael Brown, "kötü komşuluk" yönergesi altında iç çatışmanın anlaşılmasına büyük miktarda katkı sağlayan çalışma yapmıştır. İddia ettiği kötü komşuluk, iç anlaşmazlıklarda hüküm süren şiddet ve bu şiddeti kullanan isyancılar ile isyancıları kışkırtan aktörleri içerir. Dünyadaki uluslararası çatışmanın nedenleri üzerine yaptığı araştırmada, çatışmaların yaygınlaşmasında kötü komşu etkisinin, mülteci sorunu ve silah ticaretinin yayılması gibi sorunlardan daha büyük etkisi olduğunu göstermektedir.

Liberya bağımsız bir millet olmasına ve kendi sorunundan sorumlu olmasına rağmen, bugünkü sorunlara sahip olmasında Amerika'nın büyük bir rolü vardır. Her şey Liberya'nın beyaz ajan (ACS) tarafından yönetildiğinde ve cumhuriyetini ilan edilmeden önce başlamıştır. 1847'de Liberya Cumhuriyet olduğunda anayasası ve bayrağı Amerika'nın anayasası ve bayrağına göre şekillendirilmiştir. ABD'nin Liberya'yla ilişkisi, yardım eden bir ilişkiden kontrol eden bir ilişkiye dönüştü. Bununla birlikte, özellikle de göçmenlerin eğitim avantajından yararlanmalarına, Liberya'daki misyonerlik okullarına veya Amerika'da okula gitmiş olmalarına rağmen yerleşimci değerleri hâlâ egemendir. Ülkenin ilk başkanı, Joseph Jenkins Roberts ve kabinesinin tamamı ABD'de doğmuş ve orada eğitim görmüştü. Ne yazık ki, Liberya o zamanlar başarılı bir tarım sektörüne sahip olmasına rağmen sanayileşmenin ekonomik gelişme için kritik olduğu bir dönemde sanayi yönü gelişmemişti. Liberya 1860'larda mali sıkıntılar yaşamaya başlamıştı. 1870'lerde Liberya, Avrupa ve ABD'den yüksek faizli devlet kredilerini kabul etmek zorunda kaldı. Bu, Liberya'nın diğer milletlere ekonomik bağımlılığının başlangıcıydı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Liberya, ABD'yi canlandırmak için daha önce büyük bir ticaret ortağı olan Almanya'ya savaş ilan etti. Bunun sonucu olarak, Monrovia bir Alman U-botu tarafından bombalandı ve Liberya ekonomisi Almanya ile ticaretinin sona ermesi ile sakat kaldı.

1920'lerde Amerika Birleşik Devletleri, Liberya'nın doğal kaynaklarından biri olan lastiğin kullanılmasını başlatmak için bu sakat yapıyı kullandı. Hızla büyüyen otomobil endüstrisi, lastiğin ana bileşeni olan kauçuk için büyük bir dünya talebi yaratıyordu ve ABD, İngiltere'nin endüstriye yakın tekeliyle rekabet etmek istiyordu. Bu nedenle, Firestone lastiği ve Ohio Kauçuk Şirketi, Liberya'da bir lastik plantasyonu elde etmek için müzakerelere başladı. Sonuç olarak, ABD hükümetinin de desteğiyle Liberya'nın açıkça dezavantajlı olduğu bir anlaşma gerçekleşti. Firestone ve Liberya, dönüm başına yıllık altı sentlik bir oranla doksan dokuz yıl boyunca bir milyon dönüm kiralamaları için anlaşmaya varıldı. Anlaşmaya göre ayrıca, arazide bulunan herhangi altın, elmas veya diğer mineraller Firestone'a ait

olacaktı. Liberya, Firestone'dan kalan 5 yıllık 5 milyon dolarlık krediyi, tüm dış borçların ödeneceği 40 yıllık bir süre için kabul edecekti. Bu 5 milyon dolarlık kredi Liberya'ya ciddi bir dezavantaj getirdi. Kredi fırsatı işaretlendiğinde ve imzalandığında, hükümet her zaman diğer yabancı yatırımcıların veya Firestone'dan borçlanan eski borcu ödemek için yeni borçlara girer. Şirket büyük kârlar sağladı ve bazı Liberya seçkinlerini zenginleştirdi, böylece girişim için onların desteklerini sağladı. Bütün bunlar toplumun öfkesinin artmasında katkıda bulundu. Bu doğal kaynakların kontrol edilemeyen sömürüsü, çevre üzerinde büyük bir etkiye sahipti.

Kongre 1816 yılında, anavatanlarına dönmek isteyen özgür kölelerin geri dönüşlerini sağlamak üzere gemi karavanlarını örgütlemek üzere kurduğu Amerikan Sömürge Topluluğu (AST)'yi oluşturduğundan beri A.B.D.'nin Liberya'da ciddi düzeyde nüfuzu vardı ve Liberya'nın kimlerle diplomatik ilişkiler kurup kuramayacağı kararlarını veriyordu. Liberya'nın uluslararası para sistemi üzerindeki kilitlenmesinden dolayı, Liberya hiçbir zaman kendi kendine yeterlilik sağlayamadı. Günümüzde bile A.B.D. Liberya'nın meselelerinde çalışma yapmaya devam etmektedir. Birçok ülkenin siyasetine müdahale etmenin birçok bilim insanı Amerika'nın özünde var olan bir şey olduğuna inanmaktadır. Zorlu gözlemlere rağmen, birçok uluslararası senaryo analisti, Amerika'nın dünyadaki olayları izlemeyi sürdürmesinin birçok nedeninin olduğunu düşünüyor. Güney Sahra Afrikası'nın mali dönemine göre hazırlanan bir rapora göre, Afrika'nın zor durumunu Amerika kendi çıkarları için bir tehdit olarak görmekte ve kaynaklarının tehdit altında olması durumu bir şekilde tehditlerin diğer ülkelere göç etmesine, aşırı dinci Müslümanların yükselmesine, uyuşturucu, insan ticareti veya sağlık risklerinin artmasına dönüşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, bu trajedilerin önüne geçmek için, dünyadaki süper güç, bazı ulusların politikalarına katılmaktadır.

Diğer ülkelerdeki siyasete bu tür bir fikir için katılma hem hükümete hem de vatandaşlarına çok fazla kazanç sağlamaktır, ancak çoğu durumda, kişisel çıkarlar ülkenin çıkarlarının yerine geçmektedir. Özellikle doğal kaynakların değerli olduğu durumlarda çıkarlarının, yardım edilen ülkeden önemli ölçüde daha önemli hale geldiği ortaya çıkmaktadır. Erken sömürgecilikten modern kapitalizme kadar, batı ekonomik büyümesi çoğu zaman diğer ulusların zararına olmuştur. On yıl boyunca, Amerika ve Avrupa'dan oluşan batı, ticaret yolu veya kaldıraçlı ekonomik ölçek ürünleri yaratarak, kendileri için saldırgan bir şekilde varlık satın almıştır. Büyük bir zenginlik ve gelişme yaratırken, birçok ülkede yoksulluğu ve eşitsizliği artırmakta ve büyük bir gerilim ve potansiyel çatışma yaratmaktadır.

Liberya savaşının kökenini sadece zayıf hükümet ve ekonomik kaynakların yanlış yönetimiyle suçlamayı reddeden birçok kişi vardır, ben de bunlardan birisiyim. Liberya'daki ilk yönetim sistemindeki retrospeksiyon, Liberya'daki çağdaş çatışmanın en büyük kırılganlığı, Amerika'nın Liberya üzerindeki bir sömürgeci güç olmasının sonuçlarıdır. Başkan James Monroe (ABD) ve ACS topluluğu, siyahları Afrika'ya geri götürme projesi için daha fazla ABD hükümet parası temin ettiklerinden, A.B.D. onları yerelden korumak için ellerinden geleni yapmıştır. İyilik ve ilgi çoğunlukla yerli halklara nazaran daha çok Siyah-Amerikalılara gösterildi. Bugünün çatışmasının önünü açan şey de budur zaten. Amerika'nın Liberya'ya doğrudan katılımı, Liberya'nın rehberlik ve yardım için A.B.D. 'ye bakması gerektiği fikrini yarattı. Bağımsız olduktan sonra bile Liberya asla kendi kendini yönetmemiştir. Ek olarak, Amerikan eğitimini alan Liberyalılar sıklıkla sosyal, ekonomik, politik ve akademik avantajlardan yararlanan bir ayrıcalık sınıfına tabii olmuştur.

Amerika ya da Britanya'da Liberya'dan bahseden kişilerin başarısız bir devlete sahip olmaması ya da iyi yönetimden yoksun olmaması, bu mirasa eşit derecede katkıda bulunmaktadır. Liberya veya Afrika bir bütün olarak Batı kültürü ve Batı yaşam tarzından etkilenmektedir. Dünyadaki haberler her zaman Afrika diktatörlüğü ve Kleptokrasi'ye vurgu yapmakta, ancak onlar, sömürgecilik yoluyla ülkeyi böldüklerinin farkında bile değillerdir. Örneğin, Idı Amın, İngiliz dönüşümüyle Uganda'da iktidara geldi ve Nijerya'nın generalleri, Britanya'nın petrol çıkarlarını desteklemek için 1960'dan itibaren desteklendi ve manipüle edildi. İronik olarak, Liberya savaşı, birçok açıdan Amerikan tarafından Liberya'ya düzenlenmiş bir savaş olarak kabul edilmektedir. Yırtılma noktası, toplumun, şu anda serbest Amerikan kölelerinin binlerce yıldır yerli halkın yaşadığı topraklara yerleşmeye başlamasıdır. Ülkeyi yöneten ilk başkan, Joseph Jerkins Roberts bir Afrikalı Amerikalıdır, ondan sonra gelen Steven A. Benson da Afrikan-Amerikalısıdır. ABD politikası da Charles Taylor'un yükselişinde de doğrudan rol oynamaya devam etmiştir.

Liberya, 1822'de Liberya'nın kuruluşuna uzanan Amerika ile çok özel bir tarihsel ilişkiyi paylaşmaktadır. 1980 darbesi, ülkeyi uzlaşmaz bir sürprizle ile karşılaşmasına rağmen kurucu baba (Amerika) için aynısı söylenemez. Günümüzde, Amerikalıların darbenin usta tasarımcısı olduğunu gösteren bir komplo teorisi vardır. Bunun nedeni de darbeyi uygulayan 17 yerli askerin, istihbarattan ve bu büyüklükteki politik bir gündemi ilerletme kapasitesinden yoksun olmasıdır. Başkan Reagan için ordu, Liberya'yı yeniden bir araya getirmek için mükemmel bir fırsat sağlıyordu. Washington kısa bir süre sonra, yaklaşık 402 milyon dolarlık

bir borç sağlayarak askeri rejimi kucakladı. Bu bağımlılık sendromu, Liberya'nın her yönüyle sessiz kalmasına neden oldu. (Vayrynen 2000 P: 440) 'a göre, geniş çaplı getirim arayışı, herhangi bir ulus için zorluk yaratan problemlerden biridir. Bildiğimiz üzere, Amerika Liberya'nın anahtar kurucusudur (eğer böyle düşünürseniz), bu nedenle de işlerinde söz geçirecek gücü vardır. Liberya'nın doğal kaynaklarını kendi çıkarları için manipüle ederler. Karşılığını sağlamadan kaynakları çıkarıp ve aynı zamanda ülkeye büyük miktarda borç verirler.

Kobalt, koltan, bakır ve altın ya da elmas gibi mineraller bakımından zengin ülkeler genellikle yolsuzluk, otoriter baskı, askerileştirme ve iç savaş ile gölgelenirler. Bu bölgelerdeki yozlaşma sadece hükümetten değil, hem bölgesel hem de uluslararası kurumlardan gelmektedir. Doğal kaynakların sömürülmesi, sonsuz iç savaşın kilit unsurlarından biridir çünkü diğer uluslar da bu savaştan fazlasıyla yararlanır. Minerallerindeki insan ticareti, patlayan bir endüstri haline geldi. Çünkü bu minerallerin birçoğu Batı'da cep telefonu, tablet veya kamera yapmak için kullanılıyor. Örneğin, 1990'lı yıllarda hem Afrika ülkeleri hem de resmi uluslararası patronlar, elmas açısından zengin alanlara erişim kazanmak üzere Afrika'daki müşterilerine ve çevrelerine silah, eğitim ve yardım sağlıyorlardı. Güney Afrika, Fransa, Mısır ve diğer dokuz ülke, Ruanda Yurtsever Cephesi'ne (RPF) karşı savaşması için eski Ruanda hükümetine silah sağladı. Çin ve İran hükümeti Sudan hükümetine silah sattı; Amerika Birleşik Devletleri, Eritre ve Sudan'a ölümcül olmayan askeri teçhizatını Sudan hükümetine karşı savaşması için verdi; Fildişi Sahilleri, Libya ve Burkina Faso, Charles Taylor isyancı hareketine askeri yardımda bulundu. Bunlar yalnız jest olarak kabul edilemez. Örneğin Taylor, elmas karşılığında Sierra Leona'ya mühimmat gönderiyordu; aynısı diğer birçok lider için de geçerliydi. Bir başka örnek ABD'nin Irak'a müdahalesi olabilir. Hersh 1992'e P. 26) göre New York Times, 1981'de Reagan yönetiminin Irak'ı gizlice desteklediğini bildirdi ve Irak'ın İran tarafından taşınma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı korkusuyla Bağdat'a önemli yardımlarda bulunmaya karar verildi. Ve Irak'a 1982'de doğrudan yardım etme kararı, Washington'un, uzun ve pahalı İran-Irak savaşının seyrini etkilemede çok daha büyük bir rol oynadığına dair kanıt sağladı.

Savaş o kadar çok dikkat çekiyor ki, pek çok hükümet ya doğrudan ya da dolaylı yollardan savaşan devletlere yardım göndermektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, dış güçlerden gelen bazı yardımlar savaşı bitirmek ve yaşamları kurtarmak için faydalıyken diğerleri ise sadece değer kazanmak için vardır. Amerika 2003'te ana aktör olmuştu ve Taylor,

Liberya'nın yardımına başvurmayı reddetti. Bu eylem Liberya vatandaşları için çok yıkıcıydı. Örneğin; Liberya'da gerçekleşen dehşetlerin listesi artarken, dünya masum Liberyalıların çığlıklarına kör ve sağır kaldı. Liberyalılar ile uzun tarihsel bağlantıları olan ABD bile Liberya'nın yardımına gelmedi. Liberya'daki iç savaştaki A.B.D.'nin konumunu, o zamanın büyükelçisi olan Peter John Davos "Amerika bu iç savaşı Liberya'nın iç meselesi olarak değerlendirmekte ve bu nedenle hiçbir şekilde müdahale etmeyecektir'' ifadesiyle açıkça belirtmiştir. Davos, "Biz bu sürece dâhil değiliz ve bu ülkenin iç sorunlarına karışmak gibi bir niyetimiz de yoktur" demiştir (Afrika Araştırma Bülteni, 1991). Liberya'daki 1990 savaşı, birçok batılıya, kabiliyetsiz savaş ağalarının aralarındaki anlamsız bir kavga kargaşası olarak gözükmektedir. Savaş siyaseti Libya ve Amerika arasında önemli bir rol oynamıştır. Liberya Amerika tarafından sömürüldüğünden, Liberya politikaları Amerikan politikaları tarafından kısmen kontrol edilmiş ve etkilenmiştir. Politikaların dayatılması, Liberya'nın dış politikası ve müttefiklerinin belirlenmesi üzerinde büyük bir etkisi olmuştur. Amerika'nın iradesi olmadan Liberya'nın herhangi bir ülkeyle bağlantılı bir diplomatik ilişki oluşturması sorun yaratmıştır. Bir ülke mineraller açısından zengin olmasına rağmen, her zaman genişletilmiş güçler ve krediler tarafından manipüle edildiğinden, vatandaşlar bu minerallerin faydasını asla fark görememiştir.

Emmanuel Burrowes'e (19859 göre, Liberya'nın kuruluşunun sonucu olarak ABD ve Liberya arasında uzun süredir devam etmekte olan karmaşık bir ilişki vardı. ABD Liberya'ya yardım etme yükümlülüğünü üstlendi ve Liberya'nın kiminle yakın ilişkiler kuracağını Amerika belirleyecekti. ABD, 1970'lerde Cumhurbaşkanı Tolbert'in Sovyet Birliği'ne yönelip onlardan yardım kabul etmesine kadar Liberya hükümetinden memnundu. Amerika, kendilerine boyun eğmediği için Tolbert hükümetinden yoruldu ve bir değişiklik yapmak istedikleri için doğrudan Doe'yi desteklediler. Doe, Amerika'da eğitim almıştı ve bundan dolayı herhangi bir görevi yerine getirmek için kullanılabilirdi. Doe, 1980'lerde iktidarı ele geçirdikten sonra Amerikan askeri yardımları ile toplumu etkin bir şekilde askerleştirerek ve genişleyen ordunun baskıcı hale gelmesine izin vererek yıllık 1.4 milyon ABD dolarından yıllık 14 milyon ABD dolarına yükseldi. Doe, Washington'un karşı çıktığı Libya ile müttefik olmaya karar verene kadar yeni müttefikleriyle yeni ilişkilerinin tadını çıkarıyordu. Doe, hava gösterilerini çok severdi ve Washington'un Liberya'da bir askeri hava gösterisi düzenlemesi halinde Libya ile olan ilişkisini sonlandıracağını ve onları ülkeden dışarı atacağını söyledi. Washington tereddütsüz bir şekilde Doe'nun isteğini yerine getirdi. Birkaç gün içerisinde Libya ülkeden atıldı. Libya Amerika'dan öç almak için, Doe iktidarını yıkması için Charles

Taylor'u destekledi. Charles Taylor 1997 yılında iktidarı ele geçirdiğinde savaş hala sona ermemişti, çünkü Amerika sürekli olarak Libya ile olan ittifakın bozulması için baskı uygulamaktaydı. Libya'da eğitilmiş ileri gelenlerinden Samuel Dokie'ye göre, Taylor Kaddafi'nin vekiliydi ve Liberya'daki seçim savaşı Kaddafi'nin Afrika'daki en büyük zaferlerinden bir tanesidir. Bu nedenle Charles Taylor Libya ile olan bağlarını kolayca ihmal edemezdi. Washington'un Libya'ya karşı olan endişeli tutumunun sayısız nedenlerinden en önemlileri Libya'nın tamamen İsrail karşıtı olup Sovyetler Birliğine yakın olmasıydı. Bunlar arasında en ağır olanı ise Libya'nın Abu Nidal grubundan İrlanda Cumhuriyet Ordusu, Orta Amerika'daki Marksist devrimcilerine kadar birçok üst düzey teröriste para vermek ve sığınak sağlamak gibi eylemde bulunduğu kaydedilmişti.

ABD'nin Liberya'yla uzun süredir devam eden ilişkileri olduğu için Liberya'nın Libya ile ittifak kurmasını kabul etmeyi reddettiler. Liberya'nın Libya'dan yardım almaması için ellerinden gelen her şeyi yapabilirlerdi. Washington, Aralık 1980 yılında Doe'nun Trablusgarp'ı ziyaret etmesi için Kaddafi'den bir daveti kabul ettiğini duyduğunda durum biraz gerginleşti. Liberya Dışişleri Bakanına göre, ABD Dışişleri Bakanı Yardımcısı Richard Moose 1980 yılında Doe'nun Libya'nın güçlü adamlarından para yardımı istemesini önlemesi için 10 milyon dolar ile Doe'ya gitmiştir. Bu senaryolar, çatışmanın büyülü olmadığını, ancak çok sayıda gizli oyuncunun katıldığı aşamalı bir süreç olduğunu gösteriyor. İronik bir şekilde, Liberya tamamen bağımsız bir ülke değil aksine bağımlıdır çünkü siyaset şu anda Batı'dan etkilenmektedir. Ülkenin bütçesi büyük ölçüde batılı bağışçılar tarafından finanse ediliyor ve böylece Batı emperyalizmi ülkenin politikasına müdahale etmede kendini haklı görüyor. Sivil Toplum Kuruluşları ve Hükümet Örgütleri batıdan çok etkilenmektedir ve gıdalar ve kıyafetler gibi hemen hemen her şey ithal edilmektedir.

2.2.2 Bölgesel aktörler (Yetersiz ve uygunsuz arabuluculuk)

İç savaş olayları ve süreleri, isyancıların ya da devletlerin birbirlerinin askeri kapasiteleri referans alınarak yapılan yanlış tahminin sonucu olarak modellenebilir. Fakat uzun vadede arabulucular da dâhil olmak üzere çeşitli aktörleri kapsayabilir. Çoğu zaman ya isyancıların ya da hükümetin göreceli askeri kapasiteleri konusunda aşırı iyimser olmaları hataya yol açmaktadır ve savaş uzatılmaktadır. Daha önce iç savaşın tırmanışına uluslararası güçlerin katkıları üzerinde durulmuştu; şimdi ise bölgesel aktörleri ele alınacaktır. Bölgesel aktörler Afrika bölgesinden ve Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Birliği İzleme Grubu (BAÜEBİG), Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Birliği (BAÜEB), Afrika Birliği (AFB) gibi

örgütlerden oluşmaktadır. Bu bölgesel örgüt üyeleri aynı zamanda Birleşmiş Milletler üyeleridir ve Birleşmiş Milletler Hukuku'na tabidir. 1990 yılında Liberya'daki savaş zor gözükmekteydi, çatışmadaki can kaybı yıkıcıydı. Savaş öncesi 2,5 milyon olan nüfusun çoğu sivil olmak üzere 200.000'i hayatını kaybetti ve geri kalan 1.5 milyon komşu ülkelere yoksul mülteci olarak dağılmıştı. Komşu ülkelere mültecilerin yoğun bir şekilde yerleşmesi nedeniyle, BAÜEB'nin üye ülkeleri bölgesel istikrarın bozulmasının kaçınılmaz olduğu korkusuyla müdahale etmeye karar verdi. BAÜEBİG'den General Erskine Liberya'daki krizin Sierra Leone, Gine, Fildişi Sahili, Gana, Gambia ile Nijerya'da dayanılmaz bir mülteci problemin ortaya çıkmasına neden olduğunu, bundan dolayı durumun sınırları aştığını ve alt bölgesel barış ve güvenliğini tehdit ettiğini belirtmiştir. Durumun aciliyetine binaen Mayıs 1990 yılında Babangida'nın emriyle, Nijerya'nın askeri yöneticisi krize siyasi bir çözüm bulması için, BAÜEB bünyesinde Nijerya, Gana, Gambia, Mali ve Togo dâhil olmak üzere beş üyeden oluşan Daimî Arabuluculuk Komitesi'ni (DAK) kurdu. Eylemlerinin aciliyeti Liberya'ya olan misyonun başarısızlığına yol açtı, çünkü müdahaleden önce başka bir önlem dikkate alınmadı. BAÜEB'in araya girme kararı yeni bir hamle olarak görülebilir. BAÜEB başlangıçta 1975 yılında Batı Afrika bölgesi içinde ekonomik ve sosyal işbirliğini teşvik etmek için Nijerya ve Togo'nun ortak girişimiyle tasarlandı. O zaman ekonomik entegrasyon için kurulmuş olan çok taraflı bir örgüt neden kolektif güvenlik ve alt bölgedeki çatışmaların yönetimini üstlenmeli? Ne topluluğun amaçlarında ne de onlara ulaşma biçimlerinde silahlı ya da silahsız kuvvet arabuluculuğundan bahsedilmemektedir. Bu, topluluğun bölgedeki ekonomik istikrarı etkileyen politik veya güvenlik meselelerini ele alamayacağı anlamına gelmez, fakat savaşta barışı uygulamak görevinden uzaktır.

Afrika'da, güvenlik meselelerinin egemenliği ve bölgesel siyasetteki kaygılar, ekonomik ilişkilerin mantıklı siyasi ve güvenlik temellerine ilişkilendirilmelerini zorunlu kılmaktadır, çünkü hukukun ve düzenin çöküşü ekonomik entegrasyon hedeflerinin takibini zorlaştırmaktadır. Ekonomik ve siyasi meselelerde yakınsama sonucu BAÜEB üyeleri, 22 Nisan 1978'de Senegal'in başkenti Dakar'da gerçekleşen Üçüncü Devlet Başları ile BAÜEB Hükümeti Konferansı'nda Saldırmazlık Protokolü'nü ve 29 Mayıs 1981'de Sierra Leone'un başkenti Freetown'da Karşılıklı Savunma Yardımı Protokolü'nü kabul etmişlerdir. Saldırmazlık Protokolü Topluluğun "Üye Devletleri ile barış ve uyumlu anlayış ortamı dışında hedeflerini elde edemeyeceği" belirtilmektedir. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 4. Maddesinde yer alan güç kullanmamasını ve her üye devletin egemenliğine saygı duyulması gerektiği ifadelerini teyit eder. Ancak Protokol, her üye devletin diğer üye devletlerinin toprak

bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı düşmanlık, saldırganlık veya hükümeti düşürmeye yönelik eylemlerini gerçekleştirmekten, cesaretlendirmekten veya tasvip etmekten kaçınmaları gerektiğini de ekler. Aynı zamanda, üye devletlerin yerleşik olmayan yabancıların kendi topraklarını bu eylemleri gerçekleştirmek için bir üs olarak kullanmasını engellemeleri gerekmekteydi. 1978 Protokolü müdahale etmeme ilkesini sürdürürken ne bireysel veya kolektif öz savunma hakkını ne de BM Tüzüğünün VII. Bölümüne göre uygulanma ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.

Molnar (2008 P: 55-60) ECOMOG in (dolayısıyla BAÜEB) "Batı Afrika'nın sorunları için uygulanabilir çözüm" olarak görüldüğünü iddia etmektedir. Çatışmaların çözümünde kilit bir role sahip olduğu tartışılmazdır, fakat her durumda geçerli değildir. ECOMOG'in Liberya krizinde derhal müdahale etmesi ile ilgili çeşitli tartışmalı sorunlar yayıldı. Bu müdahalenin savaşın uzamasına neden olduğu söylenmekteydi.' ECOMOG in (ECOMOS) hepsi Birleşmiş Milletler'in dallarıydı. BM barış operasyonlarında, her görev Birleşmiş Milletler'in onaylanmış misyonlarına göre gerçekleştirilir. Liberya'daki senaryoyu kabul edilebilir bir şekilde kavramak için BM'nin misyonunu değerlendirilmelidir. Her barışı sağlama operasyonu farklı olsa da Güvenlik Konseyi tarafından verilen görevlerde belli derecede tutarlılık vardır. Barışı koruma operasyonu her zaman ancak çatışmanın ana tarafları kabul ederse düzenlenir. Bu durum, tarafların siyasi sürece bağlılıklarını gerektirir. Tarafların barışı koruma operasyonunu kabul etmeleri, misyon görevlerini yerine getirmesi için BM'ye ihtiyaç duyduğu fiziksel ve siyasal eylemleri yapabilme özgürlüğünü sağlar. Bu nedenle, herhangi bir barışı koruma misyonu uygulanmaya başlamadan önce, misyonun en az yüzde yetmiş beş oranında kabul edilmesinin sağlanması konusunda yeterli güvence sağlanmalıdır. Böyle bir rızanın yokluğunda, barışı koruma operasyonu çatışmaya taraf olma ve icra eylemine doğru çekilme riskini taşır ve temel rolünden uzaklaşır.

1990 ortasına gelindiğinde, Liberya'da barışı korumaya yönelik çeşitli arabuluculuk seferleri öngörülmüş, ancak somut bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Charles Taylor, askeri zaferin zirvesinde olduğunu hissetti; dolayısıyla, bir iktidar paylaşımı düzenlemesi ile sonuçlanabilecek herhangi bir siyasi çözüme bağlı kalmak için çok az teşvike sahipti. Nijerya'dan diplomatik baskı altında bulunan Arabuluculuk Komitesi (SMC), müzakere çabaları iyi bir sonuç vermediği için savaşan tarafları müzakere masasına geri çekmek için bir alt-bölgesel barışı koruma gücü uygulamasının kullanılmasını önerdi. 7 Ağustos tarihinde bir ateşkes anlaşmasını uygulamak için ECOMOG alt-bölgesel güç olan ECOMOG i kurdu. Bu ani karar barış uygulamasını köstekledi ve yerine barışı koruma güçlerinin isyancılara karşı

çatışmalarına neden oldu. Onlar tarafsız oldular. Tarafsız olması ve öz savunma dışında güç kullanmaması barışı koruma misyonunun en önemli yönleridir. Barışı koruma gücü savaşta bütün taraflarla ilişkilerinde tarafsız olmalıdır. ECOMOG 'in başarısızlığı sonucu seçimlerin yapılabilmesi için şiddetin dinmesi yedi yıl ve BM'nin müdahalesinden sonra Liberya'nın başarıyla barış süreciyle devam etmesi 6 yıl sürdü. Liberya'da olmasına rağmen ECOMOG savaşın komşu ülke Sierra Leone'ye taşmasını engellemedi.

Liberya'daki' ECOMOG in dört hedefi hayata geçirmesi bekleniyordu. Bu hedefler, savaş ağalarını siyasi bir çözüme karşı kararlı bir şekilde taahhüt etmeye zorlamak, çatışmanın yayılmasını önlemek, Taylor savaş makinesini bozarak mücadelesinin ilerlemesini önlemek ve son olarak Taylor'un cumhurbaşkanlığının engellenmesi olarak sıralabilir. Bu misyonun hedeflerine ulaşabilmesi için birçok barış anlaşması imzalandı, fakat her biri imzalandıktan kısa süre içerisinde başarısız oldu. Bu durum, yeni çatışma süreci için sadece savaş ağasının toparlanmasına imkân sağladı. Askeri açıdan Taylor'u yenemeyeceklerini anladıklarında, Taylor'ın cumhurbaşkanlığını kabullendiler. Taylor'ın cumhurbaşkanlığıyla sonlanan ilk savaş 1990 yılında başlamıştı ve 1997 yılında sona ermişti. ECOMOG Taylor'u siyasetten uzak tutmaya çalışsa da başarılı olmadı. Birçok gözlemci uzun süren savaşın sonunda neyin elde edildiği ile ilgili merak içinde kalmıştı. Taylor yedi yıl önce' ECOMOG in müdahalesi olmasa da olacağı aynı yerdeydi. Taylor'un kendisi gözlemcilerden birisiyle yaptığı görüşmede alaycı bir tonla "savaş alanında kazanmamıza izin verilseydi 1990 yılında savaşı 6 ay içerisinde bitirirdik" demiştir. Barışı koruma gücü 2000 yılında Washington ve BM'nin ana bölümü (Birleşmiş Milletler Liberya Misyonu- BMLM) gelene kadar savaşı yedi yıl uzatmaktan başka bir şey getirmedi. Başarısız barışın zayiatı, savaşın zayiatından kesinlikle daha yüksektir. Örneğin: Angola savaşında, Jones Savimbi 1992'de BM tarafından izlenen seçimlerin sonucunu kabul etmeyi reddettiği zaman, Angola'yı yaklaşık 300.000 kişinin öldüğü savaşa geri çevirdi. Ruanda'da aynı şekilde Hutus radikal yanlıları 1994'te Arusha barış anlaşmalarını reddettiğinde ve bir soykırım kampanyası başlattığında, bir milyondan fazla Ruandalı üç aydan kısa bir sürede öldü. Liberya örneğinde ise, BAÜEB'in katılımı uzun süren bir iç savaşa yol açtı. 1990 yılı sonunda, Liberya Ulusal Vatansever Cephesi-LUVC (Taylor'un birliği) Monrovia'nın tamamını kontrol ediyordu. Uluslararası Af Örgütü (1996), 1989 yılında ülkenin 2.150.000 nüfusundan (Dünya Bankası, 2013) 700.000 vatandaşın ülkeden kaçtığını bildirdi. 125000 nüfustan 80.000'den fazla Krahn ülkeden kaçtı (HRW, 1990). Bütün bunlar hala BAÜEBİG'in varlığında meydana geliyor.

1997 yılında Johnson, Cumhurbaşkanı Doe'yu kaçırıp ona işkence edip öldürdüğünde işler daha da karmaşık bir hal aldı çünkü Taylor kendisi dışında herhangi bir kişiyi cumhurbaşkanı olarak kabul etmeyi reddetti (LiveLeak, 2011(AP, 1990a). Aynı zamanda Sierra Leone tarafından desteklenen silahlı grup Demokrasi için Liberya Birleşik Kurtuluş Hareketi (DLBKH) ortaya çıktı (Lidow, 2011 P.56). Çatışan gruplar Taylor'da ortak düşmanı buldular. 15 Ekim 1992 yılında LUVC Monrovia'ya karşı 'Ahtapot Operasyonu' adında bir harekât başlattı. BAÜEBİG saldırıyı defetmeyi başardı, fakat tarafsız barışı koruma gücü olarak güvenilirliği sorgulanmaya başlandı. BAÜEBİG, LUVC'e saldırmakla kalmayıp LSK'yı (Liberya Silahlı Kuvvetleri) aktif bir şekilde silahlandırıp onlarla ortak operasyonlar düzenlediler (HRW, 1993).

Başka bir nokta da barışı koruma güçleri tarafından yapılan cinsel saldırılardır. Misyonları savaştan zarar görmüş ülkelerdeki insanları ve barışı korumak olan bazı barışı koruma güçleri sivillere karşı cinsel tacizlerde bulundular. Bu şeylerin hepsi Liberya'da 14 yıllık savaşta sergileniyordu. Cinsel sömürü ve istismar sadece isyancılarla ya da hükümet güçleriyle sınırlı kalmadı, barışı koruma güçleri de bu olaylara dâhil oldu. Çatışma sırasında, ülke çapında cinsel şiddet yaygındı. Bu şiddetin failleri genellikle isyancılar, hükümet güçleri ve barış güçleri idiler. Yağma ve diğer şiddet biçimleri sadece isyancılar tarafından değil, barış güçleri tarafından da sergilendi. Ancak kanıt eksikliği nedeniyle birçok vaka göz ardı edildi. Örneğin: Assoliste Press'in (AP) insan hakları ihlali raporuna göre dünya genelinde barışı koruma güçleri ve Birleşmiş Milletler personeli tarafından tahmini olarak 2000 cinsel sömürü ve istismar vakasının gerçekleştiği iddia edilmektedir. Bunlar şok yaratan gelişmeler değildir, çünkü savaş içinde olan her ülke en temel insani ihtiyaçların eksikliğini yaşar ve bu yüzden BM personeli bu durumdan avantaj sağlar ve durumu istismar eder.

Örneğin, 11 yaşındayken BAÜEBİG için çalışan bir adamın ifadesi aşağıda verilmiştir.

"Bizim Batı Afrika'lı kardeşlerimiz (ECOMOG'i kastetmektedir) ilk geldiklerinde sıradan Liberyalılar tarafından saygı görmekteydiler, fakat kısa bir süre içerisinde onlar bu durumu istifade ederek kendilerini efendilere dönüştürdüler. Çoğumuz barışı koruma güçleri tarafından köpek muamelesi görmekteydik. Ben şahsen iki farklı askeri BAÜEBİG grubu tarafından dövüldüm. ECOMOG korkusu bilgeliğin başlangıcıydı. Binlerce erkek, kadın ve erkek ECOMOG tarafından haksız yere asi olmakla suçlandı. Birçoğu olay yerinde vurulurken, diğerleri savaşçı olduklarını itiraf etmek için günlerce dövüldü ve işkence gördü. BAÜEBİG ve isyancıların acımasızlığını gördüm; inanın bana, aralarında hiçbir fark yok.

Savaş alanında bir BAÜEBİG askeri öldürüldüğünde, öfkelerini masum sivillerden çıkardılar. Mesela bir sabah, üç genç tutuklandı ve savaşçı olmakla suçlandı. Daha sonra bu erkek çocuklarını çırılçıplak soydular ve onları bağladılar. Birisi itiraf etmesi için dev karıncaların yuvasında tutulmaktaydı; daha sonra askerler birçok su geçirmez çantayı yakıp çantalardan çıkan alevleri diğer çocuğun vücuduna çocuk şoktan ölene kadar döktüler. Buna ek olarak, üçüncü çocuğun cinsel organını sıcak metalle ölene kadar deldiler. Daha sonra dev karıncalarla tutulan çocuk vuruldu." Barışı koruma güçlerinin masum sivillere karşı ne kadar acımasız davrandıklarını bu ifadeden anlamak korkutucudur. Bunlar, tüm toplumun yıkılmış ve ihtiyaç sahibi olduğu zaman ortaya çıkmaktadır. Temel insani ihtiyaçların kıt olduğu zamanlarda tercih yapmak mümkün değildir. Maslow'un temel ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, gıda temel ihtiyaçların en temelidir ve bunu elde etmenin yolu tarımdır. Fakat bir ülke savaş zamanında tarım yapabilecek durumda olmadığı zaman ve yiyecek kıt olduğunda, o zaman gıdayı sağlama gücünde olanlar tanrılar haline gelirler. Onlar istediklerini yapar ve söylerler.

Başka bir örnek ise; savaştan önce çoğu Liberyalı bankacılığa karşı olumsuz yaklaşmaktaydı. Bu nedenle, paralarını varillerde evde saklamayı tercih ettiler, ama savaş (1992'de Ahtapot Operasyonu) zirvede iken, açlık ve hastalıklar bomba ve silahtan daha fazla insanı öldürmeye başladı. Sonuç olarak, zenginlik işe yaramaz hale geldi, ancak birçok BAÜEBİG askeri için bu hayatlarının fırsatıydı. Liberya halkının yiyeceklerini o zamanlar ECOMOG 'in Genel Merkezi olan limandan çalmaya ve satmaya başladılar.

Liberya'daki ilk barış müdahalesinin başarısızlığı için pek çok neden olduğunu düşündük. "Başarısızlık" terimi, ana amaçlarına aykırı olarak davranan organizasyonun performansını belirtmek için kullanılmaktadır. Örneğin, üye bir ülke bir ECOMOG protokolünü ihlal ettiğinde ve görevini uygulamadığında, bu büyük olasılıkla bir başarısızlık olarak kabul edilir. Topluluk üyelerinin farklı politikalar izlediğini anlamak çok önemlidir. Bu nedenle, performans değerlendirmeleri, herhangi bir devletin niyetlerine karşı onları ölçmek yerine, örgütün belirtilen hedefleri tarafından ölçülür. ECOMOG 'in Liberya'daki ilk barış müdahalesindeki başarısızlığının bir parçasını bazı siyasi, kültürel ve sosyal nedenler oluşturdu. Batı Afrika Ülkeleri Ekonomi Birliği (BAÜEB), Mano Nehri Birliği (MNB), Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) şimdiki Afrika Birliği (AFB), Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası örgütler ECOMOG 'i desteklemekteydi ve tüm bunların Liberya'da derhal ateşkesin ilan edilmesi çağrılarına rağmen ateşkes sağlanamadı.

Dış arabuluculuk sık sık çatışma zamanlarında ortaya çıkar, ancak bazen arabuluculuğun zayıf olması durumun daha da kötüleşmesine neden olur ve çatışan gruplara

kendilerini toparlama zamanı vererek mücadeleyi uzatabilir. Tıpkı Charles Taylor senaryosunda olduğu gibi, Yetersiz analizlere ve aceleye getirilmiş zaman çizelgelerine dayanan barış süreçleri, tarafları tahammül edilemez konumlara götürür ve güçlerini şansa dayalı bir şekilde tehdit edebilir.

Limanda ECOMOG birlikleriyle görüşmeye yola çıkan Cumhurbaşkanı Doe, Prince Johnson tarafından yakalandı ve kaçırıldı. Birlikler duruma hiç müdahale etmedi. Muhaliflerin esirleri Samuel K. Doe ile limandan yüzlerce ağır silahlarla ve zırhlarla donatılmış BAÜEBİG birliklerinin arasından sorunsuz bir şekilde geçmesi Liberya halkına yapılan bir hakaret ve bir tokattır. Bu durum arada gizli bir gündemin olduğunu göstermekteydi. Buna ek olarak ECOMOG gözetiminde savaş 1990-2003 yılları arasında on üç yıl sürdü. Dahası, ECOMOG'in gözetiminde savaşan grupların sayısı üçten on bire yükseldi. Bu gruplar; Liberya Silahlı Kuvvetleri, Liberya Bağımsız Ulusal Milliyetçi Cephesi, Liberya Barış Konseyi, Uzlaşma ve Demokrasi için Birleşmiş Liberyalılar. Lofa Savunma Gücü, Liberya'da Demokrasi Hareketi Liberya Ulusal Milliyetçi Cephesi, Liberya Ulusal Milliyetçi Cephesi – Merkez Devrimci Konseyi, Demokrasi için Liberya Birleşik Kurtuluş Hareketi, Demokrasi için Liberya Birleşik Kurtuluş Hareketi – Johnson Grubu, Demokrasi için Liberya Birleşik Kurtuluş Hareketi – Kromah Grubudur.

ECOMOG askerleri tarafından yapılan suçlar malzeme ve insan güçlerini tüketti ve bu da hizmetlerinin kötü örnek olarak gözükmesine neden oldu. Örneğin, hala hizmetteyken; ECOMOG birliklerinin morali düşmeye başladı, çünkü Nijeryalı olmayan birlikler, ağırlıklı Nijeryalı birliklerden oluşan ECOMOG'in Nijeryalı subayların iddia edilen suçlarını cezalandırmadığına dair gizli olarak şikâyet etmelerine neden oldu. Liberya'nın kaynaklarına olan erişimlerini devam ettirmek isteği muhtemelen bazı birliklerin Taylor'a karşı askerî açıdan saldırıp savaşın hızlıca bitmesi isteklerini azalttı. Açgözlülük, Liberya'nın ateşkesinin sonlanmasını tehdit eden en azından bir tane çatışmaya yol açtı. Ocak 1996 yılında, ECOMOG DLBKH– J ile Tubmanberg elmas madeni karlarının kontrolü üzerinde savaştı. Liberya grubuyla olan iş birliği, sözde tarafsızlığını zayıflattı. Diğer taraftan bu gruplar sürekli'i kendi ECOMOG çıkarlarını elde etmek için kullanmaya çalıştı. Örneğin; LUMC, Nijeryalı ECOMOG askerlerini silah karşılığında fidye olarak kullanmak istedi, LBK ise ECOMOG 'in LBK tarafından ele geçirilen Buchanan çevresindeki bölgelerde garnizon kurmalarını ve böylece ileri safhadaki operasyonlarında olduğunca BAÜEBİG askerlerini birliklerini kullanmak istedi. Bu grupları destekleyerek BAÜEBİG barış yaratmayı ve savaşı

önlemeyi riske attı. ECOMOG başlangıçta savaşın yaklaşık olarak altı (6) aydan daha uzun sürmesini beklemiyordu, ancak maalesef gerçek böyle değildi.

Nijeryalı birlikler yine de imajlarını batı dünyasına kanıtlamaya çalıştılar. Nijerya'nın gündeminden biri, ECOMOG 'i Batı Afrika'da, özellikle de Fransa'ya ve onun eski kolonilerine karşı kendisini göstermek ve ECOMOG'i normalde Nijerya otoriterliğini eleştiren batılı ülkelerden siyasi krediler kazanmak için sponsor olarak kullanmayı amaçlıyordu.

2.2.3. Bağımlı zihniyetli bağımsız Liberya

Bağımlılık, "bir devletin ekonomik kalkınmasının, ulusal kalkınma politikaları üzerindeki politik, ekonomik ve kültürel dış etkiler açısından bir açıklaması" olarak tanımlanabilir (Sunkel, 1969: 23, Ferraro, 1996: P: 1). Burada, bağımlılık terimi Üçüncü Dünya ülkelerinin politik ekonomisinin önemli bir boyutunu ifade etmektedir: Bu ülkelerdeki ekonomi ve politikalar, zengin Batı ülkeleriyle olan bağımlılık ilişkilerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bağımlılık kavramı Üçüncü Dünya ülkeleri, küçük grupları ve sınıflarının aralarındaki ile Üçüncü Dünya Ülkeleri ile Batı Dünyası arasındaki asimetrik ilişki ve bağlara odaklanmaktadır. Başka bir deyişle, bağımlılık daha çok uluslararasında görülse de ortak çıkarları olan uluslar içindeki ve gruplar içindeki sınıflar ve gruplar arasındaki daha geniş bağları içerir.

Bağımlılık teorisi, "az gelişmiş olmanın şartı, Üçüncü Dünya ekonomilerinin, Batı ve Kuzey Amerika'nın egemen olduğu kapitalist dünya sistemine dâhil edilmesinin bir sonucudur" (Randall ve Theobald 1998, 120). Dolayısıyla kalkınma çalışmalarında, bağımlılık, belirli bir ülke veya bölgenin destek, "hayatta kalma" ve büyüme için başka birine dayandığı bir durumu ima eder.

Bir ülke içindeki doğal kaynakların mevcudiyeti ve kullanımı ekonomik kalkınma ve bağımlılıkta hayati bir rol oynamaktadır. Liberya en azından muazzam miktarda doğal kaynağa sahiptir, ancak bunları araştırmayı başaramamışlardır, sadece hayatta kalabilmek için genişletilmiş kaynaklara bağımlı kalmışlardır. İlk aşamadan itibaren hükümet, çiftçilere ve toprak sahiplerine, topraklarının verimini artıracak sermaye ve teknolojilere yatırım yapmaları için gerekli teşvikleri vermedi.

Doğaya göre ne bir insanın ne de bir ülkenin zaruri olmadığı anlaşılmaktadır. Her ülkenin varlığı hayatta kalması birbirilerine bağlıdır. Fakat bir ülke kendi değerlerine sahip çıkmadığı zaman onun siyaseti, kültürü ve toplumsal hayatı başkaları tarafından derinden manipüle edilir. Çoğu durumda, akademisyenler Afrika'ya ve "Batı" ilişkisine atıfta bulunurken "bağımlılık" sözcüğünden kaçınmaktadır. Gerçekte Liberya özgür değildir, çünkü tüm gereksinimleri ve istekleri dışarıdan ithal edilmektedir. Amerikalı-Liberyalılar ülkeye göç etmeden önce yerlilerin batı yemekleri ve kültürü gibi sorunları yoktu, çünkü yerliler yemek için yiyecekleri kendileri üretmekteydi. Onlar kendi ülkelerinin ürünlerine dayanıyordu. Her ne kadar bu sistemi temel bir gelişme sistemi olarak görülmese de Amerikalı-Liberyalı bir sonraki aşamaya gelmeden önce bu geleneksel toplum sistemini uyarlayabilirdi. Bu dönemde, Yerli Afrikalılar, kendilerinin yaptığı Afrika giysilerini gönül rahatlığıyla giymekteydi. Burada değinmek istenilen nokta, serbest kölelerin gelmesinden önce Liberya'nın şimdiki halinden daha iyi olduğu değil, bu bağımsız modelin ülkeyi bağımlılıktan daha iyi bir yere getirebileceğini belirtmektir. Liberya, tüm varlığı süresince Amerika'ya ve diğer yabancı yardımlara bağlı olmasaydı, doğal kaynakların ve diğer minerallerin keşfiyle Afrika'daki iyi gelişmiş uluslardan biri olabilirdi. Bu gelişme öncesi süreç Liberya'nın gelişmesine yardımcı olabilir ve onu daha büyük ekonomik kalkınma ve istikrar için hazırlayabilirdi. Siyasette belirli grupların uyuşmazlığı fikri yavaş ve zayıf gelişmeyi beraberinde getirdi. Sürece her vatandaşın dâhil edilip ve temel olarak sosyal, politik ve ekonomik alanlarda temel değişimleri içerebilirdi. Örneğin, toplumun bilim, risk alma ve kâr kazanma, işgücünün adaptasyonuna yönelik tutumlarında bir değişikliği; siyasi egemenliği, merkezi bir vergi sisteminin ve finansal kurumların geliştirilmesini; demiryollarının ve eğitim kurumları gibi belirli ekonomik ve sosyal gelişmeleri beraberinde getirirdi.

Bağımlılık sendromu Liberya için asırlık bir şeydir. Liberya neredeyse her şey için Amerika'ya bağımlıdır. Örneğin, Liberya ordusunun askeri eğitimi, vatandaşlarının eğitimi, sağlık hizmetleri tesisleri Amerika'ya bağımlıydı, ayrıca tüm yiyecekler de Amerika'dan ithal edilmekteydi. Topraklarının verimli olmasına, iklimin iyi olmasına rağmen Liberya hiçbir zaman ülkeyi geliştirecek bir fikri uygulayamadı. Rostow'un ekonomik büyüme aşamalarından alıntı yapacak olursak (1964), beş ana aşamasından biri kalkış aşamasıdır. Bu aşama, bir üçüncü dünya ülkesinin (Liberya gibi) geleneksel toplumdan (topraktan) başlayarak kalkınmaya ve bağımsızlığa doğru hareket edebildiği bir süreçtir. Fakat maalesef, Liberya eskiden olduğu gibi bugün de geleneksel toplum olmaktan öteye gidememiştir. Bir başka sebep de sermaye eksikliği olabilir. O zamanlar Liberya'da sermaye stoku aşırı

derecede yetersizdi, ancak bu durum bir başlangıç noktası olarak düşünülebilirdi; sermaye oluşumu oranı da yatırım teşviklerinin ve tasarruf eğiliminin düşük olması nedeniyle çok düşüktü. Dolayısıyla kişi başına düşen milli gelir düzeyinin düşük olması pazar boyutunu kısıtladı ve ülkeyi aşırı fakirliğe götürdü. O zamanlar bugün de olduğu gibi gelirin yoğunluğu azınlığın elindeydi. Diğer bir deyişle, bir ulusun geliri tüm ekonominin gereksinimlerini karşılamaya yetersizdir; bu gelir, mücevherat ve gayrimenkul gibi üretken olmayan yatırımlara ve verimsiz toplumsal harcamalara yönlendirilir. Buna binaen Amerika, onların kurucu babası, bu durumdan istifade etti ve yerlilere yabancı olan kültürü ve gelenekleri dayatarak durumu manipüle etti. Bunların bazıları misyonerlikle ve yabancı yardım sağlayarak gerçekleştirildi. Amerika'da ise köle sahipleri kölelerinin toplumsal kontrollerinin yalnızca fiziksel zorlamaya dayanamayacağını anlamışlardır. Onlar bilginin güç olduğunu anladılar, bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm köle yasaları kölelere okuma yazmayı yasaklayan kısıtlamalar getirmişlerdir. Örneğin, aşağıda 1830-1831 yıllarında Kuzey Karolina eyaleti tarafından geçirilen bir yasa verilmiştir; bu yasaya göre kölelere okuma yazma öğretmek herkese yasaklanmıştır. "Kölelere okuma ve yazmayı öğretmek, onların zihninde memnuniyetsizliği harekete geçirmek, isyan ve ayaklanma ortaya çıkarma eğilimini ortaya çıkarır ve böylece vatandaşların açıkça yaralanmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle, eyalet sınırları içerisinde herhangi bir özgür kişinin gelecekte herhangi bir köleye rakamlar hariç okumayı veya yazmayı öğretmeye çalışması, kölelere herhangi bir kitap; veya broşür vermesi veya satmaya çalışması kendisinin bu eyalette bulunan yetki sahibi herhangi bir mahkeme tarafından yargılanmaya uygun olarak görülmesine neden olacaktır ve beyaz erkek veya kadının suçlu bulunması halinde yüz dolardan az olmamak ve iki yüz dolardan daha fazla olmamak kaydıyla cezaya veya hapis cezasına çaptırılması mahkemenin takdirindedir. Beyaz olmayan bir kişinin suçlu bulunması halinde para cezasına, hapis cezasına veya otuz dokuz defadan daha fazla olmamak ve yirmi defadan daha az olmamak kaydıyla kırbaçlanma cezasına çaptırılması mahkemenin takdirindedir. Bahsedilen konular Kuzey Karolina Eyaleti Genel Kurulu tarafından yasallaştırılmıştır. Kuzey Karolina Eyaleti Genel Kurulu tarafından 1830-1831 tarihli oturumda kabul edilmiştir" (Raleigh:1891). İleri düzey bilgi eksikliğine sahip Afrika kökenli Amerikalı Amerika'da hiç yaşamadığı kalkınmayı nasıl yönetip geliştirebilir.

Bu örnekten Liberya'yı yöneten özgür siyahilerin resmi bir eğitim almadıklarını biliyoruz. Hiç bilmedikleri bir hükümeti veya yönetim sistemini kurmak için Amerika'dan geri gönderilmişlerdi. Bazıları Liberya'ya, köle sahiplerinden aldıkları az bir şeyle bazıları da

hiçbir şeysiz gelmişti. Mali olarak ve eğitim bakımından onlar bir milleti yönetecek durumda değildi. Liderlerin zihniyeti geçmişte tecrübe edindikleri tecrübelere dayanmaktaydı. Amerika'nın Özgür İnsanlarının Kolonileştirilmesi Derneği adıyla da bilinen Amerikan Kolonizasyon Derneği (AKD) kölelerin satın alınması ve özgür bırakılması üzerine odaklanmıştı. Dernek onların Afrika'nın Batı Kıyısı'na geçişlerini ödeyip gelişlerine yardımcı oluyordu, fakat kendi ayakları üzerinde nasıl duracaklarıyla ilgili onları eğitmiyordu. Amerika federal hükümeti dernek için bir miktar başlangıç finansmanı sağladı ve AKD'nin daha sonra Liberya'nın kolonisi olan Batı Afrika sahillerindeki Cape Mesurado bölgesini satın almasına yardımcı oldu. Bağımlılık teorisinin devreye girdiği yer de burasıdır. Bağımlılık teorisi, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş olan ülkeleri kendi refahları pahasına sürekli olarak beslediğini ortaya koymaktadır. Bağımlılık kuramında, gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkeleri aktif olarak, genellikle yaptırımlar kurarak, ekonomik güç kullanarak ya da Dünya Bankası ya da Uluslararası Para Fonu tarafından verilen kredilere eklenmiş serbest ticaret politikalarını yasaklayarak kendilerine itaatkâr bir konumda tutmaktadırlar. AKD'nin Liberya'dan çekilmesinden ve gücü Afrikalılara teslim etmesinden bu yana hükümet her zaman borç içinde olmuştur. İhtiyaçlarını karşılamaları için sürekli olarak gelişmiş ülkelerden borç alınmış ve zayıf liderlik nedeniyle fonlar her zaman yetersiz kalmıştır. Tüm alınan borçlara rağmen Liberya hala yoksul ve gelişme anlamında yavaş ilerleme kaydeden bir ülkedir. Hükümet parayı sorumlu bir şekilde kullanmamış, aksine gelir getirmeyen alakasız şeyler için kullanmıştır. Yerli ürünlere yatırım yapmayı reddetmiş ve ithal mal tüketimini tercih etmiştir. Bu durum toplumda dengesizlik yaratmaktadır ve birkaç nüfuz sahibi ve güçlü kişinin kendi yaşam standartlarını korumaları için zayıflara zulmetmesine yol açmıştır. Çoğu zaman bunlar büyük toprak parçalarına sahiptir ve bu topraklar yetersiz oranda kullanılmakta veya hiç kullanılmamaktadır. Bu kısmen ya topraklarla ne yapılacağı konusunda eğitilmedikleri için ya da ekinlerin yetiştirilmesine yardımcı olacak desteğe sahip olmadıkları içindir. Halkın hepsi batı hayatını aramak için şehre taşınmıştır.

Köle olarak satılan Afrikalılar kendileri için konut, inşaat malzemeleri, yemek pişirebilmek için tencere, tava ve giyim kuşam sağlamak için sahiplerine dayanmak zorundaydılar. Şikâyet etmeye cesaret edemediler, bunlarla çalışmak için ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştılar. Yaşam alanları için çiftliklere yerleştirildiler ve neredeyse her şey köle sahipleri tarafından temin edilmekteydi. Hiç konuşamadıkları, seslerini duyuramadıkları ya da kendilerine ait mülk sahibi olmadıkları bir toplumda büyümek onlar için yıkıcı ve travmatik bir durumdu. Daha sonra, köleliğin kaldırılmasıyla evlerine geri

dönmeye zorlandılar. Fakat bir ülkeyi yönetecek yeterli miktarda fonlara ve tecrübeye sahip değildiler. Beyazlarla olan ilişkileri ve cilt renkleri nedeniyle kendilerinden emindiler. Tecrübe eksikleri nedeniyle, ekonomik kalkınma için gerekli olan her iyi potansiyel ve yardım için sürekli olarak Amerika'ya odaklanmaktaydılar. Örneğin; Liberya nehirlere, tepelere ve alçak sıradağlara sahip olan bir ülkedir ve verimli tropikal orman alanlarına sahip olduğu için tarımsal kalkınma potansiyeli oldukça yüksektir. Liberya'nın yerli halkı çok fazla şeye sahip olmasa da borçlara ihtiyaç duymadan birlik içerisinde yaşayabilmektedir. Onlar pirinç, muz familyası, meyveler, sebzeler ve sürdürebilir tarımcılıkla her türlü temel ihtiyacı karşılayabilmektedirler.

1822 yılında Afro-Amerikalılar Liberya'ya göçtüklerinde ormanda vahşi kahve ve kakao ağaç sayısı oldukça fazlaydı. Liberya'nın sayıca çok olan çiftlikleri pirinç ve diğer temel ihtiyaçları ihraç etmeye başladı. Üretim sistemlerini geliştirmek yerine diğer ülkelerden ürün ithal etmeyi tercih ettiler. Amerikan yerleşimcileri arasında 1870'lerde tarımın ihmal edilmesi çiftçilere yönelik teşvik eksikliğini ima ediyor. AKD direktörleri Liberya'nın tarım potansiyelinin ve yeterli besin kaynağı ile ekonomik iyileştirme kaynaklarına sahip yerleşimci kolonisinin öneminin farkındaydılar. Bu nedenle buna uygun olarak yerleşimcileri tarıma çekmeye çalıştılar. Bunu başarmak için her göçmene evini inşa edebilmesi için kasabada bir dönüm ve geçimini sağlaması için kasabanın çevresinde on beş dönümlük arazi tahsis edildi. Çiftçiliği meslek edinmek ve kasabanın dışında yerleşmeyi seçen göçmenlere elli dönüme kadar arazi tahsis edildi. 1847 yılında ülke Topluluk'tan bağımsızlığını kazandığında bazı yerleşimciler koyu tenli Afrika halkı tarafından işgal edilmiş alanları kamu mülkiyeti ilan etti. Bu durum herhangi bir Liberyalının (yerleşimci veya Afrikalı) dönüm başına asgari elli sentlik fiyattan bir parsel satın alabildiği anlamına gelmektedir. Ayrıca Liberya hükümetinin ara sıra Afrika ülkeleriyle yapılan savaşlarda savaşmış olan askerlere toprak hibe etmesi uygulama haline gelmişti. Bazen Afrikalıları kendi şehirlerinden çıkarmak pahasına bile olsa, yerleşimcilerin kullanması için onlara yeterince arazi tahsis edilmişti.

Gerçekten de, Liberya'nın ilk beyaz valileri yiyecek stokları komşu ülkelere bağımlı bu koloninin yaratabileceği tehlikelerin farkındaydı ve bu yüzden vatandaşlarını sürekli tarımcılığa yönlendirdiler. Onlar kendilerini tarımcılığa adamaları için yerleşimcileri teşvik ettiler. Bunlardan bir tanesi Jehudi Ashmun (1822-1828), usanmadan yerleşimcilere "bolluğun ve bağımsızlığın en garanti yolunun" tarımcılık olduğunu anlatmaya çalıştı. Fakat onlar anlaşılır biçimde Amerikan damak tadına derinden bağlı kaldı. Bunların çoğu manyok

unu, muz ailesi, tatlı patates, palmiye yağı, yam sebzesi, eddoe sebzeleri ve yerel sebzeler gibi gıdalara çok az ilgi gösterdiler. Bunun yerine Amerika'dan un, mısır, tereyağı, domuz yağı, sığır eti turşusu, balık, domuz eti, domuz pastırması, İrlanda patatesi ve yabancı tohumlardan oluşan bahçe sebzelerini ithal ettiler. Egemen sınıfın eylemleri, ulusun gelir kaynağını ihmal etmesine ve gıda ile ekonomik olarak hayatta kalma için batıya odaklanmasına neden olmuştur. 1944 yılında Cumhurbaşkanı Tubman açık kapı politikasını uygulamaya başladı ve bu politika Liberya'nın ekonomisi bir süreliğine geliştirdi. Bu dönem tarihte Liberya ekonomi sisteminin geliştiği tek dönem olarak bilinmektedir. En azından bu zamanlarda tüm Liberya vatandaşları ve buna yerli halk da dahil (olması gerektiği gibi olmasa da) Liberya siyasetine dahildi. Tubman tek yönlü olması gereken bir asimilasyon politikası oluşturdu. Tubman, açık kapı politikasının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için birleştirme programını da dahil etti. Politik açıdan bölünmüş bir ülkede hayatta kalamazdı, bundan dolayı yaşam standartlarını yükseltmeleri için yerlilere aynı derecede yabancı yatırımı kaynakları sağlanmalıydı. "Açık kapı politikası" süresince Liberya, Firestone Şirketi istisnası ile ekonomisine yatırım yapan yirmi dört büyük firmayı kendisine çekti. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri ve Liberya-İsveç Mineraller Şirketi'nin Cumhuriyet Çelik Şirketi (LAMCO) Liberya'da demir cevherinin geliştirilmesine yardımcı oldu. Yabancı yatırımlar Liberyalılar için binlerce iş yarattı ve birçoğu Liberyalıyı ilk defa nakit ekonomisiyle tanıştırdı.

Daha önce de belirtildiği gibi düşük eğitim seviyesi çoğu Liberyalıyı teknik olmayan düşük gelirli işlere mahkûm ederken yabancılar yüksek gelirli işleri aldılar. Bu durum hükümet ve vatandaşlar arasında memnuniyetsizliğin ve eleştirilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Lübnanlı tüccarlar "Açık Kapı Politikası" avantajından yararlanarak ekonominin toptan ve perakende sektörünü hâkimiyetleri altına aldılar. 1960'lı yıllarda Lübnanlı tüccarlar Liberya'daki tüm orta düzey ekonomi aktivitelerinin yarısını kontrol etmekteydi. Liberyalılar bu talihsizlikten razı değildi. Lübnanlılar zenginleştikçe hem yerliler hem de Afro-Amerikalılar arasında siyasi hoşnutsuzluk artmaya devam etti. Tubman'ın ölümünden sonra başkan vekili omun yerine geçti; bu zamanlarda ülkenin olumlu eğilimi devam etti. O, batının Liberya üzerindeki Etkisini sınırlamak ve Liberya'nın bağımlılık sendromunu hafifletmek için tarımcılık ideolojisini teşvik etti, fakat hükümetinde adam kayırma ve iltimas yaygındı. O önceki cumhurbaşkanları arasında yerel dili konuşan ilk cumhurbaşkanıydı. 1979 yılında (Tolbert hükümetinin finanse ettiği) pirinç fiyatının yükseltilmesi önerisi şiddetli muhalefetle karşılandı. Hükümet fiyatın artırılmasının amacının yerel çiftçiliği teşvik etmesi, kentsel göç oranının yavaşlatılması ve ithal pirince olan bağımlılığın azaltılması olduğunu iddia etti. Fakat

muhalefet önderleri Tolbert ailesinin Liberya'daki pirinç tekelini kontrol ettiklerini ve bundan kazanç sağlayacaklarını vurguladı. Devamında ortaya çıkan "pirinç ayaklanmaları" Tolbert'in güvenilirliğini ciddi anlamda sarstı ve hükümette kırılmaları artırdı.

2.2.4 Savaş ve Kara Büyü

Savaşlar boyunca günlük olarak çok sayıda asker öldürülmektedir. Fakat onlar sadece mermilerden, patlamalardan ve zehirli gazlar tarafından öldürülmemektedir, onlar ayrıca siperlerden uzak ve görünüşte güvenli olduklarında bile birçok hastalığa yenik düşerek, kaza yoluyla ve boğularak ölmektedirler. Belirli bir birimden yönlendirilmeden, tüm askerler karşı tarafı yenmek için ellerinden geleni yapmaktadır. Cephede, siperler, yeraltı sığınakları, kask, gaz maskesi ve sağduyu gibi şeyler askerlere bir koruma sağlardı. Bazen askeriyenin sağladığı bazen de kendilerinin buldukları veya yaptıkları zırhları giymiş olabilirler. Onlar çatışma boyunca onları yaşatacak ve koruyacak uygun önlemler bulmaya çalıştılar. Askerler bu büyülü gücü veya korumayı elde ettiklerinde onlar asla ölümden korkmazlar, savaşla memnun olurlar ve bitmesini istemezler. Kara Büyü çoğu insanın kabullenmeyi başaramadığı bir şeydir. Bazıları bunun bir güç olduğuna inanırken bazıları batıl inanç veya hafif bir halüsinasyon olduğuna inanmaktadır. Fakat Afrika kıtasında kara büyü batıl bir hurafe olarak değil hayata yardımcı olan bir şey olarak görülmektedir. O vardır ve özellikle savaş zamanında birçok insanın hayatında büyük role sahip olmuştur. Liberya'da savaş boyunca mermiyi askerlerden uzaklaştıran şeyler her türlü olağan dışı eşya koruyucu olarak tanıtıldı.

Batı medyasında Liberya savaşı hükümet yolsuzluğunun ötesinde "Kabilecilik" ve Juju bir ikili olarak sunulma eğilimi gösterdi. Liberya savaşının sadece etnisiteye odaklanmayıp bu savaşın görünmezliği veya yaralanmamayı sağlayan ritüel malzemelerinin ve uygulamaların kullanımını da dahil ettiği için, bu "büyülü" savaş teknikleri ve savunmaları (çoğu zaman Juju olarak lanse edilen) da yabancı medyada öne çıkarılmaktaydı. Bu gücü kullanan neredeyse herkes savaşı bitirmeyi kabul etmez. Örneğin, Liberya iç savaşını takip eden Washington Post muhabiri savaşı şu ifadelerle tanımlamaktadır: "Bu savaş Sivrisinek lakaplı bir general ile yapılan bir savaştır. Askerlerin çatışmaya gitmeden önce uyuşturucu aldıkları ve tırnak uçlarını açık kırmızı renkle boyadıkları bir savaştır. Bu savaş savaşçıların düşmanlarına karşı dünyanın en akıl almaz zulümlerini gerçekleştirmeden önce kadın peruklarını, çoraplarını ve hatta Donald Duck cadı bayramı maskelerini giydikleri bir savaştır. Bu savaş, askerlerin çatışmaya gitmeden önce kıyafetlerini soyup "çırılçıplak askerler birliği" adını verdikleri asker birliğine ev sahipliği yapan bir savaştır. Bu savaş, genç çocuk askerlerin

bir elinde oyuncak ayı ve plastik bebekler bir elinde AK-47S (otomatik kalaşnikov model 47S) taşıdıkları ve oyuncak ayılarından zaferlerini ilan ettikleri bir savaştır. Bu savaş, savaşçıların "Juju"- Batı Afrika büyüsünün onları düşman mermilerinden koruyacağına inandıkları ve yüzlerini çamur ve makyajla boyadıkları bir savaştır. Tabi ki bu savaşın en zayıf noktasıdır ve kimse bunların savaşın uzatılmasında etkisinin olduğunu düşünmeyecektir, fakat etkisi vardır. Bu Afrika büyüsü ve batıl inançları, savaşın en zayıf noktası olarak sayılır, ancak neredeyse akıl almaz derecede korkunçtur. Bu vahşetin öncüleri; kendilerine oyuncu ve dövüş sanatları ustasından esinlenerek "Chuck Norris", "tek ayaklı şeytan", biraz gülünç olan "General Sivrisinek" ve "General Sivrisinek Spreyi" gibi şok edici isimler veren generallerdir. Bunlar arasında en kötü şöhretli çıplak ismi doğrulayan korkutucu savaş ağası "General Çırılçıplak"tır. O, çıplak vücutlarının her taraflarını muska ve nazarlıklar kaplayan tüm takipçilerine öncülük etmiştir ve hepsi çırılçıplak bir şekilde savaşmıştır.

General Çırılçıplak'ın gerçek adı Joshua Milton Blahyi idi, fakat nazarlıkları ve inancı nedeniyle çırılçıplak olarak tanınıyordu. Nazarlıkları sayesinde, çatışma boyunca şahsen 20.000 kişiyi öldürdüğünü iddia etmektedir. O, şok edici yamyamlık ve cinayet eylemleri yapan birisi olarak bilinmekteydi. Joshua Milton Blahyi, 11 yaşında rütbeli bir rahipti ve genç bir kızı öldürüp kalbini yediğinde ilk ritüel cinayetini işledi. Kumandan olmadan önce, Krahn kabilesinin başrahibi olarak hizmet etmekteydi. Zamanla Cumhurbaşkanı Samuel Doe hükümetinde başrahip pozisyonuna yükselmeyi başardı ve Doe'nun danışmanı olarak görev aldı. Savaşı kazanmak için büyülü güçlere muhtaç olan tek askeri lider değildi, Cumhurbaşkanı Samuel K. Doe da aynı şeylere inanıyordu. Doe, kara büyü tarafından korunduğunu ve birçok şey yapıp sorumluluktan kurtulabileceğini iddia etmekteydi. Savaş, doğası itibariyle korkunç eylemlerle doludur, fakat bu generaller ve askerler bu korkunçlukları en uç noktalara taşıdılar. Onlar, binlerce masum insanı savaş yüzünden ve çatışmalarda başarılı olmak ve tanrılarını tatmin etmek için öldürdüler. Ayrıca en çok korumayı onlar sağladığı için bebekleri kurban ettiler. Ritüel güç yarışmaları hem askerler hem de kumandanlar arasında iyi bir şekilde devam etmekteydi. Birbirilerine manevi kabiliyetlerini sergilemeleri ve birbirilerine meydan okumaları savaşı ve/veya Liberya halkını bağışlamadı. Önde gelen bir Liberya yazarı şunları hatırlatıyor: Samuel K. Doe, sadece mermi geçirmez olarak değil aynı zamanda uçak kazaları da dahil olmak üzere tehlike karşısında ortadan kaybolan bir güç olarak kabul edildi. Onun, başta Togo olmak üzere Afrika'nın her yerinden gelen Juju adamlarının oluşturduğu bir heyeti vardı. Birisini öldürmeden önce dua ettiğini iddia etmekteydi. Gücünü korumak için gerçekleştirdiği ritüellerden bazıları kan

içmeyi ve hamile kadınların fetüslerini yemeyi içeriyordu. Doe'nun ölümünden iki yıl sonra savaş geçici bir çıkmaza girdiğinde, doğaüstü güçlere sahip birisi olarak bilinen Doe'nun katili Prince Johnson, ölümünden sonra bile Doe'nun manevi gücünün Liberya halkının hala peşini bırakmadığını iddia etmiştir. Prince Johnson, rüyasında Liberya halkı arasında bölünmeye neden olan Doe'nun cesedinin karnında bir yüzük gördüğünü iddia etmiştir. Johnson savaşın uzamasının nedeni olarak Doe'nun ruhunun mezarının ötesinden gelen etkisi olarak yorumladı ve Doe'nun cesedinin çıkarılıp yakılmasını emretti.

Bu inançların etkileri Robert Kaplan'ın 1994 tarihli "Önümüzdeki Anarşi" adlı makalesinde belirtilmektedir. Bu makalede yazar Sierra Leone'de "Juju savaşçılarını" hepimizi içine alacak olan bir kaosun habercisi olarak nitelendirmektedir. Neden kimsenin savaştaki bu alışkanlığı tehlikeli olarak görmediğini merak ediyorum. Birgit Meyer, Peter ve Pels'ten alıntı (2003): Söz konusu bu ritüel tekniklere "kapanma ve karanlık" denir. Bu teknikler Batı Afrika'nın yukarı Gine Kıyısına entegrasyondan küresel Atlantik Köle ticareti sistemine entegrasyonunu çoğaltır.

1990'lı yılların ortalarında dünya basını Liberya'da gerçekleşen trajediden haberdar oldu. Savaşın haberini yapmaya giden birçok gazeteci genel olarak kendileriyle resim çektirmekten mutlu olan askerlerin sıradışı dekorasyonlarından ve teçhizatlarından büyülenmişti. Örneğin, onlar kendilerini mermilerden koruması için kullandıkları insan kemikleri veya farklı garip eşyayla dolaşıyordu. Gerçekte, birçok Liberyalı ve diğer Batı Afrikalılar, Liberya savaşının alışılmışın dışında ve korkunç olduğunu düşünmektedir. Açık olmak gerekirse, Liberya iç ve gerilla savaşları, karakterler, şiddet, vahşet, gerilim, barbarlık ve korkunçluk açısından diğer savaşları geçmiştir. Batı dini, mantıksız bir ruh gücüne dayandığı için ahlaki bir topluma uymayan bir animist inanç tarafından baltalanmaktadır. Burada ruhlar bir insanın başka insandan veya bir grubun başka bir gruptan intikam alması için kullanılmaktadır. "Liberya iç savaşında gerçekleşen zulümlerin çoğu Juju ruhları inanışına bağlanmıştır ve BBC Focus on Africa magazininde, komşu ülke Sierra Leone'de isyancıların önlerinde her zaman geriye doğru yürüyen ve nereye gittiğini görmek için aynaya bakan genç bir kadına sahip oldukları" söyleniyordu. Bu onu görünmez kılmaktaydı ve böylece düşman konumlarını aşarak orada muskalar gömerek isyancıların başarma şanslarını yükseltecekti."

2.3. Mevcut Liberya'da çatışma sonrası sorunlar

Giriş

Silahlı çatışma sadece kalkınma sürecini geciktirmiyor, aynı zamanda bir ülkenin insanları öldüğünde, geçimlerini ya da ülkelerini tamamen terk ettiklerinde ve altyapısı harap olduğunda ve kaynaklar kritik sosyal hizmet sunum programlarından askeri harcamalara yönlendirildiğinde ülkenin kalkınma temelini de aşındırıyor. Uzun süreli silahlı çatışmalardan veya teröristlerin saldırılarından çıkan toplumların çoğu, savaşların zayıflattığı ekonomilerini dönüştürmede temel zorluklarla karşı karşıyadır. Bu çatışmalar, siyasi ve sosyal ilişkileri, tüm vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek gençleşmiş ekonomilere dönüştürmektedirler. Çatışmadan çıkan her ülkede, devlet neredeyse tüm sektörlerde baskın aktördür. Bununla birlikte, siyasi kurumlar çatışma sonrasında gelen yenilikçi siyasi sisteminin ihtiyaçları karşısında zayıf ve uygunsuz kalmaktadır. Toplumsal ve ekonomik refah için kritik rollerini yerine getirebilmeleri için hükümetlerin devlet aygıtlarının güçlendirilmesi ve yeniden yapılandırmasına yönelik gerçekleştirmeleri gereken çabalar. Çoğu zaman ülkenin karşılaştığı kritik sorunların çözülmesinde kullanılabilecek olan gücün halkın zararına gerçekleşen kuvvetli bir güç rekabeti ile karakterize edilen çatışma sonrası ortaya çıkan siyasi ortam tarafından ciddi biçimde engellenmektedir. Uzun süren iç savaşlar mikro düzeyde ulaşım ve iletişim sistemleri, siyasi istikrarsızlık, ekonomik yetersizlik ve yabancı yatırım gibi ekonomik ve sosyal alt yapılarda önemli ekonomik yankılara sahiptir. Bu bölüm, çatışma sonrası Liberya ve kalkınma süreci engellerini vurgulamaktadır.

Reychler ve Langer'in (2006) belirttiği gibi "çatışma sonrası" senaryoları genellikle çoklu geçiş süreçleriyle karakterize edilir. Savaştan barışa geçişi de içermekle birlikte, genellikle demokratikleşme, merkeziyetsizleştirme ve piyasanın serbestleştirilmesi de buna eşlik ediyor. Dolayısıyla, savaştan zarar görmüş toplumların barışçıl, istikrarlı ve daha müreffeh toplumlara dönüşümü, çoğu zaman çelişkili baskılara ve şiddetin yeniden ortaya çıkmasına ilişkin eşzamanlı risklere karşı duyarlı olan son derece karmaşık bir görevdir. Toplum çok fazla siyasi ve sosyal kaos yaşadığında, böyle bir toplumda insanların düşünme ve yaşama biçimi de şekillenir.

2.3.1. Çatışma sonrası Liberya'da siyasi istikrarsızlık ve yolsuzluk

Yozlaşmış bir hükümet ve istikrarsız ekonomi, bir ulusun savaşmasına veya savaşa girmesine neden olan sebeplerden bazılarıdır. Ama şaşırtıcı bir şekilde, savaştan sonra bile ekonomik düşüş ve yaşam koşulları daha da kötüleşiyor ve dayanılmaz bir hal alıyor. Uzun

süren çatışmalardan ve / veya terörist saldırılarından yeni çıkan toplumlar, savaşta zayıflayan ekonomilerini ve yüksek oranda kutuplaşmış siyasal ve sosyal ilişkileri tüm vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek gençleşmiş ekonomilere dönüştürmede temel zorluklarla karşılaşabilir, bu da çoğu savaş ağasının ve savaşçının/destekçinin siyasi parti kurmak için ortaya çıktığı anlamına gelir. Savaştan yeni çıkmış bir ülkenin barışa ve istikrara çok ihtiyacı vardır, bundan sürdürebilir barışı sağlayabilecek en iyi lider olduğunu iddia eden birçok siyasi parti ortaya çıkar. Çatışma sonrası toplumlar, bulundukları durumu anlamaya ve yolsuzluğa karşı mücadele etmeye çalışanlara en zor zorlukları gündeme taşımaktadır çünkü ülkeyi ve cumhurbaşkanlığını çevreleyen çok sayıda farklı ideoloji ve algı vardır. Nye'ın yolsuzluk tanımını ele alırsak, yolsuzluğun var olması için bir kamusal siyasi makamın ve güven pozisyonunun mevcut olması gerektiğini öne sürmektedir. Örneğin, savaştan çıkan ülkelerde devlet dairesi zayıftır ve çoğu zaman tartışmaya açıktır. Dahası, ulusal yasal ve normatif çerçeveler kırılgandır ve etik davranış olarak düşünülen şeyin yönlendirilmesini sağlayamamaktadır. Çatışma sonrası toplumdaki yolsuzluğun büyük ölçüde beklenen bir olgu olduğunu kabul etmeliyiz. Düzen oluştururken, bir kişi yolsuzluğu mümkün kılar çünkü sapma kriterlerini tanımlayan kurallardır. Barış inşa etmeye çalıştığımızda, konulduktan sonra kırılabilecek standartlar ve kurallar yaratıyoruz. (Philp 2008; 322).

Şimdi, Nye'e göre yolsuzluğun geniş anlayışına dönecek olursak, yolsuzluğu rüşvet verme ve alma, zimmete geçirme, fonların hileli ve yanlış yönetilmesi ve adam kayırma gibi bir dizi etkinlik belirler. Çatışma sonrası bir ortamda geniş bir anlayış özellikle tehlikelidir, çünkü yolsuzluk çok çeşitli sapmalar için kapsayıcı bir terim olabilir. Bu tür ortamlarda, zayıf ve işlevsiz hükümet kurumları, kamu malvarlıklarının ve savaş sonrası kanunsuz ağların yanlış yönetilmesi gibi çeşitli toplumsal sorunlar, çeşitli zamanlarda "yolsuzluk" kavramı altında toplanmıştır (Cheng & Zaum, 2008; 302). Bu durumlar bir barış süreci için uygun değildir; ülkeyi tekrar çatışmaya sürükleme olasılıkları yüksektir. Bu durum, çatışma sonrası senaryosunda bir tür siyasi istikrarsızlık olarak görülür. İlgili bir edebiyat, çeşitli istikrarsızlık ölçülerini kullanarak politik istikrarsızlığın büyüme üzerindeki etkisini incelemiştir. Örneğin, Hibbs (1973) Gupta (1990) ve Alesina ve Perotti (1996), siyasi şiddet ve huzursuzluğun ortaya çıkmasına dair verileri özetleyen endeksler oluşturarak siyasi istikrarsızlığı ölçmektedir. Liberya iç savaşı Liberya'da altyapıda ekonomik ve siyasi boşluğun ortaya çıkmasına neden oldu. Şimdi savaş bitti ve 2006'da Nobel Barış Ödülü'nü kazanan ekselansları Ellen Johnson Sirleaf Liberya'nın ve Afrika kıtasında seçilen ilk kadın Cumhurbaşkanı oldu. Liberya ve Afrika kıtasındaki ilk kadın cumhurbaşkanı oldu. Hasarlı

altyapı, zihin ve ekonomik durumla, başka bir iç savaşı kucaklayabilecek bir caddesi olabilir mi? İstikrar, ekonomik büyümeyi destekliyor mu, yoksa düşük ekonomik büyüme politik istikrarsızlığa neden oluyor mu? İstikrarsız siyasi ortam ile ilişkili bir özel yatırım ve beraberinde büyümeyi azaltabilir. Öte yandan, zayıf ekonomik performans, hükümetin çöküşüne ve siyasi huzursuzluğa yol açabilir.

Savaş sonrası toplumu anlamak için çatışma sonrası toplumları devam eden barış sürecinde bile yolsuzluğa ve istikrarsızlığa yatkın kılan koşulları açıklamak ve analiz etmek elzemdir. Elbette, çatışma sonrası toplumların savaştan çıktıkları zaman bulundukları koşullarla ilgili geniş bir genel fikir birliğine varmaya çalışmak mantıksızdır. Fakat Liberya'ya gelinirse, bunların temel nedeninin hükümet alanı içinde var olan yolsuzluğun olduğunu saptayabiliriz. Bir toplum savaştan çıktığında kültürü, siyaseti, toplumsal ve ekonomik düzeni geçmişinden farklıdır. Fakat genel olarak çatışma sonrasında ülkenin düzenin yeniden oluşturulması bağlamındaki kırılgan durumu yolsuzluğun büyümesini ciddi bir şekilde etkilediği gözlenebilir. Emil Bolongaita'ya göre bu durum, çatışma sonrası ortamlarda olağanüstü yüksek fırsatların ve özellikle yolsuzluk faaliyetleri için düşük cezalandırıcı risklerin doğru bileşimiyle tamamen ilişkilidir (2005; 2). Özellikle çatışma sonrasında toplumları yolsuzluğa meyilli yapan ve yolsuzluğa karşı savunmasız konuma koyan toplumsal yapıların, devlet kurumlarının ve ekonomik sistemlerin kırılganlığıdır. Bu durum zayıf toplumsal yapılarla karakterize edilir ve bu durum kendisini en belirgin olarak sivil toplumda ve bağımsız medya araçlarının eksikliğinde gösterir. Bertram Spector'un söylediği gibi, "şiddet yılları toplumun ve kitle iletişim araçlarının vatandaşları örgütleme, harekete geçirme ve eğitme, hükümeti etkin bir şekilde denetleme kapasitelerini elinden alır. En önemlisi, ulusun sınırlı siyasi iradesi nedeniyle ilerlemesini ve ekonomisini ilerletmesini engeller. Barış inşası, sürgünler de dahil olmak üzere tüm tarafların uzlaşmasını gerektirir. Bu nedenle, kimin ülkeyi yeniden inşa etmeyi amaçladığını ve kimin bunu yapmaya kapasitesi olduğunu belirlemek zordur. Tarafların birbirlerine ve devlet kurumlarına olan güven eksikliği, bireylerin kamu dairesine erişimlerini kendi özel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmaya eğilimli oldukları bir durum yaratmaktadır. Böylece yozlaşmış davranışlar teşvik edilmektedir (Giraldo, 2006; 6). Çoğu siyasetçi göreve geldikten sonra intikam vaktinin geldiğini düşünüyor. Rakibinden intikam alma veya makamlarından kendileri için servet kazanma zamanının geldiğini düşünüyor.

2006 yılında Dünya Bankası çatışma sonrası ülkelerin neredeyse yarısının barış anlaşmasını imzaladıktan sonra yeniden savaşa sürüklendiğini açıklamıştır (Giraldo, 2006; 6).

Bu "kısa vadeli ufuk" ve şiddetin geri dönebileceği endişesi, özel kazancın inkâr edilemez derecede çekici olduğu bir ortam yaratır. Belirsizlik ve fırsatla karşı karşıya kaldıklarında, yolsuzluk uygulamalarına yönelme olasılıkları da büyüyor. Yeniden inşa ve istikrara başlamak için çok az zaman vardır ve bu kırılganlığı anlayan elitler genellikle bu durumdan faydalanmaktadır (Spector, 2008; 14). Jeanne Giraldo çatışma sonrası ortamlardaki "şiddetin geri dönebileceği endişesi şimdi elde edebileceğim her şeyi elde etmem gerekiyor" patolojisini ortaya çıkarabileceğini söylemektedir (2006; 6). Şiddetin tekrarlanabilme belirsizliği, çatışma sonrası toplumlarla bağlantılı yapısal zorlukları artırır ve böylelikle yolsuzluk fırsatları da artar. Çatışma sonrası toplumları, özellikle yolsuzluğa açık hale getiren şeyleri tam olarak belirlemenin zor olduğu kanıtlanmıştır. Yine de bu tür ortamları karakterize eden zayıf yapıların, yolsuzluğa ve savaşın çıkmasına yol açan şartların yaratılmasında önemli bir rol oynadığı açıktır. 2003 yılında iç savaşın sona ermesinden bu yana çatışma sonrası ülkeleri istikrara ulaştırmak için gerçekleştirilen müdahalelerin sayısı muazzamdır. Ülkeyi liberalleşme yoluyla istikrara kavuşturma çabaları sıklık, süre ve kapsam açısından büyümüştür ve uluslararası toplum, ülkenin yeniden savaşa sürüklenmesini engellemek ve sürdürebilir barışı teşvik etmek için geniş kapsamlı kurumsal ve toplumsal dönüşümlere girişmiştir, bu müdahaleler bir senaryoya veya diğerine (özellikle devlet alanında) yol açar (Cheng & Zaum 2008; 301). Bir toplum savaştan çıktığında ekonomisi ve toplumu istikrarsızdır. Bu bağlamda, çatışma sonrası toplumlardaki yolsuzluk, şiddetin geri dönme riskini artırarak barış inşa sürecini engelleyebilir ve bu durum daha önce bahsedilen ekonomik ve politik süreçlerde de görülebilir.

2.3.2. Savaştan Zarar Gören Bir Ülkenin Yeniden Yapılandırılmasında Karşılaşılan Güçlükler

Eraciana Del Castillo, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin kabinesinde görev alan üst düzey ekonomist ve Uluslararası Para Fonu (UPF) çalışanı olarak kendi tecrübesinden oluşan bir teori ortaya atmaktadır. Castillo, savaştan barış sürecine geçiş yapan ülkelerin ekonomi, hukuk, siyasal, toplumsal ve güvenlik sektörlerde çok yönlü bir geçişle karşı karşıya kaldıklarını iddia etmektedir. Savaştan zarar görmüş toplumlar ciddi derecede kırılgandır. Bu toplumlarda çoğu zaman kısa vadeli ihtiyaçlar uzun vadeli sürdürülebilirlikten önceliklidir. Kırılmış toplum için uzun vadeli sürdürebilirlik hayati önem taşısa da kaynakların eksikliği ve hazırlıksızlık bu süreci kısaltmaktadır. Temel altyapı ve bağlılık olmadan, çatışma sonrası bir ulus sürdürülebilir aşamaya asla çıkamayabilir. Liberya savaştan on beş yıl sonra bile çatışmadan kalıcı barışa geçişinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Barışı sağlamak için çatışma

halindeki gruplar genellikle petrol, ormanlar ve mineraller gibi doğal kaynakları paylaşırlar. Maryland Üniversitesi'nden Ken Conca'ya göre, kaynakların paylaşılması çabaları çatışma sonrası toplumların inşa edilmesine ve şiddetli çatışmalardan barışçıl yeniden yapılanmaya geçişin kolaylaştırılmasına yardımcı olabilirken, paylaşılan kaynaklar sorununun ele alınamaması çatışmaların yeniden ortaya çıkma olasılığını artırabilir. Barışı veya çatışmayı doğurabilme potansiyeline sahip olan doğal kaynaklar, toplumda önemli bir rol oynar ve bu nedenle çatışma sonrası doğal kaynaklar yeniden yapılanmanın ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Çevre, ekonomi ve toplum arasındaki ilişkiler dikkate alınmazsa, çatışmanın tekrarlanması meşru bir tehdittir. "The Trampled Grass" adındaki Biyoçeşitlilik Destek Programı'nın raporuna göre, temel doğal kaynaklarının tükenmesi veya zarar görmesinden dolayı uzun vadeli geçim ihtiyaçlarının karşılanamaması silahlı çatışmalara geri dönüşü ve istikrarsızlık riskini artırır."

Adelphi Research'ın direktörü Alexander Carius, doğal kaynaklarını temel insani ve ekonomik değerlendirmelere entegre eden bir çerçeve olmadığı sürece, çatışma sonrası bölgelerdeki ekolojik-çevresel barış yapılandırmasının işe yaramayacağını ileri sürmüştür. Çevresel kaynakları yönetme gücü, çatışma sırasında ve hemen sonrasında azaldığından, entegre bir çerçeve hem kısa vadeli ihtiyaçları hem de uzun vadeli sürdürülebilirlik uygulamalarını tatmin etmeye yardımcı olacaktır. Sektörler arası iş birliği, çatışma sonrası yeniden yapılandırmasında ortak kaygının temelini oluşturabilecek daha geniş bir paydaş kümesi oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Oglethorpe'a göre, çatışma sonrası toplumlarda pratisyenler, STK'lar ve kalkınma ajansları yeniden yapılandırmanın ana zorluklarını değerlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. California Irvine Üniversitesi'nde Konvansiyonel Güvenlik İşleri Merkezi'nden Richard Matthew, yeniden yapılanma çabalarının erken etkileri, kalıcı bir barış ve çatışmanın yeniden başlaması arasındaki farkı yaratabilir. Bu fırsat çok hızlı bir şekilde ortaya çıkabilir ve kaybolabilir, bundan dolayı ilk müdahale ekibi yeniden yapılanmanın gidişatını şekiller. "The Trampled Grass" yazarları şunları söylemiştir: "Çatışma boyunca şartlar hızlı bir şekilde değişebilir. Savaş zamanında, durumu sürekli olarak değerlendirmek, yeni koşullara uymak ve harekete geçmek için fırsatları değerlendirmek önemlidir". Savaştan zarar görmüş Liberya'nın istikrarsızlığının nedenleri hidrokarbon ve minerallerle zengin olmasıdır. Savaştan sonra bile istikrarlılık ve yeniden yapılanmada güçlüklerle karşılaşmaktadır. Örneğin: Barış İnşa Komisyonu'nun eski başkanı Vladimir Drobnjak (Hırvatistan), yedinci oturumunun raporunu sunarken, barış inşa sürecinin "tipik olarak bağlama özgü olan zorluklarla dolu bir süreç" olduğunu açıkça belirtti.

Onun eşlik eden işlevi, ulusal muhatapların bağlılığına ve uluslararası müdahalenin kalitesine bağlıydı. Liberya, barış iktisadına (ekonomiyi yeniden harekete geçirmeyi hedefleyen ve yeniden çatışmaya girme riskini en aza indiren orta seviyede bir deyim) girmediği sürece olması gereken bir ülke olamaz. Bu sadece Liberya ile ilişkili bir şey değildir, tüm savaş sonrası ülkelerde uygulanabilir. Barış inşa sürecinde, ülkenin savaş ekonomisinden çıkması gerektiği için özellikle ekonomi sektöründe güçlükler yaşanmaktadır. Savaş ekonomisi, savaşın sebebi siyasi elitlerin erişimi ve maddi kazançla ilgilidir. Bunun dışına çıkmak için savaş zamanında çoğalan uyuşturucu üretimi ve ticaretinde, kaçakçılıkta, silah kaçakçılığında, haraçta, savaş elmaslarında, tropikal kereste ticareti ile diğer birçok yasadışı ve kazançlı etkinliklerden kazanç sağlayan savaş zenginlerinin çıkarlarının üstesinden gelmeyi gerektirir. Barış ekonomisi başarılı olmazsa, gelişme kaçınılmaz olarak başarısız olur; eğer ülke çatışmaya geri dönerse, sürdürülebilir kalkınma gerçekleşemez.

III BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu bölümün amacı çalışmanın nasıl yapıldığını göstermektir. Bu bölüm çalışma tasarımına, araştırma popülasyonuna ve örneklem ile örnekleme tekniklerini içermektedir. Ayrıca, bu bölümde veri toplama araçlarına ve veri toplama yöntemlerine ve takip edilen veri analiz prosedürleri de yer almaktadır. Bu bölüm çalışmanın olası sınırlamalarını tamamlamaktadır.

3.1. Araştırma tasarımı

Araştırma tasarımı olmadan hiçbir zaman araştırma yapılamaz ve Churchill'e (2010) göre araştırma tasarımı, verilerin toplanması ve analiz edilmesinde rehber olarak kullanılan bir çalışma için basit bir çerçeve çalışmasıdır. Bir çalışmayı tamamlarken eleştirel olarak takip edilen kılavuzdur. Bu çalışmada betimsel bir araştırma tasarımı uygulanmıştır. Veri toplama aracında gösterildiği gibi manipüle edilemeyen bağımsız değişkenler yoğunluğu olduğu için bu tip bir tasarım uygun olduğu bulunmuştur

3.2. Araştırmanın hedef kitlesi

Kitle, üzerinde araştırmanın sonuçlarını genelleştirmeyi amaçladığımız belirli kriterlere uyan bireyler veya olaylardan oluşan bir gruptur (McMillan and Schumacher, 2011:69). Bu çalışmanın hedef kitle büyüklüğü 476473'dür. Bu rakamlar Liberya İstatistik Enstitüsü ve Coğrafi Bilgiler Hizmetleri tarafından yapılan 2008 nüfus sayımından çekilmiştir.

3.3. Örneklemin Büyüklüğü

Örneklem grup, büyük kitleden seçilen denekler grubudur. Des Vos'a (2000:191) bir örnek, çalışmada fiilen dahil edilmesi düşünülen kitle unsurlarından oluşur. Bu nedenle, herhangi bir çalışmanın kesinliği, örnek büyüklüğüne dayanmaktadır. Bu, genellikle araştırma hedeflerini gerçekleştirmek için önceden belirlenen doğruluk düzeyine dayanır. Bu araştırmada, zaman ve diğer kaynak engellerinin hesaba katılması için biraz uyarlanmıştır. Çalışmada 400 Monrovia sakininden oluşan örneklem kullanılmıştır. Bunlara, eski savaşçılar, kurbanlar ve eyleme tanık olup yaralanmayanlar dahildir. Bunun, yüksek kaliteli ve güvenilir veri setinin toplanmasını garantileyen temsili bir örnek oluşturduğu öngörülmüştür ve aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır:

Gower ve Kelly'ye (1993) göre, hedef kitleye dayalı anketin örneklem büyüklüğü, basit rasgele örnekleme varsayımı altında, değişkeni aşağıdaki gibi verildiği tahmin edilen

oranlar kullanılarak elde edilir: s2 = pq, burada p: uygun karakteristiğe sahip olan ilgi çekicilerin nüfusu ve başarı derecesine sahip nüfusun tahmini oranı ve q = 1-p.

Algıları tüm ülkeye genelleştirilebilen uygun bir katılımcı örneklemine sahip olmak için, bu çalışma nispeten yüksek bir güvenirlilik sınırını %95, yani = 0,5 olarak kabul etmiştir. Diğer bir deyişle, istenen hassasiyet sınırı %5 marj ve %95 güven aralığında belirlenmiştir.

Bu bakımdan, ilk basit rastgele örneklem büyüklüğü, teorik olarak aşağıdaki Adım 1'de gösterildiği gibi hesaplanmıştır:

Adım 1: İlk Basit Rastgele Örneklem Büyüklüğü hesaplaması

$$n\ 1\ \ zd\ 2\ pq\ 2$$

Burada: z = (1.96 %95 güven aralığı); ve d = belirlenen hata payı (%5)

Aşağıdaki sonuçları veren, p= uygun karakteristiğe sahip olan nüfusu ve başarı derecesine sahip nüfusun tahmini oranı yani q = 1-p;

$$\frac{1.96^2 * 0.47^2}{0.05^2} = 382$$

Yukarıda belirtilen rasgele örneklem büyüklüğünün tasarım 1,5 değerinde etki faktörü ile değiştirilmesi, standart bir 0.05 hata ile uyarlanmış rasgele örnek büyüklüğü n2 = 400 olarak verir.

Tablo 3.0.1: Örneklem Büyüklüğü Hesaplaması.

Öge Tanımı	Değer
Güven Seviyesi (%)	95
Hedef Kitle Büyüklüğü	476,473
Orantı	0.47
Güven Aralığı	0.02531
Üst	0.49530
Alt	0.44470
Standart Hata	0.01291
Göreceli Standart Hata	2.875
Örneklem Büyüklüğü (n)	400

3.4. Örnekleme yöntemi

Katılımcıların seçimi çok aşamalı küme örneklemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Örneklemenin ilk seviyesinde daha geniş Monrovia bölgesi kümeleri seçilmiştir. İkinci seviyede, kümedeki tüm topluluklar seçildi. Üçüncü seviyede kişiler, sistematik rastgele örnekleme kullanılarak her bir topluluktan seçilmiştir. 400'lük örneklemi sayım uygulaması sırasında belirlendiği gibi her bölge ve topluluktaki bölge sakinlerinin sayısıyla orantılı olarak bölgelere ve topluluklara orantılı dağıtılmıştır. Yukarıdaki hedef kitleyle uyumlu olarak, örneklemin %53'ü (215 kişi) kadın, kalan %45'i (185) ise erkektir. Her topluluk içinde, seçilen kişi sayısı her topluluğun kişi sayısıyla orantılıdır; yani, daha yüksek hedef kitleye sahip topluluklar, örneklemdeki katılımcıların daha yüksek bir oranına katkıda bulunmuştur. Sistematik rastgele örnekleme, araştırmacı tarafından hazırlanan numaralandırma listesi kullanılarak topluluk içindeki katılımcıları seçmek için kullanılmıştır. Rastgele bir başlangıç ve örnekleme aralığı uygulanmıştır. Çalışmanın yapıldığı sırada, seçilen kişilerden çalışmaya gönüllü olarak katkıda bulunmaları istendi. Seçilen bir katılımcı katılmayı reddettiğinde, aynı örnekleme aralığı kullanılarak aynı topluluğun içindeki bir başka kişi rastgele olarak seçildi.

Görüşmeci belirlenen süre boyunca seçilen katılımcıyla görüşme için iki girişimde bulundu. Seçilen kişi belirlenen zaman dilimi boyunca soruları, sonraki kişi toplulukta örnekleme aralığı kullanılarak seçildi. Çalışmaya katılmak için seçilen bir kişi etrafta olmadığı durumlarda basitçe araştırmadan elenmedi. Bunun yerine görüşmeci, görüşmeye seçilen kişinin gittiği yerden geldiğinde görüşmenin yapılabilmesi için toplulukla birlikte çalıştı.

3.5. Araçlar ve Gözlem

Kapsamlı bir çalışma ortaya çıkarmak amacıyla, hem birincil hem de ikincil veriler aşağıdaki gibi toplanmıştır:

(i) Birincil veriler

Churchill'e (2010) göre, birincil veriler araştırmanın amaçlarına yönelik araştırmadan kaynaklanmaktadır. Bu, esas olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılarak elde edilmiştir. Sadeliği ve istenen bilgiyi yakalayıp yakalayamayacağını test etmek için veri toplama aracı önceden test edilmiştir. Katılımcıların sorulara tepki vermesini sağlayan ve yanıtlarını kısıtlamayan açık uçlu sorular vardı.

(ii) İkincil veriler

İkincil veriler 1990-2003 yılları arasında Liberya'daki çatışmaların tırmanmasıyla ilgili yayınlanmış ve yayınlanmamış literatürden derlenmiştir. Buna ek olarak, özellikle internette ve benzer konularla ilgili diğer kaynaklarda bulunan çeşitli dergiler ve araştırma makaleleri gözden geçirilmiştir.

3.6. Anket Formu Uygulaması

Anket formları araştırma asistanlarının yardımıyla bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırma için, katılımcılar anketi kendi başlarına tamamlamak zorundaydı. Anketler araştırmacının/araştırma asistanının huzurunda dolduruldu ve her halükârda, katılımcılara anlamadıkları şeyleri sormaları için soru sormalarına fırsat verildi. Araştırmacının veya araştırma asistanının yokluğunda, daha sonra toplanmak üzere katılımcıların anketi tek başlarına doldurmaları gerekmekteydi. Başka bir deyişle, gerekli etkileşimler nedeniyle anketlerin doldurulması postalamadan ziyade kişisel görüşme tarzında gerçekleşti.

Katılımcıların belirli durumlarda bazı etkinlikleri değerlendirmesi gerekirken bazı durumlarda şahsi fikirlerini vermesi gerektiği için anketlerin kişisel olarak doldurulması yaklaşımı uygun bulunmuştur. Bu nedenle telefon veya posta yolu gibi modeller kullanılmamıştır. Posta yolu ile anketlerin dağıtılması ve toplanması uygun gibi görünse de anketlerin kaybolma olasılığı ve araştırmacıya geri gönderilmelerinin çok vakit alması nedeniyle uygun olmadığı anlaşılmıştır.

3.7 Eğitim ve Pilot Araştırma

Araştırma için hedeflenen katılımcı sayısı göz önünde bulundurulduğunda, verilerin toplanmasına yardımcı olmaları için araştırmacı dört (4) kalifiye araştırma asistanı işe almıştır. Araştırma anketi tasarlandıktan sonra, gerçek çalışma girişimi öncesinde, geliştirilen çalışma aracı kullanılarak bir eğitim ve ön test yapıldı. Bu, ana çalışma öncesi çalışmanın uygulanması ve lojistik düzenlemeler dahil olmak üzere anketin olası boşluklar, program talimatları açısından hatalar, mantıksal akışı/dizimi/atlatma modelleri/görüşme süresi açısından test edilmesi için yapılmıştır.

Dört araştırma asistanı genel olarak, belirlenen çalışma hedeflerine ilişkin olarak veri toplama çalışma yaklaşımının uygunluğu açısından değerlendirilmiş ve eğitilmiştir. Ön test geniş Monrovia bölgesi dışında yapılmıştır.

3.8 Kalite Kontrolü

Araştırma asistanlarının eğitimi kalite güvencesi olarak kullanılmıştır. Eğitimin amacı temel olarak veri toplamada tüm katılımcılara tekdüze standartların uygulanmasını sağlamaktır. Bu, araştırma asistanlarının, saha çalışması sırasında kendilerini nasıl yöneteceklerine dair rollerini ve sorumluluklarını açıkça anlamalarını sağlamıştır. İlgili ve yüksek kaliteli verileri topladıklarından emin olmak için araştırma asistanları veri toplama yöntemleri, görüşme teknikleri ve etik konular hakkında eğitilmiştir. Araştırma asistanların dördü de araştırmacı tarafından denetlenmiştir. Araştırmacı, araştırma asistanlarını çalışma alanlarına atamış, günlük olarak sahada iken doldurulan anketlerin içeriğini ve kalitesini kontrol etmiştir. Saha çalışması sırasında her araştırma görevlisi gelecek günün çalışması başlamadan önce araştırmacı tarafından günlük başarıları, hataları, düzenleme kuralları, karşılaştığı zorluklar, geri aramalar, olağanüstü röportajlar / konular ile ilgili olarak yönlendirilmiştir. Katılımcıların bilgi gizliliğine dair güvence altına alınmaları ve anketle ilişkilendirilebilecek olası risklerden tazmin edilmesi için katılımcılara özel rıza formu tasarlanmış ve çalışmanın sadece akademik amaçlı olduğu açıkça söylenmiştir.

3.9 Veri İşleme ve Yönetim

Veri yönetimi, hedef kitlenin özellikleri üzerinde yüksek kaliteli veri setleri üretmesi için bir dizi adım izlenmiştir. Araştırmacı, alınan tüm anketlerin veri girişi öncesinde doğrulandığından, usulüne uygun olarak tamamlandığından, düzenlendiğinden ve kodlandığından emin olmuştur. Veri setleri, aşağıdaki adımlar dikkate alınarak merkezi bir konumdan yönetilmiştir:

- Ziyaret edilen topluluğun her birinde Araştırma Asistanı tarafından tamamlanmış / doldurulmuş tüm anket araçlarının alınması ve sayılması,
- Hataları düzeltmek, özel cevapları (açık uçlu sorular gibi) kodlamak, kolay veri girişi, düzenleme, tablolama ve analizi kolaylaştırmak için anketlerin kontrol edilmesi ve kodlanması,
- Veri girişi, değişkenler arasındaki tutarlılık için mantıksal akış denetimi için kullanılan Microsoft Access veri tabanını oluşturma,
- Tablolama ve veri analizinden önce girilen kayıtları düzenleme ve veri girişini denetleme.

3.11 Analiz ve Rapor Yazma

Toplanan bütün veriler veri tabanına aktarılmıştır. Verilerin girişinden önce kapsamlı bir Kod Kitabı (Code Book) oluşturulmuştur. Kod Kitabı, anketteki hemen hemen tüm soruların açık uçlu olması nedeniyle tüm anket aracı yanıtlarına benzersiz kodların tahsis edilmesi için kullanıldı. Bu veri girişini ve düzenlenmesini kolaylaştırılmasına yardımcı olmuştur. Yüksek kaliteli ve güvenilir veri setleri sağlamak için araştırma görevlileri, toplanan tüm bilgilerin nasıl girileceğine, düzenleneceğine ve doğrulanacağına dair eğitilmiştir. Mikrosoft Access kullanılarak oluşturulan tüm veri setleri sıklık, grafik, çapraz ile diğer ilgili çıkış tabloların oluşturulması ve daha fazla veri analizi, konu ile içerik analiz metodunun yapılmasını kolaylaştırarak cevapların kodlama. Sonrası yanıtlarına tabi tutulduktan sonra nitel verilerin analizinde kullanılması için Sosyal Bilimler İstatistik Programına (SBİP-SPSS) ve Microsoft Excel'e aktarılmıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇLARIN SUNUMU

Bu anketin sonucu, Liberya'daki savaşla ilgili ilk deneye dayalı verilerden bazılarını sunmaktadır. Liberya'da savaşı yaşayan çeşitli bir grup insandan bilgi aldı. Soruşturmanın sonuçları, ankette yer alan tüm sorular dikkate alınarak sunulmuştur. Bu bölüm, Liberya'da savaşın doğası, savaşın etkileri ve Liberya'da savaşın tekrar çıkma olasılığı başlıklı alt bölümlere ayrılmıştır.

4.1 Katılımcıların biyografik verileri

4.1.1 Katılımcıların yaşı

Katılımcıların yaşını belirlemek için, katılımcılardan yaşlarını belirtmeleri istenmiştir. Bulgular, cevap verenlerin çoğunluğunu oluşturan % 37'sinin 36-46 yaşlarında olduğunu göstermiştir. 25 ile 35 yaş arasındakiler % 34 ile ikinci sırayı almışlardır. 47-57 yaş arası olanlar % 18 ile üçüncü sırada yer aldı. En az katılımcı sayısı, Şekil 1'de gösterildiği gibi, yüzde 1'in üzerinde 79 yaşın üzerindekilerdi.

4.2 Temel Bulguların Özeti

Bu tezde, kapsamlı bir anket analizi sonucunda elde edilen ana bulguların özeti doğrultusunda, Liberya iç savaşıyla ilgili bilinmeyen gerçeklerden bahsedilmektedir. Bu sayede, bu tezde sözü geçen şiddetli çatışmanın azaltılmasına ve ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilecek stratejik barış önerileri ve tavsiyeler de geliştirilmiştir.

Savaşa ve savaşın sonuçlarına dayalı ayrıntılı bulgular ve anketin kümelenme analizi verildikten sonra tavsiyeler ve barış önerilerine değinilmiştir.

Bu tezde, özellikle

1. Liberya'da çatışmanın ortaya çıkmasına yol açan etkenler,
2. Çatışmanın uzun sürmesinin sebepleri,
3. Liberya'daki savaşın sonuçları,
4. Monrovia'nın başka bir çatışmaya daha açık olup olmadığı incelenmiştir.

Metodoloji kısmını takiben, katılımcıların ayrıntılı görüşleri ve katılımcı cevaplarını içeren anket ek olarak verilmiştir.

Bu raporun metninde yer alan tablolar anket bulgularını yüzdelerle gösterir. Aksi belirtilmediği sürece her bir tablo için katılımcı sayısı n=400'dür. Tablolardaki sayılar yuvarlandığı için yüzdelerin toplamı her zaman %100'ü vermeyebilir. Bunun nedeni ise ağırlıklandırma, yuvarlama, katılımcıların bu sorulara cevap vermemesi ya da "bilmiyorum" seçeneğini işaretlemesi veya birden fazla yanıt verilebilen soruların varlığından kaynaklı olarak toplam yüzdenin %100'ü aşmasıdır.

Bu araştırmanın anketinin sonuçlarına göre, savaşa açgözlülüğün, hükümetin devrilmesinin ve kabileciliğin sebep olduğu sonucuna varılmıştır. Şu anda, her ne kadar işsiz ve kalifiyesiz olsalar dahi birçok Liberya vatandaşı ve eski savaşçı tekrar ortaya çıkabilecek herhangi bir çatışmada veya savaşta yer alma fikrine sıcak bakmamaktadır. Bu durum, hükümetin hızlı bir şekilde harekete geçtiği taktirde bir avantaj sağlayabileceğini gösteriyor. Carl Von Clause Witz (2000)'e göre, savaşın doğası daimidir ve sadece savaşın başrol oyuncuları değişir; yani savaşa neden olan mantık sabit kalırken, oyuncular ve savaşın şekli sürekli değişim içindedir. Anket sonuçları savaşı hem sosyal hem de politik konulara bağlamıştır. Fakat savaşı tırmandıran etkenler halen bilinmemektedir. Katılımcıların çoğu çatışmanın uzun sürmesinin kesin sebebini net bir şekilde belirtemezken, bir kısmı ise barış görüşmelerinde geç kalınması, yeni isyancı grupların ortaya çıkması ve yasadışı silah ve mühimmatın artışının çatışmanın bu denli uzamasına sebep olabileceğini öne sürmüştür.

Bu anketin sonuçlarına göre, yaşam koşullarındaki zorluklar, yoksulluğun artışı, açlık ve zorunlu göç ülkeyi oldukça etkilemiştir. Savaş, insanları fiziksel ve zihinsel olarak etkiler. Savaş sona erdikten sonra bile, insanların fiziksel, zihinsel ve duygusal travmaları uzun süre devam eder. Diğer yandan kronikleşen (sürekli devam eden) savaşların hem toplumda hem de bireylerde ciddi rahatsızlıklara yol açması ise kaçınılmazdır.

1. **Savaşa Katılma:** Savaş, ölümcül ve gereksiz olarak görülmüştür. Bu rapora göre, savaşa katılanlar çoğunlukla hükümet orduları, hükümeti devirmeye çalışan isyancı gruplar ve savaş devam ederken sonradan ortaya çıkan diğer küçük gruplardır. Bulgularımız, uluslararası müdahalenin savaşı çok az etkilediğini veya hiç etkilemediğini göstermektedir. Bu anketin sonuçlarına göre, savaş büyük ölçüde Liberyalıların kendi aralarında yaptıkları bir iç savaş olarak görülmektedir. Bu rapora göre, eski savaşçıların birçoğu Liberya'nın özgürlüğü için savaştığını belirtirken, sadece yarısından azı kabilelerinin çıkarları için savaştığını söylemiştir.

2. Savaşta İsyancı/ Komutan Olan Kişiler: Bu ankete katılan eski savaşçıların büyük bir yüzdesi kimliğinin açığa çıkmasına karşı çıkmıştır. Bu yüzden, bu kişiler kendilerini tarafsız olarak nitelemiştir. Çok az bir yüzde, bir isyancı grubun parçası olduğunu cesurca belirtirken diğerleri ise savaşmadıklarını belirtmişlerdir. Çok daha az bir yüzde ise toplumsal baskı/ifşa korkusu sebebiyle bu soruya cevap vermemiştir. Bu durum, eski savaşçıların büyük bir çoğunluğunun savaştaki konumlarına dair hala açık olarak konuşamadıklarını göstermektedir. Bu da konuya dair farkındalık yaratılmasını ve bir rehabilitasyon eğitimi üzerinde çalışılmasını güçleştirmektedir.

3. Monrovia'da savaşın çıkmasına yol açan etkenler: Liberya'daki savaş çoğu insanın bilmediği anonim bir olay değildir. Literatürde sosyal çatışma konusu, değişik bağlamlarda çalışılmıştır. Tony Fitzpatrick (2001) ile birçok akademisyen ve karar verici, savaşın bireyler ve toplum üzerindeki etkisinin toplumdan topluma değiştiğini öne sürmüşlerdir. Thomas Malthus'un nüfus teorilerine dayalı olarak, savaşın kıt kaynaklar ile artan nüfusun kaçınılmaz bir sonucu olduğu söylenebilir. Savaşa yol açan etkenler, bu anketin katılımcılarının birçoğu için spekülatiftir. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri, savaşın nefret, yolsuzluk, intikam ve küçük silahların tedariki yüzünden ortaya çıktığını savunmuştur. Çatışmaya yol açan sosyal problemlerin ne kadar ciddi olduğuna bakarak, iç savaşın politik ya da ekonomik sorun olmaktan ziyade sosyal bir sorun olduğu söylenebilir.

4. Savaş süresince yaşanan şiddet olayları: Savaş esnasında şiddet, yaygın ve kaçınılmazdır. Şiddetin seviyesi ise ülkeden ülkeye, çatışmanın doğasına ve dahil olan taraflara göre büyük ölçüde farklılıklar gösterir. Anket katılımcılarının büyük bir yüzdesi, savaş esnasında şiddete maruz kalmıştır. Bu durum silahlı çatışmalarda şiddetin yaygın bir olgu olduğunu göstermektedir. Şiddetin bu şekilde yaygınlık göstermesi, politika müdahalelerinin ve isyancı grup komutanlarının şiddeti en aza indirmeye odaklanması gerektiğinin bir göstergesidir. Aksi takdirde, süregelen şiddet sebebiyle çatışmalar son bulmayacaktır. Savaş esnasında yaşanan şiddetin sebebi ve şekilleri hakkında çoğu şey bilinmemektedir. Özellikle, mevcut veriler savaş devam ederken şiddetin kontrol edilebilir olup olmadığını kesin olarak belirleyememektedir. Bu araştırma raporuna göre, savaş esnasında Liberyalıların büyük bir kısmının tecavüz, mülk kaybı, aile üyelerinin kaybı ve iç göçten muzdarip olduğu tahmin edilmektedir.

5. Savaş Sonrası Şiddet: Savaşta, şiddet olaylarının sınırlaması yoktur. İnsanlar, cinsel, fiziksel ve aile içi şiddet dâhil her türlü şiddetin kurbanıdır. Savaştan sonra, şiddetin ortadan kalkması beklenir ancak aksine, şiddet sonlanmaz. Anket sonuçları, Liberyalıların

yüzde 23'ünün hala şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu durum savaştan sonra barış ortamı oluştuktan sonra bile, insanların hala şiddete maruz kaldığının bir göstergesidir.

Şiddete maruz kalan sivillerden yüzde yirmi üçü mülklerinin yağmalandığını, evlerinden zorla çıkarıldıklarını, dövüldüklerini, taciz edildiklerini ve kırbaçlandıklarını belirtmişlerdir. Daha az katılımcı, tecavüz ve cinsel taciz yaşadıklarını belirtmiştir. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda, çatışma sonrası toplumlarda silahlı çatışma sona erse bile şiddetin farklı şekillerde halen devam ettiği açıkça görülmektedir. Savaştan sonra, bütün herkes uzlaşma sürecine ve hükümet yapılanmasına odaklanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları ise, uzlaşma ve hükümetin yeniden yapılandırılması ile birlikte, şiddetin özellikle psikolojik ve duygusal etkilerini ortadan kaldıracak birtakım toplumsal kampanyalar üzerinde çalışılmasının daha uygun olacağını göstermiştir.

6. Liberya'da tekrar savaş çıkacağını düşünüyor musunuz? Uzmanlar, savaştan yeni çıkmış bir ülkenin, eğer dikkatli olunmazsa kendisini bir başka savaşın içerisinde bulma olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Uzmanlara göre savaştan çıkan bir ülke şiddetin her türlüsüne karşı hala savunmasız haldedir. Fakat bazen durum tam tersine de olabilir. Bu araştırmanın sonuçları; hükümetteki yozlaşmaya, yüksek işsizlik oranına ve ülkeyi ele geçiren yaşam zorluklarına rağmen halkın barışı tercih ettiğini göstermektedir. Katılımcıların çoğu, savaşmaktan yoruldukları ve tekrar savaşa gitmeyecekleri için ülkede tekrar bir savaşın olmayacağını söylemişlerdir. Katılımcıların yüzde 26'sı ise, hükümet kanadında yer alan kayırmacılık ve iltimasçılık nedeniyle ülkede başka bir savaşın daha yaşanabileceğini belirtmiştir. Az bir oranda katılımcı ise bu soruya cevap vermemiştir.

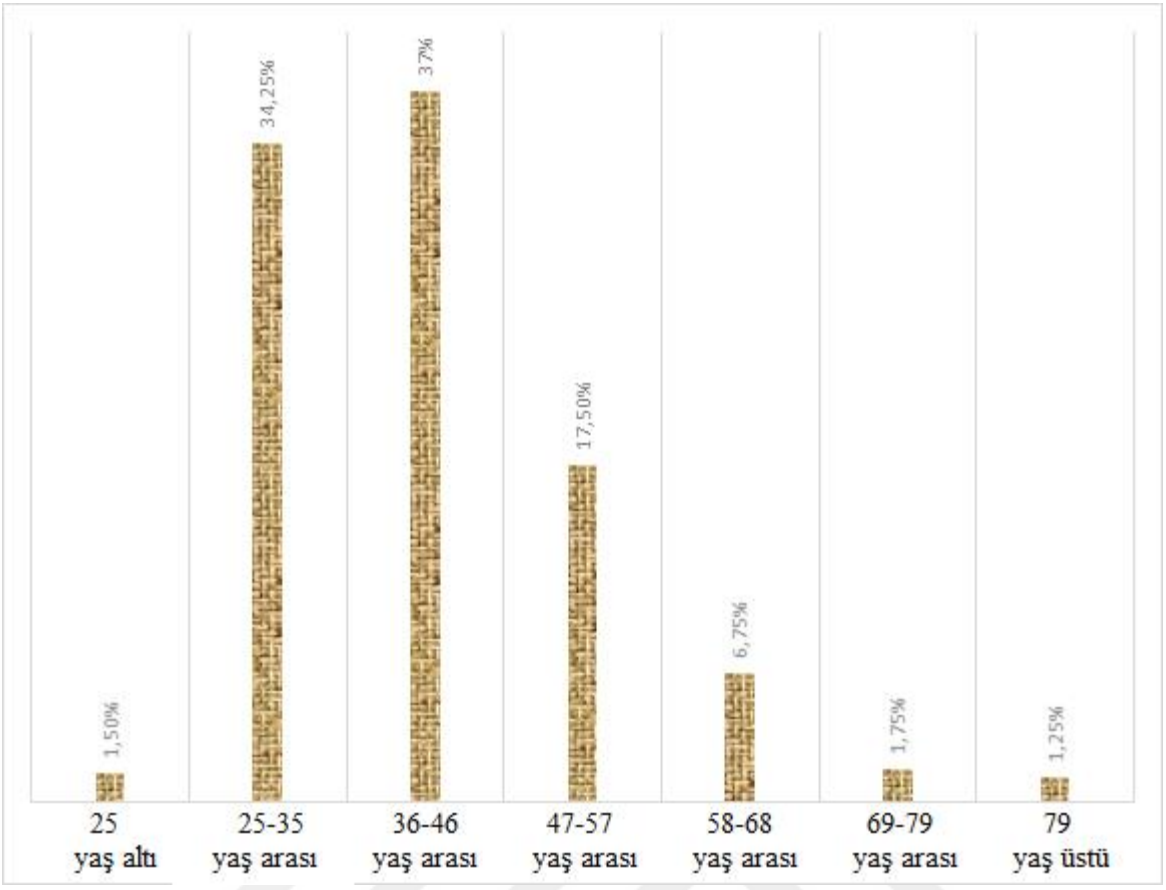
7. Liberya'nın Şu Anki Yaşam Şartlarından Memnun Olma: Görüldüğü gibi, katılımcıların yarısından fazlası, yaşam koşullarındaki olağanüstü zorluklar sebebiyle içinde bulundukları durumdan memnun değiller. Katılımcılar, ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve hayatlarını ümitsiz bir fakirlik içerisinde sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların yüzde 30'u, ülke servetinin sefasını zenginlerin ve eğitimlilerin sürdüğünü öne sürmüştür. Bu durum ise, savaştan sonra Liberyalılar arasında hala toplumsal katmanlaşma ve ayrımın olduğunu göstermektedir. Daha önce yaşanan savaşın sebeplerinden en önemlisi olan bu toplumsal katmanlaşmanın savaş sonrasında da halen devam ediyor olması, savaşın bu tür toplumsal problemlere herhangi bir çözüm getirmediğinin bir göstergesidir. Az bir oranda katılımcı, savaş yüzünden okula gidememelerinin cahilliği artırdığını söylemişlerdir. Savaş sırasında eğitim alma avantajına sahip olan azınlığın hükümeti yönetenlerle aynı kişiler olduğu düşüncesi yaygındır.

8. Savaşta Artan Uluslararası Müdahalelerin Sebepleri: Anket sonucunda görüldüğü üzere, üç bölümde uluslararası müdahalenin neden önemli olduğu ile ilgili olumlu sebeplerden bahsedilmiştir. Anketin büyük bir çoğunluğunu oluşturan yüzde seksen yedilik (%87) kısım, müdahalelerin savaşı durdurmak ve savaşın komşu ülkelere yayılmasını önlemek için olduğunu söylemişlerdir. Katılımcıların yüzde yirmi sekizi (%28) ise müdahalenin sebebinin savaşın çok uzun bir süre devam etmesi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların az bir yüzdesi ise müdahalenin önemli bir olumlu etkisinin olmadığını savunmuştur. Onlara göre, bu müdahalelerin amacı, Liberya'nın doğal kaynaklarını ele geçirmek ve bu doğal kaynaklar karşılığında silah ve mühimmat temin etmekti.

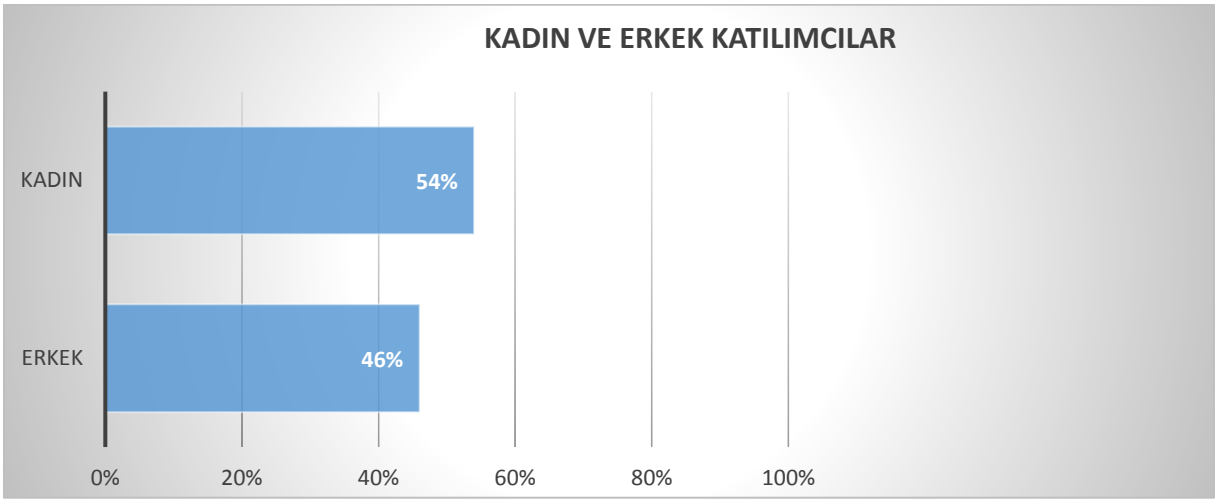
9 Savaştan Sonra Liberya: Bu ankete göre, birçok insanın silahlı çatışmalar olmayan bir ülkeyi huzurlu olarak tanımladığı görülmektedir. Yüzde 8'e yakın bir oranda katılımcı ise savaşın olmadığı bir ülkenin huzurlu olduğuna inandıklarını söylemiştir. Bu katılımcılara göre silahlı çatışmalar bir ülkenin ilerlemesini ve büyümesini engeller. Öyleyse silahlı çatışmanın olmadığı yerde gelecek için daha fazla umut var demektir. Diğer taraftan, bazı katılımcılar, savaş sebebiyle ülkenin birçok zorlukla karşı karşıya olan, az gelişmiş bir ülke olduğunu belirtmişlerdir. Ülkede, iş imkânları sınırlıdır. Mevcut işler ise düşük gelir sağlayan işlerdir. Savaş esnasında evleri zarar gören evsiz sayısı oldukça fazladır. Bu rapordan, savaşa neden olan etkenlerin tekrarlandığı sonucuna varılmıştır. Bu sebepler ise sırasıyla ekonomik zorluklar ve halkın yönetime dahil edilmemesidir.

10 Tekrar savaşa katılmaya gönüllü olur musunuz? Cevabınız evet ise, neden? Rapora göre, yüzde altmış altının (%66) üzerinde katılımcı, savaşın can ve mal kaybına yol açtığı düşüncesiyle savaşa tekrar gitme konusunda isteksiz oldukları görülmüştür. Katılımcıların bir kısmı ise savaştan önce zengin olsalar ve savaş sonrasında her şeylerini kaybedip yoksul olacaklarını bilseler dahi, hakları için savaşmak adına mevcut en iyi seçenek savaş ise, tekrar savaşacaklarını belirtmişlerdir.

Anket, katılımcıların büyük çoğunluğunun savaştan yorulduğunu göstermiştir. Katılımcılar savaşın yıkıcı etkileri ve ülke ekonomisine verdiği zararlar sebebiyle savaştan yorulduklarını ifade etmişlerdir. Birçok insan, eğer bir ülkede savaş yaşandıysa, o ülkede tekrar savaş çıkma ihtimalinin oldukça yüksek olduğuna inanmaktadır. Ancak bu anketin sonuçları, katılımcıların birçoğunun tekrar savaşa gitmeme konusunda kendilerinden oldukça emin olduğunu göstermiştir.

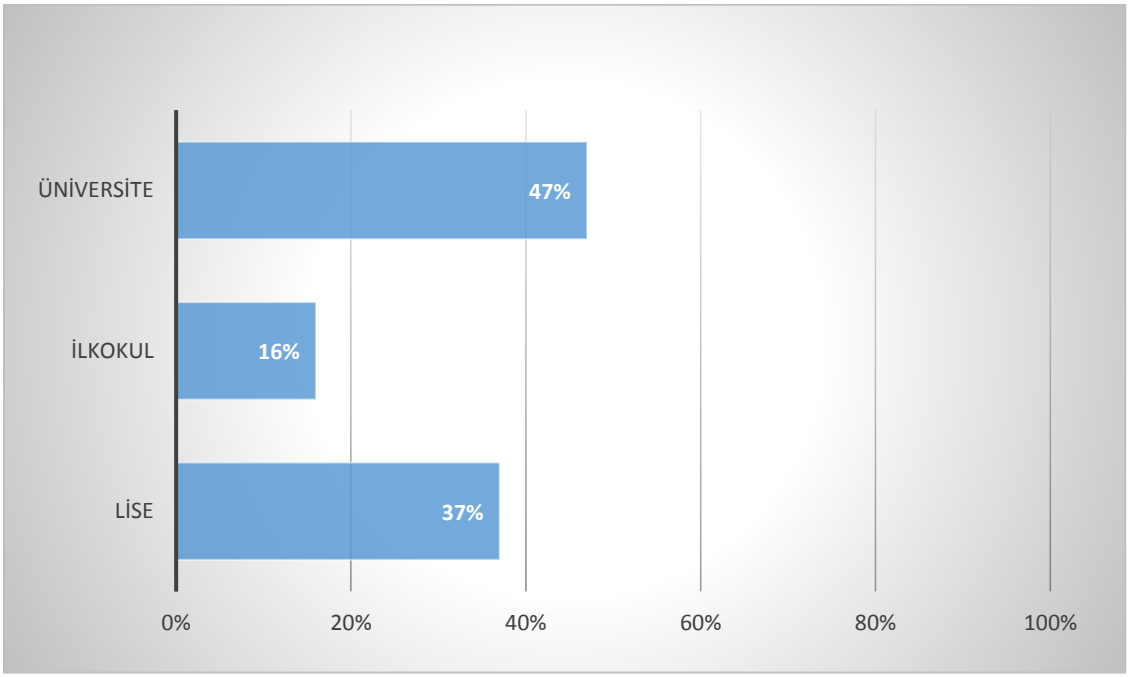

Katılımcılardan anket formunda yaşlarını belirtmeleri istenmiştir. Yukarıdaki grafikte de görüleceği üzere, katılımcılar 25-35 yaş ile 36-46 yaş arasında yoğunlaşmaktadır. Bu açıdan, araştırmanın çoğunlukla genç bir katılımcı profiline sahip olduğu söylenebilir. Bu sebeple, katılımcıların çoğunluğunun teknolojik, kültürel ve politik olarak farkındalık sahibi olduğu iddia edilebilir..

Katılımcılardan anket formunda cinsiyetlerini belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun % 53.8'nin (215 kişi) kadın olduğunu, erkeklerin ise Şekil 2'de gösterildiği gibi % 46.25 (185 kişi) olduğunu göstermiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında, tam olarak eşit cinsiyet temsili sağlanmasa da, kadın ve erkek katılımcıların oranının yakın olduğu görülmektedir. Bu açıdan, araştırmanın hem kadın hem de erkek cinsiyeti açısından algıları ve tutumları yansıtabileceği ön görülmektedir

KATILIMCILER EĞİTİM

Katılımcılardan eğitim seviyelerini belirtmeleri istenmiştir. Buna göre, katılımcıların % 47'si (190) üniversite mezunudur, % 37'si (148) lise mezundur ve % 16'sı ise (62) ilköğretim mezunudur (bkz. Şekil 3). Katılımcıların eğitim seviyelerine dair oranlar göz önünde bulundurulduğunda, araştırmanın ağırlıkla üniversite mezunu bireylerle tamamlandığı görülmektedir. Bunu sırasıyla lise mezunları ve ilköğretim mezunları takip etmektedir. Üniversite mezunlarının çoğunlukta olması, çalışmanın temel konusuna ve anket sorularına dair bu katılımcıların daha fazla farkındalık geliştirme potansiyeline sahip olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, çalışmanın güvenilirliği açısından da önem arz etmektedir. Öte yandan, katılımcıların farklı eğitim seviyelerine sahip bireylerden oluşması da, konuyla ilgili algı ve tutumların eğitim seviyesine göre farklılık gösterip göstermeyeceğini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Tablo 1: Meslekler

Meslek	Sıklık	Yüzdelik
Tesisatçı	4	1
Öğrenci	104	26
İş adamı	81	20.25
Müteahhit	8	2
Marangoz	5	1.25
Emekli	11	2.75
Öğretmen	8	2
Devlet çalışanı	11	2.75
Güvenlik / asker	17	4.25
Şoför	12	3
Bankacı	3	0.75
Mesleksiz/ ev kadını	37	9.25
Yönetici	3	0.75
BT uzmanı	2	0.5
Hemşire	14	3.5
Çiftçi	4	1
Terzi	3	0.75
Doktor	3	0.75
Duvarcı	4	1
Kuaför	1	0.25
Grafik tasarımcı	1	0.25
Muhasebeci	2	0.5
Okul Müdürü	2	0.5
Gazeteci	2	0.5
Gıda tedarikçisi	1	0.25
Tedarikçi	3	0.75
Papaz	4	1
Mekanik	9	2.25
Fotoğrafçı	3	0.75
Kapıcı	1	0.25
Emlakçı	1	0.25
Ayakkabı üreticisi	1	0.25
Elektrikçi	2	0.5
Toplam	400	100

Katılımcılardan mesleklerini belirtmeleri istendi. Analiz edilen veriler, katılımcıların çoğunluğunun (% 26) öğrenci olduğunu, % 20'sinin iş adamlarından oluştuğunu göstermiştir. Bu durum, önceki katılımcı profiline dair sorulardan da çıkarsanabilir. Zira katılımcıların çoğu genç ve üniversite mezunu ya da üniversite okuyan bireylerdir. Bu sebeple katılımcıların çoğunluğunun meslek olarak "öğrenci" olması anlaşılabilir. Öte yandan, katılımcı profiline dair dikkat çekici bir detay da, iş adamlarının yoğunluğudur. İş dünyasında olan bu kişilerin ekonomik ve siyasi olarak belli bir farkındalık sahibi kişiler olduğu varsayılmaktadır. Bu

açıdan sorulara verilecek cevaplarda da bu farkındalığın sonuçları etkili olacaktır. Son olarak, üçüncü sırada mesleği olmayan ev kadınları mevcuttur. Bu da araştırmanın katılımcı profiline dair özgün veriler sunma potansiyeli taşımaktadır. Zira bir mesleğe sahip kişiler tarafından verilecek cevaplar, mesleği olmayan insanların o konuya dair vereceğe cevaplarla karşılaştırılabilir. Bu da meslek sahibi olmakla olmamak arasındaki algı ve tutum farklılıklarını ortaya koyabilir.

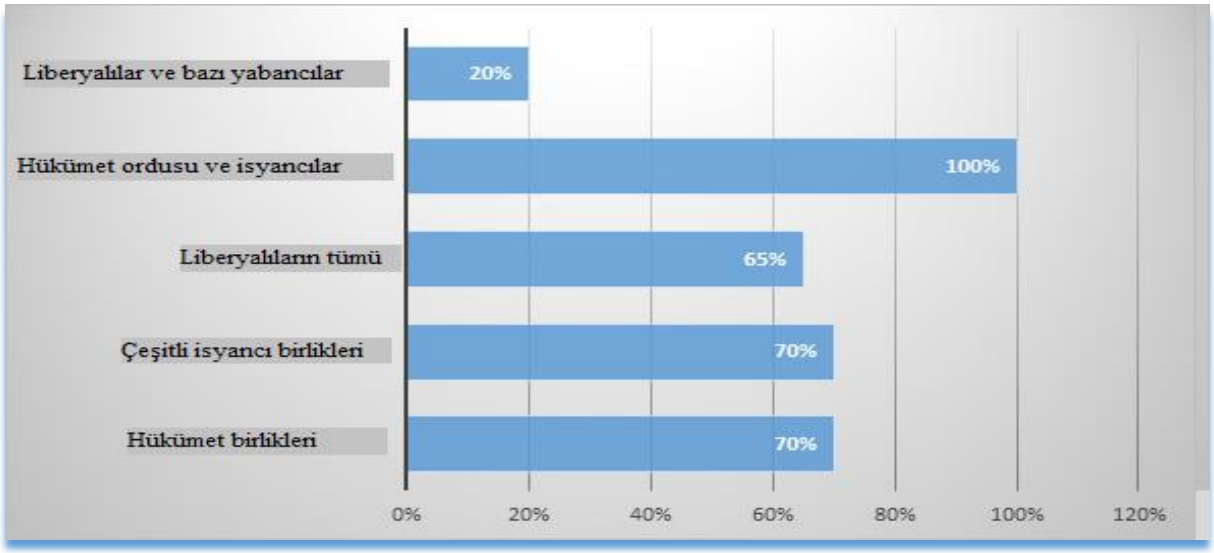
İkamet Yeri	Sıklık	Yüzdelik
Bong ilçesi	5	1.25
Monrovia	265	66.25
Ganta	1	0.25
Gee Nehri	2	0.5
Sinoe	4	1
Büyük Geneh ilçesi	1	0.25
Marshall	1	0.25
Paynesville	25	6.25
Katata	2	0.5
Nimba	12	3
Gbarnga	5	1.25
Büyük Bassa	7	1.75
Yeni Geogia	3	0.75
Rock Town	2	0.5
Logan Town	1	0.25
Margibi	6	1.5
Freeport	1	0.25
Kongo Kasabası	1	0.25
Brewerville	5	1.25
Duala	1	0.25
Buchanan	2	0.5
Maryland	12	3
Montserrado	2	0.5
Bensouville	5	1.25
Bomi	4	1
Gradenrville	1	0.25
Bassa	2	0.5
Mountserrado	2	0.5
Lofa Bölgesi	2	0.5
Cape Dağı	2	0.5
Greyston	1	0.25
Ganta	1	0.25
Margibi	2	0.5
Fildişi Sahili	10	2.5
Siera Leon	1	0.25
Capamouth	1	0.25
Toplam	400	100

4.2 Savaşın Doğası

Ankete katılanların Liberya'daki savaşı tanımlamaları istendi. Sonuçlar, katılımcıların % 100'ünün Liberya'daki savaşı çok acımasız ve anlamsız olarak nitelendirdiğini göstermiştir.

4.2.1.1 Savaş Sırasında İkamet Yeri

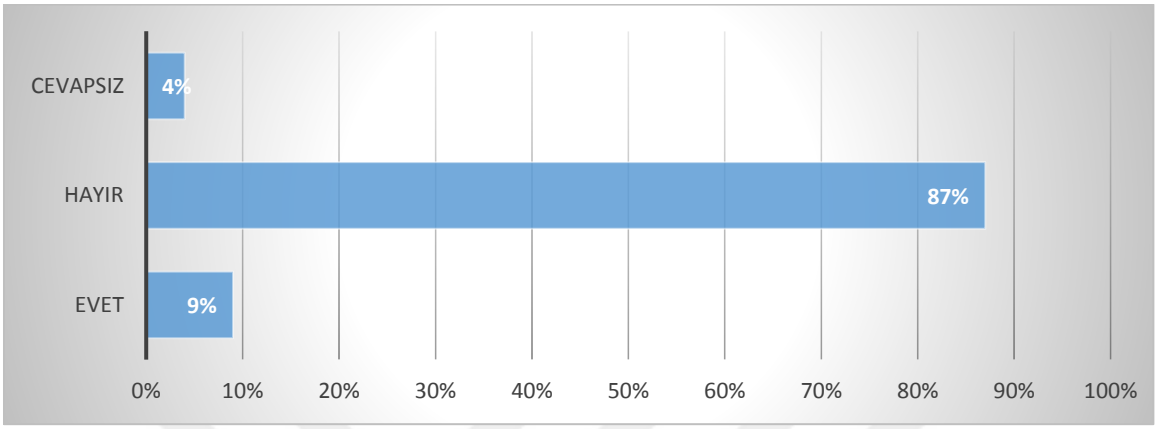
Yanıt verenlerden, savaş süresince bulundukları yeri belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (% 66.25) Tablo 2'de gösterildiği gibi daha büyük oranla Monrovia'da ikamet ettiğini göstermiştir

Ankette katılımcılara savaşa kimlerin dâhil olduğu soruldu ve katılımcılara birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri söylendi. Analiz edilen verilere göre katılımcıların %100'ünün hükümet birlikleri ve isyancılar olduklarını, % 70'inin hükümet birlikleri ve çeşitli isyancı gruplar olduğunu gösterirken, tüm Liberyalıların ve bazı yabancıların katılımının ise sırasıyla % 65 ve % 20 olduğu görülmüştür (bkz. Şekil 4). Katılımcıların tamamının hükmet ile isyancılar arasında çatışma olduğunu söylediği görülmektedir. Bunun belli başlı sebepleri mevcuttur. Bunlardan birisi, çatışma yıllarında her grubun hükümeti ele geçirmek istemesidir. Bu sebeple savaş zamanında herkesin şahit olduğu sürekli çatışma durumu yaşanmıştır. Bu da tüm katılımcıların, savaşın hükümet ve isyancılar arasında geçtiğini söylemesine sebep olmuştur. İkinci olarak, her bir grup, ilk sebeple bağlantılı olarak, her bir grubun ülkenin farklı bölgelerindeki kaynaklara sahip olmaya çalışması hatta bu kaynakları ele geçirmesi sonrasında hükümet güçlerinin, ülkeye ait bu kaynakları isyancılardan almak üzere harekete geçmesidir. Katılımcıların tamamının bu çatışma süreçlerine şahit olduğu varsayılmaktadır. İkinci olarak, literatürde Liberya'da yabancıların çatışma ve savaşa dâhil olduğu konusunda

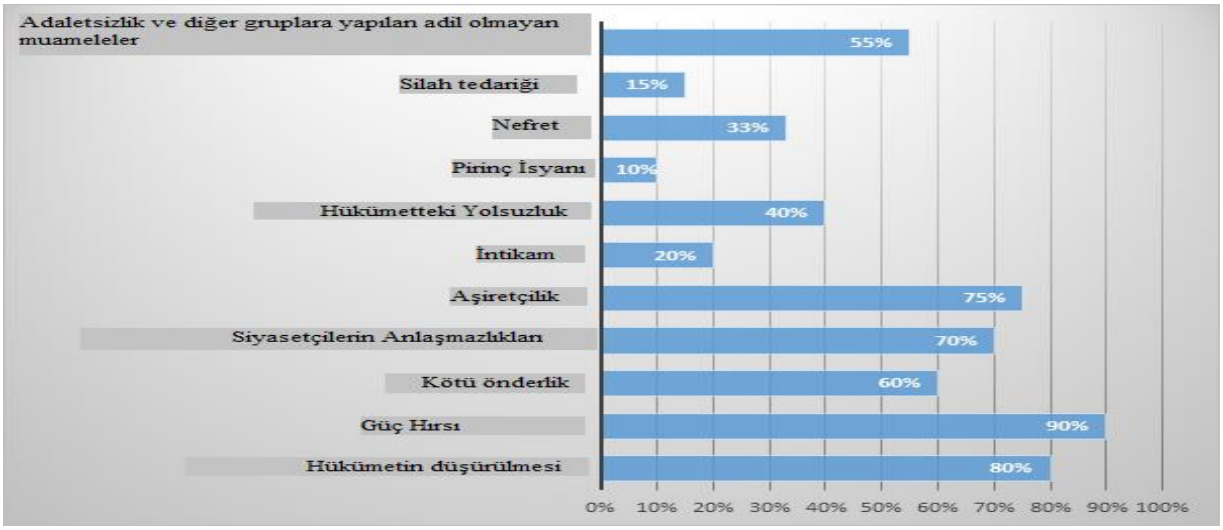
bir tavır olsa da, bu tavır katılımcılara daha az yansımıştır. Şöyle ki, savaşa kimlerin dahil olduğuna dair soruya verilen cevaplarda en düşük oran (20) Liberyalılar ve bazı yabancılara aittir

Katılımcılar, Savaşta Iştancı/Komutan olup Olmadıkları Sorulmuştur.

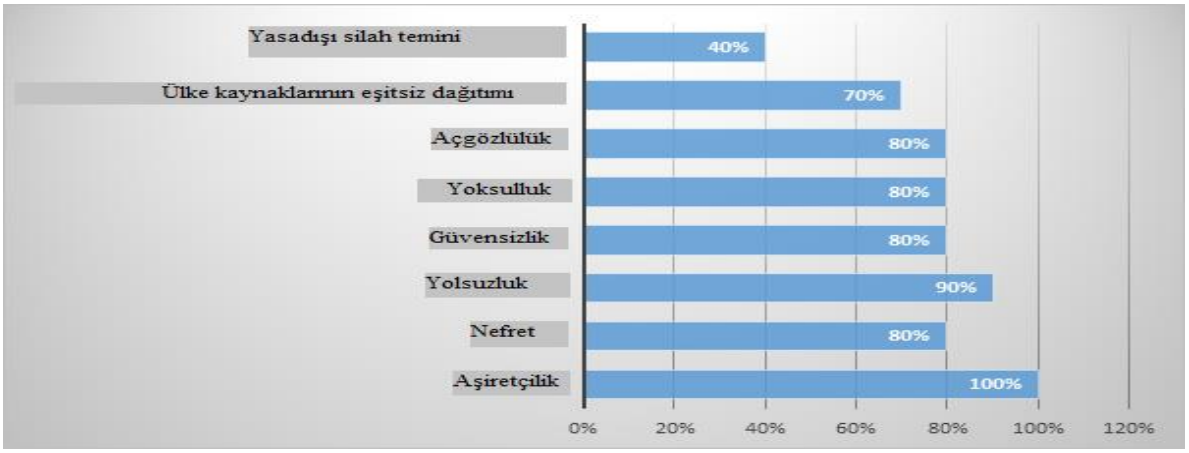
Katılımcılara, savaşta isyancı/ komutan olup olmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar, katılımcıların % 87'sinin savaşta isyancı/komutan olmadığını, % 9'unun savaşta isyancı / komutan olduklarını göstermiştir. Katılımcıların % 4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir Buradan hareketle, katılımcıların çok büyük bir bölümü bizzat fiziksel olarak savaşmamış ya da savaşı komuta etmemiştir. Ancak neredeyse %10'luk bir oranda katılımcı savaşa dahil olmuştur. Bu durum, her on katılımcıdan birinin eline silah alarak savaştığı hatta savaşı komuta ettiğini göstermektedir. Son olarak, katılımcıların %4'ü bu konuda fikir belirmek istememiştir. (bkz. Şekil 6).

4.3. Monrovia'da Savaşın Başlamasına Yol Açan Faktörler

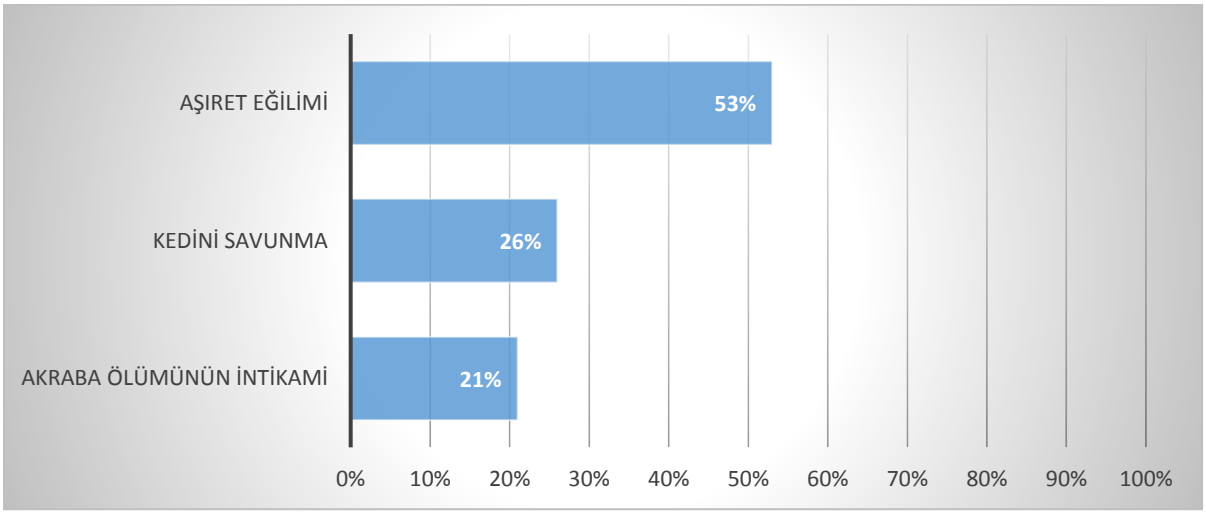
Katılımcılardan Liberya'da savaşa neden olan sebepleri bildirmeleri istendi. Savaşa neden olan sebepler olarak, katılımcıların % 90'ı güç hırsı, % 80'i hükümetin devrilmesi, % 75'i aşiretçilik, % 70'i siyasetçiler arasındaki anlaşmazlıklar, % 60'ı kötü liderlik ve % 55'i diğer adaletsizlikler gibi sebepleri belirtmişlerdir. Savaşın diğer nedenleri, hükümette yolsuzluk, nefret, intikam, silah temini ve pirinç isyanlarıydı, bu nedenlerin yüzdelikleri sırasıyla % 40, % 33, % 20, % 15 ve % 10 idi (bkz. Şekil 3).Katılımcılardan ayrıca savaşın sebeplerini belirtmeleri istenmiştir. İktidar isteği en fazla öne çıkan cevap (90%) olmuştur. Hükümete karşı savaşan muhalif liderlerin temel hedefi başkanlığı ele geçirmek, refah ve zenginliğe sahip olmak ve ülkenin kaynaklarını kişisel kazancına çevirmektir. Savaş sırasında her gün yeni bir isyancı grup ortaya çıkmıştır. Başkanlığın öncelikli hedef olmasının sebebi, bu kurumun tüm elmas ve altın madenlerine hükmediyor oluşudur. Bu sebeple, tüm isyancı gruplar başkanlığı ele geçirmek istemiştir. Katılımcıların savaşın sebepleri konusunda yoğunlaştığı ikinci cevap ise hükümeti devirmek (80%) üzerinedir. Bu, muhaliflerin ilk planlarından birisidir. Amaçları hükümeti resmi olarak devirmek ve tek parti rejimine son vermektir. Savaştan önce Liberya'da tek parti rejimi mevcuttu ve bu yönetim, muhalefetin kendisine karşı savaşı bu sistemi yok edene kadar devam etmişti. Katılımcılar, savaşın sebepleri arasında kabilecilik (75%) ve siyasiler arasındaki anlaşmazlık/yanlış anlaşılmalar (70%) gibi hususlara da vurgu yapmıştır. Katılımcılara göre savaşın arka planındaki en etkisiz sebep pirinç fiyatları ile ilgili rahatsızlıklar ve isyanlardır (%10). Bu yüzde 10'luk katılımcıya göre Liberya, bir grup sivilin hükümete karşı isyan etmeye karar verdiği sürece kadar barışın hâkim olduğu bir ülkeydi. Ancak 1979'da pirinç fiyatlarının aşırı bir şekilde yükselmesinden ötürü pirinç isyanları patlak vermiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, katılımcılar 1979'daki pirinç isyanlarının savaşın başlangıcını temsil ettiğini düşünmektedir (Bkz. Figüre)

44. Savaşın uzun soluklu olmasının arka planındaki etnik, sosyal ve kültürel sebepler

Bu tablo, savaşın uzun soluklu olmasının arka planındaki belli etnik, sosyal ve kültürel sebepleri ortaya koymaktadır. Bir sosyal problem olarak kabilecilik, katılımcıların tamamı tarafından savaşın sebepleri arasında gösterilmiştir. Sıcak savaş esnasında her bir erkek ve kadın kabilesinin koruması altına girmekten başka bir alternatif bulamamıştır. Başkan Samuel Doe dahi kabilesindeki adamlardan başka kimseye güvenememiştir. Bu nedenle, sadakatlerini kazanmak için onlara cömert davranmış ve iyilikte bulunmuştur. Herkes benzer yolları izlemiştir; sadece kendi kabileleriyle ilişki kurarak bir topluluk duygusu oluşturmaya çalışmıştır. Ahlaki bir sorun olan yolsuzluk da katılımcılar tarafından (% 90) savaşın uzamasına sebep olan unsurlar arasında gösterilmiştir. Bu katılımcılara göre hükümetin, yaptığı yolsuzluk nedeniyle zor kullanarak azledilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca savaşın sona ermemesi sebebiyle hükümet silah ve mühimmat satın almak için kamu fonları kullanmıştır. Öte yandan savaş hükümetinin farklı seviyelerdeki yöneticileri dahi madenleri satmış ve şahsi servet edinerek zenginleşmiştir. Savaşın uzun soluklu oluşuna dair katılımcıların hemfikir olduğu sebeplerde açgözlülük, yoksulluk, güvensizlik ve yoksulluk eşit orandadır. Bu durum, tüm katılımcıların bu sosyal ve etik sorunlarla ilgili benzer görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. Grafikteki en düşük oran (% 40) yasadışı ateşli silah edinimidir. Ankete katılanlar altın ve elmas alışverişinin savaşın uzamasına sebep olacağına inanıyorlardı. İsyancıların lideri ve hükümet yetkilisi, mühimmat bittiği takdirde topraklarını kaybedeceğinden korkuyordu. Bu nedenle, isyancı liderleri tarafından altın için mühimmat alışverişi yapıldı. (bkz. şekil 7)

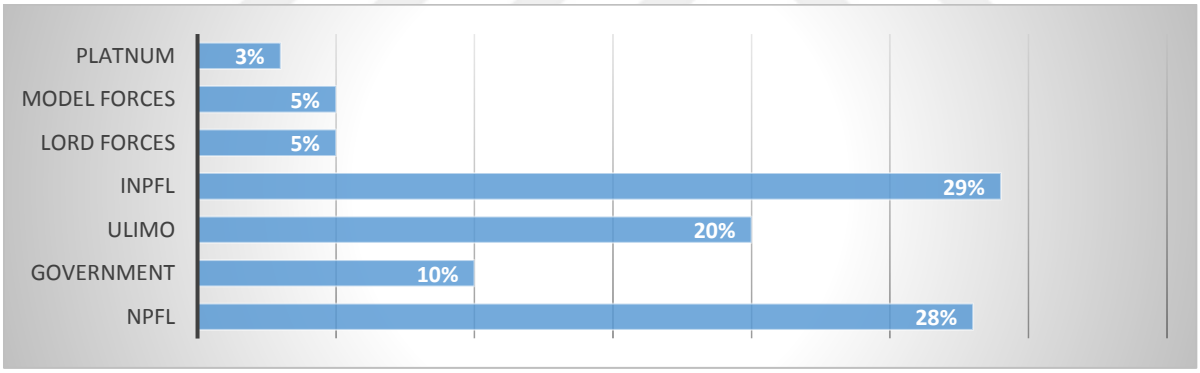
NİÇİN SAVAŞTIKLARINA DAİR SEBEPLER

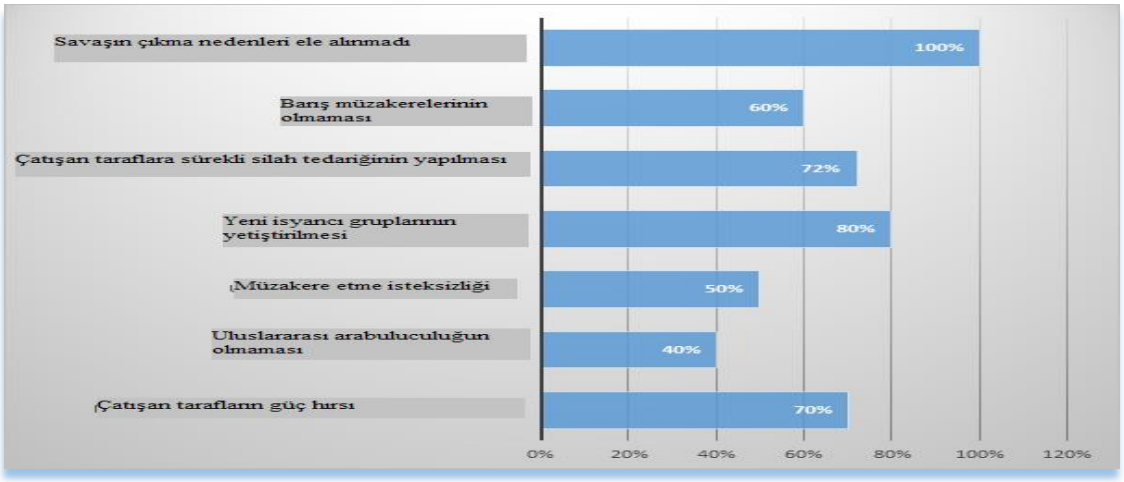
Bu çalışma sadece sivilleri değil, eski savaşçıları da örneklemine dahil etmiştir. Çalışmanın anket sorularından birisinde eski savaşçı olan katılımcılardan, savaşa dahil olmalarını etkileyen sebepleri belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların % 53'ü akrabalarından intikam

almak için savaşmaya karar verdiklerini belirtmiştir. Savaş sırasında çok sayıda insan komşuları veya bazen yakın arkadaşı tarafından öldürülmüştür. Akrabalar ve sevgili ilişkisi yaşayanlar, ya cinsel saldırıya boyun eğmeyi reddettikleri için ya da bir casus olmakla suçlandıkları için öldürülmüştür. Bazı insanlar akrabalarının ölümüne tanıklık etmek zorunda bırakılmıştır. Bu travmadan sonra, bir çıkar yol ya da alternatif olmaksızın, intikam almak için isyancılara katılmak zorunda kalmışlardır. Katılımcıların % 26'sı kendini savunmak için bu savaşa dâhil olduğunu belirtmiştir. Bilindiği üzere savaş döneminde bireyin kendisini ve ailesini koruma refleksi oluşmaktadır ve aslında bu bir zorunluluktur. Bu sebeple siviller ya isyancılara gönüllü olarak katılmak zorunda kalmış ya da katılmayanlar ailelerinin katledilişine şahit olmuştur. Ayrıca bazı aile üyeleri koruma arayışı dolayısıyla genç oğullarını ve kızlarını isyancı gruba katılmaya teşvik etmiştir. Katılımcıların % 21'i kabile etkisinden dolayı savaşa katıldığını belirtmiştir. Savaş yoğunlaştığı zaman, her kabile erkeği ve kadını, özellikle savaş bir kabile savaşına dönüştüğünde kendi kabilesine sığınmıştır. Herkes için tek seçenek, kabilesi için savaşmaktır aksi takdirde savaştan sonar bir evi ve ailesi olmayacaktır.

Şekil 8: Savaşı savaşan gruplar

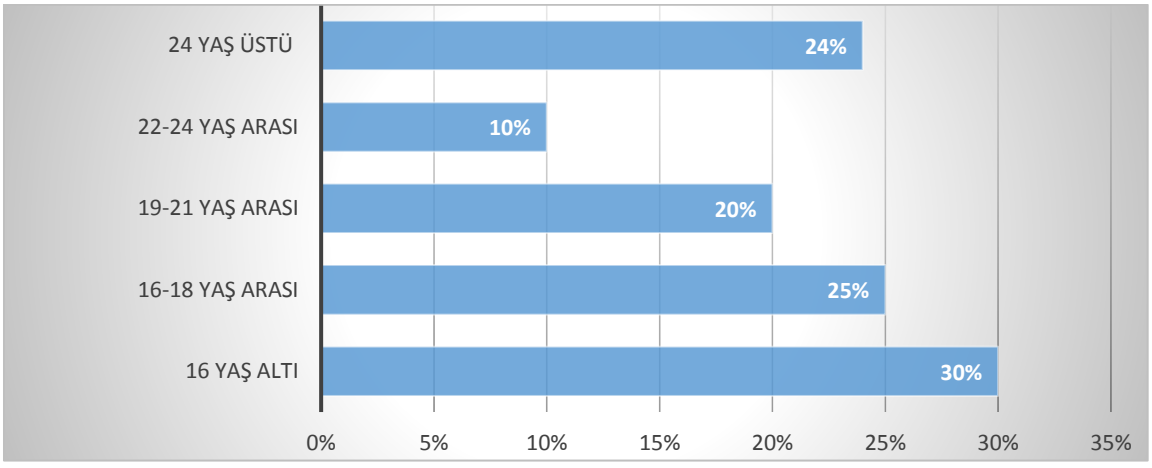
Savaşta yer alan katılımcılara, savaş sırasında savaştıkları grubu adlandırmaları istendi. Analiz edilen veriler% 28 oranında INPFL,% 28 NPFL,% 20 ULIMO,% 10 hükümet, Lerd kuvvetleri ve model kuvvetleri ise% 5 oranında gerçekleşti. Platinum% 3'lük bir temsili yete sahipti. NPFL ve NPFL en büyük savaşçıyı işe aldı çünkü onlar temelde kazanan taraflardı. Ülke kaynakları ve büyük uluslararası destek üzerinde etkili olanlar onlardı. Her savaşta kaydedildiği gibi, kazanan taraf daha fazla dikkat çekiyor. Yukarıda belirtildiği gibi, her savaşçının savaşta yer almak için gizli bir gündemi vardı. Bu nedenle, hedefleri ve hedeflerini gerçekleştirmede hangi grupların yardımcı olabileceği en iyi seçimdir. (bkz. Şekil 8).

Şekil 9: Savaşa dâhil olma yaşları:

Savaşla mücadele eden katılımcılara, savaşa dâhil oldukları yaşları belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar göstermektedir ki katılımcıların %30'u savaşa dâhil olduklarında 16 yaşından küçüktür çünkü dönemin savaşçı lideri Charles Taylor Liberya'ya geldiğinde sahip olduğu ordu hükümeti devirmek için yeterli olmayacak derecede çok küçük çaptadır. Bu sebeple Taylor, daha fazla sayıda asker toplamaya karar vermiştir ve ergen yaştakilerin kontrol edilmesinin daha kolay olacağını düşünmüştür. Ayrıca bu yaştaki ergenlerin maaş talepleri, yetişkin paralı askerlere nazaran çok daha az olacaktır. Ve son olarak hiçbir sorgulama olmaksızın insan öldürebilecekler ve liderleri ne derse ona itaat edeceklerdir. %25'inin 16 ve 18 yaşlarında ve %20'sinin 19-21 yaş arasında olduğunu göstermiştir. 22 ile 24 yaş arasındakiler ve 24 yaş üstü olanlar sırasıyla % 10 ve % 15'ti (Şekil 9).

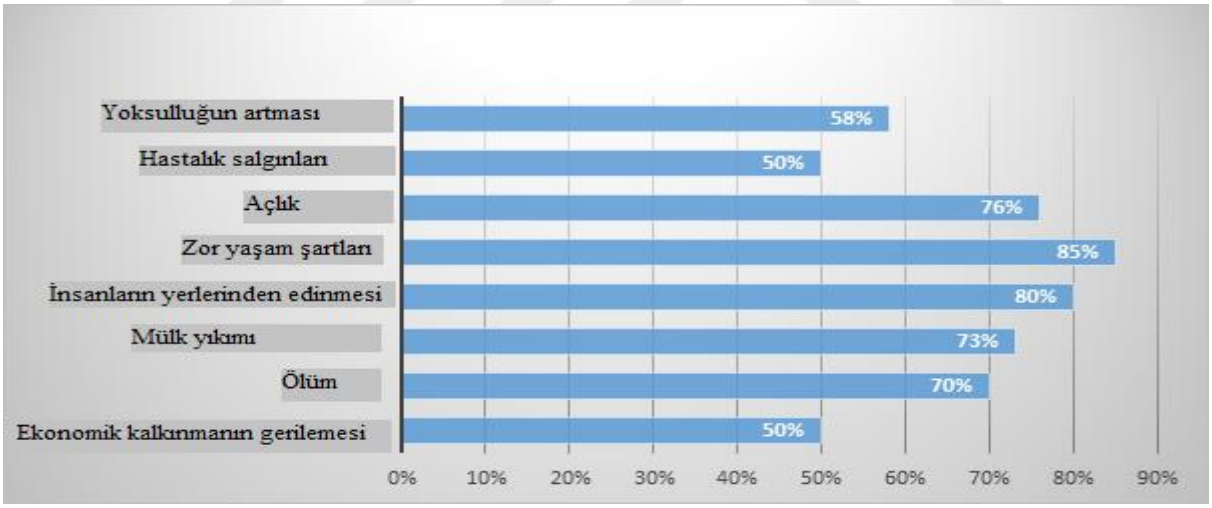
4.4 Savaşın uzun sürmesinin nedenleri

Liberya'daki savaş üst üste 14 yıl sürmüştür. Bu sebeple, savaşın niçin uzun sürdüğüne dair bu soru araştırma açısından büyük önem arz etmektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan, savaşın uzun sürmesine dair mutlak ve spesifik bir sebep saptanmamıştır zira hiçbir cevapta %100 mutabık olunamamıştır. Savaş literatüründe uzun süren çatışmalara dair birçok sebep

dile getirilmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göreyse en temel sebeplerden birisi hemen her gün yeni isyancı grupların oluşmasıdır. Katılımcıların %80'i bu cevapta mutabık olmuştur. Savaşın devam ettiği esnada yeni özgürlükçü gruplar da ortaya çıkmıştır. Daha önce isyancı gruplar bir yandan kendi aralarında çatışmalar yaşarken öte yandan güç, liderlik yapısı ve fonlar üzerinde de çatışmalar meydana gelmiştir. Sonuç olarak bu gruplar zamanla birbirlerinden ayrılmış ve yeni isyancı gruplar ortaya çıkmıştır. Katılımcıların % 72'si, bu durumun temel sebebi, ateşli silahların tedarikinin kolay hale gelmesidir. İsyancıların ve hükümet güçlerinin muhalifleriyle savaşmak için mühimmat elde etme şansı arttıkça ateşkes düşüncesi daha çok arka plana atılmıştır. Katılımcıların % 60'ına göre barış görüşmelerinin ertelenme sebeplerinden birisi silah tedariki ve bunun kolay bir hale gelmesidir. Savaşın uzun soluklu olmasının sebepleri arasında katılımcıların %50'si diyaloga isteksizlik ve %40'ı da uluslararası müdahalede geç kalınması cevaplarını işaretlemiştir. Uluslararası toplum, uzun bir iç savaşa etkili bir müdahalede yavaş kalmıştır. Literatür taramasında ECOMOG ve BM'nin savaşa müdahale ettiği görülse etkili bir müdahale olmaması sebebiyle savaş uzun bir sure devam etmiştir (bkz. Şekil 10).

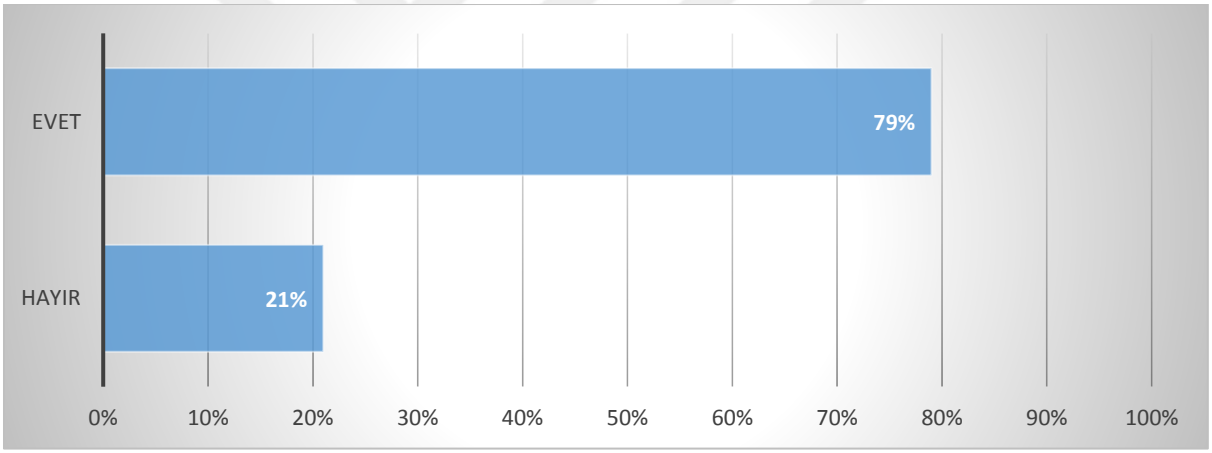
4.5 Liberya'da savaşın sonucu

Katılımcılardan, Monrovia'daki savaşın sonuçlarına dair fikirlerini belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar, savaş sonucunda katılımcıların % 85'inin birçok zorluk yaşadığını ortaya koymuştur. Savaş sonucunda ülke ekonomisi iflas noktasına gelmiş, birçok ev ve mülk yok edilmiştir. Savaş sebebiyle birçok insan işgücü açısından vasıfsız bir pozisyona düşmüştür. Diğer bir ifadeyle insanlar kendiişlerini kurabilme ya da herhangi bir işte verimli olarak çalışabilme yeteneğinden mahrum kalmıştır. Öte yandan hükümet, vatandaşları için iş imkanları yaratamamıştır. Bu durum, ülkenin ekonomik ve sosyal olarak büyük bir sıkıntının

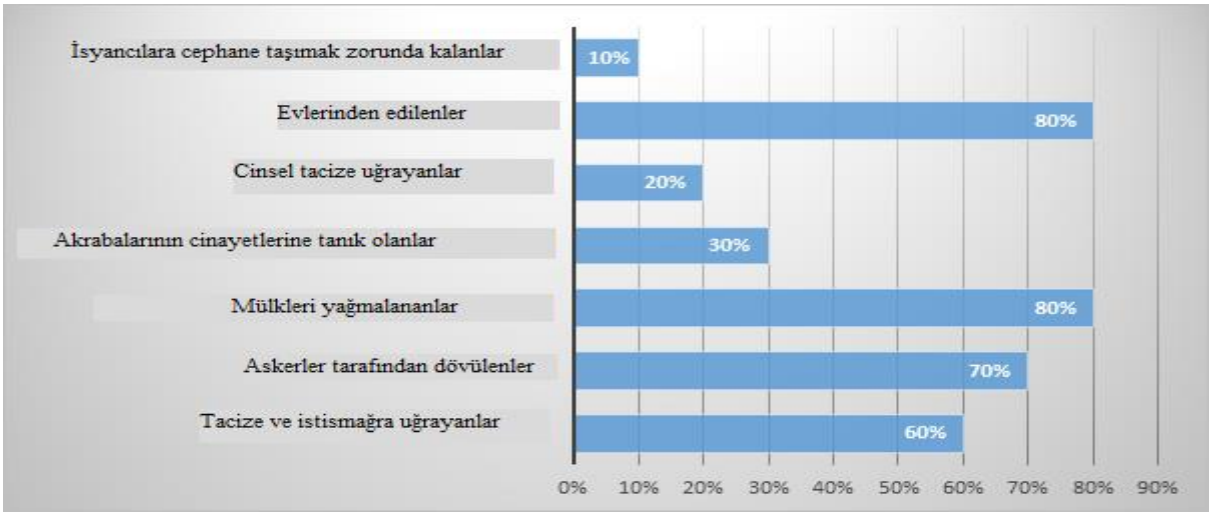
gölgesi altına kalmasına sebep olmuştur. Katılımcıların % 80'i işsizlik dolayısıyla yaşadığı yeri terk etmek zorunda kaldığını söylemiştir ve savaş aynı zamanda insanların mallarını ve varlıklarını kaybetmelerine sebep olmuştur ve hükümet, insanların maddi zararlarını tazmin etmemiştir. Bu durum, sosyolojik açından tükenmiş bir yaşama yeniden başlama gibi zor bir durumla karşı karşıya kalındığını göstermektedir. Araştırmanın katılımcılarının % 76'sı savaşın yalnızca işsizliğe ya da mal kaybına değil, daha da kötüsü kıtlığa ve açlığa neden olduğunu söylemiştir. Bu durum bir açıdan beklenti dahilindedir zira işin ve gelirin olmadığı yerde yoksunluk hatta açlık yaşanması kuvvetle muhtemeldir.. Yine katılımcıların % 70'i, savaşın en büyük sonucu olarak insanların hayatlarını kaybetmesini vurgulamış ve ölüm olgusunu cevabının merkezine oturtmuştur. Diğer sonuçlar da yoksulluğun artması (% 58), hastalık ve salgınların artması ile ekonomik kalkınmanın geri kalmasının (% 50) üzerinde şekillenmiştir (bkz. Şekil 11)

Şekil 12: Savaş sırasında şiddet deneyimi

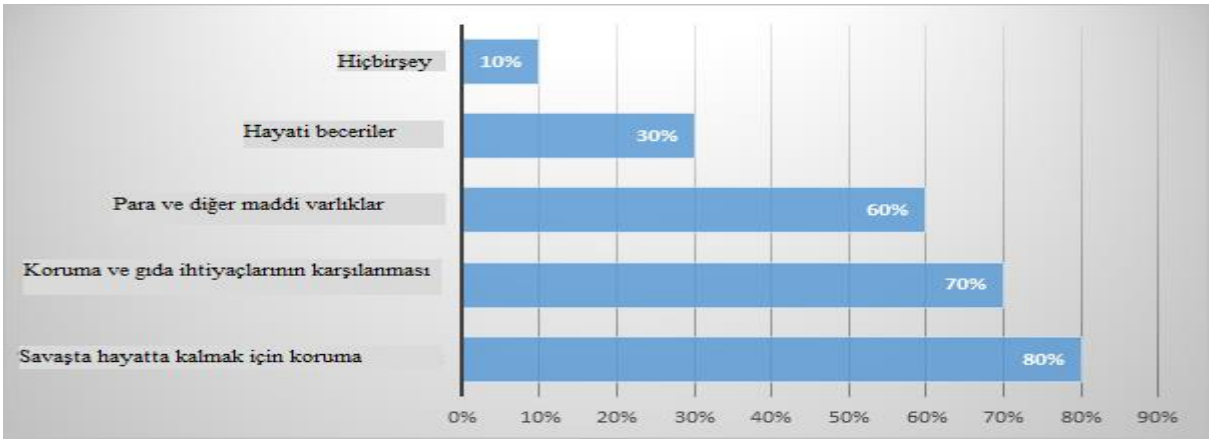
Ankete katılanlara, savaş sırasında şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar, %79'unun şiddet gördüğünü, %21'inin şiddet yaşamadıklarını göstermiştir. Bu sonuçlar şekil 12'de gösterilmiştir

Şekil 13: Yaşanan şiddet türü

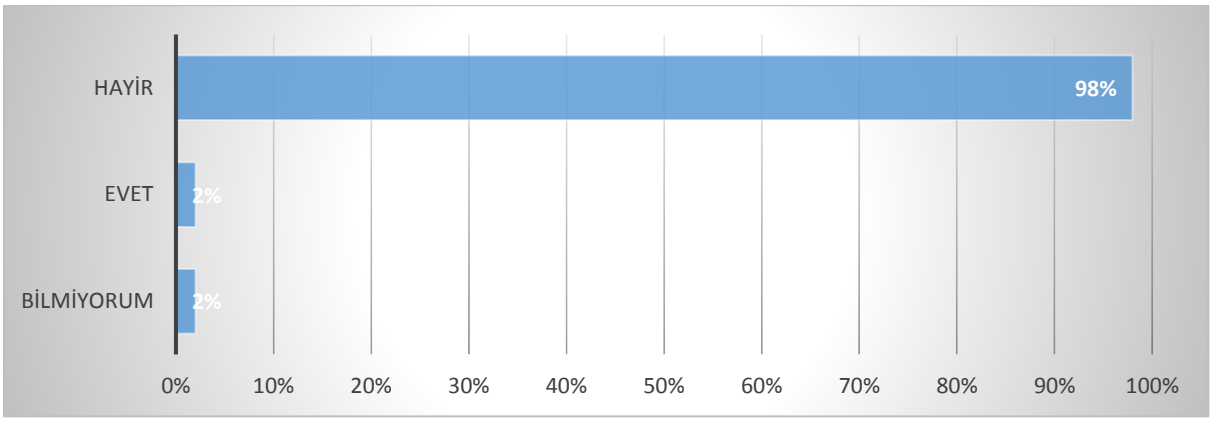
Şiddete maruz kalan katılımcılardan, yaşadıkları şiddet türünü belirtmeleri istenmiştir. Analiz edilen veriler, katılımcılardan % 80'lik bir bölümünün mallarının yağmaladığını ve evlerinden çıkarıldığını ortaya koymuştur. Gerçekten de savaş esnasında yağma ve mülk hırsızlığı Liberya'da yaygın hale gelmiştir. Aşağıdaki figür savaş esnasındaki açgözlülüğü ve saldırganlığı ortaya koymak açısından önemlidir. Birçok insan evini ve varlıklarını, savaşa dahil olan zaferini destekleyecek maddi kazanç peşinde olan isyancı gruplara kaptırmıştır. Katılımcılardan % 70'i askerler tarafından tartaklandığını, % 60'ı tacize uğradığını ve dayak yediğini belirtmiştir. Katılımcılar arasında akraba cinayetlerine tanık olanların oranı % 30, cinsel tacize uğrayanların oranı % 20 ve isyancılara cephane taşımak zorunda kalanların oranı % 10'dur (bkz. Şekil 13). Bu durum ve yanıtlar, savaş sırasında sadece çatışmaya giren az sayıda insanın şiddete maruz kalmadığını göstermektedir. Savaşın yaşandığı ülke ve bölgedeki insanların birçoğu farklı türde ve seviyede şiddete maruz kalmıştır. Katılımcılardan sadece birkaç kişi cephane taşımayı bir şiddet olarak algıladı zira taşımadıkları takdirde bunun çoğunluk tarafından gönüllü olarak yapılacak bir eylem olduğunu ve bu yolla hayatta kalmanın garanti altına alınacağını belirtti. Savaşta herkes, çocuklar dahi, kendisini korumaya çalışmış ve bazı durumlarda savaşa dahil olarak ailelerini sevdiklerini kurtarmaya çalışmıştır. Bu durum, çatışmaya dahil olma halinin yalnızca muhalif ya da hükümet kanadında olma durumuyla değil, doğal bir refleks olarak hayatta kalma ve sevdiklerini koruma içgüdüsüyle açıklanabileceğini de ortaya koymaktadır.

Şekil 14: Bir asi olarak alınan faydalar

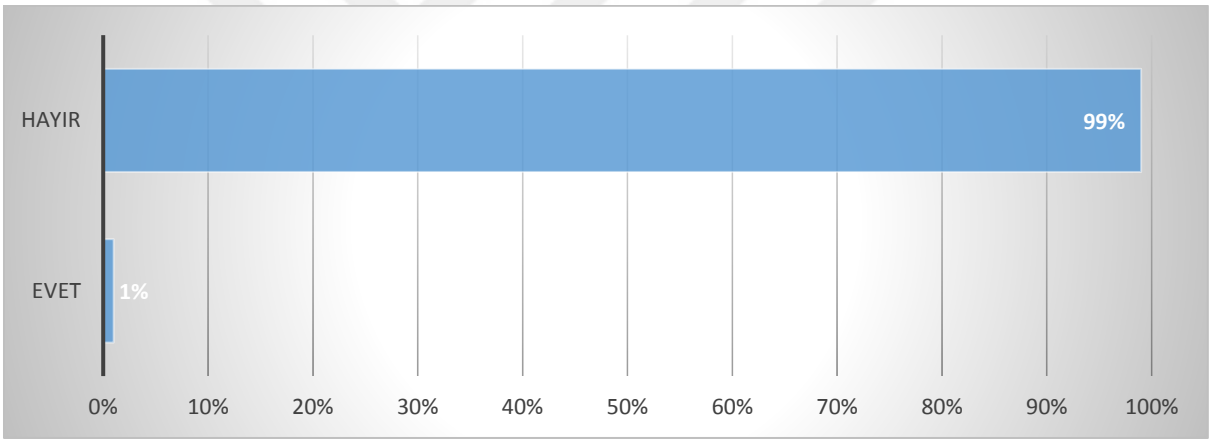
Araştırma kapsamında, önceden isyancı olan katılımcılardan, savaş sırasında ne gibi kazanımlar elde ettiklerini belirtmeleri istenmiştir. En yüksek oranla katılımcıların % 80'i en büyük kazanımının savaştan sağ kurtulabilmek olduğunu söylemiştir. Bu noktada katılımcıların savaşa dahil olmasının para ya da mallara sahip olma üzerinden değil, kendini ve ailesini korumak hedefleri ve beklentisi üzerinden şekillendiğini söylemek gereklidir. Zira katılımcıların % 70'i hayatta kalmak ve aile üyelerini korumak adına isyana dahil olduklarını belirtmiştir. Ancak başlangıçta temel güdü bu olsa da, zamanla yiyecek içecek tedariki için de savaşa devam ettiklerini belirmişlerdir. Katılımcıların % 60'ı, savaştan maddi kazanç elde ettiğini belirtmiştir. Öte yandan % 30'luk bir katılımcı kesimi savaşın kendilerine hayatta kalmak, zor koşullara alışmak gibi bir takım beceriler kazandırdığını belirtmiştir. Katılımcıların % 10'u savaşın kendilerine herhangi bir fayda sağlamadığını belirtmiştir. Tablodaki oran, savaşa gidenlerin hiçbirinin kendilerine savaş öncesi verilen fiziksel ve maddi kazanım sözlerinin yerine getirilmediğini göstermektedir. Birileri tarafından silahaltına alınsın ya da alınmasın, her bir katılımcı savaş esnasında kendi şahsi ajandasını takip ettiğini de dile getirmiştir. Bu da savaşın uzamasına sebep olan temel etmenlerden birisidir (bkz. şekil 14).

Şekil 15: Problemleri çözmek için en iyi seçenek olarak savaş

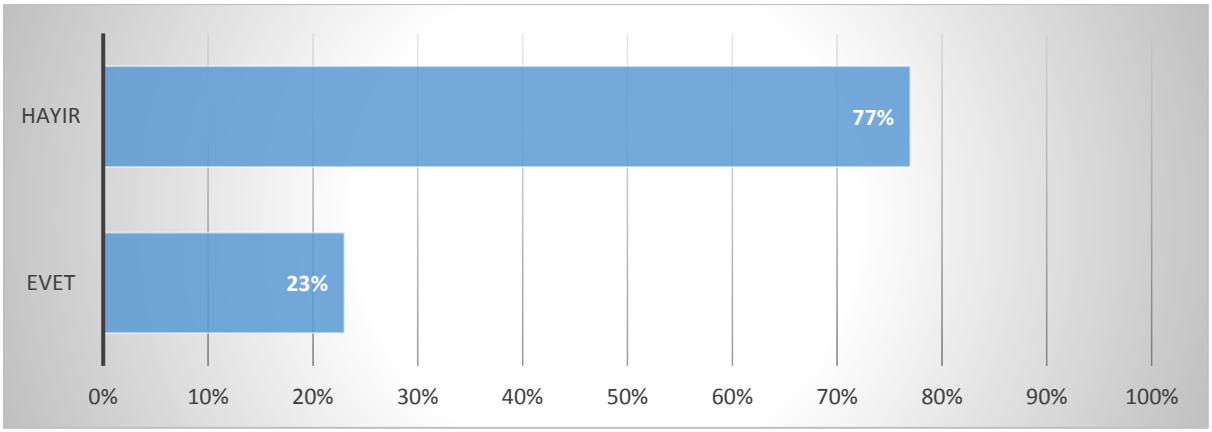
Yanıtlayıcılara, sorunların çözülmesi için en iyi seçeneğin savaş olup olmadığı sorulmuştur. Analiz edilen veriler % 98'in "hayır" dediğini, % 1.5'inin "evet" dediğini, % 0.5'inin bilmediğini göstermiştir. Bu sonuçlar şekil 15'de gösterilmişti.

Şekil 16: Savaşta yeniden savaşma ile ilgili duygular

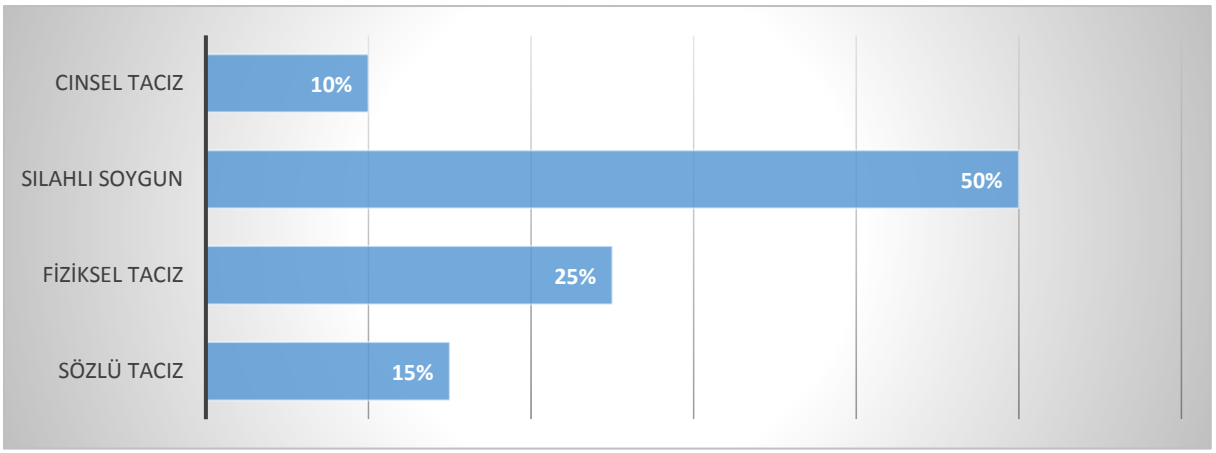
Yanıt verenlere savaşma hali tekrar düşünüldüğünde tekrar savaşıp savaşmayacakları sorulmuş ve sonuçlar % 99'unun bir daha savaşmayacağını, % 1'inin de tekrar savaşmaya karar verdiklerini göstermiştir. Ankete katılanlar, savaş sonrası dönem Liberya'sında büyük bir yoksulluk yaşansa da tekrar savaşa gitme yönünde bir isteklerinin olmadıklarını belirtmiştir. Katılımcılar uzun yıllar boyu savaşmanın pişmanlığını yaşamaktadır ve sevdikleri bir ülkenin tekrar kaos halini yaşaması onlar için yıkıcı bir etki yaratacaktır (bkz. Şekil 16)

Şekil 17: Savaştan sonra şiddet deneyimi

Anket katılımcılarına savaştan sonra herhangi bir şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. Bulgular, % 77'sinin şiddete maruz kalmadığını,% 23'ününse şiddet yaşadığını göstermiştir. Bu grafik, Liberya'nın normalleşmeye giden yoldaki olumlu adımlarını göstermektedir. Savaş sırasında, araştırma bulgularına göre, sivil ve eski savaşçıların çoğunluğu şiddete maruz kalmıştır ancak savaş sonrası dönemde şiddet seviyesi azalmıştır. Literatür taraması sonucu Liberya'da suç ve şiddetin halen var olduğu ortaya çıksa da, bu saha çalışmasına göre çatışma sonrası dönemdeki şiddet teorik alanda algılandığı gibi değildir.

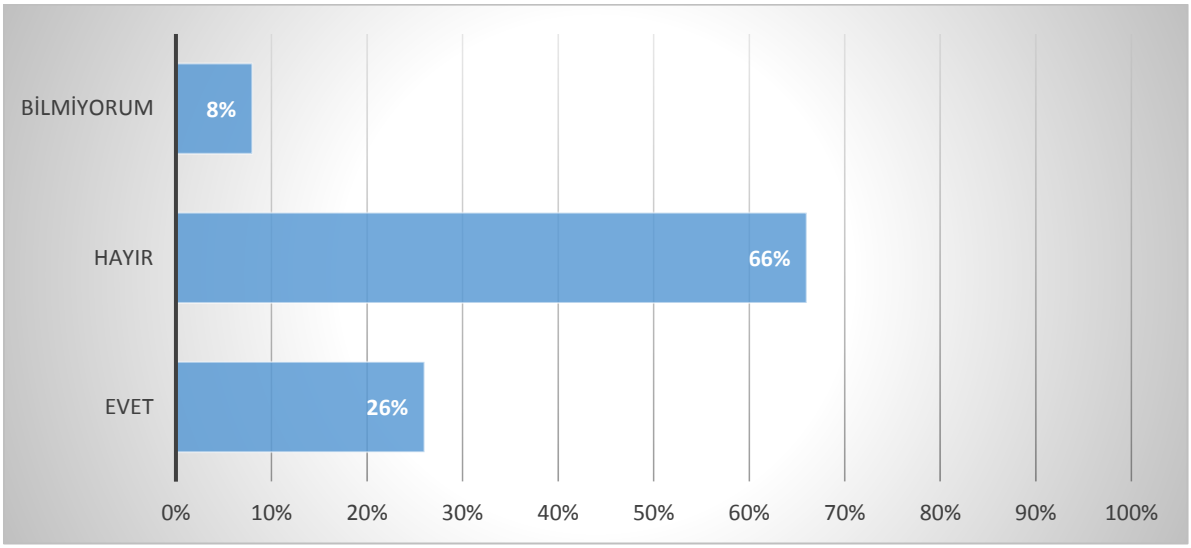
Şekil 18: Savaştan sonra yaşanan şiddet türleri

Savaştan sonra şiddete maruz kalan katılımcılardan, yaşadıkları şiddet türünü belirtmeleri istenmiştir. Analiz edilen bu veriler, katılımcıların % 50'sinin silahlı soyguna, % 25'inin fiziksel istismara, % 15'inin ve % 10'unun sırasıyla sözlü taciz ve cinsel istismara maruz kaldığını göstermektedir. Savaştan bu yana, silahlı soyguncular beceri sahibi erkek ve kadınların eksikliği yüzünden git gide artmaktadır. Ekonomik büyüme ve iş fırsatları sınırlıdır; vatandaşlar günlük gıdalarına zorlukla ulaşabilmektedir. Sonuç olarak bu gruptaki kişiler silahlı soygunlara girişmektedir. Eski savaşçılar işsizdir ve bazıları da hayatları

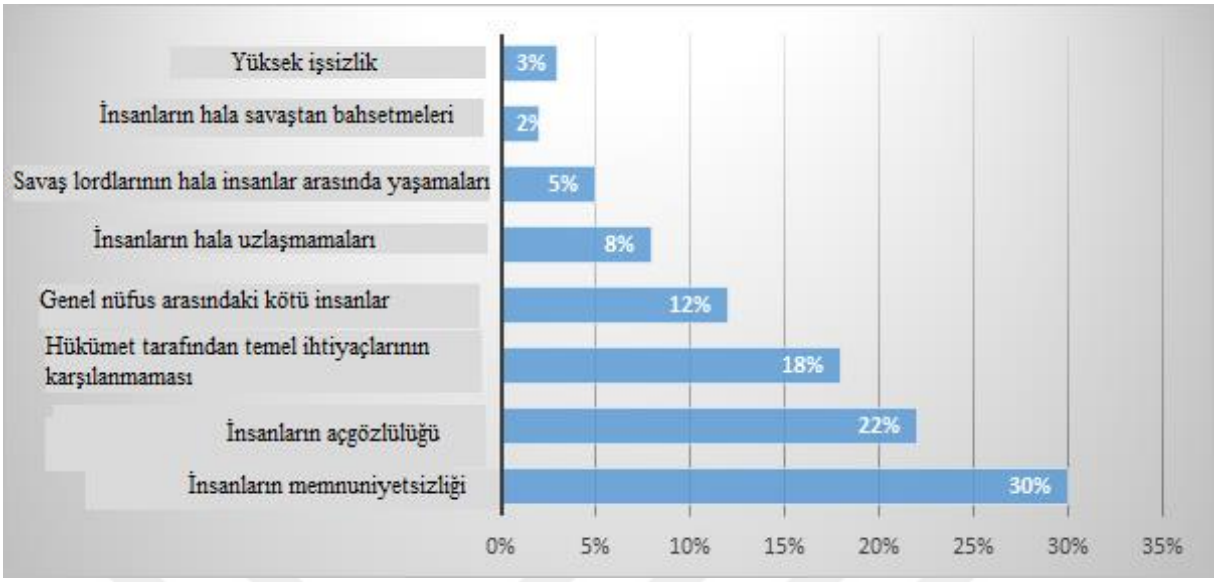
boyunca sabit bir işte çalışmamıştır. Kimi kişiler daha çocukken asker olmuştur ve sosyal hayattaki tek becerileri silah kullanmaktır. Bu sebeple başka çocukları ya da yetişkinleri de kendi suçlarına ortak olmaları amacıyla yanlarına almaktadır. Bu tür bir ilişki ağını tecrübe eden katılımcıların % 25'i fiziksel tacize maruz kalmaktadır ve yaşadıkları stres ve sıkıntı, aile üyelerini rahatsız etmektedir. Şiddete maruz kalanlar da ailelerine öfke ve hayal kırıklıklarını aile üyelerine yansıtmaktadır. Cinsel şiddete maruz kalma ise daha düşük orandadır. Bu durum, savaş esnasındaki cinsel şiddetin savaş sonrası dönemde neredeyse ortadan kalktığını göstermektedir (bkz. Şekil 18).

Şekil 18: Liberya'da savaşın yeniden ortaya çıkma olasılığı

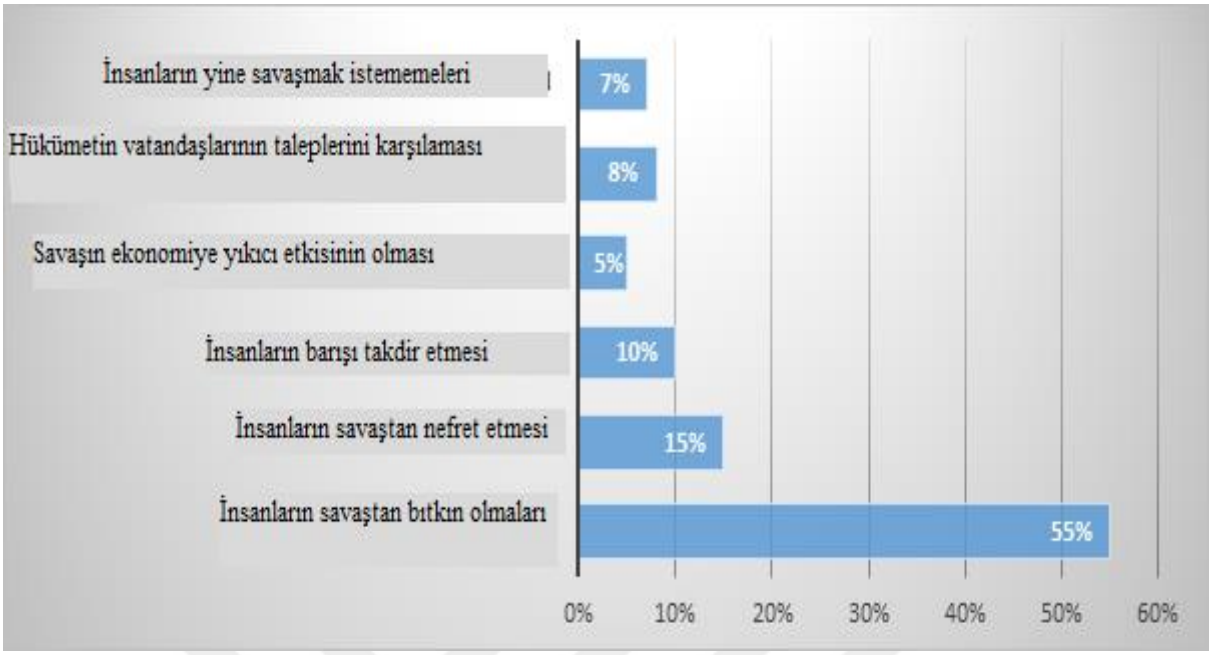
Katılımcılara, Liberya'da tekrar bir savaş çıkıp çıkmayacağına ve bu savaşa katılıp katılmayacaklarına dair fikirleri sorulmuştur. % 66'lık kesin "hayır" cevabını vererek yeniden bir savaş çıkacağını düşünmediğini zira savaştan yorgun düştüklerini belirtmiştir. Bu katılımcılar yeniden kendilerine bir ödeme yapılacak olsa dahi savaşma teklifini reddedeceklerini söylemiştir. Ancak %26'lık kesim yeniden savaşabileceğini söylemiştir çünkü mevcut hükümet kendilerine adil davranmamaktadır. Bu kesim, devlet fonları ve kamu harcamalarını belli sayıda ve zümreden insan için kullanıldığını düşünmektedir. Bu sebeple paraya ve temel ihtiyaçlarına erişmelerine vesile olacak muhtemel bir savaştan çekinmemektedirler. Katılımcıların %8'i ise bu soruya "bilmiyorum" cevabını vermişti (bkz. Şekil 18).

Şekil 19: Liberya'da yeniden savaşın nedenleri

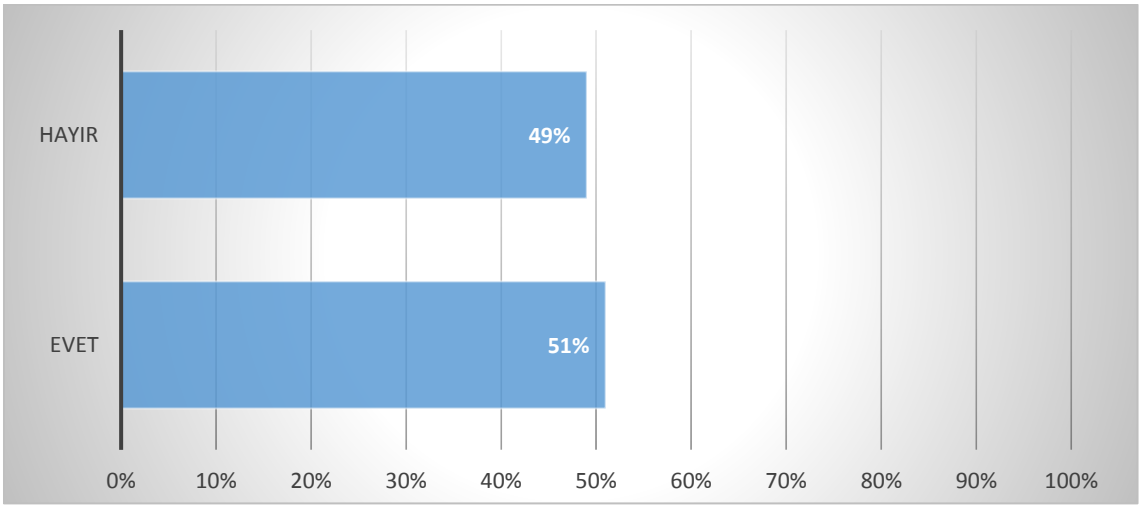
Tekrar savaşa girme olasılığını kabul eden katılımcılardan, Liberya'da yeniden ortaya çıkacak bir savaşın gerekçelerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilere göre katılımcıların % 30'unun savaş sonrası hayatlarından memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu kişilere göre savaş, zorluklara ve ayrımcılığa karşı verilmişti ancak bu olumsuzluklar görünüşe göre ülkenin kendisinden kaynaklanmamaktadır. Katılımcılardan % 22'si ise insanların hala açgözlü olduklarını ve bu insanların hükümet ve parlamento eliyle ülke fonlarına eriştiklerini düşünmektedir. Katılımcıların % 18'ine göre fakirler açılıktan yaşamını yitirmektedir ve tekrar savaşa girmelerinin temel sebebi, hükümetin temel hizmetleri adil bir şekilde sağlamaması olacaktır. Diğer katılımcılar da kötü olarak niteledikleri insanların halen mevcut nüfus içinde yer ettiğini söylemiştir. Kötü olarak nitelenen bu insanlar, katılımcılara gole kendi kazanımları için diğer insanları manipüle etmektedir. Uzlaşma eksikliği, halk arasında savaş "simsarlarının" varlığı, yüksek işsizlik oranları ve hala savaştan söz eden insanlar gibi konular katılımcılar tarafından sırasıyla % 8,% 5,% 3 ve % 2 oranlarda mutabık olunan hususlardır

Şekil 20: Liberya'da tekrar savaşa gitmeme nedenleri

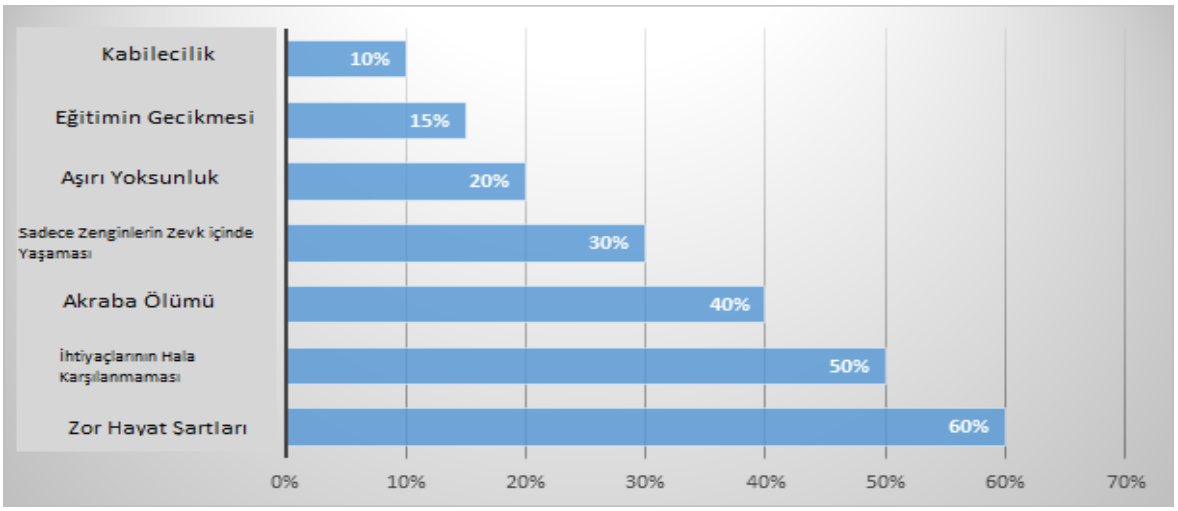
Liberya'da tekrar savaşa katılmaya karşı olanların da Liberya'da tekrar savaşa gitmeme nedenlerini sorulmuş ve analiz edilen verilerden % 55'inin insanların savaştan bıktığını, % 15'inin savaştan nefret ettiğini ve % 10'unun barışı takdir ettiğini gösterdi. Diğerleri arasından, %8'inin hükümetin vatandaşların taleplerini karşıladığını, insanların tekrar savaşmak istemediklerini ve savaşın ekonomiye zarar verdiğini söyleyenlerin ise sırasıyla % 7 ve % 5 olduğunu söyledikleri gözlemlenmiştir. Bu çalışma, Liberya'nın sürdürülebilir bir barış sürecine girdiğini de ortaya koymaktadır (bkz. Şekil 20).

Şekil 21: Sosyal Statü Memnuniyeti

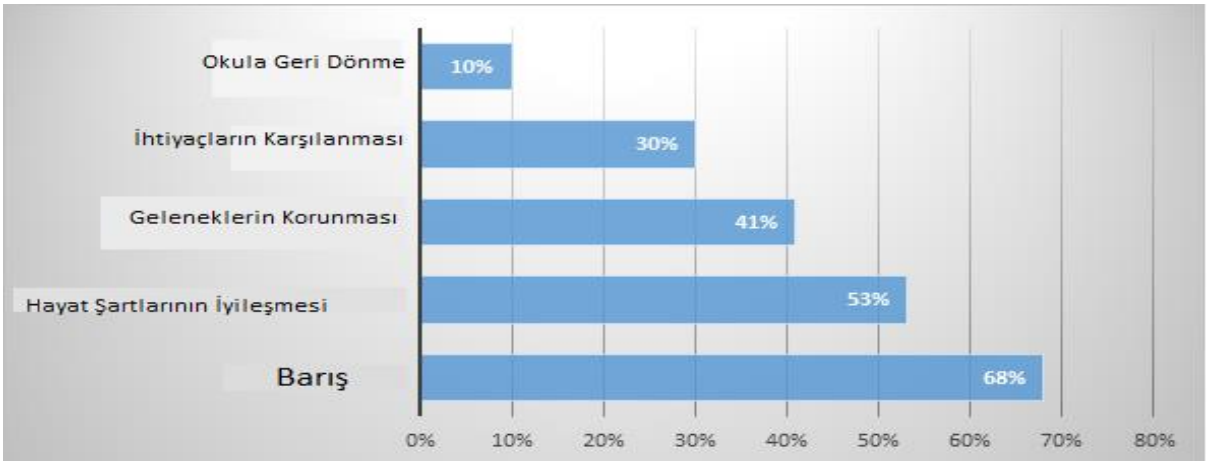
Katılımcılara, bugün Monrovia'daki sosyal statülerinden memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Analiz edilen veriler katılımcıların %51'inin sosyal durumlarından memnun olmadıklarını, % 49'unun da memnun olduklarını ifade ettiğini göstermiştir (bkz. Şekil 21

Şekil 22: Sosyal Statü Memnuniyetsizliği

Mevcut sosyal statülerinden memnun olmayan katılımcılardan, memnuniyetsizliklerinin nedenleri sorulmuştur. Analiz edilen veriler, yanıtların çoğunun (% 60) ağır zorlukların olduğunu, %50'sinin ihtiyaçlarının karşılanmamasının ve %40'ının akrabalarının ölümlerinin intikamlarını almak istediklerini göstermiştir. Diğer nedenlerden %30'u sadece zenginlerin zevk almasının, %20'si çok fazla yoksulluk içinde yaşamalarının, %15'i okullarının/eğitimlerinin geciktirilmesinin ile son olarak %10'u kabileciliğin olduğunu belirtmiştir (bkz. Şekil 22).

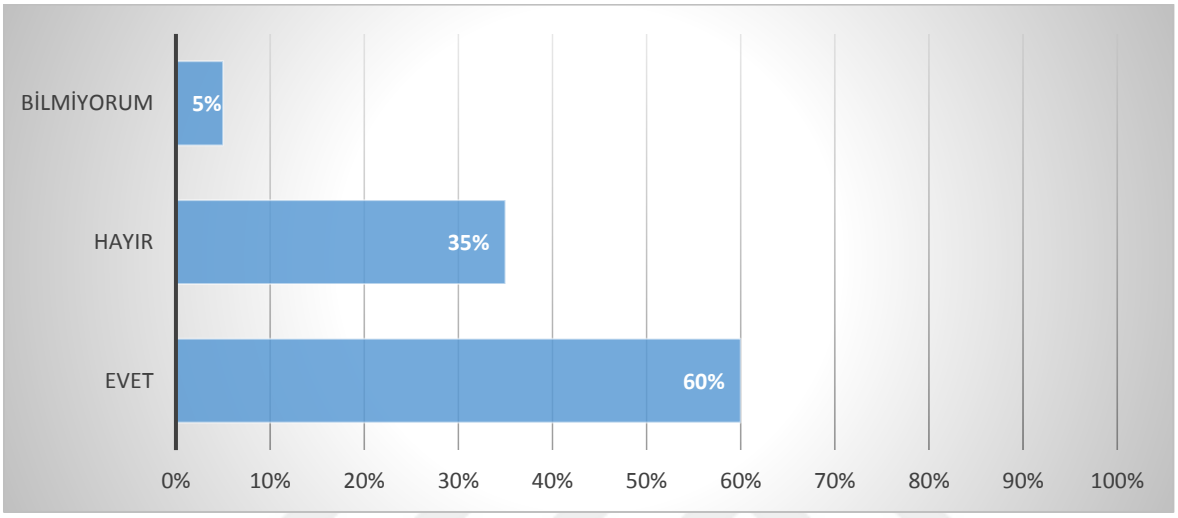
Şekil 23: Sosyal statü memnuniyeti nedenleri

Sosyal statülerinden memnun olan katılımcılardan da memnuniyetlerinin nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar % 68'i barış olduğu için, % 53'ü yaşam koşullarının iyileştiğini ve % 41'i geleneksel değerlerinin korunduğundan dolayı olduğunu ifade ettiğini göstermiştir. Diğerleri, %30'u ihtiyaçlarının karşılandığını ve %10'u okula tekrar dönmenin olduğunu göstermektedir. Diğerleri, en azından temel ihtiyaçlarının karşılandığı hususunda hemfikirdir. Onlara göre herhangi bir ırk ayrımı söz konusu değildir. Literatür taramasında da

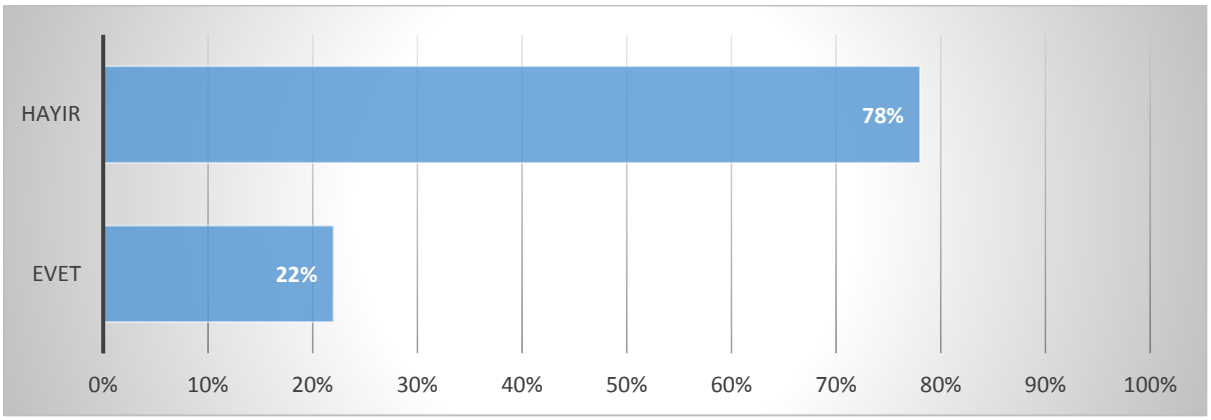
ortaya çıktığı üzere savaşın başlangıç sebeplerinden birisi koyu tenli Afrikalılarla beyaz tenli Afrikalılar arasındaki ayrımcılıktır ve katılımcılara göre savaş sonrası dönemde bu uygulama git gide yok olmaya başlamıştır. Katılımcıların %30'luk öğrenci kesimi okullarına ve eğitimlerine geri dönebilmişlerdir. Bu kesim, silah sesi ya da diğer çatışma sesleri duymadan tehlikesiz bir şekilde okuluna gidebilmektedir (bkz. Şekil 23).

Şekil 25: Liberya'da kültürel/sosyal farklılıkların varlığı

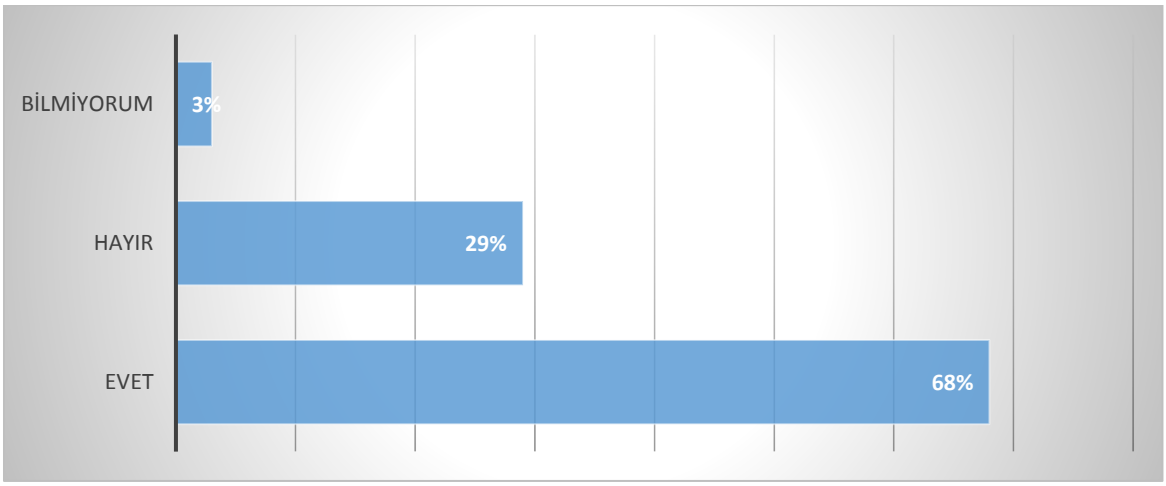
Katılımcılara Liberya vatandaşları arasında kültür/sosyal farklılıkların olup olmadığı sorulmuştur. Analiz edilen veriler %60'ın "evet", zira savaş boyunca herkes kendi kabilesine sığınmıştır. Bu sebeple savaş sonrası dönemde de halen kabile bağları ve aidiyet duyguları devam etmektedir %35'inin "hayır", % 5'inin bilmediğini göstermiştir (bkz. Şekil 25).

Şekil 26: Kabile/sosyal dayanışmaya dayalı olarak asi gruplara karşı savaşıp savaşmadıkları/onları destekleyip desteklemedikleri

Katılımcılara, asi gruplarını kabile/sosyal dayanışmaya dayalı olarak destekleyip desteklemedikleri/ onlara karşı savaşıp savaşmadıkları soruldu ve sonuçlar %78'inin "hayır", % 22'sinin "evet" dediği sonucunu vermiştir (bkz. Şekil 26).

Şekil 28: Savaşı durdurmanın yolunun olup olmadığı

Katılımcılara, savaşı durdurmanın bir yolunun olup olmadığı sorulmuştur ve %68'i evet, %29'u hayır, %3'u bilmiyorum cevabını vermiştir (bkz. Şekil 28).

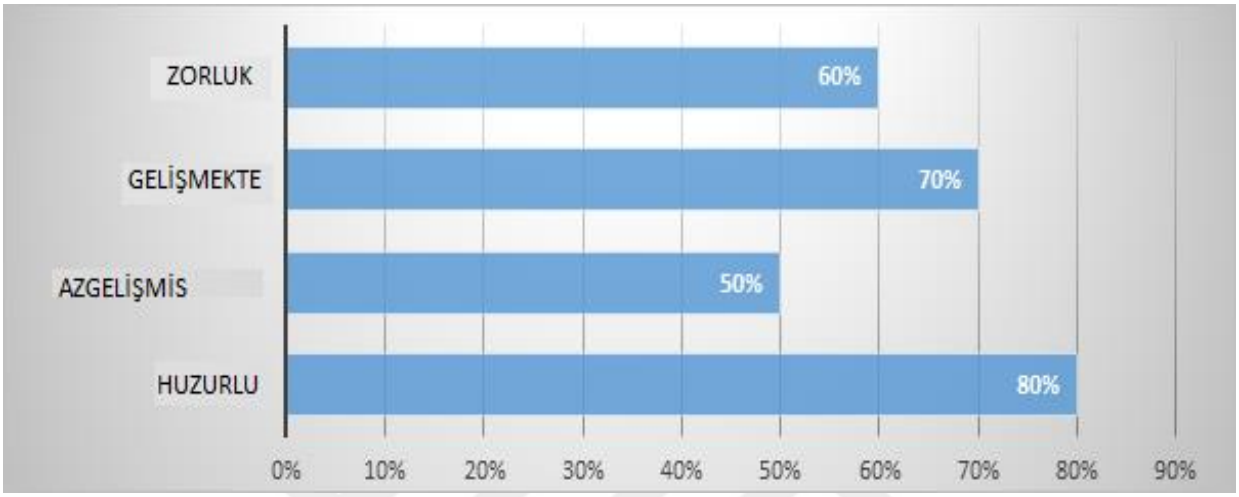
Şekil 29: Savaşa Uluslararası müdahalelerinin artmasının nedenleri

Ankete katılanlardan, savaşa olan uluslararası katılımın nedenleri sorulmuştur. Sonuçlar %87'si savaşı durdurmak için, %45'i yiyecek ve ilaç sağlamak için, %40'ı silah sağlamak ve para kazanmak için savaşa diğer uluslardan katılımların olduğunu düşündüğünü göstermiştir. Konuyla ilgili literatür, uluslararası müdahalenin, bir ülkenin daha iyi koşullara kavuşturulması için yapıldığını söylese de Liberya örneğinde bu müdahale, savaşın komşu ülkelere sıçramasını engellemek adına yapılmıştır. Ancak katılımcıların %40'ı uluslararası müdahalenin gizli bir gündemi olduğunu düşünmektedir. Onlara göre uluslararası müdahale kar amacıyla hem hükümet güçlerine hem de isyancılara silah sağlamak üzere şekillenmektedir

Diğer sonuçlar, bazı uluslararası müdahalenin, savaşın alt bölgedeki diğer ülkelere yayılmasını önlemeye çalıştığını (% 33), %28'i savaşın çok uzun sürmesi ve %20'si de uluslararası müdahalenin ülkenin doğal kaynaklarını yağmalamak istediklerini göstermiştir (bkz. Şekil 29).

Şekil 30: Savaştan sonra Liberya'nın tasviri

Katılımcılardan, savaşın sona ermesine dair duygularını belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlar, katılımcıların %80'inin silahlı çatışma sona erdiği için daha barışçıl bir atmosfer hissettiğini, %70'inin ülkenin gelişme aşamasına girdiğini düşündüğünü ve bundan memnuniyet duyduğunu, %60'ınınsa halen bazı problemler olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Ülkenin savaş dolayısıyla halen az gelişmiş bir durumda olduğunu düşünenlerin oranıysa %50'dir. (bkz. Şekil 30).

Sonuç ve Öneriler:

Anket, ülke kalkınma aşamasına geçmesinin önündeki en büyük engelin her şeyden önce vatandaşların savaş hakkında konuşamamaları olduğunu göstermiştir. Yerel ya da uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) ülkedeki eski savaşçılara ya da genel olarak topluma yardım edebilmek adına cesur ve gözü kara olması gerekmektedir. Uzlaşmanın ve yeniden bütünleşmenin insanlar mevcut vaziyeti kabul etmediği ve yardım bulmaya istekli olmadığı sürece asla gerçekleşmeyeceği görülmüştür. Silahlı çatışmadan bu yana on iki yıl geçmiştir ve Liberya, barışçıl iki demokratik seçim süreci geçirmiştir. Ancak hükümet içinde vatandaşları rahatsız eden ve süregelen karmaşık bir memnuniyetsizlik sorunu vardır. Sonuç olarak, birçok Liberyalı ve eski savaşçı hala mevcut yönetim sisteminden yakınmaktadır.

Bu araştırma sonucu, Liberya'nın daha iyi bir ülke olması ve bir daha asla silahlı çatışmalara girmemesi için yapılması gerekenleri işaret etmektedir. Çoğu Liberyalının artık yorulduğu ve daha fazla savaş istemediklerine dair söylediklerine kulak verilmelidir. Öte yandan, bu araştırma Liberya halkının çektiği sıkıntı ve yoksulluğa şahit olunmasına aracılık etmiştir. Halk arasındaki yoksulluk oldukça yıkıcıdır. Liberyalıların yorulmalarına ve savaşın siyasi bir sorunu çözme konusunda bir çözüm olmadığını düşünmelerine rağmen, ülkenin barışını sürdürebilmek ve tekrar savaşa sürüklenmesini önlemek adına gerekli tedbirlerin alınması büyük önem arz etmektedir.

Kamuoyu, özellikle çatışmanın ortaya çıkış sebebini açıkça belirtemese de en azından yolsuzluk, güç hırsı ve politik elitler arasındaki çatışmalar gibi bazı temel sorunları işaret edebilmişlerdir. Aşağıda ise hükümetin ve vatandaşların amaçlanan barış ve istikrarı sürdürebilmeleri için üzerinde durmaları gereken bazı önemli noktalar bulunmaktadır.

İlk olarak, Liberya halkı, bir ulus olmak adına ortak duygulara ve vatanseverliğe sahip olmalıdır. Anket sonuçlarının oldukça şaşırtıcı olduğu görülmektedir. Eski savaşçılar, korku ve toplumsal baskı yüzünden konuşamamaktadır. Bu çatışma sonrası ülkede herkes, ülkesini düşünmeli ve onun için çabalamalıdır. Bu, huzurlu ve barışçıl bir ülke inşa etmek adına yerine getirilmesi gereken en temel hususlardan biridir. Savaş sonrası geçen on iki yıl içerisinde ülkeyi demokratik yollarla seçilmiş iki başkan yönetmiştir. Bu, çatışma sonrası ülkelerin sürdürülebilir barış arayışında başarılı olmasını sağlayan yollardan biridir. Bu ankete verilen yanıtlar incelendiğinde, vatandaşlarla hükümet arasında yeniden iletişim kurulabilmesi için bir yol olduğu görülmektedir. Savaştan sonraki toparlanma sürecinin ise zor olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bu sürecin hızlı ilerlemesi ise ancak, hükümetin vatandaşlarına ve

ülkeye karşı güçlü bir sorumluluk duygusuna sahip olması ve vatandaşların siyasete dâhil edilmesi ile elde edilebilir. Ek olarak, katılımcılara göre ülkede genel sıkıntılar ve işsizlik de oldukça yaygındır. Bu nedenle, Liberya halkının yaşadığı ve yaşamakta olduğu endişelerin ve sıkıntıların giderilmesi için, gerçek vatanseverlik ile bilgiyi birleştiren bir iletişim gerekmektedir.

Bu çalışma analizi, savaştan yeni çıkmış bir ulusun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için sadece cumhurbaşkanı ve parlamentonun tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Ülkeye karşı hissedilen güçlü vatandaşlık duyguları ve ülkenin gelişmesi için duyulan özlem, ilerlemenin en büyük yapıtaşlarıdır. Örneğin; hükümet yasaları ve politikaları uygulamaya koymadan önce politik karar alma süreçlerinde halkın görüş ve önerilerine başvurmak adına bir forum oluşturarak fikir toplamalıdır.

Bireylerin değil halkın ihtiyaçlarına odaklanma: Savaş bitmesine rağmen, insanların bir bölümü halen mülklerinin yağmalanmasına, aile içi istismara ve cinsel tacize maruz kalmaktadır. Bu durum gösteriyor ki; çatışma sonrası toplumda amaç ve hedefe ulaşmak için toplumun tüm yönleri hedeflenmelidir. Örneğin, vatandaşlar özellikle tarım sektöründe beceri edinme programlarına yönlendirilmelidir, aksi takdirde doğru olmayan davranışlara yönelme ihtimalleri yükselecektir. Eğer bu yapılmazsa, savaş sonrasında başarılması planlanan barış ve gelişme süreci engellenebilir. Liberya, kalkınmaya giden yolda ilerlemektedir ancak önemli olan sürdürülebilir kalkınmadır ve sürdürülebilir kalkınma da ancak vatandaşların mevcut sisteme güven geliştirmeye başlamasıyla gerçekleştirilebilir.

Sosyal problemin tespit edilmesi: Anket sonuçları, Liberya'da sürekli olarak tekrar eden bir sosyal problemin olduğunu göstermiştir. Liberya savaş esnasında zorluklara, savaşın normal bir sıkıntısı olan işsizliğe ve şiddet olaylarına maruz kalmıştır. Maalesef bu durum savaştan sonra bile son bulmamıştır. Bu yüzden bu durum, sosyal bir problem olarak görülmelidir. Hükümet, problemin dinamikleri nedeniyle sadece politik konulara zaman ve çaba harcamak yerine bu sorunlara yönelmelidir. Eğer ülke yoksulluk, artan işsizlik, güvensizlik ve diğer şiddeti olaylarını yaşamaya devam ederse, ülkenin gelecekte tekrar savaşa girmesi muhtemeldir. Ülke vatandaşlarına iş olanakları sağlayarak ve onlara iş bulmak için gerekli olan temel becerileri öğreterek onların yaşamlarını iyileştirmek kamu politikası olmalıdır. Başka bir deyişle, "tek sorun ya da kısa vadeli bir problem" ölçeği bu durumu kendi başına bir sosyal problem olarak adlandırılmak için yeterli bir koşul değildir. Bu sosyal bir problemdir çünkü sorunun kimliği Liberya'daki güncel konular ve değerlerle alakalıdır. Negatif adalet olgusu, bir sorunun sosyal bir probleme dönüşmeden önce problemin nasıl

algılandığını, probleme kimin dâhil olduğunu ve probleme dâhil olanların sosyal statülerini düşünmemiz gerektiğini göstermektedir. Liberya halkının ihtiyaçları, politikacıların ve siyasi partilerin kişisel emelleri ve politik hedeflerden önce gelmelidir. Bu sosyal problemin, savaştan önce, savaş esnasında ve savaştan sonra da var olduğu tahmin edilmektedir. Bu sebeple, bu konu hakkında acilen aksiyon alınması gerekmektedir. Bu çalışma, vatandaşların büyük bir kısmının, çatışmaların sonlandırılmasında savaşı alternatif bir çözüm olarak kabul etmediğini ortaya koymuştur. Fakat bu durum savaş sonrası bir toplumda, savaşın bir daha asla patlak veremeyeceğini garanti etmek için yeterli değildir. Bu noktada, problemi bastırmak ya da örtmekten ziyade sorunu bütünsel olarak çözmeyi amaçlayan müdahalelere odaklanmalıyız. Bir sonraki bölümde, Liberya'nın izlemesi gereken yol ve yapması gerekenler ile bazı öneriler yer almaktadır.

ÖNERİ: ZORLUKLARIN AZALTILMASI VE EKONOMİK KALKINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN BİR ÇERÇEVE

Bu çalışma savaştan önce hükümetin bünyesinde var olan sıkıntıların ve yolsuzluğun şu an halen var olduğunu göstermektedir. Son zamanlarda bile, Liberyalılar hala açlıktan ölmekte ve üniversite mezunları bile iş bulma sıkıntısı yaşamaktadır. Eski savaşçılar için yapılan okullar ve eğitim kurumları, onların yeni beceriler edinmeleri ve desteklenmeleri için yeterince iyi hizmet vermemektedir. Bu durum, toplumda yüksek suç oranına sebep olabilir. Eğer bu duruma hassasiyetle yaklaşılmazsa, ülke uzun bir süre yoksulluk içinde kalır ve ülkede yoksulluktan ve suçtan kurtulma konusunda sıkıntılar yaşanabilir.

Liberyalıların büyük bir kısmı, ülkedeki yaygın yoksulluktan dolayı gecekondu mahallelerinde yaşamakta ve bu durumda onları çevresel açıdan ve sağlık açısından tehlikelere maruz bırakmaktadır. Bu durumda ele alınması gereken asıl soru, Liberya vatandaşlarının yaşam koşullarını iyileştirmek için ne yapılabileceği olmalıdır.

Her şeyden önce, büyük bir ulusal borç ve yabancı yardımlara bağımlılık, bir ülkenin geleceğini ve kalkınma sürecini tehlikeye atabilir. Liberya için kalkınma sürecinin ilk adımı ise tüm toprağa geri dönüştür. Savaştan ve BM askerinin bölgeye konuşlandırılmasından bu yana, genç, güçlü ve yetenekli Liberyalılar, çiftliklerde çalışmaktansa günlüğü en az iki dolardan olmak üzere BM için çalışmayı tercih etmişlerdir. Gıda, bir toplumdaki en temel şeylerden biridir. Ülkede bol miktardaki ekilebilir hazine arazileri halk için açılmazsa, ülke açlıkla karşı karşıya kalabilir. Tarımsal ve teknolojik kalkınma, bir ulusun kalkınmasında önemli bir role sahiptir. Bu tür kalkınmalar, birçok gelişmiş ülkenin ekonomik refahına

ulaşmasında da önemli katkıda bulunmuştur. Bu nedenle, tarımsal sektörün Liberya başta olmak üzere ve diğer tüm Afrika ülkelerinde geliştirilmesi için bilinçli bir çaba gösterilmesi gerekmektedir. Liberya'nın, ülkenin stratejik coğrafi konumunu göz önünde bulundurulduğunda, tarım sektöründen şu faydaları sağlayabilir:

1. *Ekonominin tarım dışı sektörlerine gıda ve hammadde sağlamak,*
2. *Tarım dışı sektörlerde üretilen mallara talep yaratılması,*
3. *Tarımsal ürünlerin ihraç edilmesiyle döviz kazanılması,*
4. *Eğitimsiz, gelişmemiş ve vasıfsız işgücüne istihdam sağlamak.*

Bir ülkeyi geliştirebilecek bir diğer temel yol ise, ulusal düzeyde uygulanacak uyum programları olacaktır. Bu programlar, vatandaşların, özellikle çeşitli kabileler ve etnik grupların barışçıl bir şekilde birlikte yaşamalarını sağlamak konusunda yardımcı olacaktır. Böylece, ülkede uzun vadede gelişme ve kalkınmanın önü açılacaktır. Bu ise ancak eğitimle başarılabilir. İç savaştan sonra ülkenin yeniden yapılandırılması ve geri kazanılması süreci, kısıtlı ulusal finansal kaynaklar, zayıf altyapı ve Ebola salgını gibi karmaşık bir dizi zorlukla karşı karşıya kaldığı için Liberya'nın eğitim sistemi tekrar gözden geçirilmelidir. Ülkenin eğitim sistemi ise beklenilen eğitim standartlarının altında kalmıştır. Örneğin, ülkede üniversitelerin ziraat bölümlerinde okumakta olan ve uygulama yapmak için hiç araziye çıkmayan öğrenciler olabilmektedir. Oysa ki araziye çıkmak ve uygulama yapmak bu tür bölümler için çok önemlidir. Halkın zihniyeti ve bakış açısı, tarım başta olmak üzere birçok konuda değişmelidir.

Üçüncü olarak hükümet yoluyla verilen hibe ve yardım cömertlik olarak değil, temel hak olarak kabul edilir. Bu durum ise, vatandaşların büyük bir çoğunluğunu ekonomik bağımlılığa sürüklemektedir. Azgelişmiş ülkelere Avrupa Birliği (AB) dış yardım politikası, AB'nin temelini oluşturan demokrasi ve insan haklarına saygı, temel özgürlükler ve hukukun üstünlüğü gibi ilkelere dayanmaktadır. 2009 yılında Lizbon Antlaşması'nın öngördüğü gibi AB'nin dış yardım politikasının temel amacı yoksulluğun azaltılması ve nihai olarak ortadan kaldırılmasıdır. Dış yardım, Avrupa Birliği'ne üye yirmi yedi devlet tarafından paylaşılan ortak bir alandır. Daha iyi ve daha verimli bir dış yardım sağlamak için Avrupa Birliği'ne üye bu devletler eylemlerini eşzamanlı planlamalı, birbirini tamamlamalı ve güçlendirmelidirler. Peki, neden bu kadar çok dış yardım yapılmakta ve bu yardımlara ihtiyaç duyulmaktadır? Ne türde olursa olsun alınacak herhangi bir dış yardım, bir ulusu doğrudan geliştirmez. Ekonominin kalkınması ve yaşam koşullarının daha iyi hale gelebilmesi için Liberya hükümetinin sürekli bir dış yardım arayışında olmaktan vazgeçip hâlihazırda sahip

oldukları kaynakları en verimli şekilde kullanmak için bilinçli olarak harekete geçmesi gerekmektedir. İnsanların, Afrika'yı ele geçiren yoksulluktan kurtulması ve ekonominin kalkınması ve yaşam koşullarının daha iyi hale gelebilmesi için yardıma ihtiyaç duyduklarından bahsetmeleri alışageldik bir duyumdur. Bu tür yardımlar bir ülkenin kalkınmasına fayda sağlamaz. Bir ülkeye fayda sağlayacak yardım yine kendisinden gelecek olan yardımdır. Ülkedeki liderler ve tüm vatandaşlar, ellerinden geldiği en iyi şekilde ülkeye katkı sağlamalılar, aksi takdirde ülke kalkınması asla gerçekleşmeyecektir.

Bu araştırma, özellikle Afrika'daki tüm savaş sonrası ülkeler için geçerli olabilir. Örneğin, Sierra Leone, Fildişi Sahilleri, Gine ve diğer pek çok Afrika ülkesi, savaş sonrasında karşılaştıkları zorluklardan dolayı fakir ülke olarak adlandırılmaktadır. Bu ülkelerin karşılaştığı zorluklar muazzam olsa dahi, sürdürülebilir tarım ve kenti iç ve uzak bölgelere bağlayabilecek yolların inşasıyla bu durum düzeltilebilir. Rostow'un (1960) beş kalkınma aşaması, çatışma sonrası toplumlar için daha iyi uygulanabilir. Liberya, ilk olarak toprağa dönmekle işe başlamalıdır. Tarımsal üretim için genç erkek ve kadınlara mahsul yetiştirmelerinde yardımcı olacak basit ihtiyaçlarında destek verilerek yardımcı olunması gereklidir.

Rostow'un 5 aşamalı gelişme teorisine göre kalkınma süreçleri ise aşağıdaki şekildedir:

Geleneksel Toplum- tarıma dayalı toplum.

Kalkışa Hazırlık Aşamasındaki Toplum- çok sayıda girişim hareketi gösteren toplumdur.

Kalkış (Take-off) Aşamasındaki Toplum- hızlı ekonomik büyümenin görüldüğü aşamadır.

Olgunluk Aşaması Aşamasındaki Toplum- ekonomik gelişme daha tutarlı bir hıza erişmek üzere yavaşlamaya başlar.

Kitlesel Üretim ya da Tüketim Aşamasındaki Toplum- reel gelirin arttığı bir dönemdir.

Üzerinde durulması gereken nokta ise ülke kalkınması için Liberya'nın tarıma ihtiyacı olduğudur. Afrika'nın tarımsal üretim ve kalkınma ile harekete geçmeye başlaması gerekmektedir, diğer sektörler de bu sektördeki kalkınmaları takip edecektir.

Bu çalışmadan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılar, artık savaş hakkında bir araştırma yürütmek yerine Liberya ve Afrika'daki ekonomik kalkınma süreci ve yoksulluğu azaltma süreci üzerinde durulabilir.

KAYNAKÇA

Abbott, A. (1988). *The System of Profession: An Essay on the Division of Expert Labor*. Chicago: Chicago Press

African Research Bulletin: 2018 - Volume 55, Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series First published: 13 August 2018

Alker H.R. Jr. Russett B.M. (1964) On Measuring Inequality: Behavioural Science. Journal of the Society for General Systems Research

Babara F. W. (2005) Conflict Relapse and the Sustainability of Peace: World

Baker P.H. (2001). *Conflict Resolution vs. Democratic Governance: Divergent Paths to Peace? In: The Challenges of Managing International Conflicts*. Washington, DC: United States Institute of Peace (pp.759-763).

Balgojevic B. (2009). *Causes of Ethnic Conflict*: *A Conceptual Framework*: Journal of global Change and Governance. University of New York

Bandura, A. (1977) Social learning theory: Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Barringer R. E (1972:p 16-17 Savaş: Çatışma Desenler. Restrived 06: 18, July 2,2018) from https /Richard-E.-Barringer/e/B001KIWQ30??

Bates R.H. (2008) The Logic of State Failure: Learning from Late-Century Africa. Volume: 25 issue: 4, page(s): 297-314: Article first published online:

Bell C. & Persson T.(2011): Oil Discoveries, Shifting Power, and Civil Conflict: International Studies Quarterly: Published: Wiley online Library van der Ploeg F.& Poelhekke S. (2009): Volatility and the natural resource curse: Oxford Economic Papers, vol. 61

Berdal M. & Malone D.M. (2000); Greed and Grievance: Economic Agendas in Civil Wars, Publisher(s): Lynne Rienner, IDRC

Berry R. P. (1993. Issue 1) The Security dilemma and Ethnic Conflict: publish online: https://doi.org/10.1080/00396339308442672 Restrieved July 26, 2017

Besley T. & Persson T. (2011), The origins of state capacity: property rights, taxation and politics: . American economic review, 99 (4). pp. 1218-1244. ISSN 0002-8282 Article (Published version) (Refereed)

Besley, T. and Persson. T (2008). "The Incidence of Civil War: Theory and Evidence." Mimeo.

Binns D. (1997) *Beyond the Sociology of Conflict*. New York. Palgrave MaCmillan

Blumer H. (1955) Attitude and the Social Act : Social Problems, Volume 3, Issue 2: R.T. Schaetfer (2003) Racial and Ethnic Group Nine ed. **Publisher by:** Pearson co.

Boateng A.I. (1997) Conflıct Resolutıon ın Organızatıons-an Analysıs. Published: European Centre for Research Training and Development UK (www.eajournals.org) Vol. 1,

Brass P. (1975) Language, Religion and Politics in North IndiaCambridgeCambridge University Press

Buckles, D. (ed.). 1999. Cultivating peace: conflict and collaboration in natural resource management. Ottawa, Ontario, Canada, International Development Research Centre and World Bank.

Burrowes R. J. (1996) The strategy of Non-Violence Defense: AGandhian Approach: Albany: SUNNY Press

Burrowes R. J. (2000a) Cross Border Nonviolence Intervention: Typology: In Non- violence Intervention Across borders. A recurrent vision. Edited by: Yeshua Moser-Puangsuwan and Thomas Weber 45-69- Honolulu: Spark M. Matsunaga. Institute for Peace Africa Today (August 1978). Special Focus on Liberia

Burton J. (1990). Conflict Human Need Theory: Center for Conflict Analysis and Resolution: George Mason University Virginia USA

Clausewitz C. V.(2016) On War Kindly Edition Completed Edition; Translated by: J.J. Graham

Clower, R. W. (1966) Growth Without Development: An Economic Survey of Liberia. Northwestern University African Studies Vol. 16,

Collier P, Elliot VL, Hegre H, Hoeffler A, Reynal_Querol , & Sambanıs N. (2003) *Breaking the Conflict Trap*: *Civil War and Development Policy* (World Bank Research Report). Washington DC: Oxford University Press

Collier P. & Hoeffler A. (October 2004*). Greed and Grievance in Civil War*. Oxford University press.

Collier P. (2000) Economıc Causes of Cıvıl Conflıct and theır Implıcatıons for Polıcy: Collier, P. & Hoeffler A.(2000), Greed and Grievance in Civil War', World Bank, Policy Research Working Paper 2355.

Collier, P. & Hoeffler, A. (2004). Greed and grievance in civil war. Oxford Economic Papers 56(4): 563-595. Fighting poverty to build a safer world: A strategy for security and development. London: DFID

Collier, P. (2000) 'Rebellion as a Quasi-Criminal Activity', Journal of Conflict Resolution, (forthcoming).

Collier. P, & Hoeffler A. (2002); On the Incidence of Civil War in Africa: Publisher: https://doi.org/10.1177/0022002702046001002

Collins, R. (1975). Conflict sociology: Toward an explanatory science. New York: Academic.

Coser L. A. (1956).*The Functions of Social Conflict: An Examination of the Concept of Social Conflict and its use in Empirical research*. NY: New York Press

Cowell F.A. (2000) Chapter 2 Measurement of inequality, Retrieved: 10.1016/S1574-0056(00)80005-6, (87-166),(2000).

D. Elwood Dunn & Byron S. (1988) Tarr, Liberia: a national polity in transition.London: Scarecrow Press,

Dahrendore, R. (1959). *Class and Class Conflict in Industrial Society*: California

Dahrendorf, R. (1959). Class and class conflict in industrial society. London: Published by: Routledge & Kegan Paul.

Daniel K. (1996) *Growth without Governance* World Bank Policy Research Working Paper No. 2928

Daniels T. (1999).When city and Country Collide: managing Growth in the Metropolitan

Davis J. C (1962) Toward a Theory of Revolution American Sociological Review vol.27 No.1 PP 519.

De Zeeuw, J. (ed.) 2008a. From Soldiers to Politicians. Transforming Rebel Movements After Civil War, Boulder: Lynne Rienner. Link to book (Publisher's website).

De Zeeuw, J. 2008b. 'Understanding the political transformation of rebel movements'. In: De. Zeeuw, J. (ed.) From Soldiers to Politicians. Transforming Rebel Movements After Civil War. Boulder: Lynne Rienned. Link to book (Publisher's website).

Dean P, Rubin J. Z, & Sung H.K (2nd Ed). (2004). *Social Conflict: Escalation, Statelement and Settlement.* (3rd edition.) New York. McGraw Hill Company INC., 1221 NY.

Development report. Background paper publish :University of California, San Diego

Dunn, E. D., Beyan, A. Burrowes, J. & Patrick C. (2001) *Historical Dictionary of Liberia* Published by Scarecrow Press (2000) ISBN 10: 0810838761 ISBN 13: 9780810838765

Durkheim R. (https;//www.jstor.org/stable/2764507) The individual and society in Durkheim: Unpicking the contradictions: Published May 7, 2015. Research Article

Eisenstadt, S.N. (1971). *Social Differentiation and Stratification*. Illinoise USA: Scott Foresman & co.

Eisenstadt, S.N. (2011). *Reading in Social Evolution and Development*. Australia: Pergamon Press

Erzsebet B. Shirley D. · John H. G. (2010) (*The conceptualisation and measurement of occupational hierarchies*: Published online: 16 October © Springer Science+Business Media B.V. 2010

Fearon J.D. (1994) Domestic Political Audiences and the Escalation of International Disputes Reviewed work(s): Source: The American Political Science Review, Vol. 88, No. 3 pp. 577-592, Published by: American Political Science Association

Fringe.Island Press. Washington DC

Geertz C. (1973) KÜLTÜRLERİN YORUMU Library of Congress Catalog Card Number: 73-81196 SBN: 465-03425-X Manufactured in the United States of America

GLASL, F. (1982) 'The process of conflict escalation and roles of third parties,' in G. B. J. Bomers and R. B. Peterson, (eds) Conflict management and industrial relations, (pp. 119-140) The Hague: Kluwer Nijhoff Publishing.

Guannu J. S. (1983) 1847'ye kadar liberia tarihi. Sabanoh Printing Press,

Gurr T. R. (1971) Why Men Rebel Princeton University Press, 1971 - Revolutions - 421 pages

Hadjipavlou, M. (2013). *Root Causes of Conflict: Challenges al the Micro_level and İmplication*. Cyprus Univeristy.

Hibbs, D.A. Jr (1973) Political Parties and Macroeconomic Policy: The American Political Science Review, Vol. 71, No. 4 (Dec., 1977), pp. 1467-1487 : American Political Science Association: http://www.jstor.org/stable/1961490

Hodler R. (2006), The curse of natural resources in fractionalized countries: European Economic Review, vol. 50, issue 6, 1367-1386

Holmqvist, G. (2012). *Inequality and İdentity: Causes of War*. United Kingdom. Nordiska AfrikaInstitute, Uppsala

Hope K. , Chikulo B.et al (1999), Corruption and Development in Africa. Palgrave Macmillan Publisher Limited 2000

Hope, K. R. SNR (1997a) African Political Economic: Comtemporary issue in Development. armonk New York: M.E.Sharpe

Horowitz , D.L. & Berkeley T. (1985)Ethnic Group in Conflict: University of California Press

Horowitz D.L.(1984) Ethnic Groups in Conflict: Review by: Ronald Provencher. The Journal of Asian Studies. https://www.jstor.org/stable/2057861

Ikeda,A.A,Veludo-de-Oliveira,T.M & Campomar, M.C.(2005). Organizational Conflicts Perceived by Marketing Executives. EJBO Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies, Vol. 10, No. 1

Jackson J. (1993).Realist,ic Group Conflict Theory: A Review and Evaluation of the Theoretical and Empirical Literature. The psycological Record

Joseph, Richard. (1999). *State Conflict and Democracy in Africa.* California: Lynne Rienner. Slattery M. (2007) *Ümit Tatlıcan_ Gülhan Demiriz: Sosyolojide Temel Fikirler. Bursa*: öğretim Kurumları TİC.ve SAN. A.Ş.

KARNGA, A. (1926 P: 18-22) Liberya'nın Tarıhı Restreived 02:16 September 12, 2018: https://books.google.com.tr/books?isbn=0982584202

KATE MASUre: Tüm Arazi İçin Bir Örnek: WASHINGTON, D.C.'DE EŞİTLİK VE EĞLENCE ÜZERİNE MÜCADELE (2010: P:61-71) Publish by: EBOOK ISBN: 978-0-8078-9932-8

Keen D.(2008) Complex Emergencies: Journal of Refugee Studies, Volume 21, Issue Pages 408–410,https://doi.org/10.1093/jrs/fen034

Lasswell, H. D. (1928). "The function of the propagandist," International Journal of Ethics 38: 258–268.

Lasswell, H. D. (1981). "The interconnections of political power, psychotherapy, and world community," Political Communication and Persuasion 1: 107–125.

Lekha S.C. (2008) Rethinking Peace and Conflict Studies: Peace as Governance: Power Sharing, Arms Group and Contemporary Peace Negiotiation. Published by: Palgrave Macmila Chandra, S. & Ross A.(2007) Geographies of Crime and Justice: Comtemporary Transitional Justice. Publised: International Journal of Transitional Justice No1

Levitsky S. & Way L. A, "Competitive Authoritarianism: Hybrid Regime Change in Peru and Ukraine in Comparative Perspective," Studies in Public Policy WorkingPaper No. 355 (Glasgow: University of Strathclyde Center for the Study of Public Policy, 2001)

Levitsky S. & Lucan A. way (2002) Election without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism (Journal of Democracy Volume 13, Number)

Levitsky, S, & Way, L. A. (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. ,

Lewicki, R.J., Gray, B. & Elliott, M. (2003). Making sense of intractable environmental conflicts. London, Island Press.

Lucan S.L. W (2010) Why Democracy needs a Level Playing Field: Publisher: Journal of Democracy Vol. 21 P: 57-68

Mason M. (2013) Kaçırılmış Bir Fırsat mı? Kurucu, Postkolonyal Gerçekler ve Köleliğin Kaldırılması: https://doi.org/10.1080/0144039X.2013.812359

Mayer, K. B & Buckley,W. F. (1970). *Class and Society*. New York: Random House

Mendoza, L. M. (2001). Conflict, conflict management style and work performance of educational managers in selected public elementary schools in Valenzuela City (Unpublished Master's Thesis). Philippine Normal University, Manila

Metelits C. and Matti (2005) *Deserting Democracy: Authoritariansism and Geo-services politics in Djibouti*

Milgram, S. &Blass T. (1992).*The Individual in a Social World: Essay and Experiments* (3rd ed). California University

Miller, R.M. Stout, H.S.& Wilson C.R. (1998). Religion and the American Civil War; Published by: Oxford Univeristy press.

Monrovia, Liberya: iberya İstatistik Enstitüsü ve Coğrafi Bilgi Hizmetleri (LISGIS) 1986 Anthony Giddings (1997) etnik köken ve ırk Copyright 2012 Anthony Giddens & Philip W. Sutton

Moore, C.W. (2003). The mediation process - practical strategies for resolving conflict. San Francisco, California, USA, Jossey Bass Wiley.

Muller E. N. (1985) Income Inequality, Regime Repressiveness, and Political Violence10.2307/2095339, ISSN 00031224}, {http://www.jstor.org/stable/2095339) publisher by: American Sociological Association, Sage Publications, Inc

Nagel, J. (1994). Etnik Köken Oluşturma: Etnik Kimlik ve Kültür Yaratmak ve Yeniden Yaratmak. Sosyal problemler, Published by: http://dx.doi.org/10.2307/3096847

Obasola, k.E. (2002). "*Leadership in Religious Organizations and societies*: Traditional Yoruba perspective", in Castalıa, vol 12, no 2, dec.

Paul B.F. (2010) *Ethnic conflict in multiethnic society*: The Consociation solution and Its Critics: publish. (New Delhi: Sage 1991)

Paul D. Senese and John A. Vasquez (2005 P: 100-210) Savaşın Adımlarını Değerlendirmek. Retrieved 02:33, May 22, 2017) From Cambridge University Press URL: https://www.jstor.org/stable/4092414

Peters P.E. (July 2014) *"Inequality and Social Conflict over land in Africa" Journal of Agrarian Change* (Volume 4. Issue 3).

Poelhekke. S. & van der Ploeg. F. (2012) Do Natural Resources Attract Nonresource FDI?: Posted Online July 30, 2013 : © 2013 The President and Fellows of Harvard College and the Massachusetts Institute of Technology

Poterba, J. M. 2005. ". Levitt S. D 2003 John Bates Clark Medalist "Ekonomik Perspektifler Dergisi, 19 (3): 181-198.

Pruitt, Dean and Sung Hee Kim. (2004). Social Conflict: Escalation, Stalemate, and Settlement.(Third Edition). New York. Random House McGraw Hill.

Pruitt, D.G., Kim H.M., & Rubin J.Z.(1986) Social conflict: escalation, stalemate, and settlement: published McGraw Hill:

Published online: 23 Nov 2007. https://doi.org/10.1080/00220386908421311

R. Brown (1992): Prepared for War: published. Amazon Prime Book: Seymour Hersh (1992) Prıce of Power: Paper back 1984) Kissinger in The Nixon White House: Summit Books: New York

Reuveny,R.& Mxwell J.W. (2001), Conflict and Renewable Resources: First Published December 1, 2001 Research Article https://doi.org/10.1177/0022002701045006002

Rohner D Thoenig M.& Zilibotti F.(2013) War Signals: A Theory of Trad , Trust, and Conflict: The Review of Economic Studies, Volume 80, Pages 1114–1147,https://doi.org/10.1093/restud/rdt003

Ross L.M. (2004) What do we know about Natural Resources and Civil War? First Published May 1, Research Article : https://doi.org/10.1177/0022343304043773

Rothman, J. (1997). Resolving Identity Based Conflicts. San Francisco, CA: Jossey Bass. Coser, Lewis A. 1956 Functions of Social Conflict, Free Press

Salih T.M. (2003) Sustainable Economic Development and the Environment: Working paper : Department of Economics, State University of New York – College at Fredonia, Fredonia, New York, USA)

Salvage, J. Rowson M, Melf K. & Sandoy I.(2012). *Structural Violence and the Underlining Causes of Violence Conflict:* The Medical Peace Work Textbook. UK

Sambanis, N. (2004). "What Is Civil War? Conceptual and Empirical Complexities of an Operational Definition." Journal of Conflict Resolution 48: 814–58.

Schaefer, R. T, & Lamm, R. P. (1998). Sociology. New York: McGraw-Hill.

Scott, J. (1985). Weapons of the weak. New Haven, Connecticut, USA, Yale University Press.

Shugart M.S. & Carey J.M. (1992): President and Assemblies: Constitutional Design And Electoral Dynamics: Published: Cambridge University Press

Smedley B. (1992 and(1996) War is a Rocket Published by: Noontide Press

Stephen B. (December 1, 2006) The Implications of 'Civil War' in Iraq

Stewart F. (2010), Horızontal Inequalıtıes as a cause of Conflıct a Aeview of Crıse findings: World Development Report Publish: 201: Background paper

Stewart, F. (2010). *Horizontal Inequality as a Cause of Conflict*: A review of Crisis Finding. Oxford University

Stohl M.(2000), The Global War on Terro and State Terrorism: Journal Article: Terrorism Research İnitiative. Vol. 2 ,No: 09

Stohl, M. 1984. "National Interests and State Terrorism" Political Science, 36, 2:37-52.

Sunkel O.(1969) National development policy and external dependence in Latin America:

Swingewood A. (Ağustos 2010). Osman Akınhay. Sosyolojik Düşüncenin Kisa Tarihi. Topkapı/Istanbul

Tajfel, H. (1981) İnsan grupları ve sosyal kategoriler: Sosyal Psikolojide çalışmalar.. Cambridge: Cambridge University Press.

Tajfel, H. (1990) Önyargının bilişsel yönleri.In D. Abrams & M. Hogg (Eds.), Sosyal kimlik teorisi: Yapıcı ve kritik ilerlemeler . London: Harvester Wheatsheaf.

Tajfel, H. (Ed.). (1982a) Sosyal kimlik ve gruplar arası ilişkiler. Cambridge: Cambridge University Press.

Thomas D. A. (2004) Diversity as Strategy Harvey Business review: https://hbr.org/2004/09/diversity-as-strategy

Tull, D.M. & Mehler, A. (2005): The Hidden Costs of Poer-Sharing: Producing Insurgent Violence in Africa: journal artıcle African Affairs Vol. 104, No. 416 , pp. 375-398 Published by: Oxford University Press on behalf of The Royal African Society

Van R. Hoven D. & Kraaij F.V. (eds) (1983) *Structural Adjustment and Beyond Sub Saharan Africa*

Varshney A. (2003). Nationalism, Ethnic Conflict and Rationality. Perspectives on Politics, vol.1 85-99

Walker C. (1994) Ethnonationalism: The quest for Understanding. Princeton NJ. Princeton University press.

Weber M. Social Theorist (1978) CA by: Nicholas Gane: https://doi.org/10.1177/1368431005051764

Weber Y.(1992). Top Management Culture Conflıct ın Mergers and Acquısıtıons: a Lesson from Anthropology: The International Journal of Conflict Management Vol. 3, No. 4: , pp. 285-302

Wehr P. "Conflict Emergence, "in the Online Training Program on Intractable Conflict. Retrieved July 10.2018. (http://www.colorado.edu/conflict/peace/problem/cemerge.htm)and Randall Collins, Conflict Sociology (New York: Academic Press, 1975)

World Bank. 2013. “Harmonized List of Fragile Situations, FY 2014.” World Bank, Washington, DC. ———. 2014. World Development Indicators, online dataset.